R E.D.

COMMONWEALTH INST. OF ENTOMOLOGY LIBRARY
-9 NOV 1953
SERIAL Eu.156A
SEPARATE

SOCIETAS PRO FAUNA ET FLORA FENNICA

MEMORANDA SOCIETATIS PRO FAUNA ET FLORA FENNICA

28

1951—1952

EDENDUM CURAVIT

HOLGER AHLQVIST

5 FIG. 2 IMAG. PHOT. 1 TAB. GEOGR.

HELSINGFORSIAE 1953

Societas pro Fauna et Flora Fennica 1951 – 1952

Praeses: Alvar Palmgren prof.; *vicarius praesidis:* T. H. Järvi prof.; *secretarius:* Lars von Haartman dr phil.; *custos thesauri:* Sten Stockmann; *bibliothecarius:* K. O. Donner dr phil.; *custos collectionum botanicarum:* Gunnar Marklund dr phil.; *collectionum zoologicarum generalium:* Olavi Kalela dr phil.; *entomologicarum:* Richard Frey prof.

Administratores praeter eos qui praesidis, eius vicarii, custodis thesauri, bibliothecarii muneribus funguntur: Harald Lindberg prof., Runar Collander prof., Alex. Luther prof., Harry Federley prof., Ernst Häyrén prof., quorum vicarii sunt Pontus Palmgren prof., Ilmari Hustich prof.

---

23. 5. 1951

(Extra möte)

Föredrag av dr G. Erdtman (Stockholm): *Växtsystematik och palæobotanik i palynologiskt perspektiv.*

6. 10. 1951

Föredrag av prof. R. Collander: *Nyare framsteg i fråga om fotosyntesens mekanism.*

Uudeksi jäseneksi valittiin ylioppilas Olavi Hildén.

Kuopion Luonnon Ystäväin Yhdistys oli lähettänyt Seuralle kiitoksen vuosikokouksen lähettämän tervehdyksen johdosta.

Ordföranden framlade följande sedan årsmötet ur trycket utkomna skrifter: *Acta Zoologica Fennica 65* (Einari Merikallio), *Acta Zoologica Fennica 66* (K. O. Donner), *Acta Zoologica Fennica 68* (Eric Fabricius) och *Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica 67: 2* (C. J. van der Klaauw). Se årsberättelsen.

Prof. Harald Lindberg förevisade exemplar av coloradobaggen (*Leptinotarsa decemlineata*) tagna sommaren 1951 i Vichy av doc. Håkan Lindberg.

Dr H. Törnroth förevisade den för landet nya orkidén *Liparis Loeselii*, tagen på Eckerö sommaren 1951 (se s. 2). — I anledning av dr Törnroths meddelande uttalade prof. Alvar Palmgren, att enligt hans mening fynd

av anmärkningsvärda växt- och djurarter ej borde meddelas den lokala befolkningen. — Prof. ERNST HÄYRÉN belyste med några exempel faran av att lämna fynduppgifter åt den lokala befolkningen.

Forstmästaren MAX HAGMAN meddelade ett fynd av *Myricaria germanica* i Utsjoki (se s. 4). — I anledning av forstm. Hagmans meddelande, att han av denna fridlysta art ansett sig kunna taga endast ett obetydligt skott, framhöll dr HANS LUTHER nödvändigheten av att fredningsbestämmelserna rigoröst iakttagas, detta kan ha betydelse som exempel för den lokala befolkningen. — Prof. A. PALMGREN och dr L. VON HAARTMAN funno det önskvärt, att beläggexemplar för Universitetets museer insamlas även av fredade arter.

Dr HANS LUTHER delgav innehållet i ett meddelande, som på mötet den 5. 5. 1951 inlämnats till tryck (se Mem. Soc. F. Fl. Fenn. 27, s. 118).

Apotekare B. FÄRDIG meddelade ett fynd av *Glyceria plicata* från Sibbo (jfr s. 7).

Kustos dr G. MARKLUND anmälde den för landet nya adventivarten *Hirschfeldia incana* (se s. 10).

HOLGER TÖRNROTH: **Liparis Loeselii Rich., ny för Finlands flora.**

Senaste sommar var jag i tillfälle att fortsätta med mina botaniska forskningar i Eckerö skärgård på Åland. Bland många intressanta fynd, jag härvid gjorde, vill jag främst nämna upptäckten av den lilla kärrorkiden *Liparis Loeselii* Rich.

Det var den 26 juni, då jag beslöt att ännu en gång undersöka de talrika kärrmarkerna, vattensamlingarna och små sjöarna i västra delen av Storby. Jag hade kommit ut till den yttersta gungande regionen av stranden till en obetydlig sjö, då jag plötsligt stod framför en liten gulgrön orkide av ungefär 15 cm:s längd. Jag förstod genast, att jag hade att göra med en för landet ny art, och att det måste vara *Liparis Loeselii*. När jag vaknat upp ur min förtrollning, var min första tanke: »Är detta det enda exemplaret, eller finns det flera av den?». Nu började ett intensivt sökande. Länge gick jag runt platsen i allt vidare vågar och började redan misströsta, då jag plötsligt fick syn på ett exemplar till. Jag tog det ena exemplaret och gärdade noga in det andra, så att ej fåren, som betade på platsen, kunde komma åt det. Samma kväll besökte jag platsen i sällskap med min hustru, och med hennes hjälp fann jag ytterligare c:a 10 ex. Jag började känna mig lugn, i all synnerhet som exemplaren voro spridda över ett jämförelsevis vidsträckt område eller så gott som runt hela sjön. Till de allra svårast tillgängliga platserna längst ute på gungflyn var jag ej ännu denna gång. Två dagar senare besökte jag dock ånyo platsen och undersökte de lokaler, som blevo oundersökta förra gången. Där ute på den yttersta mossbädden fann jag nu överraskande rik-

ligt av *Liparis*. Jag märkte genast, att jag nu var på den rätta lokalen. Just där gungflyn fyllig och rund bildar de sista tuvorna mot den öppna vattenytan, trivs *Liparis* bäst. Här fanns bestånd på 10—20 ex. i klunga och på flera ställen bildade växten en jämn fortlöpande bård på ett avstånd av ett till ett par tiotal cm från vattenranden. Jag försökte räkna dem och kom till 360. Sannolikt fanns det betydligt flera. Liksom *Malaxis*-arterna är den mycket svår att upptäcka, då den gulgröna färgen gör, att den väl sammansmälter med omgivningen. Trots den mycket kalla försommaren med flera svåra frostnätter voro exemplaren mestadels väl utvecklade. Några hade dock bladtopparna svedda, men blommorna voro oskadade.

Liparis når i regeln en höjd av 10—15 cm. Vid basen sitta tvenne nästan motsatta blad, som ha samma form som nattviolens, men äro mindre. Nedanför dessa blad finnas ytterligare trenne lågblad. Växten har liksom *Malaxis* stamknölar. Vanligtvis ser man tvenne sådana efter varandra. Från den övre har sommarens exemplar utvuxit, den nedre åter härstammar från föregående år. Med talrika korta birötter sitter växten löst fast i mossan. Blomställningen är en gles och kort, fåblommig klase. Blommorna ha ganska långa och fina kalkblad och påminna om myggor, därav det svenska namnet myggnycklar. Jag tyckte mig hos blommorna förnimma en svag väldoft, svår att förlikna vid någon annan doft.

På sin huvudlokal ute på gungflyn hade *Liparis* sällskap av bl. a. *Carex diandra, canescens* och enstaka tuvor av *elata, Drosera anglica* och *rotundifolia, Epilobium palustre, Scutellaria galericulata* och *Menyanthes*. Då den undantagsvis växte närmare land sågs i dess sällskap även *Scirpus pauciflorus, Carex Goodenowii, Oederi, Oederi* ssp. *pulchella, rostrata* och *vesicaria*. I vattnet bredvid gungflyns yttre rand växte ställvis rikligt *Potamogeton natans* och en *Chara*-art.

Fyndet av *Liparis* var naturligtvis en överraskning för mig, men alldeles oväntat kom det dock inte. Arten har nämligen i Sverige sina flesta förekomstlokaler i norra Uppland, alltså mittemot på andra sidan Ålands hav, och jag har därför haft den i minnet, när jag rört mig på för den lämpliga lokaler. Aldrig hade jag dock väntat att finna den på en plats som denna, vilken så ofta besökts av botanister.

Överallt i Norden är *Liparis* sällsynt, och på flera lokaler, där den tidigare observerats, torde den nu ha gått ut. Detta sammanhänger väl åtminstone delvis med kärrens utdikning, varigenom dess älsklingslokal, gungflyn allt mera och mera försvinner. Artens allmänna utbredning omfattar största delen av Europa samt Nordamerika. I Norden är den ej funnen norrom Gästrikland. Den är kalkkrävande och växer överallt på låga nivåer och ofta i närheten av kusterna. Den rikliga förekomsten på lokalen i Storby tyder på att den funnits där förhållandevis länge. Den borde också ha alla förutsättningar

att trivas där och tillika ha möjligheter att sprida sig i omgivningen, där flera lämpliga lokaler stå till buds. En utdikning av ifrågavarande lilla sjö torde ej komma i fråga, då platsen knappast kan förvandlas till odlingsmark. Betande djur våga sig ej ut på gungflyn, och de exemplar, som växte närmare land, föreföllo att ha ratats av djuren. Det är bara botanisterna, som genom hänsynlöst samlande kunna hota myggnycklarnas existens. Arten borde därför med det snaraste fridlysas.

Litteratur: Hegi, G., 1906: Illustrierte Flora von Mittel-Europa. — Hultén, E., 1950: Atlas över växternas utbredning i Norden. — Lagerberg, T., 1947: Vilda Växter i Norden. — Lindman, C. A. M., 1926: Svensk Fanerogamflora. — Ohlsson, A., 1951: Svenska orkideer.

Max Hagman: **Några iakttagelser över Myricaria germanica (L.) Desv. i Utsjoki, Li.**

Klådriset (*Myricaria germanica*) upptäcktes för första gången i vårt land av professor Olli Heikinheimo och forstmästare O. Virkkunen år 1920 på W stranden av Polmakjärvi i nordostligaste delen av Utsjoki socken. (Medd. Soc. F. Fl. Fenn. 1921 s. 32). Fyndorten är belägen vid Kaldausjokis, eller som den rätteligen borde kallas Loktajokis mynning.

Växtplatsen beskrives något närmare av Koivisto (1936) som på bäckstranden litet söder om Vappula gård fann välutvecklade exemplar på den grusiga marken. Koivisto återger även ett obekräftat uttalande av ortsbefolkningen om att *Myricaria germanica* även skulle växa vid sjöns södra ända.

Fyndorten vid Polmakjärvi var länge den enda kända i landet trots att växten var känd från flere lokaler i Finnmark och Troms fylke rätt nära finska gränsen. Dahl (1934 s. 364) anger t. ex. från Finnmarks fylke att *Myricaria germanica* förekommer i Talvik, i Alta vid Storelven upp till Vina; i Porsangertrakten längs Børselven och vid Staburselvens utlopp; vid Lakselven till Revfossnes och vid fjordbottnen av Laksefjord. Suomalainen (1913 s. 38) anger en fyndort så pass nära finska gränsen som i Skibotnälvens dalgång. Det var ej heller långt från denna punkt som arten för andra gången påträffades i vårt land. Enligt en notis i Luonnon tutkija (1950 s. 68) iakttogos på en lokal strax invid och öster om landsvägen till Kilpisjärvi mellan Karesuando och Palojoensuu tvenne exemplar. Samma fynd, vars närmare lokal tyvärr ej anges, omtalas även av Nuotio (1950 s. 97).

På Hulténs karta över *Myricaria germanica*s utbredning i Norden (Hultén 1950 karta 1239) äro angivna ett flertal fyndorter från Nord-Norge och en från Finland. På kartan är dock den finska punkten vilken tydligen hänför sig till fyndet från W-stranden av Polmakjärvi något fel place-

rad, (den rätta lokalen är belägen c:a 40 km mot ONO; se f. ö. ovanstående karta)[1].

Under en resa till Polmaktrakten sommaren 1951 var jag i tillfälle att konstatera att *Myricaria germanica* fortfarande växer på den av HEIKINHEIMO och KOIVISTO omtalade lokalen men dessutom upptäckte jag växten i rätt talrika bestånd på en lokal som, så vitt jag känner till, ej tidigare är beskriven. Växten anträffades, sålunda bekräftande ortsbefolkningens tidigare omnämnda uttalande, söder om Polmakjärvi längs stränderna av Polmakjoki

[1] Det förtjänar måhända nämnas att *Myricaria germanica* år 1939 utplanterats på Stora Kalvholmen i Esbo enligt meddelande av överstelöjtnant H. S. Sundvall. Exemplaret, inköpt i Södertälje i Sverige, har tillvuxit ansenligt och blommat; frukternas grobarhet har ej kontrollerats.

som från söder rinner in i sjön. I trakten c:a 4 km från sjön på sträckan mellan Lohijokis och Taurajokkas mynning anträffades flerstädes täta bestånd, uppskattningsvis tillsammans över 1000 exemplar. Även söderut från Taurajokkas mynning föreföll arten att vara utbredd så långt man kunde se, men tiden medgav denna gång ej en närmare undersökning av älvstränderna längre söderut.

Polmakjoki har i dessa trakter skurit sig ned genom grusåsar och flyter i täta serpentiner mellan de ställvis rätt höga strandbranterna. Älven är tämligen grund och flerstädes bildas låga holmar och utskjutande flacka uddar av klappersten och grovt grus. Dessa formationer ligga vid lågvatten, såsom nu var fallet, helt torra men att döma av anhopningarna av växtrester, trädstammar m. m. högre upp på flodstränderna äro de under vårfloden åtminstone delvis täckta av vatten.

På dessa låga växtplatser förekommer *Myricaria germanica* dels i enstaka, synbarligen yngre exemplar ute mot vattenranden, dels i tätare bestånd något högre upp. Detta synes väl överensstämma med FRISENDAHLS (1921 s. 271) uppgifter om att *Myricaria germanicas* föryngring i huvudsak sker på det smala fuktiga bälte av översvämningsområdet under ett år, som året därpå genom den pågående sandavsättningen ej nås av högvattnet.

Flere av beståndén bestodo av äldre växter med hårda upprätta skott med en höjd av intill 65—75 cm. Den 15. 8., då iakttagelserna gjordes hade större delen av exemplaren redan blommat ut, men enstaka växter uppvisade ännu blomställningar med stora knoppar och helt eller nästan helt utvecklade blommor. För att icke i onödan utsätta den fridlysta växten för åverkan insamlades blott en blomställning som beläggexemplar. Det enda tidigare exemplaret i Botaniska institutionens finska avdelning, det tidigare omtalade HEIKINHEIMOSKA fyndet, är sterilt.

Frågan om de i Polmakjärvitrakten belägna *Myricaria*-beståndens ålder och härkomst är rätt svår att besvara. Arten har en rätt märklig bi-centrisk utbredning i Norge och synes till Sverige hava invandrat västerifrån genom de rätt låga fjälldalarna i mellersta Norrland (FRISENDAHL op. c. s. 268). De närmaste fyndorterna äro sedan, med undantag av några få nyspridda fall, belägna i S. Tyskland och S. Ryssland. (HULTÉN op. c. s. 319). Det är icke omöjligt att arten invandrat till Finland från de norska fjorddalarna, från Laksefjord till Polmakjärvi och från Skibotn till Karesuando är det blott cirka 7 respektive 14 mil. Eftersom det sannolikt, jämsides med nunatakkerna, i Norge även fanns isfria ytor ända ned till havets nivå (DAHL 1947, s. 236) är det även med beaktande av artens säregna ståndortskrav mycket troligt att *Myricaria germanica* skulle vara en interglacial art; jfr SELANDER (1950 s. 163). Det är även en faktor av intresse i dessa sammanhang, att den senglaciala Tanafjorden sträckte sig in över Polmakälvens dalgång såpass

långt som ungefär ett par mil från älvens nuvarande mynning (TANNER 1930 s. 461 och Tavla IV).

Isolerade små förekomster av den typ, som *Myricaria germanica* ger ett gott exempel på i vårt land, erbjuda även ur andra synpunkter ett intressant undersökningsobjekt. Genom att populationens effektiva storlek är begränsad kan redan genom en slumpmässig fixering eller förlust av gener uppkomma differenser mellan isolerade populationer. Detta gynnar uppkomsten av mikrogeografiska raser (DOBZHANSKY 1941 s. 175). Om arten dessutom, såsom synes vara fallet med *Myricaria germanica* i Norden är självpollinerande (FRISENDAHL op. c. s. 296) komma de små lokalerna småningom att ockuperas företrädesvis av homozygoter och arten att uppdelas i ett komplex av genetiskt homogena linjer. Detta för även med sig, att mutationer, de må sedan vara dominanta eller recessiva, manifesteras i fenotypen genast efter deras uppkomst, och att sådana av dem vilka under de givna omständigheterna äro av skadligt inflytande omedelbart elimineras. Om mutationens effekt däremot är gynnsam kommer den nya typen att genast framgångsrikt kunna tävla med de gamla.

Eftersom det hos *Myricaria germanica* ofta synes förekomma ett stort antal abnorma bildningar, både vad skottens och blommornas utveckling beträffar (FRISENDAHL op. c. s. 292, 301) synes det mig som förekomsterna i Utsjoki även ur dessa synpunkter sett vore väl värda att bliva föremål för mera ingående undersökningar:

Litteratur: DAHL, E. 1947: Litt om forholdene under og efter den siste istid i Norge. Naturen *71*. — DAHL, O. 1934: Floraen i Finnmarks fylke. Nyt mag. f Naturvet. *69*. — DOBZHANSKY, TH. 1941: Genetics and the origin of species. New York. — FRISENDAHL, A. 1921: Myricaria germanica (L.) Desv. Acta Florae Sueciae I. — HULTÉN E. 1950: Atlas över växternas utbredning i Norden. Stockholm. — KOIVISTO MIILI 1936: Saksan pensaskanerva (Myricaria germanica) Utsjoella. Luonnon ystävä *40*. — Luonnon tutkija 1950, *54*: 2. — Medd. Soc. F. Fl. Fenn. 1921, *47*. — NUOTIO, HILMA 1950: Pensaskanerva (Myricaria germanica) Enontekiön Lapista. Luonnon tutkija *54*: 3. — SELANDER, S. 1950: Floristic phytogeography of South-Western Lule Lappmark I. Acta phytogeographica Suecica *27*. — SUOMALAINEN, E. W. 1913: Chamaeorchis alpina (L.) Rich. i Kilpisjärvitrakten. Medd. Soc. F. Fl. Fenn. *39*. — TANNER, V. 1930: Studier över kvartärsystemet i Fennoskandias nordliga delar IV. Om nivåförändringarna och grunddragen av den geografiska utvecklingen efter istiden i Ishavsfinland samt om homotaxin av Fennoscandias kvartära marina avlagringar. Fennia *53*: 1.

GUNNAR MARKLUND: **Glyceria plicata Fr. ingen sällsynthet i norra Sibbo (N).**

Glyceria plicata är en av de arter, som efter Moskva-freden inte mera ansågos tillhöra floran i det politiska Finland. Dess enda bekanta finländska lokaler funnos nämligen på Karelska näset och i Viborgs-trakten.

År 1947 anträffade emellertid mag. V. Erkamo detta gräs i en bäck nära Villmanstrand (ERKAMO 1950, s. 159—160). Denna lokal ligger ju icke alltför

långt borta från artens tidigare kända areal, och dess upptäckt ruckade inte mycket på den uppfattning man haft, att *Glyceria plicata* i Östfennoskandien är en växt med utpräglat sydöstlig utbredning.

Jag blev därför överraskad, då apotekare B. Färdig på våren 1951 visade mig Sibbo-exemplaret av *Glyceria plicata* ur eleven Ann-Sofi Lindroos' herbarium. Och min förvåning ökades, då jag denna höst (1951) under några söndagsvandringar i Sibbo kunde konstatera, att arten i norra delen av socknen alls inte är någon sällsynthet. Antalet lokaler där jag sett den närmar sig 40. På flere av dessa förekommer den i riklig mängd. Också i grannsocknen Borgnäs har jag anträffat *Glyceria plicata* på en lokal inte långt från Laukkoski gård. I södra delen av Sibbo har resultatet av gjorda efterspaningar hittills varit negativt. Den sydligaste platsen, där jag sett arten, ligger i kyrkobyn: ett källdragsvått ställe invid en bäck strax söder om prästgården. Avståndet härifrån till den nordligaste nu kända Sibbo-lokalen, belägen i Norra Paipis, är fågelvägen närmare 15 km. Från den östligaste av mina fyndplatser, den ovannämnda i Borgnäs, är det åter c. 11 km till den västligaste i Sibbo Mårtensby.

De flesta växtplatserna utgöras av små grunda bäckar resp. utfallsdiken. Synnerligen väl tycks arten trivas på ställen, där en mindre bäck mynnar ut i en större, bildande ett »delta» i miniatyr: den obetydliga konkurrensen på den blottade jorden i förening med översilningen gör att *Glyceria plicata* här frodas förträffligt. Källdragsvåta platser äro gynnsamma lokaler. På ett ställe fann jag den vid randen av en verklig källa. Stark beskuggning tycker arten tydligen inte om, utan den föredrar öppnare ställen. Ehuru en god foderväxt tar den inte skada av betning: skottbildningen är mycket rik och fortgår långt in på hösten. En nitrofil tendens kommer inte sällan till synes hos arten: bland dess följeväxter på ställen, där den frodas särskilt väl, händer det att man finner ymnig *Lemna minor*, *Ranunculus sceleratus* o. s. v. *Glyceria plicata* är en starkt kulturgynnad art.

Varifrån har detta gräs vandrat in till sin nyländska areal? Skulle det visa sig att denna är helt isolerad från artens sydöstliga utbredningsområde i Östfennoskandien, ligger det närmast till hands att tänka på en invandring över Finska viken, från Estland. Det är dock för tidigt att med någon bestämdhet yttra sig härom. Då *Glyceria plicata* så pass nära Helsingfors som i Sibbo ända tills nu undgått att bli upptäckt, talar sannolikheten för, att den också annorstädes kan vara förbisedd. Kanske dess verkliga areal hos oss är vida större än den nu kända. I detta sammanhang vill jag hänvisa till att Fredrik Nylander (1844, s. 9) nämner *Glyceria plicata* såsom förekommande »in paludosis ad ostium fluminis Kymmene». Denna uppgift har dock senare antagits bero på ett misstag. Hjelt (1895, s. 429) hänvisar till Sælåns (1858, s. 24) uttalande, att han vid Kymmene älvs utlopp inte sett

G. plicata men väl i ymnighet *G. aquatica*, och fortsätter: »Då arten ej heller sedan dess blivit funnen i Finland, måste den utgå ur finska floran». LINDBERG (1900, s. 81—82), som fann *G. plicata* på Karelska näset under sommaren 1897, anmälde den som ny för vår flora.

Mig förefaller det dock inte särskilt sannolikt att en botanist av Fredrik Nylanders rang skulle ha förväxlat *G. aquatica* (= *maxima*) med den så starkt avvikande *G. plicata*. Måhända få vi snart ett nytt exempel på de inte så ovanliga fall, då en äldre uppgift dragits i tvivelsmål för att dock långt senare vinna bekräftelse.

Tilläggg. Då jag för mag. H. ROIVAINEN omtalade fynden av *Glyceria plicata* i Sibbo, nämnde han, att han under en exkursion i denna socken i medlet av 1930-talet funnit en steril *Glyceria*, i vilken han igenkänt *G. plicata*. Han hade inte publicerat något meddelande därom men torde ännu ha exemplar liggande i någon växtbunt.

Litteratur: ERKAMO, V. 1950: Glyceria plicata Fr. löytynyt Lappeenrannasta (ES). Luonn. Tutk. *53*. — HJELT, HJALMAR 1895: Conspectus Florae Fennicae I, pars III. Acta Soc. F. Fl. Fenn. V, n. 1. — LINDBERG, HARALD 1900: Anmärkningsvärda växtfynd på Karelska näset. Medd. Soc. F. Fl. Fenn. *24*. — NYLANDER, FR. 1843: Spicilegium plantarum fennicarum cent. prima. — SÆLÁN, THIODOLF 1858: Öfversikt af de i östra Nyland vexande kotyledoner och ormbunkar. Notiser Soc. F. Fl. Fenn. *4*.

GUNNAR MARKLUND: **Glyceria fluitans × plicata, ny för Nyland.**

På många av de lokaler i Sibbo, där jag sett *Glyceria plicata*, växer *G. fluitans* i dess sällskap. Som bekant kunna de båda närbesläktade arterna bastardera med varandra. På en exkursion i Sibbo, Paipis den sista september (1951) beslöt jag att hålla utkik efter bastarden. Den rätt långt framskridna årstiden var inte alldeles gynnsam; dock fann jag hybriden på två ställen: ett utfallsdike nära Mejlas samt den s. k. Björnbäcken mellan Götbacka och Bertas. På vardera lokalen anträffades en stor bastardtuva.

Hybriden intager i olika avseenden, t. ex. i fråga om vippans typ, småaxens längd, de yttre blomfjällens storlek och form en tydlig mellanställning mellan föräldraarterna. De liksom hos *G. plicata* gula ståndarknapparna, åtminstone de allra flesta av dem, äro smala och öppna sig inte: bastarden torde vara alldeles steril.

GUNNAR MARKLUND: **Gratiola neglecta Torr., en nordamerikansk våtmarksväxt funnen som antropokor i N, Borgnäs.**

Då jag i slutet av september 1951 under en vandring följde den västra stranden av Mäntsälä å (= Svartån) i sydligaste delen av Borgnäs socken (N), gjorde jag ett överraskande fynd. På alldeles grunt vatten vid den leriga åstranden nedanför en fodervall, som sluttade ned mot ån och som på hösten tydligen använts som betesmark, växte på en liten fläck, ett par tre deci-

meter i genomskärning, åtskilliga exemplar av en för mig obekant annuell, vitblommig scrophulariacé. Runt omkring hade man en trivial åstrandsvegetation med arter sådana som *Polygonum hydropiper, Bidens tripartita, Gnaphalium uliginosum, Myosotis palustris, Ranunculus repens, Rorippa islandica, Leontodon autumnalis, Plantago major* o. s. v. En granskning av den funna växten gjorde det genast klart för mig, att den måste tillhöra släktet *Gratiola*. Då jag följande dag såg igenom Botaniska museets *Gratiola*-material, framgick det omedelbart att Borgnäs-växten var den nordamerikanska *G. neglecta* Torr. Arten har oftast gått under namnet *G. Virginiana* L., men enligt den av M. L. Fernald bearbetade nyaste (åttonde) upplagan av Gray's Manual of Botany är det en annan art, som rätteligen bör bära detta namn.

Enligt florornas uppgifter har *Gratiola neglecta* stor utbredning i Nordamerika: från Quebec och Maine i öster till British Columbia i väster och söderut till Florida, Texas och Californien. Som dess växtplatser anges »wet or muddy places».

Huru det i detalj gått till, att *Gratiola neglecta* hamnat vid Mäntsälä å, är naturligtvis inte gott att veta. Att den med avsikt skulle ha odlats någonstädes i trakten synes högst osannolikt med tanke på dess rätt oansenliga, knappt centimeterlånga blommor. Men så mycket får ju anses klart, att spridningen på ett eller annat sätt måste ha skett på antropokor väg. Den enåriga växtens enda diasporer äro de talrika fröna, som knappast mäta ens $^1/_2$ mm i längd. Med hänsyn till frönas obetydliga dimensioner påminner *Gratiola neglecta* om en annan nordamerikansk växt, *Juncus macer*, som under det senaste seklet vunnit stor spridning i flere europeiska länder och som i fjol för första gången anträffades i Finland. Men någon sådan expansionstendens, som varit så utmärkande för *Juncus macer* har *Gratiola*-arten inte företett. I Hegi's flora anföres endast ett fynd av *Gratiola Virginiana* — och därmed avses säkerligen just den här behandlade arten — såsom adventivväxt i Mellaneuropa: Mannheims hamn 1909.

Ett fall, varmed det nu föreliggande i viss mån kan jämföras är Linkolas överraskande fynd av den likaledes nordamerikanska *Campanula aparinoides* vid utloppsbäcken för Tykölänjärvi i Ta, Pälkäne.

Gratiola neglecta hade i Borgnäs utbildat kapslar med mogna frön i riklig mängd. Framtiden får utvisa, om den lyckas bibehålla sig på platsen och eventuellt sprider sig vidare, eller om dess gästuppträdande hos oss blir en snabbt övergående episod.

Gunnar Marklund: **Hirschfeldia incana (L.) Lagr.–Foss., en adventivväxt värd att uppmärksamma.**

Under en vandring på Busholmen i Helsingfors i augusti 1947 lade jag märke till en gulblommig crucifér, som jag inte tidigare sett. Det var tydligen

en art, som inte fanns omtalad i litteraturen om vår adventivflora. Exemplaren voro i gott stadium med väl utvecklade skidor, och det stötte därför inte på någon svårighet att identifiera arten; det var *Hirschfeldia incana* (L.) Lagr.-Foss., en art som ursprungligen hör hemma i medelhavsländerna men genom samfärdseln fått en vidsträckt spridning.

Genom sina tilltryckta skidor och även till sin bladtyp påminner denna växt betydligt om *Brassica nigra*. Då jag bläddrade igenom Botaniska museets inhemska material av den sistnämnda arten för att jämföra den med den av mig funna, fann jag till min överraskning några ark av *Hirschfeldia incana*, som redan på 1930-talet tagits i Helsingfors ehuru de dittills alltså legat bestämda som *Brassica nigra*. Samlarna av dessa exemplar voro dr M. Puolanne, dr U. Saxén och dr B. Malmio.

Hos *Hirschfeldia incana* äro skidorna rätt trinda, inte skarpt fyrkantiga som hos *Brassica nigra*. I en väl utvecklad *Hirschfeldia*-skida bildas ett frö också i sprötet, som därför företer en ansvällning. Karakteristisk för arten är vidare en tät, rätt mjuk, ljus hårighet särskilt på unga blad; det är denna, som gett anledning till artnamnet *incana*.

Jag skulle knappast ha ansett det löna sig att presentera denna adventivväxt vid ett av Sällskapets möten, ifall det inte visat sig, att den under de senaste somrarna regelbundet stått att finna hos oss, och detta på flere olika ställen, huvudsakligen på hamnplatser och i närheten av kvarnar. I en uppsats om adventivfloran i Vasa, publicerad i Nordenskiöldsamfundets Tidskrift årg. XI, 1951, föra R. Bäck och M. Malmberg *Hirschfeldia incana* till en grupp av adventivväxter, som först efter kriget inkommit till Vasa med spannmålsleveranser från Östeuropa. Den iakttogs där första gången 1947, samma år då jag observerade den på Busholmen i Helsingfors. Åtminstone till flertalet av sina fyndplatser hos oss torde arten ha införts just på det sätt, som i den nämnda uppsatsen anges beträffande Vasa.

I HMF föreligga nu exemplar av *Hirschfeldia incana* från följande ställen:

Al. Mariehamn, Östra hamnen, H. Törnroth 1950.

Ab. Åbo hamn, H. Luther 1948, S. Hinnerichsen 1950.

N. Helsingfors, Hermanstad, M. Puolanne 1934, B. Malmio 1936 o. 1937; Gumtäkt (lokal = föreg.?), U. Saxén 1937; Nätholmen, H. Skult 1948, A. Valta 1950; Busholmen, G. Marklund 1947, G. Nordström 1948, H. Törnroth 1949, E. Häyrén 1950, L. Tiensuu 1950; Munkholmen, S. Sundqvist 1948, G. Marklund 1949; Hesperiaparken, R. Wegmüller 1951. — Järvenpää, vid kvarnen, V. Hintikka 1948, B. Färdig 1949.

Sa. Nyslott vid »Savonlinnan Valssimylly», S. Sundqvist 1951. — Kouvola, Kymin Valssimylly, Mirja Lehmusmetsä 1948.

Kl. Salmi, Manssila, A. J. Huuskonen 1942.

Oa. Vasa, vid ångkvarnen, E. J. Valovirta 1948, E. Häyrén 1951; Klemetsö utanför foderkvarnen, R. Bäck 1949, »vanlig i Vasa under åren 1948—1949».

Ob. Uleåborg, Toppila vid SOK:s kvarn, E. Berger 1949.

V. Erkamo: **Glyceria fluitans (L.) R. Br. × plicata Fr. Suomessa.**

Vuonna 1935 (ks. Luonnon Ystävä 1936, s. 62 ja 93) ilmoitin tavanneeni *Glyceria plicata*'a Viipurin Rosuvoista, jossa sitä v. 1934 kasvoi eräässä sikäläisessä suuressa veden täyttämässä savenottokuopassa »useita kelluvia mättäitä». Näytteet, jotka aikanaan olin esittänyt Kasvitieteellisen museon silloiselle kustokselle toht. Harald Lindbergille hyväksyttiin tämännimisinä, mutta suullisesti sain myös viitteen siitä, että kyseessä voisi mahdollisesti olla myös sekamuoto *Glyceria fluitans* × *plicata*.

Myöhempinä vuosinani ja varsinkin sen jälkeen, kun Karjalan kannaksella olin tutustunut »varmaan» *Gl. plicata*'an, (vrt. Fagerström 1939—40, s. 119 ja Erkamo 1945, s. 37), tulin yhä vakuuttuneemmaksi siitä, että Rosuvoin »mättäät» olivatkin mainittua hybridiä. Siihen viittasi myös se, että ko. sekamuodon tiedettiin ainakin Ruotsissa osoittavan voimakasta vegetatiivista kasvua mätäsmuodostumineen (vrt. Holmberg 1904, s. 182).

Kesällä 1946 löysin Rosuvoin *Glyceria*-mättäiden tapaisen pienen »*Glyceria plicata*»-kasvuston myös Haminasta Kirkkojärven länsirannalta. Täälläkin kasvoi, kuten Rosuvoissa, lähistössä tyypillistä *Gl. fluitans*ia, mutta tyypillinen *Gl. plicata* puuttui. Muistikirjani merkintöjen mukaan määritin Haminan esiintymän sekamuodoksi *Gl. fluitans* × *plicata*.

Sen jälkeen kun toht. Gunnar Marklund oli edellä olevan kirjoituksensa mukaan tavannut kyseistä sekamuotoa Sipoosta, tulivat myös mainitut aikaisemmat löydöt aktuelleiksi. Tutustuttuaan tallettamiini yksilöihin pitää myös toht. Marklund nyt sekä Viipurista että Haminasta otettuja näytteitäni sekamuotoon *Glyceria fluitans* × *plicata* kuuluvina. Mainittakoon, että Helsingin Kasvitieteellisen puutarhan ulkolammikossa kasvaa niinikään ko. muotoa, jonka sinne aikoinaan siirsin Viipurin Rosuvoista. Sipoon esiintymien (vrt. Marklund 1952) lisäksi hybridiä ei meiltä toistaiseksi muualta tunnetakaan.

Kirjallisuus: Erkamo, V., 1936: Beckmannia eruciformis luonnollisella kasvupaikallaan Viipurissa. Luonnon Ystävä, *40*, s. 92—93. — 1945: Uusia Leersia oryzoideksen ja Scirpus radicansin löytöpaikkoja. Ibid., *49*, s. 36—37. — Fagerström, Lars. 1939—40: Ett bidrag till kännedomen om vegetation och flora i Terijoki socken på Karelska näset. Mem. Soc. F. Fl. Fenn., *15*, s. 94—140. — Holmberg, Otto R., 1904: Glyceria luitans (L.) R. Br. × plicata Fr. Bot. Notiser, 1904, s. 181—182. — Marklund, Gunnar, 1952: Glyceria fluitans × plicata, ny för Nyland. Mem. Soc. F. Fl. Fenn., 28, s. 9.

Referat:

V. Erkamo: *Glyceria fluitans (L.) R. Br. × plicata Fr. in Finnland.*

Der Verfasser teilt mit, dass er diesen Bastard schon i. J. 1934 in Viipuri und i. J. 1946 in Hamina in Südfinnland gefunden hat. Die Elternart *Glyceria plicata* fehlte in beiden Fällen am Platze und in dessen nächsten Umkreis. Die Bestimmungen sind von Kustos Dr. Gunnar Marklund bestätigt worden.

T. Brander: Om kärlväxtfloran i mellersta Kyrkslätt (N).

Litteraturöversikt.

Trots närheten till huvudstaden och rikedomen på högst olikartade och i många avseenden intressanta växtplatser, blev någon egentlig sockenflora för Kyrkslätts vidkommande aldrig utarbetad. Genom utarrenderingen av det s.k. Porkala-området hösten 1944 gick socknens södra och mellersta delar förlorade för den finländska forskningen. Till den avträdda delen hörde socknens hela skärgårds- och järnvägsområde jämte avsevärda delar av dess frodiga lövängar och lundar, ävensom ett stort antal i floristiskt avseende intressanta bäckar och sjöar, bl. a. några genom landhöjningen isolerade havsvikar m.m. Det som numera återstår av Kyrkslätt är även i biologiskt avseende det minst värdefulla.

Avsevärda delar av Kyrkslätts kärlväxtflora har utforskats av Cedercreutz. Tre arbeten har han ägnat dess lövängsvegetation, av vilka det av år 1927 upptar detaljerade uppgifter över 232 arter i Kyrkslätt. 1945 har Cedercreutz publicerat ett arbete över Porkala arrendeområdes kärlväxter, där även detaljuppgifter över ett stort antal arters förekomst i Kyrkslätt ges, dock ej för de allmännaste. Det totala artantalet kan därför på basen av detta arbete ej fastställas varken för hela området eller för hithörande delar av Kyrkslätt. Av det nyssnämnda framgår, att egentligen endast den del av Kyrkslätt som ligger utom Porkala arrendeområde blivit oundersökt av Cedercreutz, för så vitt det är fråga om lokaler som ej räknas till representanter för lövängsvegetationen. I dessa sina arbeten har Cedercreutz beaktat även M. Brenners meddelande av år 1898, Rosberg och Fleeges sockenbeskrivning av år 1901 samt Hustichs undersökning av Stora Träskön i Porkala år 1939 (något över 200 arter). Även Bergman lämnar flera uppgifter om vegetationen i Kyrkslätt, bl. a. om sambandet mellan växt- och fågelvärlden i skärgården. Också i Hortlings ornitologiska arbeten, t. ex. det av år 1921—1923, finner man en del floristiska uppgifter från hans undersökningsområde, som även omfattar Kyrkslätt, ehuru mer detaljerade lokaluppgifter ej lämnas.

Ytterligare bidrag till kännedomen om lövängsfloran i Kyrkslätt finner man hos Gadolin, som bl. a. meddelar om anmärkningsvärda växtfynd i mellersta Kyrkslätt (Gruvböle och Kvarnby). Färdig publicerade 1943 en undersökning av floran på en holme i Vitträsk, upptagande 289 arter, beaktande hithörande litteraturuppgifter av bl. a. Saxén. Också Nyberg har publicerat några växtfynd från norra Kyrkslätt (Navala). Fagerström har floristiska bidrag från såväl Porkala som mellersta och norra Kyrkslätt. Slutligen finner man i arbeten, behandlande vissa växtarters utbredning i Finland, även Kyrkslätt omnämnt i förbigående, såsom hos Luther och Marklund.

En del växtfynd från Kyrkslätt av äldre datum upptages i HJELTs Conspectus och ALCENIUS-NORDSTRÖMS skolfloror. I den sistnämnda av år 1916 nämnes Kyrkslätt som fyndort för 18 arter, vartill kommer 1 art i upplagan 1945. Av dessa växtarter beaktas 10 av tidigare nämnda författare, medan de återstående 9 arterna är följande:

Euphorbia peplus
Stellaria aquatica
Crambe maritima
Ononis arvensis
Sium latifolium
Myrrhis odorata
Nepeta grandiflora
Inula helenium
Amaranthus lividus.

Mellersta Kyrkslätt var varken administrativt eller naturhistoriskt klart begränsat. Egentligen var det härvid endast fråga om en avgränsning mot norr och söder sålunda, att varken kusttrakterna i söder eller f. d. Haapajärvi kapell i norr med sitt finska inslag räknades dit, medan t. ex. »Mellersta Kyrkslätts jaktvårdsförenings» marker sträckte sig från Esbo sockenrå i öster till gränstrakterna mot Sjundeå i väster. Humaljärvi intog geografiskt sett en ganska central ställning i det som före utarrenderingen av Porkala-trakten kallades mellersta Kyrkslätt.

Någon speciell publikation om floran i mellersta Kyrkslätt finns icke. Visserligen nämns Kvarnby av M. BRENNER, CEDERCREUTZ och GADOLIN, ävensom Ingels, Vols, Österby och Storträsk av CEDERCREUTZ för många arter — CEDERCREUTZ' specialgebit N:o 18 sammanfaller med Ekudden (Vols, Österby) — men Sigurds har jag ej funnit angivet av andra än FAGERSTRÖM beträffande 2 fanerogamer och 1 kryptogam. CEDERCREUTZ har nog exkurrerat också på Sigurds, men han hade ej klart för sig gränserna mellan detta ställe gentemot Kvarnby och Ingels (skriftligt meddelande till mig). Dessa lägenhetsgränser framgå ej heller entydigt av äldre kartor, ty Sigurds tillhörde ursprungligen Kvarnby, och införlivade genom köp strax efter frihetskriget större delen av Ingels i söder och avsevärda delar av Kvarnby stomlägenhet i väster. Endast gränsen gentemot Vols i norr har åtminstone under innevarande sekel varit oförändrad.

Sigurds-trakten.

1910—1926 vistades jag under ferierna på Sigurds gård kring sydvästra Humaljärvi, medan jag somrarna 1927 och 1935 bodde norr om dessa trakter (Österby och Lappböle). Under mina Sigurds-år exkurrerade jag från Storholmen och det Wasastjernaska trädgårdsområdet i öster till Sjundeå sockenrå i väster, från trakterna kring Storträsk i norr till Tolls träsk i söder. Mest rörde jag mig självfallet på Sigurds och de närbelägna, senare som sagt däri delvis uppående lägenheterna Ingels

och Kvarnby, ävensom något också på Vols och Österby, (speciellt på Ekudden, vars västra och nordvästra delar tillhörde Vols, medan de i botaniskt avseende intressantaste östra och sydöstra delarna tillhörde Österby). Under frihetskriget sköts Sigurds i brand (se A. Brenner), varvid bl. a. mitt dåvarande skolherbarium gick förlorat. Härefter bedrev jag växtsamling i endast begränsad omfattning (1918—1920), men var fortfarande intresserad av att examinera de växter jag fann under mina mest entomologiskt betonade exkursioner. Sålunda kommer det sig, att jag har ett relativt litet antal beläggexemplar. Några arters förekomst minns jag dock exakt därförutan, medan andra i brist på herbarie-exemplar ej i det följande kan beaktas. Detta gäller speciellt s.k. svårare arter, såsom *Carices*, *Salices*, *Alchemilla* och *Hieracium* etc. Trots detta, och trots att jag under ifrågavarande tid ej gjorde ett enda sensationellt växtfynd, anser jag det dock vara motiverat att i det följande lämna en del kompletterande floristiska uppgifter från en trakt, som numera till största delen ligger inom Porkala arrendeområde.

Av kartan i Cedercreutz' publikation 1945 framgår, att hela södra stranden av Humaljärvi inklusive det Wasastjernaska trädgårdsområdet och Storholmen samt Ingels i sin helhet numera är utarrenderat. Detsamma gäller största delen av Kvarnby (hela?) samt de södra och mellersta delarna av Sigurds, medan sistnämnda gårds norra del ävensom hela Vols och Österby ligger norr om demarkationslinjen. Men som känt är tillträde till gränszonen även förbjudet, varför man kan anse, att praktiskt taget också hela Sigurdstrakten ligger inom det för biologisk forskning numera otillgängliga området.

Artförteckning.

I följande förteckning har jag upptagit endast sådana arter, vars omnämnande synts mig på något sätt kunna beträffande frekvens och utbredning ytterligare belysa de av Cedercreutz 1927, 1928 och 1945 lämnade uppgifterna. Härvid begagnar jag mig av följande förkortningar: HEB = fil.dr. E. Branders skolherbarium (1908—1910) och HTB = förf:s skolherbarium (1918—1920); I = Ingels, K = Kvarnby, S = Sigurds, V = Vols och Ö = Österby; fqq = mycket allmän, fq = allmän, st fq = tämligen allmän, p = spridd, st r = tämligen sällsynt och r = sällsynt. Hiitonens systematik och nomenklatur (1933) ligger till grund för följande framställning. * anger art, för vilken belägg-ex. i HEB eller HTB föreligger. Determineringarna i HEB och HTB har vänligen granskats av fil mag. L. Fagerström.[1]

**Lycopodium selago:* Granskog. S, I, K, p.

**Asplenium septentrionale:* 1 ex. i HTB från V.

[1] Båda herbarierna är numera överlämnade till Helsingfors Universitets samlingar (HMF).

Struthiopteris filicastrum: Den enda av mig kända växtplatsen för denna art låg nära Humaljärvis södra strand (nordsluttning i granskog) strax söder om Storholmen invid några källsprång. Torde ha varit belägen på I mark, r.

Hydrocharis morsus ranae: Några fertila exx., men mest steril i Tolls träsk, för övrigt ej observerad, r.

**Sparganium simplex:* I Humaljärvis sydvästra vik och dess utloppsbäck, S, st fq.

**S. ramosum:* På samma ställen, men st r.

Gagea minima: I trädgård och på gräsmattor, S, I, st fq.

Iris pseudacorus: I Humaljärvis utloppsbäck, S, I, K, p.

**Carex pauciflora:* På *Sphagnum*-mossar, S, K, V, p.

**Milium effusum:* I lundar söder om Urbusberget (S), på Törnnäs (I) m. fl. ställen, p.

**Calamagrostis purpurea:* Kring Humaljärvis utloppsbäck (S, I, Villnäs), p.

**Avena pubescens:* Torra ängsbackar, I, r.

**Sieglingia decumbens:* 1 ex. i HTB från K.

**Dactylis glomerata:* Odlad på S redan i början av 1910-talet, men ej på granngårdarna. Såsom ett kuriosum kan nämnas, ett en torpare blev överbevisad om höstöld från Sigurds genom att *Dactylis*-strån påvisades i hans lada (tiden för första världskriget). S, st fq.

**Orchis maculatus:* På fuktig, mossbevuxen skogsmark (fastare *Sphagnum*-vegetation), överallt st fq.

**Orchis maculatus* f. *concolor:* 1 ex. i HTB från S.

Listera ovata: Växte i blandskog på Storholmen (GADOLIN nämner den uppenbarligen från samma ställe), r.

**Goodyera repens:* 1 ex. i HTB från K.

Corylus avellana: Vid basen av Törnnäs udde strax norr om Lill Ingels fanns rikliga hasselbestånd, vilka dock i början av 1920-talet till stor del nedhöggs (jämte annan frodig buskvegetation) för beredande av betesmark för häst. Väster om landsvägen Kyrkobyn—Evitskog från S ekonomiecentrum i söder till V rå i norr, speciellt på Stenbacka och kring Urbusbergets östsluttning, växte frodiga hasselbuskar, likaså öster om denna väg från Lövvass till V. De sistnämnda hassel-lundarna nedhöggos dock till stor del i början av 1920-talet för beredande av material till täckdiken. Längs skogskanterna kring de stora fälten norr om Humaljärvi på V och Ö växte hassel allmänt, speciellt på Ekudden söder-om dessa fält, av CEDERCREUTZ 1927 kallad »Brunknäsudden» (allmogen sade Bränksnäs eller Näseudden). Här ligger CEDERCREUTZ' specialområde N:o 18. Hasselbestånden reducerades dock även här märkbart genom parcelleringar, och sedan medlet av 1920-talet för beredande av betesmarker för boskap, allt detta enbart på marker tillhörande Ö. Också norr om Vitträsk (Oitbacka) fanns vackra hassellundar. I alla dessa förekommo de för sådana lokaler typiska mätarefjärilarna *Thalera lactearia* och *Asthena candidata* allmänt. T. o. m. en intermediär form (*Th. lactearia* × *putata*) påträffades i sistnämnda lundar 1935. Påfallande var också den gulbröstade sångarens (*Hippolais icterina*) förkärlek för bobyggnad i grövre hasselbestånd. Överhuvudtaget led hasseln stort avbräck genom oeftertänksam behandling av ortsborna, bl. a. var det allmänt att definitivt bryta ned stammarna för åtkomst av nötter. I, S, V, Ö, st fq.

**Quercus robur:* På östsluttningarna av bergåsen strax väster om Kvarnby såg fanns ännu i medlet av 1920-talet t. o. m. storvuxen ek, trots att i början av detta sekel stora ekavverkningar där verkställdes. Samma bergrygg sträcker sig norrut väster om Mustajärvi träsk, och norr om detta, rakt väster om f. d. Mustajärvi torp växte några grupper gamla ekar om något tiotal exx. Annars var eken på S allmännast kring Urbusberget väster om landsvägen och längs detta bergs fortsättning norrut till V, men en avsevärd del av dessa ekbestånd nedhöggs under frihetskriget i samband med »Sigurds-kårens» försvars-

kamp (se A. BRENNER). Också öster om landsvägen vid Lövvass växte ek, t. ex. några mycket gamla exx. på åkern nära sjöstranden. Dessa fristående ekar hyste redan på 1910-talet påfallande rikligt den på ifrågavarande tid så långt österut sällsynta mätaren *Zonosoma punctaria*. På övriga eklokaler förekom den icke, antagligen emedan ekarna på Lövvass var de enda, som ej var översvämmade av myror (mest *Formica rufa*). Egendomligt nog visade sig ekvecklaren (*Tortrix viridana*) icke på dessa ekar. S, K, V, Ö, p.

Humaljärvi-traktens största ekbestånd låg på Ekudden norr om sjön på V och Ö marker, bland den tidigare nämnda hasselförekomsten. Även längs fältkanterna förekom den rätt rikligt, och sparsammare insprängd i skogen i smärre grupper t. o. m. någon km norr om sjön. Enstaka stora ekar växte också på fälten, bl. a. ca $^1/_2$ km öster om uddspetsen på Ö. Jag har svårt att värja mig för tanken, att Ekudden jämte de stora fälten norr om Humaljärvi på V och Ö jämte angränsande, fortfarande lövängsartade skogskanter i tiden bildat ett enda sammanhängande lundområde med ek och hassel som dominerande övervegetation. Dess bördigaste partier har till först uppodlats, varigenom de ädla lövslagen — såsom CEDERCREUTZ redan 1927 framhållit — småningom undanträngts allt längre mot de för odling mindre lämpade, steniga och hölstriga perifera delarna, varav Ekudden numera intar den främsta platsen. Några av de största ekarna har kvarlämnats på fälten, antagligen emedan de varit för besvärliga att avlägsna. Hela detta område uppgår till åtminstone ett par km² (inklusive fält).

Den germinativa föryngringen av ekarna i dessa trakter var livlig, trots att en mängd plantor upprycktes för att planteras om på annan ort. Om god ollonproduktion talade också den rikliga förekomsten av *Meles meles*, *Sciurus vulgaris*, *Nucifraga caryocatactes* (1913), *Columba oenas* och *C. palumbus*.

Salix pentandra: I lundar, t. ex. I (Törnnäs), p.

**Humulus lupulus:* Steniga backar, ruiner, Lill Ingels, Kvarnby såg, r (♀-exx.).

Polygonum amphibium: Humaljärvis västra—sydvästra strand (S), p.

* *Chenopodium polyspermum:* Som trädgårdsogräs i S, p.

**Atriplex patulum:* Trädgårdsogräs på S, st fq.

Silene inflata: Harald Wasastjernas trädgårdsområde, r.

**Melandrium album:* 1 ex. i HTB från S.

**Cerastium arvense:* Flera exx. i HEB från S.

**Scleranthus annuus:* Torra backar, bergknallar. I, S, st fq.

**Ranunculus lingua:* I Humaljärvis utloppsbäck, t. ex. vid Villnäs (»Frase»), p.

Chelidonium majus: Kring trädgårdar, på källarbackar och i hasselbuskar vid t. ex. Lövvass, I, S, K, p.

Turritis glabra: Torra backar, r, st r.

Chrysosplenium alternifolium: Kring källådror, I och S, p.

Ribes nigrum: Lundar, t. ex. Törnnäs (I), p.

R. rubrum: Som föregående, men r.

Rosa glauca: Fältbackar, vägkanter. I, S, K, V, p.

**Alchemilla hybrida* ssp. *pubescens:* 1 ex. i HTB från S.

**Potentilla argentea:* Enligt MARKLUND funnen i Veikkola (norra Kyrkslätt); ssp. *impolita* känd från Vårnäs och Porkala. — Backar, vägkanter. S, p. I HTB 1 ex. ssp. *impolita* från S.

**Rubus arcticus:* Kring utloppsdiken etc. på S, I och K, fq. Blommade regelbundet, men bär påträffades icke.

**Lathyrus silvester:* Den av CEDERCREUTZ 1945 nämnda enda fyndorten från Kyrkslätt kände jag till redan före frihetskriget. Den ligger invid landsvägen från Kvarnby till Råkärr på en tallås (»Rödjan»), som i norr begränsas av ett brant berg, bildande en

särdeles varm och vindskyddad växtplats. Ej heller fann jag arten på andra ställen i mellersta Kyrkslätt, men FÄRDIG anför den från en holme i Vitträsk. S, r.

Vicia silvatica: Strax väster om den Wasastjernaska trädgårdsparcellen i nordsluttningen mot Humaljärvi växte ett frodigt samhälle, den enda av mig funna växtplatsen av denna art. Se även GADOLIN (1928). Frekvens: st r.

**V. hirsuta:* Lundar. I och S, p.

V. tetrasperma: Som föregående art.

**Trifolium agrarium:* Ängskanter. S, st r.

**T. spadiceum:* Torra backar, betesmarker. I, S, K, st fq.

Daphne mezereum: I lundar på Ekudden och sydost om Storträsk, mest enstaka. Uppprycktes av befolkningen och planterades kring hemknutarna som »syren». V, Ö, r.

Epilobium montanum: Torra ställen. I och S, p.

**E. collinum:* 1 ex. i HTB från S.

**Cornus suecica:* 1 ex. i HTB från S.

**Myrrhis odorata:* Mellan Kvarnby gamla karaktärshus och ria växte några frodiga exx. av denna art vid tiden för frihetskriget, och ännu i medlet av 1920 talet. Se ALCENIUS-NORDSTRÖM 1916.

**Levisticum officinale:* 1 ex. i HTB från S.

Tilia cordata: Strax norr om ekgruppen vid f. d. Mustajärvi torp växte några (antagligen 3 st.) åtminstone 100-åriga lindar invid en brant bergvägg, ca 1 km fågelvägen från torpet. De blommade rikligt mest varje år och gav även upphov till av utseendet att döma fullbildade frön, men någon återväxt observerades icke. Även på Oitbacka växte blommande lind, möjligen ursprunglig (?). Som säkert spontan S, r.

**Geranium silvaticum:* Längs diken och vägkanter, på fältbackar och i skogskanter. I, S, V, fqq.

**G. bohemicum:* På sluttningen mellan Sigurds gamla karaktärshus och Humaljärvi vid tiden för frihetskriget några enstaka exx. Både i HEB (1908) och HTB (1918). S, r.

Acer platanoides: Vid södra kanten av Valborgsbacken i K växte några ca 50—60 åriga lönnar, osäkert om spontana. K. r (?).

Impatiens noli-tangere: Mellan badstugan och sjöstranden vid Humaljärvis nordvästra vik på V växte denna art bland en klunga lövträd, antagligen klibbal. V, r.

**Pirola media:* I blandskog på Storholmen, r.

**P. minor:* På samma lokal som föregående art, även på S, p.

**P. uniflora:* Strax väster om *Struthiopteris'* växtplats vid Humaljärvis sydstrand. I, r.

**Monotropa hypopitys:* Barrskog. S, K och I, p.

**Gentiana campestris* ssp. *germanica:* 1 ex. i HTB från S (1920).

**Myosotis silvatica:* 1 ex. i HTB från S.

**Myosotis micrantha:* 1 ex. i HTB från S.

**Satureja vulgaris:* Växte nära spetsen av Ekudden bland stenhölstren, uppenbarligen samma växtplats som CEDERCREUTZ anför. Ö, r.

**Stachys silvaticus:* Växte bland föregående art, dock i betydligt större antal. Ö, r.

**Lamium hybridum:* 1 ex. i HTB från S.

**Ajuga pyramidalis:* Fältkanter, betesmarker. I, S, K, st fq.

**Solanum dulcamara:* Strandväxt, t. ex. vid Humaljärvis utlopp tidigare rätt rikligt, efter bäckens upprensning 1918 märkbar minskning. S, p.

**Verbascum thapsus:* Backar. S och I, p.

**Verbascum nigrum:* Som föregående art.

**Scrophularia nodosa:* På Storholmens smalaste ställe i flera exx., r.

**Euphrasia curta:* 1 ex. i HTB från S.

Utricularia vulgaris: Av LUTHER nämnd från Saltfjärd och Tolls träsk. I utfallsdiket längs Humaljärvis västra strand mellan Sigurds badstuga och Lövvass. S, st fq.

**Galium mollugo:* Längs vägar. I och S, st fq.

Viburnum opulus: I lundar flerstädes, mest enstaka. Ett ovanligt stort ex. växte söder om landsvägen vid Sigurds gamla port. I, S, p.

**Valeriana officinalis:* I diken och på fuktiga strandängar. I, S, K, V, st fq.

Succisa pratensis: I lundar och på strandängar, t. ex. Storholmen, Törnnäs (I), st fq.

Knautia arvensis: Som föregående, men p.

**Campanula glomerata:* På ängsbackar. I, S, V, st fq.

**Campanula rapunculoides:* 1 ex. i HEB från S.

Lobelia dortmanna: Karaktärsväxt i Meiko träsk, p.

**Erigeron acer:* På torra fältbackar, I, p.

**Anthemis arvensis:* Ogräs i trädgård. S p.

**Chrysanthemum vulgare:* Längs vägar. S, p.

**Cirsium heterophyllum:* Fältkanter. I, S, V, st fq.

Bland mer iögonenfallande kärlväxter, som av mig icke kunde finnas i dessa trakter av mellersta Kyrkslätt må nämnas t. ex. *Betula nana, Ranunculus ficaria, Anemone ranunculoides, Trollius europaeus, Corydalis bulbosa, Thlaspi alpestre* och *Lamium album.*

Arter med nordlig, resp. sydlig utbredning.

CEDERCREUTZ indelar sitt undersökningsområde 1927 i ett nordligt och ett sydligt delgebit. Gränsen mellan dessa är ej angiven på någon karta, ej heller i texten preciserad, men framgår i huvudsak ur den systematiska delen av hans arbete. Sålunda har CEDERCREUTZ utan tvivel räknat trakterna kring Humaljärvi, inklusive Ö, V, S, I och K till den nordliga delen. Dit hör även linjen Öfverby—Kusas—Gillobacka, varigenom gränsen mellan hans nordliga delgebit kan anses gå åtminstone ett par km söder om mitt egentliga exkursionsområdes sydgräns. Med avseende å de olika lövängsarternas inbördes frekvens inom hans båda delgebit indelar han dessa växter i följande 5 huvudgrupper:

1) 94 relativt allmänna arter (fqq-st fq) med samma frekvens i norr och söder. Med undantag av *Lathyrus vernus* — vars frekvens var p — har jag funnit dem alla mer eller mindre allmänna i Humaljärvi-trakten (100 %).

2) 77 mindre allmänna arter (p—rr) med annars samma jämna utbredning över hela området som i föregående grupp. Bland dem befinner sig många gräs, halvgräs och *Alchemilla*-arter, som jag ej tillvaratagit och därför måste lämna utan beaktande, ehuru många av dem utan tvivel förekom i Sigurds-trakten, där jag sålunda nu kan annotera endast 34 hithörande arter (44 %). Deras frekvens enligt CEDERCREUTZ anges nedan inom parentes, medan mina egna frekvensbeteckningar antecknats till sist i nedanstående förteckning:

Struthiopteris filicastrum (p) r
Milium effusum (p) p
Calamagrostis purpurea (p) p
Dactylis glomerata (st r) st fq
Orchis maculatus (p) st fq
Corylus avellana (p) st fq

Quercus robur (p) p
Salix pentandra (st r) p
Polygonum viviparum (p)p
Viscaria vulgaris (p) st fq
Scleranthus annuus (p) st fq
Ranunculus repens (p) fq
Turritis glabra (r) st r
Chrysosplenium alternifolium (r) p
Ribes nigrum (p) p
R. rubrum (st r) r
Potentilla argentea (p) p
Epilobium montanum (p) p
Tilia cordata (p-st fq) r
Impatiens noli-tangere (st r) r
Pirola media (r) r
P. minor (p) p
Satureja vulgaris (r) r
Solanum dulcamara (st r) p
Scrophularia nodosa (p) r
Euphrasia officinalis coll. (p) fq
Rhinanthus major (st r) st fq
Galium mollugo (st r) st fq
Viburnum opulus (p) p
Knautia arvensis (st r) st fq
Erigeron acer (st r) p
Achillea ptarmica (p) fq
Taraxacum coll. (p) fqq.

3) 2 arter med tvenne isolerade utbredningsområden, ett nordligt och ett sydligt. Ingendera hithörande arten — *Rosa cinnamomea* (p) och *Lathyrus montanus* (fqq) — påträffades av mig i Kyrkslätt.

4) Av 34 arter med mer eller mindre utpräglad nordlig utbredning inom Cedercreutz' undersökningsområde har följande 16 eller 47 % av mig påträffats i Sigurds-trakten (frekvensen i norr enl. Cedercreutz angiven inom parentes).

Alnus incana (fqq) fqq
Listera ovata (st r) r
Lathyrus silvester (st r) r
Vicia silvatica (p) st r
Trifolium agrarium (st r) st r
T. spadiceum (st r) st fq
Daphne mezereum (st fq—p) r
Geranium silvaticum (fq) fqq
Acer platanoides (st r) r?
Gentiana campestris germanica (p) r
Stachys silvaticus (p) r
Ajuga pyramidalis (st fq) st fq
Succisa pratensis (fq) st fq
Campanula glomerata (fq) st fq
Solidago virgaurea (fqq) fq
Cirsium heterophyllum (fq) st fq.

Bland dessa förekommer enligt Cedercreutz *Trifolium agrarium* och *Daphne mezereum* enbart i det nordliga avsnittet.

5) Mer eller mindre utpräglad sydlig utbredning hade 33 arter enligt Cedercreutz, varav följande 9 (27 %) av mig funnits i Sigurds-trakten:

Gagea minima (0) st fq
Polygonatum officinale (p?) st fq
Avena pubescens (r) r
Sieglingia decumbens (r) r
Alnus glutinosa (fq) fq
Rosa glauca (r) p
Vicia tetrasperma (0) p
Valeriana officinalis (r) st fq
Chrysanthemum vulgare (rr) p.

Av dessa arter anser Cedercreutz *Gagea minima* och *Vicia tetrasperma* tillhöra enbart det sydliga området, men den sistnämnda är dessutom funnen så pass nordligt som vid Vitträsk (Cedercreutz) och Gadolin uppgav 1928 *Gagea minima* från Oitbacka nära 1 1/2 mil nordost om Sigurds. Färdig nämner

icke *Gagea minima* från Vitträsk, men väl *Vicia tetrasperma*. Skillnaderna mellan CEDERCREUTZ' och mina frekvensuppgifter torde huvudsakligast kunna återföras till att CEDERCREUTZ angivit desamma inom enbart lövängsområdena, medan mina hithörande uppgifter hänföra sig till samtliga slag av växtplatser.

Speciella lokaler.

Ekudden (CEDERCREUTZ' specialområde N:o 18) var utan tvivel den botaniskt intressantaste av de lokaler jag under mina Kyrkslätt-år besökte. Dock fann jag icke där de av CEDERCREUTZ annoterade *Helleborine latifolia* (1896), *Moehringia trinervia* och *Ranunculus cassubicus*. Tyvärr kände jag då ej till det av GADOLIN nämnda kalkbrotteti Kvarnby nordväst om Meiko träsk, med bl. a. *Helleborine latifolia*, *Viola mirabilis* och *Pulmonaria officinalis*, vilka 2 sistnämnda enligt CEDERCREUTZ jämväl har en nordlig utbredning i Kyrkslätt, vidare *Arenaria serpyllifolia* och *Vicia silvatica*. En annan intressant växtplats i mellersta Kyrkslätt var Meikoträsks utloppsbäcki Kvarnby, där BRENNER (1898) fann den för N nya *Eupatorium cannabinum* jämte *Dryopteris phegopteris*, *Carex acuta*, *Sieglingia decumbens* och *Lycopus europaeus*. Den förstnämnda av dessa arter fann jag ej under mina Kyrkslätt-år, men väl *Sieglingia* på Kvarnby. BRENNER fann även på Ekudden *Helleborine latifolia*, *Viola mirabilis*, *Satureja vulgaris* och *Lonicera xylosteum* (ävensom på Skyttö *Ononis arvensis*). Botaniskt givande var även det enligt CEDERCREUTZ 79 m höga berget mellan Humaljärvi och Mustajärvi, av allmogen kallat Urbusberget (urby = berguv), där FAGERSTRÖM fann *Cerastium arvense* (och HÄYRÉN *Cladonia strepsilis* f. *coralloides*). Därifrån annoterade CEDERCREUTZ bl. a. *Viscaria alpina*. För övrigt erbjöd detta berg en provkarta på de flesta i trakten förekommande bergväxter. Trevlig var vidare den till dimensionerna anspråkslösa kullen mellan Ingels folkskola och Humaljärvis utloppsbäck (halverades av landsvägen Kyrkobyn—Evitskog) som av ortsbefolkningen kallades Brunibacka. Där växte en samling torra platser föredragande arter, såsom *Turritis glabra*, *Epilobium montanum*, *Erigeron acer* ävensom rikligt med bergväxterna *Woodsia ilvensis*, *Polygonatum officinale*, *Viscaria vulgaris*, *Scleranthus annuus*, *Viola tricolor*, *Sedum telephium* och *S. acre*. Men på de skuggigare platserna närmare fälten växte flera lundväxter, av vilka *Polygonum viviparum*, *Ribes alpinum*, *Campanula glomerata* och *C. persicifolia* var karaktärsväxter. Vidare fanns här rikligt *Convallaria majalis*, *Paris quadrifolia* och *Platanthera bifolia*. Ädla lövträd växte här ej, icke heller hassel. Slutligen var också Storholmen utanför Humaljärvis södra strand i många avseenden anmärkningsvärd. Trots att här regelbundet hölls unghästar på bete och trots att holmen var en rätt livligt frekventerad dans- och utfärdsplats, växte här *Listera ovata*, *Pirola media*, *P. minor*, *Scrophularia nodosa*, *Succisa pratensis*,

Knautia arvensis och *Monotropa hypopitys*. Stora mängder *Convallaria majalis* och *Platanthera bifolia* bortplockades årligen härifrån. Ej heller här växte ädla lövträd eller hassel. Trots närheten till Ekudden företedde denna holme ej mycken likhet med udden i botaniskt avseende, däremot var detta samband med strandpartierna strax söderut påfallande. På sistnämnda ställen växte bl. a. *Struthiopteris filicastrum*, *Chrysosplenium alternifolium*, *Vicia silvatica* och *Pirola uniflora*. Den nära Ekudden belägna Liljeholmen, illa framfaren av vådeld, granater (1918) och betande får gjorde visserligen skäl för sitt namn, men härbärgerade för övrigt inga nämnvärda lundväxter, alltså varken ek eller hassel.

Bland de sjöar jag i mellersta Kyrkslätt besökte var Tolls träsk utan tvivel den frodigaste, men om dess vegetation har jag intet att meddela som ej skulle ha beaktats av CEDERCREUTZ. Synbarligen var det betydligt kargare Vaipo träsk, vid vilken jag aldrig botaniserade, även givande i floristiskt avseende. Enligt CEDERCREUTZ har där annoterats bl. a. följande arter:

Lycopodium inundatum
Isoëtes lacustre
Typha latifolia
Sparganium affine
Drosera intermedia
Utricularia intermedia.

På I, V, K och speciellt Ö (utom Ekudden) undgick även flera arter min uppmärksamhet, såsom framgår av följande förteckning över enl. CEDERCREUTZ där annoterade arter:

Ingels:
Carex muricata
Alchemilla acutangula
Satureja acinos
Veronica arvensis

Kvarnby:
Carex pilulifera
Polygonum dumetorum
Lycopus europaeus
Eupatorium cannabinum

Vols:
Hierochloë australis
Rosa villosa
Plantago lanceolata
Leontodon hispidus

Österby:
Poa trivialis
Nardus stricta
Gymnadenia conopea
Salix livida
Hypericum perforatum
Alchemilla hybrida ssp. plicata
A. vulgaris v. filicaulis
A. vulgaris ssp. subcrenata
A. vulgaris ssp. obtusa
Geum urbanum
Lathyrus montanus
Trifolium medium.

Till sist må en hithörande ekologisk iakttagelse nämnas. I sitt arbete om Vitträskholmens kärlväxter konstaterade FÄRDIG därstädes förekomsten av de sällsynta dagfjärilarterna *Limenitis populi* och *Argynnis paphia*. Under alla de år jag bedrev intensiva lepidopterologiska insamlingar i Humaljärvi

trakterna, observerade jag aldrig någondera av dessa iögonenfallande arter väster och sydväst om sjön. *Arg. paphia* var däremot allmän på det Wasastjernaska trädgårdsområdet ävensom på Oitbacka och därifrån västerut till Ljusjärvi, där även *Limenitis* förekom relativt talrikt. En tredje karaktäristisk dagfjäril med liknande utbredning var *Pararge egeria* f. *vulgaris*. Orsakerna härtill kan ej sökas i en analog utbredning av resp. fjärilars näringsväxter, ty dessa äro ett antal ubiqvitära kärlväxter, såsom *Poa* spp., *Agropyrum repens*, *Populus tremula*, *Viola* spp. och *Rubus* spp. För den sistnämnda fjärilartens vidkommande kommer dessutom *Brachypodium pinnatum* i fråga, men denna är icke obligatorisk, och har ej heller annoterats från Kyrkslätt.[1] Jag kan icke ge någon plausibel botanisk förklaring till dessa lepidopterers mot sydväst så tydligt begränsade utbredning. Möjligen kan man härvid hänvisa till den enorma förekomsten av stackmyror (*Formica rufa*) i trakterna sydväst om Humaljärvi, speciellt i eklundarna, där sockeralstrande »bladlöss» i fantastiska mängder bidrog till myrornas trivsel. Som känt äro t. o. m. stora fjärilarters larver ofta mycket hjälplösa mot angrepp av myror.

Litteratur: Alcenius, O. & Nordström, Å., 1916: Finlands kärlväxter. 5 uppl. Helsingfors. — 1945: Samma. 10 uppl. — Bergman, G., 1939: Untersuchungen über die Nistvogelfauna in einem Schärengebiet westlich von Helsingfors. Acta Zool. Fenn. *23*. — 1945: Porkalanejdens biologiska särdrag. I Porkalabygden och dess minnen. Helsingfors. — Brenner, A., 1945: En bygdekrönika i halvsekelbilder. I Porkalabygden och dess minnen. Helsingfors. — Brenner, M., 1898: Notiser om vegetationen i Kyrkslätt. Medd. Soc. F. Fl. Fenn. *23*. — Cedercreutz, C., 1927: Studien über Laubwiesen in den Kirchspielen Kyrkslätt und Esbo in Südfinnland. Acta Bot. Fenn. *3*. — 1928: Bidrag till västra Nylands flora. Mem. Soc. F. Fl. Fenn. *4*. — 1931: Vergleichende Studien über die Laubwiesen im westlichen und östlichen Nyland. Acta Bot. Fenn. *10*. — 1945: Växtgeografiska anteckningar från Porkala-området. Mem. Soc. F. Fl. Fenn. *21*. — Fagerström, L., 1944: Nya fynd av Epilobium adenocaulon Hausskn. och E. rubescens Rydb. vid den sydfinska kusten. Ibid. *19*. — 1945: Epilobium adenocaulon Hausskn. och E. rubescens Rydb. funna på nya lokaler vid den sydfinska kusten. Ibid. *20*. — 1946a: Några anteckningar om Tragopogon pratensis L., Cerastium arvense L. och Potentilla Goldbachii Rup. Ibid. *22*. — 1946b: Några intressanta lavfynd. Ibid. *22*. — Färdig, B., 1943: Botaniska anteckningar från Nyland: Kyrkslätt, Vitträskholmen. Ibid. *18*. — Gadolin, A., 1928: Några kompletterande uppgifter om lövängsvegetationen i Kyrkslätt och Esbo socknar. Ibid. *4*. — Hjelt, Hj., 1888—1926: Conspectus Florae Fennicae. Ibid. *5, 21, 30, 35, 41, 51* och *54*. — Hortling, I., 1921—1923: Zur Ornis Südfinnlands. Acta Soc. F. Fl. Fenn. *52/2*. — Hustich, I., 1939: Porkala nationalpark. Forstliga Försöksanst. Populärvetensk. Beskr. av Naturskyddsomr. *3*. — Luther, H., 1939—1940: Über das Vorkommen von Utricularia neglecta Lehm. in Finnland. Mem. Soc. F. Fl. Fenn. *15*. — 1941—1942: Najas marina L. funnen i Jakobstad. Ibid. *17*. — Markl und, G., 1933—1934: Über Potentilla argentea L. und P. impolita Wahlenb. Ibid. *9*. — Nybergh, T., 1932—1933: Växtfynd i norra Kyrkslätt. Ibid. *8*. — Palmgren, R., 1922: Meiko naturpark. I Naturskydd och Kultur II. Helsingfors. — Rosberg, J., 1920: Dannviken eller Meiko naturpark i Kyrk-

[1] Anses även leva på blåbärsris.

slätt. K:slätt hemb.för. skrifter 2.— Rosberg, J. & Fleege, U., 1901: Kyrkslätt socken, dess natur, utveckling och historia. Helsingfors. — Saxén, U., 1931—1932: Carex lasiocarpa × riparia, Suomelle uusi sarahybriidi. Mem. Soc. F. Fl. Fenn. 7.

3. 11. 1951

Föredrag av fil. mag. B. J. Wikgren: *Några synpunkter på vattendjurens osmotiska regulation.*

Till ny medlem invaldes folkskolläraren Martin Ingo.

Uudeksi jäseneksi valittiin fil. kand. Lauri Korhonen.

Ordföranden meddelade, att *Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica 67: 3* (Torild Brander) utkommit (se årsberättelsen).

Doc. Hans Luther anmälde två nya fynd av *Potentilla anglica* från Hitis samt ett fynd av *Deschampsia bottnica* från Hitis, vilket är det östligaste fyndet hos oss (se s. 25). — I anslutning till doc. Luthers meddelande delgav dr H. Törnroth tvenne fynd av *Potentilla anglica* på Åland. — Prof. A. Palmgren fann det anmärkningsvärt, att *Potentilla anglica* tämligen samtidigt anträffats på Åland och i Regio aboënsis. Detta sakförhållande tyckes göra det sannolikt, att arten är stadd i invandring och spridning. Några exempel på en pågående liknande spridning nämndes.

Doc. Lars von Haartman redogjorde för tidpunkten för bofinkens (*Fringilla coelebs*) första sång på morgonen och meddelade, att sången en kall vår (i mitten av maj 1941) hade börjat omkr. 15 min. senare än vid samma tid en varm vår (1948).

Doc. Lars von Haartman meddelade, att tofsmesen (*Parus cristatus*) uppenbarligen häckar på Eckerö. Arten har vidare av observatorn på Signilskär iakttagits både hösten 1950 och 1951 (se nedan).

Lars von Haartman: **Tofsmesen (Parus cristatus) och några andra fåglar på Åland.**

Då jag under de senaste åren exkurrerat på Åland tillsammans med prof. Alvar Palmgren eller på väg till och från Signilskär, har jag kunnat konstatera, att tofsmesen kanske är något mer spridd än vad som tidigare varit bekant. Den 4. 7. 1949 anträffades en kull på Ekholm nära Degerby i F ö g l ö. På samma ställe höll fyra korpar, möjligen en kull, till vid en död bässe. Ett stenskvättpar (*Oenanthe oenanthe*) häckade i en stor ihålig al i Degerby, 2,5 m över marken. — Den 11. 7. samma år observerades några tofsmesar (en kull?) i ett mestånd vid Degersand, E c k e r ö. Vid ett kort uppehälle på återresa från Signilskär den 12. 8. 1951 föll det mig in att se efter om en tofsmes kunde uppspåras i skogen S om pensionatsbebyggelsen vid Eckerö tullhus. Jag lyckades i mitt uppsåt och fann verkligen en tofsmes.

Snellman (Ornis Fennica 1929) betecknar tofsmesen som »mycket sällsynt på fasta Åland», Palmgren (Acta Soc. pro Fauna et Flora Fenn. 1927

och Acta Zool. Fenn. 1930) har inga fynd från fasta Åland. Otänkbart är inte att arten håller på att sprida sig. Dess undvikande av öppet vatten kommer i delvis ny dager genom ett par fynd på Signilskär under de senaste höstarna.

En gråspett (*Picus canus*) anträffades på Tellholm i Hammarland 5. 7. 1949. Den omnämnes ej av PALMGREN, medan SNELLMAN kort säger: »en raritet härute». — En lärkfalk (*Falco subbuteo*) sågs jaga på Germundsö i Saltvik 29. 6. 1949 och ett häckande par anträffades på en holme strax E om Kumlinge i juli 1946 (observation tills. med dr Göran Bergman). Arten nämnes ej av SNELLMAN, PALMGREN har en tillfällig observation. — En fiskgjuse sågs i Kumlinge 17. 7. 1946. PALMGREN känner ett bofynd från Vårdö.

HANS und INGE LUTHER: **Neue Fundorte von Potentilla anglica und P. anglica × erecta.**

Während eines unvorhergesehenen Aufenthaltes in den Schären von Rosala (Kirchspiel Hitis, naturwissensch. Provinz Regio aboënsis) in SW-Finnland unternahmen die Verfasser am 3. August 1951 eine Exkursion nach der neulich angewachsenen Landenge zwischen den Inseln Sommarö und Brunkholmen W von Rosala. Die letzterwähnte von uns fand dort eine grossblütige *Potentilla*, die bei gemeinsamer Untersuchung sich als die in Finnland früher nur von Doz. OLE EKLUND an 2 Fundorten angetroffene *P. anglica* Laichard. erwies. Für die Art war beinahe ausschliesslich der Name *P. procumbens* Sibth. in Gebrauch bis MANSFELD (1940, S. 44) den völlig in Vergessung geratenen, 4 Jahre älteren Namen *P. anglica* wiederaufnahm. Ihm folgen HYLANDER (1941, S. 71), WEIMARCK (1947, S. 858) und HULTÉN (1950, S. 260), nicht aber MURBECK (1943, S. 326). Die Originalbeschreibung LAICHARDINGS (1790, S. 475) ist in Finnland nicht zugänglich.

Der Südstrand von Brunkholmen läuft in zwei niedrige Moränenrücken aus, von welchen der westlichere infolge der Landhebung an Sommarö festgewachsen ist. Zwischen diesen Moränenrücken hat sich der Boden einer sehr seichten Bucht in eine sumpfige Strandwiese verwandelt, die noch bei Hochwasser unter Wasser gelegt wird. Auf dem durch *Fucus*-Reste deutlich markierten obersten Driftwall und auf der höchstens 3 m breiten Krautwiese zwischen dem Driftwall und dem aus kaum manneshohen Schwarzerlen und Kiefern bestehenden Waldrand wurde *P. anglica* beiderseits der ehemaligen Bucht auf bzw. 150 und 50 m langen Strecken und im Mittel 1 m Höhe über der Normalwasserstandslinie beobachtet. Der Abstand zwischen den auf den Boden hingestreckten und reichlich blühenden *P. anglica*-Individuen betrug hier als Regel (0,3—)0,5—1,0 m. Auf den selben Flächen und beinahe mit der selben (stellenweise sogar etwas grösserer) Reichlichkeit trat die Hybride *P. anglica* × *erecta* auf. Schon durch ihren bogig aufwärts gekrümmten Wuchs

wich sie deutlich von *P. anglica* ab. Blüten kamen bei der Hybride in geringerer Zahl als bei *P. anglica* vor, weil die höher hinaufragende Hybride recht stark von weidendem Vieh abgeweidet war, welchem Schicksal die stark herabliegende *P. anglica* fast völlig entgangen war. *P. erecta* kam ziemlich reichlich am Waldrande vor, auf niedrigerem Niveau aber nur spärlich. Neben der intermediären Hybride wurden auch Zwischenformen zwischen ihr und den beiden Stammarten beobachtet (vgl. S. 31).

Auf den mit *P. anglica* bewachsenen Krautwiesenflächen wurden die folgenden Gefässpflanzen notiert:

Juniperus communis	Arabidopsis thaliana	Empetrum nigrum coll.
Pinus silvestris (juv.)	Sedum acre	Veronica arvensis
Picea excelsa (juv.)	Filipendula ulmaria (juv.)	V. chamaedrys
Anthoxanthum odoratum	Rubus idaeus	V. officinalis
Agrostis tenuis	Fragaria vesca	Plantago maritima
Sieglingia decumbens	Potentilla anserina	Galium palustre
Poa pratensis	P. anglica	G. verum
P. compressa	P. anglica × erecta	Valeriana officinalis s. str.
Festuca arundinacea	P. erecta	Achillea millefolium
Nardus stricta	Rosa villosa	Cirsium vulgare
Carex contigua	Trifolium medium	Leontodon autumnalis
Alnus glutinosa (juv.)	Viola canina	Taraxacum sp.
Rumex acetosa	Vaccinium vitis-idaea	Hieracium pilosella
R. acetosella	V. myrtillus	

Der Boden besteht aus humösem, ausgewaschenem Sand. Die abwechselnd vorherrschenden Gräser *Sieglingia decumbens* und *Nardus stricta* weisen den trivialen Charakter des Standortes aus. *P. anglica* und *P. anglica* × *erecta* treten hier als völlig natürliche Bestandteile der Vegetation auf. Auf den angrenzenden Uferstrecken von Brunkholmen und Sommarö konnte *P. anglica* nicht gefunden werden, diese Ufer waren aber abweichender Art.

Am folgenden Tage wurde eine Exkursion nach den Schären S von Rosala gemacht. Auf Busö SW von Bodö wurde *P. anglica* auf der schmalen Landenge zwischen der Hauptinsel und der im Südosten angeschlossenen Felsenkuppe Kråkborgen gefunden. Auf einer steinigen, als Schafweide dienenden Krautböschung wuchsen kleine Ind. der Art spärlich zwischen Wacholdern oberhalb des obersten Driftwalles (etwa 1,5—2,0 m über der Normalwasserstandslinie). Da die Vegetation stark abgeweidet war konnte keine Pflanzenliste während der begrenzt zu Verfügung stehenden Zeit zusammengestellt werden. Neben dem auch hier dominierenden Grase *Sieglingia decumbens* und *Carex contigua* wurde aber die im Schärenmeer kalkbegünstigte (Eklund 1946b, S. 184) *Agrimonia eupatoria* als exponent eines etwas nahrungsreicheren Standorttypes als auf Brunkholmen notiert. *P. anglica* × *erecta* kam hier, ebenso wie *P. erecta*, etwas reichlicher als *P. anglica* vor, jedoch nur im Schutze der Wacholdersträucher. Auch hier war die Hybride recht stark abgeweidet.

Während des Aufenthaltes in Rosala 1951 konnten weitere Standorte ähnlicher Art nicht untersucht werden, weshalb die Frequenz der *Potentilla anglica* in den Schären von Hitis nicht geschätzt werden konnte. Auf einer Exkursion durch die inneren westlichen Teile der Endmoränen-Insel Rosala kam *P. erecta* auf moosigen Waldwiesen reichlich vor, nicht aber *P. anglica* wie auch nicht Standorte, die dieser Art günstig zu sein schienen.

Infolge später Drucklegung konnten zwei weitere, im Sommer 1952 in Hitis Rosala gemachte Funde beachtet werden.

Am 30 Juni 1952 besuchte der ersterwähnte Verf. zusammen mit Doz. Jaakko Jalas Rosala Storholmen. Auf der laubwiesenartigen, sanften Böschung der östlichen Wiek wurden sowohl *P. anglica* wie *P. anglica* × *erecta* und ihre f. *pererecta* angetroffen. *P. anglica* trat hier in einem 10 m langen, 2 m breiten Bestand auf dem obersten Driftwall und unmittelbar oberhalb von ihm zwischen zwei parallelen Schwarzerlengürteln als ziemlich häufig bis zerstreut auf, blühte aber noch sehr spärlich. Der Standort grenzt an einen trockenen Kiefern-Fichtenwald zwischen Felsenkuppen. Im *P. anglica*-Bestand wurde weder *P. erecta* noch die intermediäre Hybride angetroffen, wohl aber 1 Ind. der f. *peranglica*. *P. erecta* trat aber im unteren Schwarzerlengürtel reichlich als blühend auf. *P. anglica* war mit den folgenden Gefässpflanzen vergesellschaftet:

Pinus silvestris (juv.)	Rumex acetosa	Geum rivale
Anthoxanthum odoratum	Cerastium vulgatum	Viola Riviniana
Agrostis stolonifera coll.	f. glandulosum	Angelica silvestris
Deschampsia caespitosa	Melandrium rubrum	Vaccinium vitis-idaea
Melica nutans	Ranunculus auricomus	Lysimachia vulgaris
Poa nemoralis	R. acris	Prunella vulgaris
Carex leporina	Rubus idaeus	Veronica officinalis
C. fusca	Fragaria vesca	Melampyrum silvaticum
Luzula pilosa	Potentilla anglica	Tanacetum vulgare
L. multiflora	Rosa dumalis coll.	Hieracium umbellatum
Alnus glutinosa	Sorbus aucuparia	H. vulgatif. coll.

Von *P. anglica* × *erecta* wurde 1 Ind. je oberhalb und unterhalb des *P. anglica*-Bestandes angetroffen, dazu W-wärts vom Bestand zerstreute Ind. die bei zunehmender Beschattung und Begrasung der Laubwiese aufhörten. In Bezug auf die Blütenphänologie nahm die Hybride hier eine deutliche Zwischenstellung zwischen den Elternarten ein.

Etwa 200 m weiter W-wärts trat in isolierter Lage ein etwa 10 Ind. umfassender Bestand von *P. anglica* × *erecta* inmitten einer reichlichen *P. erecta* auf. Auch hier war *P. erecta* in voller Blüte, die Hybride blühte erst auf. *P. erecta* war hier nicht mehr ganz typisch, sondern grossblütig und etwas silberhaarig; weiter abwärts trat sie in ± typischer Gestalt auf. Andere *P. anglica*- oder Hybriden-Bestände wurden nicht auf Storholmen beobachtet.

Auf Rosala Meraskär fand Doz. J. JALAS am N-Ufer auf einem kleinen Felsenabsatz 1 m über dem Meere neben 1 Ind. von *P. erecta* auch 2 Bülten von *P. anglica*. Die Wuchsrichtung — schräg aufwärts — sowie die Blattform zeigten einen schwachen *erecta*-Einfluss an. Die einzigen übrigen Pflanzen des Felsenabsatzes waren *Agrostis stolonifera*, *Vaccinium uliginosum*, *Empetrum hermaphroditum* und *Dicranum fuscescens*. Höher aufwärts wurde nur *P. erecta* angetroffen.

Die Vorkommnisse im Schärenmeer SW-Finnlands sind von den nächsten Vorkommnissen, in Lettland (ROTHERT 1907, S. 165) und Südschweden (Karten: HÅRD 1924, S. 159; HULTÉN 1950, S. 260), recht weit entfernt. Auffallenderweise ist *P. anglica* nicht auf den grossen Inseln der zentralen Ostsee (Öland, Gotland, Ösel, Dagö) angetroffen.

Die Frage wie und wann sich *P. anglica* an den isolierten Fundorten in SW-Finnland eingebürgert hat lässt sich auf Grund der jetzigen Kenntnisse nicht beantworten, einige Tatsachen können aber in diesem Zusammenhang erwähnt werden.

EKLUND (1945a, S. 2) hebt hervor, dass der nördlichste Fundort, in Iniö, an einem kleinen, gegen SW offenen Meerbusen gelegen ist. Recht offen gegen SW liegt auch der südlichste Fundort, auf Rosala Busö. Diese beiden Fundorte sind demgemäss für ein Auffangen von Meeresdrift recht geeignet, was dagegen nicht mit den übrigen Fundorten der Fall ist. Das von EKLUND (1946a, S. 14) entdeckte massenhafte Vorkommen auf Nagu Nötö Mjue liegt im Inneren der Insel, unser Fundort auf Rosala Brunkholmen im innersten Teil einer sackartigen Bucht, die kaum von Meeresdrift in nennenswerter Menge erreicht wird. Dasselbe gilt für den Fundort auf Rosala Storholmen. Der Felsenabsatz auf Rosala Meraskär dürfte als Regel nicht von der Meeresdrift erreicht werden.

Die Driftexposition der Fundorte scheint aber für die Beurteilung der Vorkommnisse von *P. anglica* recht belanglos zu sein, da die Art keine einer hydrochoren Fernverbreitung dienliche Diasporen zu haben scheint.

Die Karpellen sinken als losgelöst nach PRAEGER (1913, S. 26) innerhalb einer Minute zum Boden herab — was PRAEGER auch bei *P. erecta* und *P. reptans* beobachtete. Die niederliegenden Stengel bilden zwar im Herbst regelmässig an einigen der Knoten Wurzeln aus (z.B. MURBECK 1890, S. 205; WOLF 1908, S. 651; Abb. bei WARMING 1884, S. 55), infolge der Lage der Wuchsplätze der Art dürften aber solche bewurzelte Sprosse nur selten in die Drift geraten. Sie besitzen kaum eine solche Lebenskraft wie die Ausläufer von *P. reptans*, die von SERNANDER (1901, S. 65) als lebenskräftig in der Süsswasserdrift beobachtet wurden. Keinesfalls scheint es wahrscheinlich zu sein, dass *P. anglica* sich durch derartige Diasporen über die offene Ostsee hätte verbreiten können. Übrig bleibt dann die sich jedoch fast völlig einer direkten

Beobachtung entziehende ornithochore Verbreitung und die Verbreitung durch den menschlichen Verkehr. Eklund (1938, S. 6) hielt seinen ersten Fund der Art für einen möglichen »Hansa-Fahrwegrelikt», später fand er aber, dass die übrigen seiner Fundorte einen durchaus spontanen Eindruck machten. Dasselbe gilt für unsere 4 Fundorte, ungeachtet dessen, dass 3 beweidet sind. Wie aus dem folgenden hervorgeht, wächst *P. anglica* in Mitteleuropa auf kulturbeeinflussten Böden von vielerlei Art, weshalb eine ursprüngliche Einbürgerung im Schärenmeer SW-Finnlands durch die Schiffahrt nicht völlig ausgeschlossen werden kann.

Alle die 6 aus Finnland bisher bekannten Fundorte von *P. anglica* sind auf niedrigem Niveau gelegen, was mit den Standortsforderungen der Art in Zusammenhang zu stehen scheint. Auf höherem Niveau verändern die Krautwiesen ihren Charakter. Die in den Schären zeitweise lange Dürre schliesst von den felsigen, grundwasserlosen höheren Lagen solche Arten aus, die nicht eine starke Austrocknung ertragen. Dieses ist bei *P. anglica* kaum der Fall. Wolf (1908, S. 651) beschreibt ihre mitteleuropäischen Standorte folgenderweise: »Die Art liebt feuchte, schattige Waldungen, wo man sie . . . besonders an Wegrändern, Strassengräben, an aufgeworfenen Dämmen der Abzugskanäle, in sumpfigem Terrain, in jungen Schonungen findet. Ferner kommt sie gerne auf offenen moorigen Wiesen und an Teichrändern, seltener auf trockenen Triften oder Heiden, vereinzelt . . . auch an Feldrändern, auf Komposthaufen und Schuttplätzen vor». Ähnlich äussert sich u.a. Hegi (1923, S. 886). Eklund (1945a, S. 3) charakterisiert die Art als »ozeanisch oder wenigstens subozeanisch», Hultén (1950, S. 60*) — nur der Verbreitung nach — als atlantisch.

Das niedrige Niveau hat infolge des oben gesagten kaum eine grössere Beweiskraft in Bezug auf die Zeit der Einwanderung von *P. anglica* zum Schärenmeer. Auch wenn die Art in älteren Zeiten eingewandert wäre so würde sie in unseren Tagen aller Wahrscheinlichkeit nach in hohem Grade auf das niedrige Niveau angewiesen sein, wo sie jetzt angetroffen ist — sie würde sich also den Uferpflanzen ähnlich verhalten. Wo bei der Landhebung der Art zusagende Standorte ihren Charakter behalten, werden sie leicht in Acker oder Kulturwiese verwandelt — wie es nach Eklund (1946a, S. 14) jetzt auf dem Fundort Nagu Nötö Mjue geschieht.

Auch nicht aus der gegenseitigen Lage der 6 bisher aus dem Schärenmeer bekannten Vorkommnisse kann man Anthaltspunkte für die Beurteilung der Einwanderung erhalten. Die Fundorte liegen auf einer gebrochenen Linie. Der südlichste Fundort ist Hitis Rosala Busö, 5 km N-wärts liegt Hitis Rosala Brunkholmen, 50 km WNW von dort Nagu Nötö Mjue (= Miraholm) und weitere 60 km NNW von dort Iniö Helgö Gloöran. Die 1952 gemachten Funde in Hitis Rosala liegen 2—3 km östlich der Linie Busö-Brunkholmen und

zwischen diesen beiden Inseln. Ein Frequenzzentrum ist also möglicherweise in Hitis vorhanden.

Trotz ihres charakteristischen Aussehens kann *P. anglica* vor und nach der Blüte leicht übersehen werden, da die Art infolge der niederliegenden Stengel sich unter den hochwüchsigeren Arten versteckt. Die schräg aufwärts wachsende Hybride *P. anglica* × *erecta* kann wiederum ohne Blüten für *P. erecta* gegolten haben. Infolge der sorgfältigen Durchforschung des zentralen Schärenmeeres durch Dr Ole Eklund ist aber eine höhere Frequenz von *P. anglica* dort kaum zu erwarten. Die Art und ihre Hybride mit *P. erecta* gehören zu denjenigen Pflanzen, die nicht nur im Schärenmeer sondern auch auf Åland und in den Schären Nylands — wo anscheinend passende Standorte durchaus nicht selten sind — gesucht werden sollten.

Eklund (1945, S. 3) erwähnt, dass *P. anglica* auf dem Fundort in Iniö ein ziemlich rezenter Einwanderer sein dürfte. Dagegen deutet das massenhafte Vorkommen als vollkommen eingebürgert im Inneren der Insel Mjue in Nagu Nötö (Eklund 1946a, S. 14) darauf hin, dass die Art hier nicht sehr jung sein kann. Auch auf 3 unserer 4 Fundorte trat *P. anglica* in einer recht geschlossenen Vegetation als gut eingebürgert auf. Dasselbe gilt auf allen 5 Fundorten auch für *P. anglica* × *erecta*. Die Hybride scheint in Nordeuropa auf natürlichen Standorten[1] nur in Gesellschaft der Eltern aufzutreten (Murbeck 1890, S. 226: »man wagt es fast zu behaupten, dass sie auf jedem Punkt vorkommt, wo die Elternarten seit einiger Zeit zusammen gewachsen sind», Orig. schwedisch). Die Hybride muss wohl als Regel am Fundorte entstanden sein. Während *P. anglica* auf den Fundorten so alt sein muss, dass die völlige Einbürgerung in der ± geschlossenen Pflanzendecke stattfinden konnte ist es nicht nötig für die Einbürgerung der Hybride noch weitere Zeit zu berechnen. Nach Murbeck (1890, S. 227) muss *P. anglica* × *erecta* als »eine der am leichtesten zustandekommenden Hybriden die man überhaupt kennt betrachtet werden». Als Beispiel dieser Leichtigkeit nennt Murbeck (1943, S. 328) die Ergebnisse der Aussaat von 18 bzw. 8 Karpellen von 2 *P. anglica*-Individuen, die in *P. erecta* eingemischt wuchsen. In beiden Saaten wurde ein Ind. der Hybride festgestellt. Seitdem *P. anglica* auf einem Standort Fuss gefasst hat, wo auch *P. erecta* vorkommt, scheint die Hybridisierung schnell eintreten zu können.

In Bezug auf die Kennzeichen der ganzen Artengruppe *P. erecta-anglica-reptans* (Gruppe *Tormentillae* = *Axilliflorae*) und ihrer Hybriden wird auf die äusserst klare Darstellung Murbecks (1890) hingewiesen.

---

[1] Die einzige nordische Angabe über ein Vorkommen von isolierter *P. anglica* × *erecta* ist E. Marklunds (1917, S. 398) Fund der Hybride auf dem Ballastplatz von Skuthamn bei Piteå in Norrbotten.

P. anglica × *erecta* ist wie MURBECK (1943, S. 328) hervorhebt die im höchsten Grade fertile Hybride in der Artengruppe *P. erecta-anglica-reptans*, weshalb WEIMARCKS (1947, S. 858) Angabe, dass alle Hybriden dieser Arten im allgemeinen in hohem Grade steril wären nicht auf *P. anglica* × *erecta* (wohl aber auf *P. anglica* × *reptans* und *P. erecta* × *reptans*[1]) zutrifft. MURBECK erwähnt sogar einen Mittelwert (52 Blüten) von 4,33 entwickelten Karpellen pro Blüte, was den entsprechenden minimalen Mittelwert der reinen *P. erecta* (4 Karpellen) übersteigt. In den Fruchtständen der Hybride sahen wir auf Rosala Brunkholmen mehrmals je 2—3(—5) entwickelte Karpellen. Da sie aber bei unserem Besuch noch unreif waren konnten wir bisher keine Keimungs- und Züchtungsversuche mit Hybridenkarpellen anstellen.

Die Fertilität der Hybride geht auch aus dem Vorkommen von Zwischenformen zwischen der Hybride und den Eltern hervor (vgl. MURBECK 1890, S. 227; 1943, S. 328). Solche mutmassliche Rückkreuzungen in beiden Richtungen wurden von uns auf Rosala Brunkholmen eingesammelt.

Nur Kreuzungsversuche (vgl. BRŪKŠS 1930, S. 194) können die vielfach diskutierten[2] Verwandtschaftsverhältnisse innerhalb der *Tormentillae*-Gruppe endgültig erklären — insbesondere die Frage ob *P. anglica* ein fixiertes Glied der Hybridenserie *P. erecta* × *reptans* darstellt. STOMPS (1951, S. 57) fand — wie schon früher CHRISTOFF & PAPASOWA (1943, S. 3) — bei *P. anglica* die somatische Chromosomenzahl 56, die doppelt so hoch wie die Zahlen von *P. erecta* und *P. reptans* ist (beide 28), weshalb er *P. anglica* für eine allopolyploide Hybride dieser Arten hält. Demgegenüber steht aber eine Angabe von WULFF (1939, S. 86), der für *P. anglica* die vorläufige somatische Zahl ca. 28 anführt.

Literatur: BRŪKŠS, ZELMA 1930: Untersuchungen über die hybridogene Herkunft von Potentilla procumbens Sibth. I (Vorläufige Mitteilung). Acta Horti Bot. Univ. Latviens. *5*. S. 194—198. — CHRISTOFF, M. & PAPASOWA, G. 1943: Die genetischen Grundlagen der apomiktischen Fortpflanzung in der Gattung Potentilla. Zeitschr. indukt. Abstamm. u. Vererb.-Lehre *81*: 1. S. 1—27. — EKLUND, OLE 1938: Potentilla procumbens Sibth., neu für die Flora Finnlands. Mem. Soc. F. Fl. Fenn. *13*. S. 4—6. — 1945a: Neue Lokalität für Potentilla procumbens Sibth. Ibid. *20*. S. 2—4. — 1945b: Potentilla erecta × procumbens, für Finnland neu. Ibid *20*. S. 4. — 1946a: Massförekomst av Potentilla procumbens Sibth. Ibid. *22*. S. 14—16. — 1946b: Über die Kalkabhängigkeit der Kormophyten SW-Finnlands. Ibid. *22*. S. 166—187. — HÅRD AV SEGERSTAD, F. 1924: Sydsvenska florans växtgeografiska huvudgrupper. S. 1—244. Malmö (Diss. Uppsala). — HEGI, GUSTAV 1923: Illustrierte Flora von Mitteleuropa. Bd. IV: 2. S. 497—1113. München. — HULTÉN, ERIC 1950: Atlas över växternas utbredning i Norden. Fanerogamer och ormbunksväxter. S. 1—119, 1—512. Stockholm. — HYLANDER, NILS 1941: Förteckning över Skandinaviens växter utg. av Lunds Botaniska Förening. 1. Kärlväxter. 3. uppl., S. 1—197. — LAI-

[1] siehe jedoch BRŪKŠS (1930, S. 197).

[2] in vielen hier angeführten Arbeiten, weiter z.B. von TROITZKY (1932, S. 215).

CHARDING, J. N. 1790: Vegetabilia europaea. Vol. I. Oeniponte. (Nicht gesehen). — MANSFELD, R. 1940: Zur Nomenklatur der Farn- und Blütenpflanzen Deutschlands. IX. Fedde, Repert. spec. nov. regni veget. *49*. S. 41—51. — MARKLUND, ERIK 1917: Växtlokaler från Norrbotten. Sv. Bot. Tidskr. *11*. S. 392—400. — MURBECK, Sv. 1890: Studier öfver kritiska kärlväxt-former. I. Potentilla, Grupp Axilliflorae Lehm. Bot. Not. 1890. S. 193—235. — 1943: Bastarder och artsystematik. Ibid. 1943. S. 314—332. — PRAEGER, R. LLOYD 1913: On the Buoancy of the Seeds of some Britannic Plants. Scient. Proc. R. Dublin Soc., N.S. *14:* 3. S. 13—62. — ROTHERT, W. 1907: Floristische Beobachtungen. S. 151—179 in: K. R. KUPFFER, Beiträge zur Kenntnis der ostbaltischen Flora IV. Korr. blatt Naturf.-Ver. Riga *50*. — SERNANDER, RUTGER 1901: Den skandinaviska vegetationens spridningsbiologi. S. 1—459. Upsala. — STOMPS, TH. J. 1951: Potentilla anglica Laich., ein neues Beispiel eines allopolyploiden Bastards. Nederl. Kruidk. Arch. *58*. S. 57—59. — Троицкий, Н. А. (TROITZKY, N. A.) 1932: **Из наблюдений над некоторыми растительными гибридами.** (Ref.: Aus den Beobachtungen an einigen Pflanzenhybriden.) Journ. bot. URSS *17:* 2. S. 211—226. — WARMING, EUG. 1884: Om Skudbygning, Overvintring og Foryngelse. Naturhist. Foren. Festskr., S. 2—105. Kjøbenhavn. — WEIMARCK, H. 1947: Släktet Potentilla L. S. 849—860 in: TORSTEN LAGERBERG (red.), Vilda växter i Norden. 2. uppl., bd II. Stockholm. — WOLF, THEODOR 1908: Monographie der Gattung Potentilla. Bibl. Bot. *71*, S. 1—715. — WULFF, H. D. 1939: Chromosomenstudien an der schleswig-holsteinischen Angiospermen-Flora. III. Ber. Deutsch. Bot. Ges. *57*. S. 84—91.

1. 12. 1951

Föredrag av forskningsresanden, fil. lic. STEN BERGMAN (Rönninge, Stockholm): *Studier över paradisfåglar och andra djur på Nya Guinea.*

Ordföranden meddelade, att *Acta Botanica Fennica 48* (A. L. Backman) utkommit.

Doc. HANS LUTHER erinrade om att 50 år förgått sedan den finländska algforskningens grand old man K. E. HIRN utgav »Finnländische Vaucheriaceen».

Doc. HANS LUTHER anmälde fynd av den sällsynta algen *Vaucheria Schleicheri*, ej tidigare anträffad i Norden (se nedan).

Doc. VALTER HACKMAN anmälde två för landets fauna nya spindelarter *Dipoena hamata* och *Theridion bellissimum* (se s. 70).

Doc. LARS VON HAARTMAN redogjorde för undersökningar över småfåglarnas uppfödning av sina ungar. Matningsfrekvensen i bon av olika holkfåglar hade registrerats med en kontakt i boöppningen, kopplad till en samtalsräknare av L. M. Ericssons konstruktion. Avgörande för matningsfrekvensen är i främsta rummet antalet ungar, medan biotoptypen inte förefaller att spela någon roll. Om hanen föres bort, ökar honan sitt arbete, så att hanens andel i matningen kompenseras.

HANS LUTHER: **Vaucheria Schleicheri de Wild. neu für Nordeuropa.**

Während einer Untersuchung der Vegetation fliessender Gewässer in Südfinnland wurde Ende August 1951 *Vaucheria Schleicheri* als fertil an je einem

Fundort in zwei Wasserläufen im östlichsten Teil der naturwissenschaftlichen Provinz Regio aboënsis angetroffen. Ferner konnte ich die Art an Zeichnungen wiedererkennen, auf denen Doz. MATS WÆRN eine von ihm in Uppsala 1936 gezüchtete *Vaucheria* abgebildet hatte. Infolge später Drucklegung konnten hier auch noch einige im Sommer 1952 gemachte Funde beachtet werden. Nicht nur für Finnland und Schweden sondern für ganz Nordeuropa ist die Art neu, in Europa dürfte sie früher nicht nördlicher als in Süddeutschland gefunden worden sein.

Im Flusse Svartån wurde *V. Schleicheri* als zieml. spärlich (st pc) am 26. 8. 1951 nördlich von Näseudd im N-Teil des Durchflusssees Karis Kyrksjö 1,5—2,1 m tief auf Gyttjaboden zusammen mit spärlicher (pc) *Vaucheria uncinata* Kütz. angetroffen. Der Standort war im Nymphaeidengürtel ausserhalb des *Scirpus lacustris*-Gürtels gelegen. Die folgenden Nymphaeiden bildeten ein lichtes Dach an der Wasseroberfläche:

Potamogeton natans pc fert.	Nymphaea candida sp fert.
Sagittaria sagittifolia pcc fert.	Nuphar luteum cp-sp fert.

Von völlig submersen Phanerogamen wurde nur *Sparganium simplex* mf. fluitans (cp-sp ster.) verzeichnet. Andere grössere Algen kamen nicht mit den Vaucherien in der Bodenschicht vor.

Die Messungen der Fäden und Geschlechtsorgane von *V. Schleicheri* aus Svartån (Fig. 1—5) gaben fast gleiche Ergebnisse: Thallusfäden 132—160 μ dick, Oogoniendurchmesser 266—300 μ, Antheridienlänge 142—152 μ, Antheridiendurchmesser 57—58 μ, Breite der Antheridienöffnung 17—18 μ. Die Fäden zeigten hier und da querwandähnliche Bildungen (Fig. 1, 5) die jedenfalls oft eine kleine Öffnung frei liessen (Fig. 5), und offenbar mit den von BRUNEL (1947, s. 65) gefundenen »Inner cellulose (?) thickenings» identisch sind.

Im Flüsschen Fiskars å wurde *V. Schleicheri* am 29. 8. 1951 im äussersten Teil, dem Durchflussbecken Skuru träsk, eingesammelt. Hier trat die Art in 0,2 m Tiefe auf Dygyttja als zerstreut — wiederum zusammen mit *V. uncinata* (ebenfalls zerstreut) — in *Nitella Wahlbergiana*-Bestände eingeflochten auf. Als Epiphyt auf *Vaucheria Schleicheri* trat hier *Chaetosphaeridium Pringsheimii* Klebahn[1] f. *conferta* Klebahn auf. Andere eingeflochtene Fadenalgen: *Spirogyra* sp. ster. (dichte Chromatophorenspirale), *Zygnema* sp. ster. und *Bulbochaete* sp. ster.

---

[1] Diese kleine, leicht überschene epiphytische Chaetophorale (vgl. z.B. HEERING 1914, S. 145) — deren Taxonomie nicht endgültig klar ist — wurde bisher nur einmal aus Finnland angeführt und zwar von GRÖNBLAD (1934, S. 264) aus dem oligotrophen See Tvärminneträsk, wo sie im Plankton — sicherlich zufällig — angetroffen wurde. Im Aug. 1950 fand ich sie in einer Süsswasserlagune am Meeresufer in Tvärminne Syndalen. Beide diese Fundorte sind in N Ekenäs gelegen. Für die Provinz AB ist die Art neu.

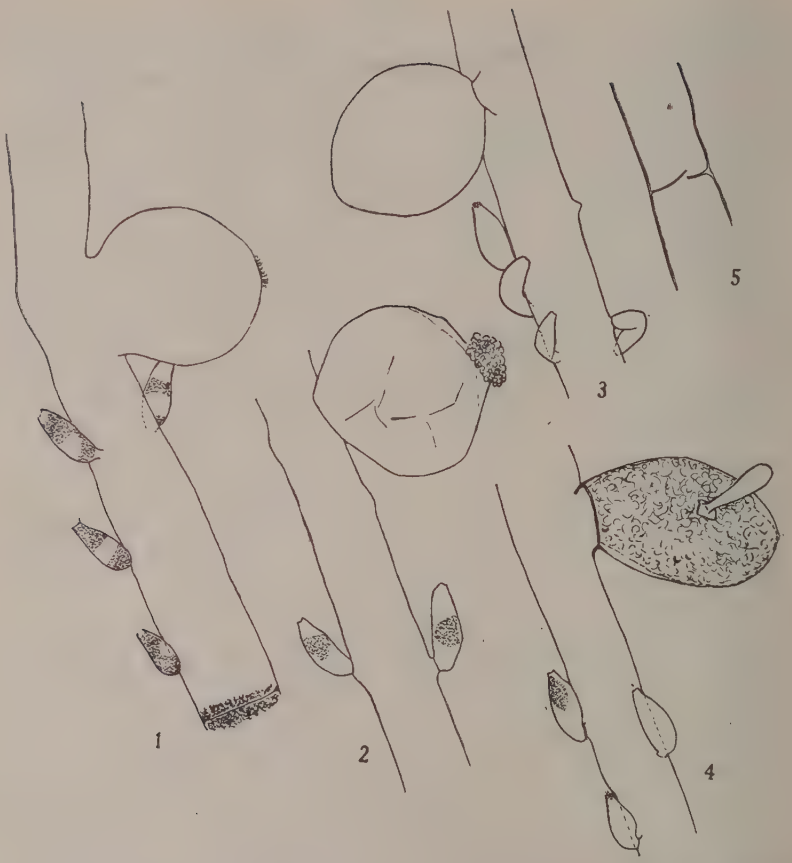

Fig. 1—5. *Vaucheria Schleicheri*. Karis Kyrksjö 26. 8. 1951. Nach lebendem Material gezeichnet. Antheridien aus verschiedenen Lagen gesehen, ihr Inhalt punktiert. Fig. 1. Das Oogon ohne Scheidewand, die Antheridien entleeren sich. Fig. 2. Oogon mit Scheidewand und Schleimpfropf an der Öffnung. Fig. 3. Schleimpfropf verschwunden, Antheridien leer. Fig. 4. Junge Oospore mit aufsitzendem Keimling von *Oedogonium* (?). Fig. 5. Querwandähnliche Wandverdickung (vgl. Fig. 1). × 80.

Von den untersuchten Fäden aus Fiskars å trugen die meisten nur Antheridien in Gruppen von je 2 oder 3, meistens war aber dazu die Befestigungsstelle des abgefallenen Oogoniums mehr oder weniger deutlich sichtbar. Bei der Anfertigung der Präparate lösten sich mehrmals die Oogonien ab, ebenso als die Fäden vom Präparat in das Konservierungsglas übergeführt wurden. Hierdurch erhalten die Fäden leicht das Aussehen männlicher Fäden einer wenigstens anscheinend diözischen Art.

Während Untersuchungen über die Wasservegetation der in die grosse Schäreninsel Nagu Storlandet (ebenfalls in Regio aboënsis) tief einschneidenden Wiek Möviken wurde Ende Juli 1952 *Vaucheria Schleicheri* völlig unerwartet an 2 Fundorten in brackischem Wasser angetroffen.

Im westlichsten Endabschnitt der Wiek bei Vecklaks trat die Art in einem neulich aufgegrabenen Abzugsgraben auf. *V. Schleicheri* bildete hier von der Mündung an — innerhalb des infolge Beweidung etwas auswärts verschobenen Röhrichtrandes — 25 m landwärts eine dichte, die Wände und den Boden des Grabens völlig deckende Matte aus. Von Gefässpflanzen trat im Graben nur *Hippuris vulgaris* auf: teils submers, teils luftblättrig, fertil. Die *V. Schleicheri*-Matte bestand aus dicht gedrängten, aufrecht stehenden und zum grössten Teil unverzweigten Fäden von 5—10 cm Länge. Im obersten, 1(—2) cm langen Abschnitt trugen sie 1—2(—3) Oogonien, denen je 2(—3) einander genäherte Antheridien auf der Basalseite vorgelagert waren. — Auch in allen übrigen Fällen wo ich die gegenseitige Lage der Geschlechtsorgane von *V. Schleicheri* untersuchen konnte, waren die Antheridien basal dem Oogonium vorgelagert, in der Literatur fehlten bisher Angaben über diese Frage. — Die basalen Teile der aufrechten Fäden waren farblos, sie trugen ab und zu rhizoidenähnliche Verzweigungen. Eine Zoosporenbildung konnte nicht beobachtet werden, auch nicht Anzeichen davon, dass die Fäden aus Zoosporen hervorgegangen wären.

100—200 m ausserhalb des oben erwähnten Grabens trat *V. Schleicheri* ausserhalb des Röhrichtgürtels in 1,8—3,5 m Tiefe auf Gyttjaboden zerstreut auf. Die Art war hier zieml. spärlich fertil und wuchs mit *Chaetomorpha* sp., *Cladophora aegagropila* und Wassermoosfragmente vermischt als eine lichte, lose Matte am Boden unterhalb einer lichten Vegetation von *Potamogeton pectinatus* (pc ster.), *P. perfoliatus* (pcc ster.), *Najas marina* (pc fert.), *Chara tomentosa* (st pc) und *Chara aspera* (pc ster., zum Teil unberindet).

2 km östlicher, in der N-Ausbuchtung der Wiek bei Sellmo, trat *V. Schleicheri* 80 m aufwärts in einem Abzugsgraben auf der fast ebenen, nassen Uferweide in dichten, fast ununterbrochenen Reinbeständen auf, dazu auch in Hufspuren auf der Weide. Die Gestalt erinnerte hier stark an die im Graben in Vecklaks. Masse (5 Messungen an Alkoholproben): Thallusfäden 105—126 μ dick, Oogoniendurchmesser 288—315 μ, Antheridienlänge 140—176 μ, Antheridiendurchmesser 56—70 μ, Breite der Antheridienöffnung 16—22 μ.

Die Salinität betrug am 28. 7. 1952 im Graben in Vecklaks 5,45 $^0/_{00}$, am 30. 7. im Graben in Sellmo 5,05 $^0/_{00}$ und am 1. 8. 1952 am Fundort ausserhalb des Röhrichts 5,90 $^0/_{00}$. Diese Werte zeigen, dass die Abzugsgräben im Spätsommer keinen regelmässigen Süsswasserzufluss haben, ihr Wasserstand folgt im grossen Ganzen demjenigen der Wiek. Infolge der Verdunstung kann in den

Gräben sogar die Salinität etwas höher als in der Wiek sein. *V. Schleicheri* kam in den Gräben aufwärts etwa bis zur Hochwasserlinie des Sommers vor. Bei der Untersuchung herrschte etwa 10 cm Hochwasser.

Während eines Aufenthaltes in Uppsala im Mai 1952 zeigte mir Doz. MATS WÆRN einige Zeichnungen einer von ihm 1936 gezüchteten *Vaucheria*, die ich als *V. Schleicheri* erkannte. Eine Prüfung des in Alkohol konservierten Materiales bestätigte die Bestimmung. Originalaufzeichnung von MATS WÆRN: »Am 4. 6. 1936 wurden in Uppsala auf neulich entblösstem Boden des aufgestauten Flusses Fyrisån oberhalb Kvarnfallet zottige Matten einer sterilen *Vaucheria* angetroffen. Eine Kultur in einem unbedeckten Trinkglas an teilweise offenem Fenster (Sonne nur am Morgen) zeigte am 12. 6. reichliche Fertilität an Zweigen, die einige cm aus dem Wasser emporragten. Masse: Thallusfäden (6 Messungen) 80—144 μ dick, Oogoniendurchmesser 254μ, Antheridienlänge 144 μ, Antheridienbreite 43—64 μ, Antheridien als Regel in Gruppen von 3—4.«

Als hauptsächliches Trennungsmerkmal zwischen *Vaucheria dichotoma* Ag. und *V. Schleicheri* de Wild. (sowie *V. Thuretii* Woronin) wird meistens angegeben (z.B. HEERING 1921, S. 79), dass *V. dichotoma* diözisch sei, *V. Schleicheri* wiederum monözisch. Neulich hat aber CHRISTENSEN (1952, S. 183) gezeigt, dass bei *V. dichotoma* »in all cases . . . oogonia and antheridia are borne on the same plant, only most usually on different filaments or different parts of one filament». Damit fällt dieses Unterscheidungsmerkmal aus. Dass jedoch *V. dichotoma* und *V. Schleicheri* nicht identisch sind, geht u.a. aus der Antheridienform klar hervor. Während die Antheridien von *V. dichotoma* in der Mitte ihre grösste Breite erreichen[1], wird diese bei *V. Schleicheri* schon im basalen Teil erreicht. Der Form und Richtung nach sind die Antheridien der beiden Arten verschieden ausgebildet. Da ich die Oogonien von *V. dichotoma* nicht aus eigener Erfahrung kenne verzichte ich auf einen näheren Vergleich. Jedenfalls steht *V. Schleicheri V. dichotoma* näher als *V. Thuretii*. Wie CHRISTENSEN (1952, S. 183) gezeigt hat, unterscheidet sich *V. Thuretii* von den Arten der Sect. *Woroninia* (*V. dichotoma* und verwandte Arten) dadurch, dass die Chromatophoren von *V. Thuretii* Pyrenoide besitzen, die in der Sect. *Woroninia* sonst vermisst werden. BRUNEL (1947, S. 68) hebt hervor, dass bei

---

[1] Dasselbe gilt für die Antheridien von *Vaucheria constricta* Yamada (1932, S. 110), welche marine, nach YAMADA überwiegend diözische Art der Beschreibung und Abbildung nach zum Formenkreis von *V. dichotoma* Ag. zu gehören scheint — oder jedenfalls zur Sect. *Woroninia*. YAMADA hat aber später (1934, S. 83) die Art in eine eigene Gattung *Pseudodichotomosiphon* gestellt. Die Unterschiede *Vaucheria* gegenüber scheinen aber der Beschreibung nach so gering zu sein, dass es mir richtiger scheint die Art unter *Vaucheria* beizubehalten (vgl. auch PRESCOTT 1938, S. 8).

V. Schleicheri keine Pyrenoide vorkommen, welche Beobachtung ich bestätigen konnte.

Brunel (1947, S. 68) hat eine Tabelle über die Messungsergebnisse bei *V. Schleicheri* veröffentlicht. Da er aber die Arbeiten von Lauterborn (1910) und Brown (1937) nicht erwähnt, in denen einige extreme Masse veröffentlicht sind, sollen die Extremwerte hier zusammengefasst werden:

Thallusfäden 80—220 μ dick (Brunel, Wærn; Lauterborn)
Oogoniendurchmesser 210—360 μ (Brunel; Lauterborn)
Antheridienlänge 62—176 μ (Brunel; Luther)
Antheridiendurchmesser 39—80 μ (Brown; de Wildeman)
Antheridienöffnung, Breite 8—22 μ (Dangeard; Luther)

Vaucheria Schleicheri wurde von de Wildeman (1895, S. 588) in einer alten Kollektion von J. Cl. Schleicher eingesammelter getrockneter Algenproben entdeckt und als neue Art beschrieben. Nähere Daten über den Fundort lagen leider nicht vor. Infolge der Ähnlichkeit von *V. Schleicheri* mit *V. Thuretii*, die ja eine marine Art ist, und dem Vorkommen von salzhaltigem Wasser am Einlauf der Rhône in den Genfer See (aus welcher Gegend die Proben nach Schleichers Angabe stammten, er war sogar eine längere Zeit Leiter einer dortigen Saline) hielt de Wildeman es für möglich, dass die Algenproben Schleichers aus salzhaltigem Wasser stammten. Aus de Wildemans Darstellung geht aber hervor, dass in den Proben Schleichers neben *V. Schleicheri* auch »*V. racemosa* Hass.» (nach de Wildeman 1896, S. 92 = *V. geminata* DC.) eingemischt war. Sofern bekannt ist meidet *V. geminata* jedenfalls stärker brackische Gewässer, was gegen die Vermutung spricht, dass Schleichers Proben in salzhaltigem Wasser eingesammelt wären. Für die nur auf de Wildemans Vermutungen fussenden kategorischen Angaben Heerings (1907, S. 141; 1921, S. 83), dass die Art nur in salzigem bzw. salzhaltigem Wasser eingesammelt wäre besteht somit kein Grund. Erst meine Funde 1952 in Nagu Möviken stammen aus sicher brackischem Wasser (Salinität 5,05—5,90 ‰).

Der erste, der *V. Schleicheri* als lebend beobachtete, war Lauterborn (1910, S. 487), der die Art in 2 Altrheinen des Oberrheins antraf. Seine Angaben wurden von Oltmanns (1922, S. 422) zitiert, sonst aber in der späteren Literatur übersehen.

Dangeard (1926, S. 271) fand die Art im Lac d'Annecy in 18—20 m Tiefe. Hubault (1943, S. 244) erwähnt Lac d'Annecy als »l'exemple d'un lac dont la pauvreté est dûe à la richesse des eaux en calcaire et dont l'eutrophie récente, débutante, est directement causée par l'homme».

Die übrigen früheren Funde sind alle in Nordamerika gelegen. Der älteste von ihnen wurde im J. 1934 von George E. Nichols gemacht und 1937 von

Helen Jean Brown[1] als neue Art *V. Nicholsii* veröffentlicht. Wie Brunel (1947, S. 64) hervorhebt, hat diese Verfasserin in einer früheren Arbeit (1929, Taf. XV: 2) die Abbildung von de Wildeman (1895) nicht im Original gesehen, sondern das von Heering (1921, Fig. 70) schon einmal beim Abzeichnen veränderte Bild bei dem nochmaligen Abzeichnen weiter verschlechtert. Brunel sagt weiter: »I feel certain that no collector could ever identify *Vaucheria Schleicheri* with the help of Miss Brown's illustration only.» Ohne Kenntnis der guten, nach lebendem Material gemachten Abbildung Lauterborns beschrieb Helen Jean Brown deshalb die Art als neu. Der Fundort ist nach ihr auf sandigem Seeboden an einer Bachmündung gelegen.

V. Nicholsii wird auch von Prescott (1938, S. 3; 1951, S. 293) erwähnt, obwohl er als erster (1938, S. 3) *V. Schleicheri* für Nordamerika angibt. An dem von ihm erwähnten Fundort in New Hampshire, wie auch am von Brunel (1947, S. 64) in Quebec entdeckten, tritt die Art in ruhigeren, unmittelbar unter einem Damm bzw. Wasserfall gelegenen Flussabschnitten auf. Auch der letzte mir bekannte nordamerikanische Fundort (John L. Blum, vgl. S. 40) ist in fliessendem Wasser gelegen.

Von den insgesamt 12 bisher bekannten, im nachfolgenden Verzeichnis erwähnten Fundorten von *V. Schleicheri* (8 in Europa, 4 in Nordamerika) sind 9 in ruhigeren Abschnitten fliessender Gewässer gelegen, weshalb es wenigstens bis auf weiteres scheint als hätte die Art eine Vorliebe für Standorte dieser Art. Die wenigen Funde und ihre weit zerstreute Lage gehen wohl deshalb — neben der Vernachlässigung der Vaucherien überhaupt — auf die fast überall stark versäumte Durchforschung der Vegetation der fliessenden Gewässer zurück. Es ist anzunehmen, dass *V. Schleicheri* bei einer näheren Untersuchung von der Art zusagenden Standorten jedenfalls in Mitteleuropa und den eutropheren Teilen Nordeuropas noch mehrerorts angetroffen wird.

Wenn auch *V. Schleicheri* bisher vorwiegend in mehr oder weniger stillen Abschnitten fliessender Gewässer gefunden wurde, so bildete die Art doch an einigen Fundorten »Tiefenvaucheriarasen» in Seen (Dangeards Fund im Lac d'Annecy 18—20 m tief, auch mein Fund in Karis Kyrksjö 1,5—2,1 m tief kann hierher gerechnet werden). Es kann deshalb nicht ohne weiteres angenommen werden, dass alle in Seen angetroffenen Tiefenvaucheriarasen zu

[1] Auf diese Mitteilung von Brown und die bisher übersehene, anscheinend klare Identität von *V. Nicholsii* mit *V. Schleicheri* hat mich John L. Blum, Ann Arbor Mich. freundlicherweise brieflich aufmerksam gemacht — die Zeitschrift war nicht in Finnland vorhanden. Die Beurteilung gründet sich auf die mit *V. Schleicheri* gut übereinstimmende Beschreibung und Abbildung Browns, das Originalmaterial konnte nicht überprüft werden.

V. dichotoma gehören, wie es Utermöhl (1945, S. 1117) und Panknin (1941, S. 43) in Bezug auf die norddeutschen Süsswasservorkommnisse von Tiefenvaucherien vermuten. Diese Vorkommnisse dürften nur dann mit Artnamen belegt werden, wenn eine zuverlässige Bestimmung fertiler Individuen stattfinden konnte (wie bei Panknin 1941, Taf. III: 5). Dagegen wurden die von Koppe (1923, S. 653), Sauer (1937, S. 477) und Utermöhl (1945, S. 1116) erwähnten Bestände nur als steril beobachtet. Die Möglichkeit, dass auch *V. Schleicheri* hier vorkommen könnte kann nicht völlig ausgeschlossen werden. Schliesslich zeigen meine Funde 1952, dass die Art erstens hydroamphibiontisch in Gräben, zweitens auch im Brackwasser der nördlichen Ostsee auftreten kann. Ihre Standortsamplitude scheint also recht weit zu sein.

Die bisher bekannten Fundorte von Vaucheria Schleicheri de Wild.
(Syn. V. Nicholsii Helen J. Brown).

Schweiz. [Wallis und Waadt]: »In fossis Vallesiae et Noville», J. Cl. Schleicher (Typus im Herb. Schleicher der Universität Lausanne; de Wildeman 1895, S. 588; Heering 1907, S. 141; 1921, S. 83).

Deutschland. Baden: Altrhein von Sponeck nördlich von Breisach, in einem Seitenarm 0,8 m tief auf sonst vegetationslosem Schlickboden, Juli 1908, Robert Lauterborn (1910, S. 487). — Altrhein von Diersheim, 2,5 m tief an freien, schlickigen Stellen inmitten der Wälder der Wasserpflanzen, Juli 1908, Robert Lauterborn (1910, S. 488; vgl. Oltmanns 1922, S. 422).

Frankreich. Haute-Savoie: Lac d'Annecy an 3 Fundorten: in den Buchten von Duingt und Talloires sowie vor dem Hafen von Coex, stets 18—20 m tief, fertil im Juli, steril im Herbst, Pierre Dangeard (1926, S. 274; 1939, S. 193).

Schweden. Uppland: Uppsala, Fyrisån St Johannesgatan gegenüber, auf neulich entblösstem Boden 4. 6. 1936, Mats Wærn (vgl. S. 36).

Finnland. Regio aboënsis: Karis, Karis Kyrksjö (Svartån), Bucht N von Näseudd, 1,5—2,1 m tief auf Gyttjaboden in einem verhältnismässig lichten Nymphaeidenbestand, fertil 26. 8. 1951, Hans Luther (vgl. S. 33). — Pojo, Skuru träsk (Fiskars å), Bootufer auf der W-Seite, 0,2 m tief in *Nitella Wahlbergiana*-Rasen verflochten, fertil 29. 8. 1951, Hans Luther (vgl. S. 33). — Nagu, Storlandet, Möviken an 3 Fundorten: Vecklaks und Sellmo, in Abzugsgräben und Hufspuren auf nassen Uferweiden sowie 1,8—3,5 m tief bei Vecklaks, fertil 28 u. 30. 7. 1952, Hans Luther (vgl. S. 35).

U. S. A. Michigan: Cheboygan County, Ingleside am N-Ufer von Douglas Lake, lose Massen 0,6 m tief auf Sandboden an der Mündung von Bessey Creek, Sommer 1934, George E. Nichols (Brown 1937, S. 283—284: »*V. Nicholsii* sp.nov.»; Prescott 1938, S. 3; 1951, S. 293: *V. Nicholsii*). — Ann

Arbor, in Huron River unterhalb der Eisenbahnstation, 14. 9. 1951, JOHN L. BLUM (coll. Blum 739, briefl. Mitt.).

NEW HAMPSHIRE: Connecticut River unterhalb Wilder Dam bei Hanover, »in a pool» 1937, HANNAH CROASDALE (PRESCOTT 1938, S. 3); ebenda 1950, HANNAH CROASDALE (in coll. John L. Blum, briefl. Mitt.).

Canada. QUEBEC: Mingan river, unterhalb des untersten Wasserfalles aber doch in süssem Wasser, fertil 30. 8. 1939, JULES BRUNEL (1947, S. 64).

Literatur: BROWN, HELEN JEAN 1929: The Algal family Vaucheriaceae. Trans. Amer. Micr. Soc. *48*. S. 86—117. — 1937: A new species of Vaucheria from Northern Michigan. Ibid. *56*. S. 283—284. — BRUNEL, JULES 1947: Vaucheria Schleicheri in North America. Contr. Gray Herbarium *165*. S. 62—69. — CHRISTENSEN, TYGE 1952: Studies on the Genus Vaucheria I. Bot. Tidsskr. *49:* 2. S. 171—188. — DANGEARD, PIERRE 1925: Note sur le Vaucheria Schleicheri De Wildeman dans le Lac d'Annecy. Le Botaniste *16*. S. 271—274. — 1939: Le genre Vaucheria, spécialement dans la région du sud-ouest de la France. Ibid. *29*. S. 183—254, Taf. XI—XV. — GRÖNBLAD, ROLF 1934: A short report of the freshwater-algae recorded from the neighbourhood of the Zoological Station at Tvärminne. Mem. Soc. F. Fl. Fenn. *10*. S. 256—271. — HEERING, W. 1907: Die Süsswasseralgen Schleswig-Holsteins etc. 2. Teil: Chlorophyceae (Allgemeines—Siphonales). Jahrb. d. Hamburg. Wiss. Anst. *24*. S. 104—235. — 1914: Ulothrichales. A. PASCHER, Die Süsswasserflora Deutschlands, Österreichs und der Schweiz, Heft *6*. Jena. S. 9—145. — 1921: Siphonales. Ibid. *7*. S. 69—99. — HUBAULT, ÉTIENNE 1943: Les grands lacs subalpins de Savoie sont-ils alcalitrophes? Arch. f. Hydrobiol. *40*. S. 240—249. — KOPPE, FRITZ 1923: Die Schlammflora der ostholsteinischen Seen und des Bodensees. Ibid. *14*. S. 619—672. — LAUTERBORN, ROBERT 1910: Die Vegetation des Oberrheins. Verh. Naturhist.-Med. Ver. Heidelberg, N.F. *10*: 4. S. 450—502. — OLTMANNS, FRIEDRICH 1922: Morphologie und Biologie der Algen. 2. Aufl. Bd. 1. Jena. S. 1—459. — PANKNIN, WILLI 1941: Die Vegetation einiger Seen in der Umgebung von Joachimsthal in der Uckermark, Kr. Angermünde. Bibl. Bot. *119*. S. 1—161, Taf. I—XIII. — PRESCOTT, GERALD W. 1938: A new species and a new variety of the algal genus Vaucheria De Candolle with notes on the genus. Trans. Amer. Micr. Soc. *57*. S. 1—10. — 1951: Algae of the Western Great Lakes Area. Cranbrook Inst. of Sc. Bull. *31*. S. 1—946. — SAUER, FELIX 1937: Die Makrophytenvegetation ostholsteinischer Seen und Teiche. Arch. f. Hydrobiol. Suppl. *6*. S. 431—592, Taf. XV—XIX. — UTERMÖHL, HANS 1945: Über das Vorkommen von Vaucheria im Grossen Plöner See. Arch. f. Hydrobiol. *45*: 4. S. 1116—1127. — DE WILDEMAN, É. 1895: Vaucheria Schleicheri sp.nov. Bull. Herb. Boissier *3*. S. 588—592. — 1896: Observations sur quelques espèces du genre Vaucheria. Bull. Soc. r. bot. Belg. *35 :* 1. S. 71—93. — YAMADA, YUKIO 1932: Notes on Some Japanese Algae III. Journ. Fac. Sc. Hokkaido Imp. Univ., Ser. 5 Botany *1:* 3. S. 109—123. — 1934: The marine Chlorophyceae from Ryukyu, especially from the vicinity of Nawa. Ibid. *3:* 2. S. 33—88.

2. 2. 1952

Docent WALTER HACKMAN uppläste minnesord över Sällskapets den 13 nov. 1951 avlidne medlem professor HARRY FEDERLEY (se årsberättelsen).

Föredrag av stud. HENRIK WALLGREN: *Fåglarnas flyttning som ekologiskt anpassningsfenomen.*

Ordföranden meddelade, att följande Acta-tomer förelågo: *Acta Zoologica Fennica 63—67* (S. Nordberg, F. Papi, E. Merikallio, K. O. Donner, L. von Haartman), *Acta Zoologica Fennica 68* (E. Fabricius), *Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica 67* (V. Erkamo, C. J. van der Klaauw, T. Brander). Se årsberättelsen.

Ordföranden meddelade, att Tryckeri Ab Tilgmann höjt priset per tryckark formatet Acta Zoologica Fennica, Acta Botanica Fennica och Memoranda för en upplaga av 1.000 exx. från 25.900 till 26.950. Förhöjningen betingas av stegrat papperspris.

Lektor Börje Olsoni fäste uppmärksamheten vid, att landskapsnamnet Ostrobottnia (Ostrobothnia, Ostrobotnia) stavas inkonsekvent i Sällskapets skriftserier, samt önskade veta, vilket skrivsätt borde följas. — Ordföranden utlovade till ett följande möte utredning av en sakkunnig.

Lektor Börje Olsoni redogjorde för sina fynd av *Deschampsia bottnica* i SE-Skärgårdshavet.

Hans Luther: **Einige Beobachtungen über Brackwasserpflanzen am mittleren Teil des Finnischen Meerbusens.**

Die Verbreitung der speziellen Brackwasserphanerogamen und -Charazeen in der inneren Ostsee ist — besonders der Verlauf ihrer Innengrenzen gegen das ausgesüsste Wasser — bisher mangelhaft untersucht. Am besten sind die Verbreitungszüge derjenigen Arten bekannt, die in seichten, mit weichem Boden und stagnierendem Wasser versehenen Buchten wachsen — diese Standorte sind ja vom Boot aus leicht zu durchmustern. Dagegen wurden Böden in Wellenschlag und anderen Wasserbewegungen ausgesetzter Lage meistens stark versäumt. Infolge der Wasserzirkulation haben diese Standorte harte Böden (Sand, Sand und Stein, Stein), aus dem selben Grunde ist ihre höhere Wasservegetation oft auf eine tiefere Stufe beschränkt, die von der Oberfläche nicht durchmustert werden kann — was wohl die allgemeine, jedoch unrichtige Auffassung hervorgerufen hat, dass die höhere Wasservegetation dieser Böden uninteressant wäre. Zu dieser Auffassung haben aber auch die Mühsamkeit der Untersuchung — die spezielle Geräte erfordert — sowie Schwierigkeiten bei der Bestimmung steriler Individuen der hier vorkommenden Arten beigetragen. Wie ich bereits gezeigt habe (Luther 1947), lassen jedoch die hier vorkommenden Arten sich auch in sterilem Zustande leicht von einander unterscheiden.

Bei der Untersuchung der Verbreitung und Ökologie der höheren Wasserpflanzen an der Nordseite der Mündung des Finnischen Meerbusens (Schären von Ekenäs) trat es klar hervor, dass die folgenden 6 Brackwasserarten dort eine *deutliche Anforderung auf zirkulierendes Wasser* haben (Luther 1951a, S. 83): *Zostera marina, Ruppia spiralis, Zannichellia major, Ranunculus ob-*

tusiflorus (= *Baudotii*), *Tolypella nidifica*, *Chara baltica* — was offenbar in Zusammenhang mit den Salinitätsforderungen der Arten steht.

Von diesen Arten dringen *Ranunculus obtusiflorus* und *Tolypella nidifica* viel weiter in das ausgesüsste Wasser vor als die übrigen 4 Arten. Dazu kommen diese beiden auch öfters im Seichtwasser in solcher Gestalt vor, dass sie leicht zu beobachten sind, weshalb die auf mehr oder weniger zufälligen Beobachtungen fussenden Angaben über ihre Ostgrenzen im Finnischen Meerbusen doch recht zuverlässig zu sein scheinen. Dagegen geben die Streubeobachtungen über die 4 übrigen Arten wenig Anhalt für eine Beurteilung der wirklichen Ostgrenzen der Arten, es muss eigens auf den exponiert gelegenen Sand- (und Stein-) Böden des Meeressaumes nach ihnen gesucht werden.

In den Schären von Ekenäs erreicht beim Einwärtsgehen gegen das immer mehr ausgesüsste Wasser (vgl. LUTHER 1951a, S. 186) *Zostera marina* als erste Art ihre Innengrenze, wonach mit fast gleichen Abständen die Grenzen von *Zannichellia major*, *Ruppia spiralis* und *Chara baltica* in genannter Ordnung binnen 5,5 km folgen. Wenn man diese Reihenfolge und die Salinitätswerte dieser Grenzen mit den bisher bekannten östlichsten Fundorten der Arten an der Südküste Finnlands vergleicht[1], so ist es offenbar, dass die Grenze von *Ruppia spiralis* viel östlicher liegen muss, und wahrscheinlich, dass auch die Grenze von *Zostera marina* (vgl. LUTHER 1950a, S. 32) ostwärts verschoben werden muss.

Anfang-Mitte Juli 1951 bot sich mir eine Gelegenheit in den Schären von Borgå und Pernå im östlichen Teil der naturwiss. Provinz Nylandia einige Wasserpflanzenexkursionen vorzunehmen, während welcher ich besonders einige in der Nähe des offenen Meeres gelegene Sandböden untersuchte, um nach den 4 erwähnten Sandboden-Brackwasserarten Ausschau zu halten. *Zostera marina* wurde hierbei nicht gefunden, was auch nicht zu erwarten war. An einem Fundort am Ostrande der Schären von Pellinge gelang es mir aber die drei übrigen Arten als zusammen wachsend anzutreffen. Hierdurch wurde die Ostgrenze von *Ruppia spiralis*[2] etwa 90 km und die von *Zannichellia major* 22 km ostwärts verschoben; sie erreichen damit die Ostgrenze von *Chara baltica* (der Fundort SÆLÁNs liegt etwa 10 km N von meinem Fund).

Der Fundort ist am W-Ufer von N Borgå Herrskärs Sandö[3] gelegen und

[1] *Zostera marina* bei Ingå, Stor Fagerö (LUTHER 1950a, S. 29); *Ruppia spiralis* bei Kyrkslätt Porkala (PALMGREN 1927, S. 101); *Zannichellia major* bei Borgå Emsalö Havsudden (BOLDT 1902, S. 11); *Chara baltica* bei Pernå Sarvsalö Fårudden (SÆLÁN 1858—59, S. 63).

[2] 5. 8. 1952 konnte ich das Vorkommen von *Ruppia spiralis* ausserhalb Helsingfors bestätigen. Die Art wuchs als steril auf steinigem Sandboden 1,2 m tief ausserhalb Drumsö Hallonnäsudden. Sicherlich wächst sie vielerorts auf Sandböden in den Umgebungen der Stadt.

[3] Soll nicht mit dem etwas westlicher gelegenen Pellinge Sandö verwechselt werden.

in SW recht offen gegen das Meer exponiert. Auf der N-Seite des flachen Sundes gegen die nördlichste der Flotaskär-Inseln (Seekarte Flattskär, wirtschaftl. Karte Flottskär) und nordwärts Sandö entlang wurden in 0,8—4,0 m Tiefe auf seicht absinkendem Sandboden mit Grus und *Fucus*-tragenden Steinen sowie stellenweiser Einmischung von Gyttja oder Anhäufung von Muschelschalen am 12. 7. 1951 die folgenden Arten verzeichnet (die Reichlichkeit nach der in Finnland üblichen 7-gradigen allgemeinen Skala Norrlins, vgl. LUTHER 1951a, S. 50):

Potamogeton pectinatus L. sp in den Beständen von *Ruppia* und *Z. major*.

Ruppia spiralis L.; Dum. Fleckenweise cp—cpp. Am Sunde 1,2—4,0 m tief, nordwärts sinkt die obere Grenze auf 2 m Tiefe. In seichterem Wasser bis 5 m² umfassende Reinbestände, die lose Algen (vorwiegend *Ceramium* — sowie *Cladophora* u.a. mit starkem Diatomeenbelag) massenhaft aufgefangen hatten. Steril, mit langen Rhizomketten. Überwinterte, aufrechte, zwecks Blütenbildung angelegte, aber an ihrem oberen Ende vegetativ in wagerechter Lage weitergewachsene Sprosse (vgl. LUTHER 1951b, S. 133) wurden notiert. Auf Sandboden mit Gyttjabeimischung war *R. spiralis* im Winter abgestorben (tote Rhizome erbeutet).

Zannichellia major Boenn. 0,8—2,5 m tief st cp—cp, blühend. In den *Ruppia*-Beständen licht eingestreut, mit aufwärts zunehmender Reichlichkeit. Oberhalb *Ruppia* cp. Hat in sehr hohem Grade lose Algen aufgefangen.

Z. repens Boenn. sp mit *Z. major* zusammen oberhalb 1,2 m, tiefer pc.

Ranunculus obtusiflorus (DC.) Moss st pc, bis 2 m Tiefe.

Tolypella nidifica (Müller) v Leonh. st cp—st pc, vorwiegend sterile Keimlinge, als fertil pc.

Chara baltica Bruz. em. Wahlst. pc ster., junge, zum Teil noch unberindete Sprosse.

Ch. aspera Willd. st cp ster., Rhizoidbulbillen im Boden cp.

Etwas nördlicher, am Südufer der W-Spitze von Sandö, wurden am 1. 7. in 2—4 m Tiefe alle die oben erwähnten Arten erbeutet, *Ruppia spiralis*, *Zannichellia major* und *Chara baltica* jedoch nur als Benthopleustophyten (dem Boden lose anlehnende, Wurzeln treibende Drift-Individuen). Lose Algenwatten kamen hier am Boden sehr reichlich vor.

2 km weiter nördlich wurde am 1. 7. dem schon etwas mehr geschützten Sandboden von Stor-Brokholm entlang nach den Brackwasserarten Ausschau gehalten. Nur *Potamogeton pectinatus* wurde angetroffen (mit vorjährigen, im oberen Teil absterbenden, aber im unteren Teil frische Seitensprosse ausbildenden Wassersprossen, Rhizomknollen kamen nicht vor, vgl. LUTHER 1951b, S. 87).

Ferner wurden zwei Sandbodengebiete bei Pernå Våtskär untersucht (12 km NE vom Herrskärs Sandö, etwa 10 km S vom Untersuchungsgebiet HÄYRÉNS (1949) in Stor-Pernåviken), beide waren als dem Anschein nach den 3 Brackwasserarten günstig ausgewählt, die Arten konnten aber dort nicht angetroffen werden.

Auf der Ostseite von Pernå Våtskär Hästö, W von Risholm und NW von Hellmoholm, wurden 7. 7. *Potamogeton pectinatus, P. perfoliatus, Ranunculus obtusiflorus, Tolypella nidifica* und *Chara tomentosa* angetroffen; am S-Ufer von Våtskär, Sävtäktholm gegenüber wiederum *P. pectinatus, Zannichellia repens, R. obtusiflorus, T. nidifica* und *Chara aspera:* alle diese Arten dringen N-wärts in das Untersuchungsgebiet HÄYRÉNS ein.

Den 3 Arten anscheinend zusagende Sandböden sind im Meeressaume der Schären von Borgå und Pernå sonst selten, weshalb meine wenigen Untersuchungsflächen vermutlich doch die dortigen Verhältnisse recht gut widerspiegeln.

Da *Ruppia spiralis* als grün beblättert überwintert, ist die Art für eine winterliche Aussüssung der obersten Wasserschichten unter dem Eise offenbar empfindlich (vgl. LUTHER 1951b, S. 134), was ihre Vorliebe für zirkulierendes Wasser wenigstens zum Teil bedingt[1]. Der hier beschriebene Fundort ist für Meeresströmungen aller Art gut exponiert, weshalb sich die Aussüssung hier in recht geringem Grade geltend machen dürfte. Weiter ostwärts münden dagegen grössere Flussmündungen in relativer Nähe der Sandböden des Meeressaumes aus (vgl. ULVINEN 1937, S. 12; SEGERSTRÅLE 1951, S. 2),weshalb dort der winterliche Einfluss des Süsswassers bedeutend stärker sein dürfte (vgl. GRANQVIST 1938, S. 58). Es ist deshalb kaum anzunehmen, dass *Ruppia spiralis* an der Nordküste des Finnischen Meerbusens noch wesentlich östlicher zu finden wäre — dagegen kann eher die auch an exponierten Steinböden in Oberflächennähe wachsende *Zannichellia major* noch ein Stück ostwärts vordringen, vielleicht auch *Chara baltica.*

Leider wurde die Salinität am Fundort bei Herrskärs Sandö nicht ermittelt, sie dürfte aber, wie SEGERSTRÅLE (1951, S. 7) hervorhebt, etwas höher sein als innerhalb Stor-Brokholm (*Ruppia spiralis* vergebens gesucht) — wo SEGERSTRÅLE (1933, S. 38) eine sommerliche Oberflächensalinität von etwa 5 ‰ ermittelte — weshalb die Verhältnisse am Fundort offenbar an die an der Innengrenze von *Ruppia spiralis* im Schärenhof von Ekenäs (LUTHER 1951b, S. 133) erinnern. Nicht diese Mittelwerte des Sommerhalbjahres, sondern die Minimiwerte des Spätwinters scheinen aber wie erwähnt die Verbreitungszüge zu bedingen und über diese wissen wir noch in Bezug auf die Pellinge-Gegend nichts.

Während der letzten 15 Jahre hat sich die Salinität des Meerwassers an der Südküste Finnlands um etwa 0,5—1,0 ‰ erhöht. Das Vorkommen der hier besprochenen drei Brackwasserarten bei Herrskärs Sandö kann aber nicht als eine Neueinwanderung infolge dieser Salinitätszunahme gedeutet

[1] SEGERSTRÅLE (1951, S. 7) zeigt, dass gerade in der selben Gegend östlich von Pellinge die Miesmuschel, *Mytilus edulis,* sich ähnlich verhält und stellt auch diese Grenze in Zusammenhang mit winterlicher Aussüssung unter dem Eise.

werden, da die Bestände erstens keinerlei Anzeichen einer Neueinbürgerung aufzeigen — sie erstrecken sich im Gegenteil als homogen und dicht über verhältnismässig grosse Flächen — und da zweitens keinerlei Beobachtungen über die Vegetation des Fundortes aus der Zeit vor der Salinitätszunahme vorliegen — was ja eine Grundvoraussetzung für die Feststellung einer Veränderung wäre.

In soziologischer Hinsicht gehört die Vegetation der Sandböden bei Herrskärs Sandö (N:o 5 in Tab. 1) zu der selben, von der Wasseraussüssung bedingten Assoziation — infolge ihrer Struktur gleichzeitig Union — des Zosterion balticum die ich (Luther 1950b, S. 460) aus Gräsö Örskär in der Öregrund-Gegend (N:o 3 in Tab. 1) an der schwedischen Ostküste beschrieben habe (vgl.auch Wærn 1952, S. 254). Auch in den Schären von Ekenäs (N:o 4, »Tenala Lappvik» in der Tabelle, W der Bootbrücke, 28. 9. 1938) tritt sie auf und scheint also überhaupt für die Zone zwischen den Verbreitungsgrenzen von *Zostera marina* einerseits sowie *Ruppia spiralis* und *Zannichellia major* andererseits charakteristisch zu sein. Aufnahmen des Zosterion balticum aus anderen Teilen der Ostsee können hier leider nicht zum Vergleich herangezogen werden, weil, wie schon Almquist (1929, S. 71) hervorhob, die soziologische Untersuchung dieser Vegetation versäumt wurde. Die von der polnischen Ostseeküste vorliegenden, sonst vorzüglichen Aufnahmen (Bursa & H. & R. J. Wojtusiak 1939, 1948; Kornás & Medwecka-Kornás 1949) können hier nicht Beachtung finden, da sie *Ruppia spiralis* überhaupt nicht erwähnen, vielleicht wurde sie in sterilem Zustande als *Potamogeton pectinatus* aufgenommen (vgl. Luther 1951b, S. 64) — diese Vermutung wird durch den Vergleich von »Blattnarben» an den Rhizomen von *Zostera marina* und »*Potamogeton pectinatus*» (Bursa & H. & R. J. Wojtusiak 1939, S. 65) verstärkt.

In der Tabelle werden teils von mir bereits (Luther 1951b, S. 65—65) veröffentlichte prozentuelle Frequenzwerte der Arten des Zosteretum balticum (N:o 1—2) an der Südküste der Hangö-Halbinsel (AK) und in den Schären von Ekenäs (AS), teils die 3 erwähnten Aufnahmen des ebenfalls zum Zosterion balticum gehörenden Ruppietum spiralis (N:o 3—5) zusammengestellt.

Da die Aufnahmen sich auf Harkenfänge — also an die Oberfläche gebrachte Ausbeuten — beziehen (vgl. Luther 1951a, S. 50), und grösstenteils aus einer Tiefe stammen, die nicht von der Oberfläche aus okular durchmustert werden kann benutze ich bei der Beurteilung dieser Ernten die allgemeine 7-gradige Skala Norrlins um nicht durch eine Ziffernskala eine absolute Genauigkeit hervorzutäuschen.

Aus dem selben Grunde beschränke ich mich hier auf die Behandlung höherer soziologischer Einheiten. Das Ruppietum spiralis zerfällt u. a. oft in eine *Zannichellia major*-Sozietät (oft fast ohne Begleitarten) des etwas seichteren Wassers und eine *Ruppia spiralis*-Sozietät (oft mit *Potamogeton pectinatus*

als konstant) der tieferen Stufe. Auf Grund des hier behandelten Materiales können aber diese noch nicht näher beschrieben werden. In der Brackwasservegetation exponierter Standorte tritt dazu die schon von Almquist (1929, S. 61) erwähnte geringe Affinität der Wasserphanerogamen besonders deutlich zu Tage, was eine Behandlung der soziologischen Einheiten niedrigerer Stufe erschwert.

Tab. 1. Aufnahmen des Zosterion balticum: 1—2 Zosteretum balticum, 3—5 Ruppietum spiralis (näheres im Text).

	1	2	3	4	5
	Luther 1951		Gräsö	Tenala	Borgå
	AK %	AS %	Örskär 3—5 m	Lappvik 1,5—2,5 m	H-Sandö 1,2—4,0 m
Zostera marina	100	100	—	—	—
Potamogeton filiformis	3,6	—	—	—	—
» pectinatus	79,8	77,6	sp	st cp	sp
» perfoliatus	13,1	65,5	sp	st pc	—
Ruppia spiralis	96,4	84,5	pc	pc	cp — cpp
Zannichellia major	25,0	12,1	cp	st pc	st cp
» repens	—	3,4	—	—	pc
Ranunculus obtusiflorus	—	10,3	—	—	st pc
Myriophyllum spicatum	4,8	44,8	pc	—	—
Tolypella nidifica	20,2	31,0	—	—	st cp — st pc
Chara aspera	26,2	8,6	sp	st cp	st cp
» baltica	25,0	13,8	pc	—	pc
» canescens	—	1,7	—	—	—
» fragilis	—	1,7	—	—	—

Literatur: Almquist, Erik 1929: Upplands vegetation och flora. Acta Phytogeogr. Suec. *1*. S. 1—624, Karte 1—431. — Boldt, Ch. Emil 1902: Om förekomsten i Finland af Zannichellia major Boenn. Medd. Soc. F. Fl. Fenn. 28. S. 11. — Bursa, A. & Wojtusiak, H. & R. J. 1939: Untersuchungen über die Bodenfauna und Bodenflora der Danziger Bucht unter Anwendung eines Taucherhelms. [I.] Bull. Acad. Polon. Sc. Lettr., Cl. Sc. Math. Nat., Ser. B II 1939. S. 61—97. — 1948: Investigations of the bottom fauna and flora in the Golf of Gdansk made by using a diving helmet. II. Ibid. 1947. S. 213—239. — Granqvist, Gunnar 1938: Zur Kenntnis der Temperatur und des Salzgehaltes des Baltischen Meeres an den Küsten Finnlands. Fennia *65*: 2. S. 1—166, I—XXXII. — Häyrén, Ernst 1949: Studier över vattnets vegetation och flora i Stor-Pernåviken. Bidr. t. känned. af Finl. natur och folk *93*: 5. S. 1—62. — Kornás, J. & Medwecka-Kornás, A. 1949: Les associations végétales sous-marines dans le golfe du Gdansk (Baltique Polonaise). Bull. Acad. Polon. Sc. Lettr., Cl. Sc. Math. Nat., Ser. B II 1948. S. 71—88. — Luther, Hans 1947: Morphologische und systematische Beobachtungen an Wasserphanerogamen. Acta Bot. Fenn. *40*. S. 1—28. — 1950a: Die Funde von Zostera marina in der nördlichen Ostsee. Mem. Soc. F. Fl. Fenn. *25*. S. 25—36. — 1950b: Ligusticum scoticum L., ny för Uppland, och andra växter från Öregrunds skär-

gård. Bot. Not. 1950. S. 457—462. — 1951a: Verbreitung und Ökologie der höheren Wasserpflanzen im Brackwasser der Ekenäs-Gegend in Südfinnland. I. Allgemeiner Teil. Acta Bot. Fenn. *49*. S. 1—231. — 1951b: Id. II. Spezieller Teil. Ibid. *50*. S. 1—370. — PALMGREN, ALVAR 1927: Ruppia spiralis (L.) Dum. auf Åland. Mem. Soc. F. Fl. Fenn. *1*. S. 100—102. — SÆLÀN, TH. 1858—59: Öfversigt af de i östra Nyland vexande Kotyledoner och Ormbunkar. Notiser ur Sällsk. F. Fl. Fenn. förh. *4*. S. 9—77. — SEGERSTRÅLE, SVEN G. 1933: Studien über die Bodentierwelt in südfinnländischen Küstengewässern. I. Soc. Scient. Fenn. Comm. Biol. *4*: 8. S. 1—62. — 1951: The seasonal fluctuations in the salinity off the coast of Finland and their biological significance. Ibid. *13*: 3. S. 1—27. — ULVINEN, ARVI 1937: Untersuchungen über die Strand- und Wasserflora des Schärenhofes am mittleren Mündungsarm des Flusses Kymijoki in Südfinnland. Ann. Bot. Soc. Vanamo *8*: 5. S. 1—153. — WÆRN, MATS 1952: Rocky-Shore Algae in the Öregrund Archipelago. Acta Phytogeogr. Suec. *30*. S. 1—298, Taf. 1—32.

1. 3. 1952

Föredrag av doc. LARS VON HAARTMAN: *Huru småfåglarna föder upp sina ungar.*

Till korresponderande ledamöter utsågos fil. dr ERIK ASPLUND, Stockholm och forskningsresanden, fil. lic. STEN BERGMAN, Rönninge.

Ordföranden meddelade, att *Acta Botanica Fennica 46—48* (H. Luther, E. J. Valovirta, A. L. Backman) föreligga i ett band.

Doc. WALTER HACKMAN redogjorde för intressanta spindelfynd från Åland och SW-Finlands skärgård (se s. 70).

Doc. HANS LUTHER redogjorde för några vattenväxtfynd i östra Nylands skärgård (se s. 41). Vidare redogjorde doc. Luther för fynd av *Vaucheria Schleicheri* (se s. 32), samt betonade härvid vikten av att de rinnande vattnens organismvärld undersökes, innan människan hunnit omgestalta dem för mycket.

Mag. TOR-LEIF WESTMAN anmälde ett fynd av *Carex paniculata* på Busholmen i Helsingfors. — I anslutning härtill berörde prof. M. J. KOTILAINEN artens ekologiska anspråk.

5. 4. 1952

Föredrag av professor ERIK HULTÉN (Stockholm): *En botanisk forskningsfärd till Alaskas sydkust och Aleuterna.*

Till ny medlem invaldes stud. TOINI TIKKANEN.

Mag. LARS FAGERSTRÖM redogjorde för fynd av *Galium saxatile, Cetraria nivalis* och *Umbilicaria pustulata* (se s. 66, 67, 68).

Dos. JAAKKO JALAS ilmoitti maist. Fagerströmin tiedoituksen johdosta että *Cetraria nivalis* on yleinen Laitilassa (5 löytöpaikkaa).

Professor ERNST HÄYRÉN redogjorde för algfynd från Brahestadstrakten (se s. 52).

Dr K. O. Donner uppläste två av dr Olof Fortelius inlämnade meddelanden: *Mentha aquatica* L., ny för Nyland och *Myosotis sparsiflora* Mikan. fil., ny för Regio aboënsis. — I anslutning till meddelandet framhöll doc. Hans Luther, att fyndplatsen för *Mentha aquatica* besökts så gott som årligen av biologer från Tvärminne Zoologiska Station, varför det sålunda föreligger en på ett tidigt stadium konstaterad nyinvandring.

Olof Fortelius: **Mentha aquatica L., ny för N.**

Vid ett besök i Lappvik den 30 augusti 1951 företog jag en promenad längs stranden mot Syndalen. C:a 1 km från Högsand lade jag märke till ett exemplar av en högvuxen *Mentha* med utslaget blomhuvud i toppen. På grund av dess relativt ringa hårighet trodde jag först att arten var *Mentha litoralis*, men exemplaret har senare bestämts av dr G. Marklund till typisk *M. aquatica* L. Vid närmare eftersyn fann jag ett tjugotal exemplar växande i ett klibbalbuskage just ovanför strandsanden. Några ståndortsanteckningar gjordes tyvärr ej, varför en mera detaljerad undersökning av fyndplatsen borde företagas. Växten föreföll ej att växa adventivt.

Olof Fortelius: **Myosotis sparsiflora Mikan. fil., ny för Ab.**

Den 26 juni 1942 besökte jag dr Gunnar Soininen på hans villa Päiväranta i Lojo (belägen på Karkkali udde nära Skraatila gård). Därvid påträffade jag *Myosotis sparsiflora* växande massvis som ogräs i äppelträdgården.

Rolf Grönblad: **Algological Notes. IV—V.**[1]

IV. On some Desmids and Diatoms living in brackish water.

There is only little known on the Desmids found in brackish water, thus it may be of some interest to investigators to have these preliminary reports. The samples were collected at two localities, both of them in the western part of the natural province Nylandia: 1) large tussocks of *Ceratophyllum demersum* at the Mental Hospital near Ekenäs. These were partly collected by the writer, partly by Lic. Med. Olof Fortelius. The salinity was determined at the Institute for Marine Research in Helsingfors and it was found to be 3.460 per mille. This is rather more than one half per mille higher than would have been expected according to the investigations made in the 1930-ies, (cf. Halme 1944) and this is further evidence of the fact that the increase of the salinity pronounced since 1938 along the shores of Finland also takes effect in the innermost parts of the skerries. (cf. Luther 1951, p. 89).

[1] Algologische Notizen I—III were published in Soc. Sci. Fenn., Comm. Biol. VII. 13. 1939.

Typis expr. 5. 6. 1953.

— 2) The second locality, in the parish Snappertuna, is the narrow passage Trångsund immediately W of the highway bridge (cf. HÄYRÉN 1924, p. 93), some 8 kilometres E from the first locality. The Algae were squeezed out from *Najas marina* and *Myriophyllum* sp.

1). The Bay Dragsviksfjärden (cf. HÄYRÉN 1902, p. 42) at the Mental Hospital. 3. 10. 1951. leg. Olof Fortelius.

Desmids:

Closterium acerosum
Venus, cf. fig. 1—2.
Euastrum inerme
Cosmarium granatum
laeve, cf. fig. 4.
» Meneghinii, cf. fig. 3.

Diatoms: (det. K. Mölder)[1]

Achnantes exigua Grun. 3 %. *f*
» Haeuckiana Grun. 2 %. *b*
» linearis (W. Smith) Grun. 2 %. *b*
Amphiprora alata Kütz. 3 %. *s*
» paludosa 2 %. *b*
Amphora commutata Grun. 1 %. *b*
Cocconeis diminuta Pant. 6 %. *f*
» disculus Schum. 1 %. *f*
» placentula Ehr. 1 %. *f*
Cyclotella Meneghiniana Kütz. 6 %. *f*
Fragilaria pinnata Ehr. 4 %. *f*
Gomphonema parvulum var. micropus (Kütz.) Cleve 1 %. *f*

Navicula anglica Ralfs 2 %. *f*
» cari Ehr. 3 %. *f*
Navicula digitoradiata (Greg.) A. Schmidt 6 %. *s*
» gracilis Ehr. 4 %. *f*
» placentula (Ehr.) Grun. *f*
rostrata May. 6 %. *f*
» pseudoscutiformis Hust. 1 %. *f*
» radiosa Kütz. 4 %. *f*
» rhynchocephala Kütz. 5 %. *fb*
» salinarum Grun. 2 %. *s*
» simplex Krasske 2 %. *f*
» spicula (Dickie) Cleve 4 %. *s*
» verecunda Hust. 1 %. *f*
» viridula Kütz. 2 %. *f*
Nitzschia acicularis W. Smith 7 %. *f*
» capitellata Hust. 4 %. *f*
» communis Rabenh. 1 %. *f*
» commutata Grun. 1 %. *fb*
» fonticola Grun. 1 %. *f*
» microcephala Grun. 1 %. *f*
» palea (Kütz.) W. Smith 3 %. *f*
» romana Grun. 3 %. *f*
» sublinearis Hust. 1 %. *f*
Rhizosolenia eriensis H. L. Smith 1 %. *f*
Surirella elegans Ehr. 1 %. *f*
Synedra closterioides Grun. var. Jaernefeltii Möld. 1 %. *f*

The Diatoms were examined at a magnification of x 1500. There were

salt water species	15 %
brackish water species	6 %
salt and brackish species	6 %
fresh water species	73 %

The water is very much contaminated by the sewers coming from the Hospital and the military garrison. The Desmids *Closterium acerosum*, *Cosmarium granatum* and *Cosm. laeve* are, as far as I know, cosmopolites and

[1] The Diatoms were identified by Dr phil. K. MÖLDER who also pointed out which of them are characteristic for fresh, brackish and salt water respectively. The classification of the different types of water is the same as used by MÖLDER (1943, p. 57): »salt water» is ± undiluted water of the northern Baltic (salinity 5 per mille or more), »brackish» is between 2 and 7 per mille. Abbreviations: *b* = brackish, *f* = fresh, *s* = salt water.

ubiquitous which are met with in very different localities, not rarely in somewhat dirty water as well, where Desmids do not usually thrive.

Other Algae:
Ankistrodesmus falcatus
Caelosphaerium Naegelianum
Chroococcus (minutus)
Merismopedia sp.
Oedogonium sp. (sterilis)
Oscillatoria sp.
Phacus (pleuronectes)
Scenedesmus bijuga var. alternans.
» obliquus
» quadricauda
Spirogyra sp. (sterilis)
Tetrapedia glaucescens

2). The passage Trångsund (N of Degerö), parish Snappertuna, 21. 8. 1947. There are three samples from this lokality:

Nr. 1815. Squeezed from *Najas marina*.

Desmids:
Closterium Venus
Cosmarium laeve
» praemorsum
» punctulatum var. subpunctulatum

Other Algae:
Botryococcus Braunii
Bacillaria paradoxa and numerous Diatoms
Chroococcus sp.
Merismopedia sp.

Nr. 1815. Collected with a plankton net from the same locality.

Desmid:
Staurastrum planctonicum

Other Algae:
Diatoms (several spec.)
Dinobryon sertularia
Pediastrum duplex
Peridinium sp.
Uroglenopsis americana

Nr. 1816. Squeezed from *Myriophyllum* sp.

Desmids:
Closterium acerosum
Cosmarium laeve
» punctulatum var. subpunctulatum

Other Algae:
Botryococcus Braunii
Gomphosphaeria lacustris
Mougeotia (ster.)
Oscillatoria sp.
Scenedesmus quadricauda
Spirogyra (ster.)

V. Arthrodesmus tortus, nova spec. An interesting Tetraedron like Desmid.

In a sample collected by my friend TORSTEN MALMLUND in 1932, parish Laukaa, Central Finland (natural province Tavastia borealis; exact data as to the locality not known)[1], there was found quite a curious alga from which I made some drawings. These were shown to the late Dr. O. BORGE and also

[1] The material is kept in Coll. Grönblad as Nr 321/1932. It had been squeezed from *Sphagnum*. There were found the following Desmids: *Pleurotaenium minutum, Euastrum insigne, Cosmarium Cucurbita, Arthrodesmus Incus* f. *minus, A. tortus, Staurastrum aciculiferum, S. Hystrix, S. micron, S. quadrispinatum, Bambusina Brebissonii* var. *gracilescens*.

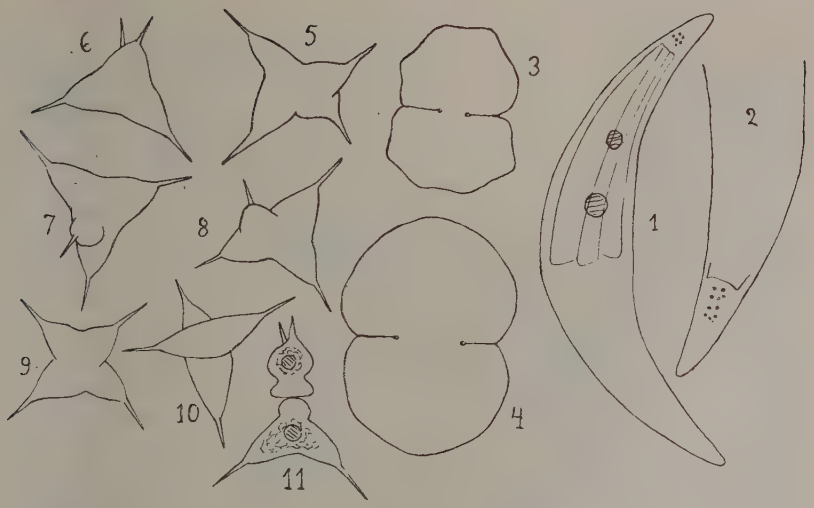

Explanation of the figures: Fig. 1—2. *Closterium Venus* Kütz. A form with the median part rather thick and apices stouter. 1 × 530, 2 × 890.
Fig. 3. *Cosmarium Meneghinii* Bréb. A rather broader form. × 1460.
Fig. 4. *Cosmarium laeve* Rabenh. Apex not retuse. × 1460.
Fig. 5—11. *Arthrodesmus tortus*, nova spec. × 890.

to Dr W. Krieger. They both suggested that the drawings did not belong to any Desmid at all but most probably to *Tetraedron*. I had a different opinion, the cell-wall, the chloroplasts and the whole habitus reminiscent of a Desmid. This opinion was confirmed when, some years afterwards, in order to inquire into the question, I looked at my old sample. I was able to find two cells in the state of division, one of which is here reproduced. From this it is at once evident that my alga was a Desmid which should be placed in the genus *Arthrodesmus*. The shape of the cells shows an affinity to *Arthrodesmus Phimus* Turn. (Turner 1892—93, pl. XII: 9). Because of the constantly twisted cells and their somewhat different shape I think it may be most convenient to make a new species:

Arthrodesmus tortus, nova spec.

Cellulae parvae, medio sinu valde aperto, introrsum acutangulo; semicellulis inter se circiter 90° tortis, angulis apicalibus spinis singulis modice longis, apice medio retuso. Massa chlorophyllacea axilis, nucleis amylaceis singulis in utraque semicellula. Cum spin. long. 23, lat. 28, sine sp. long. 16, lat. 21, ist. 7, spin. 7 u.

Cf. also *Polyedrium tetraedrium* Nag. var. »*torsum*» Turn. (Turner 1892—93, pl. XX: 15). and *Arthrodesmus triangularis* f. W. & W., Mngr. IV: 114, 17.

See fig. 5—11.

Literature: Halme, Erkki 1944: Planktologische Untersuchungen in der Pojo-Bucht und angrenzenden Gewässern. I Milieu und Gesamtplankton. Ann. Zool. Soc. Vanamo *10*: 2. — Häyrén, Ernst 1902: Studier öfver vegetationen på tillandningsområdena i Ekenäs skärgård. Acta Soc. F. Fl. Fenn. *23*: 6. — 1924: Forskarmötets botanisk-geografiska exkursion. Första period. Forskarmötet 24. 8. 1922, bd I. Helsingfors. — Luther, Hans 1951: Verbreitung und Ökologie der höheren Wasserpflanzen im Brackwasser der Ekenäs-Gegend in Südfinnland. I. Allgemeiner Teil. Acta Bot. Fenn. *49*. — Mölder, Karl 1943: Studien über die Ökologie und Geologie der Bodendiatomeen in der Pojo-Bucht. Ann. Bot. Soc. Vanamo *18*: 2. — Turner, W. B. 1892—93: Algæ aquæ dulcis Indiæ orientalis. K. Sv. Vet.-akad. Handl. *25*: 5. — West, W. & West, G. S. 1912: A Monograph of the British Desmidiaceae. Vol. IV.

Ernst Häyrén: Einige Algenfunde aus der Gegend von Brahestad.

Im September 1951 bot sich mir die Gelegenheit, einige Exkursionen in der Gegend von Brahestad auszuführen, hauptsächlich um die Ufer- und Wasserflora und die Vegetation im Meere zu studieren. Die Lage der Beobachtungsstationen geht aus der beigefügten Karte hervor. Über die allgemeinen Resultate und über die Zusammensetzung der Vegetation ist anderswo berichtet worden (Häyrén 1952). Hier wird ein Verzeichnis der beobachteten Algen gegeben; mitberücksichtigt sind auch 8 von Lektor, Fräulein Eeva Hollo eingesammelte Exemplare. Das Verzeichnis enthält 9 Cyanophyceen, 11 Chlorophyceen, 3 Characeen, 2 Phaeophyceen und 2 Rhodophyceen, zusammen 27 Arten. Es bildet einen komplettierenden Zusatz zu meinem früher veröffentlichten Verzeichnis (Häyrén 1931) und gibt speziell Notizen über die Wuchsplätze der Algen. Vordem nicht in der Gegend beobachtet waren: *Chroococcus turgidus*, *Rivularia nitida*, *Tolypothrix distorta*, *Chaetomorpha tortuosa*, *Enteromorpha crinita* v. *linzaeoides*, *E. intestinalis* und *Percursaria percursa*.

Die Reichlichkeit der Arten wird durch die früher von mir gebrauchte Skala ausgedrückt: sehr reichlich (copiosissime, cp), reichlich (copiose, cp), ziemlich reichlich (satis copiose, st cp), zerstreut (sparsim, sp), ziemlich spärlich (satis parce, st pc), spärlich (parce, pc), sehr spärlich (parcissime, pcc).

Cyanophyceae.

Aphanothece Castagnei. Badehausufer der Stadt sp, an altem Holz der Brücke sp (Station 2). Südufer von Ruotsalo, zwischen ausgeworfenen grösseren Algen (Stat. 7).

Calothrix scopulorum. Brücke von Reiskari, an altem Holz st cp. Brücke des Badehausufers cp. Südufer von Ruotsalo an Steinen.

Chroococcus turgidus. Südufer von Ruotsalo, zwischen ausgeworfenen grösseren Algen spärlich (Stat. 7).

Dichothrix gypsophila. Wie die vorige Art.

Lyngbya aestuarii. Satamalahti st cp—cp. Beim Steinriff etwa 2 km nördlich Pitkäkari in 4.3 m Tiefe st pc — sp (Stat. 5a), ebenda in 4.5 m Tiefe pc (Stat. 5d). Ruotsalo,

Fig. 1. Karte über die Gegend von Brahestad. 1 zwischen Reiskari und Pitkäkari, 2 beim Badehause der Stadt, 3 Tasku, 4 Satamalahti, 5 bei den Steinriffen nördlich vom Pitkäkari, 6 Ruotsalo, 7 Südufer vom Ruotsalo.

15 m vom Ufer entfernt in 3 m Tiefe sp (Stat. 6a). Zwischen Akkunalauta und Ruotsalo in 1.5 m Tiefe st pc — st cp (Stat. 6b).

Rivularia Biasolettiana. Zwischen Reiskari und Pitkäkari in 1.5—2.5 m Tiefe zwischen anderen Algen sp. Zwischen Akkunalauta und Ruotsalo in 1.5 m Tiefe st pc. Südufer von Ruotsalo zwischen ausgeworfenen grösseren Algen.

Rivularia nitida. Am Badehausufer der Stadt fleckenweise (Stat. 2). Südufer von Ruotsalo. Nordufer von Pitkäkari 1951 (Hollo).

Tolypothrix distorta. Zwischen Reiskari und Pitkäkari in 1.5—2.5 m Tiefe sp zwischen anderen Algen. Mündung vom Pattijoki in 1—2 m Tiefe (Stat. 6e).

Tolypothrix tenuis. Steinriff nördlich Pitkäkari in 4.3 m Tiefe pc (Stat. 5a). Ruotsalo, 15 m vom Ufer in 3 m Tiefe st pc (Stat. 6a). Zwischen Akkunalauta und Ruotsalo in 1.5 m Tiefe sp (Stat. 6b).

Chlorophyceae.

Aegagropila Martensii. Zwischen Reiskari und Pitkäkari in 1.5—2.5 m Tiefe st pc zwischen anderen Algen. Ruotsalo in 3 m Tiefe st pc — sp (Stat. 6a).

Chaetomorpha tortuosa. Steinriff nördlich Pitkäkari in 4.3 m Tiefe pcc (Stat. 5a). Diameter des einzigen Exemplars 33.5—36 μ. Länge der Zellen 60—65 μ. Aussenwand geschichtet, 7—12 μ dick. Stat. 5a.

Cladophora fracta. Zwischen Reiskari und Pitkäkari in 1.5—2.5 m Tiefe cp zwischen *Vaucheria* (Stat. 1). Badehausufer, am erodierten Rande der *Agrostis*-Wiese sp (Stat. 2). Satamalahti st cp (Stat. 4). Steinriff nördlich Pitkäkari in 4.3 m Tiefe lose liegend cp (Stat. 5a), ebenda in 4.5 m Tiefe cp (Stat. 5d). Zwischen Akkunalauta und Ruotsalo in 1.5 m Tiefe st cp — cp (Stat. 6b). Am Südufer von Ruotsalo ausgeworfen (Stat. 7).

Cladophora glomerata. Nordufer von Pitkäkari 1951 (Hollo).

Enteromorpha crinita. Badehausufer sp an Steinen und sp am erodierten Rande der *Agrostis*-Wiese (Stat. 2). Nordufer von Pitkäkari 1930 (Hollo).

Enteromorpha crinita v. *linzaeoides.* Nordufer von Pitkäkari 1951, 2 Ex. (Hollo).

Enteromorpha Hopkirkii. Zwischen Reiskari und Pitkäkari in 1.5—2.5 m Tiefe st pc zwischen anderen Algen lose liegend, ebenda in 2 m Tiefe an einen kleinen Stein befestigt (Stat. 1). Badehausufer sp an Steinen am Wasserrande (Stat. 2). Kylmäniemi 1930, Länge 16 cm (Hollo). Nordufer von Pitkäkari, an *Cladophora glomerata* befestigt 1951 (Hollo).

Enteromorpha intestinalis. Zwischen Reiskari und Pitkäkari in 2 m Tiefe lose zwischen anderen Algen (Stat. 1).

Percursaria percursa. Badehausufer st pc am erodierten Rande der *Agrostis*-Wiese. Satamalahti st pc.

Rhizoclonium riparium. Zwischen Reiskari und Pitkäkari in 1.5—2.5 m Tiefe st cp zwischen *Vaucheria* (Stat. 1). Badehausufer sp am erodierten Rande der *Agrostis*-Wiese (Stat. 2). Steinriff nördlich von Pitkäkari in 4.3 m Tiefe st cp, Diameter 19 μ. Ruotsalo in 3 m Tiefe st cp (Stat. 6a). Zwischen Akkunalauta und Ruotsalo in 1.5 m Tiefe sp — st cp (Stat. 6b).

Ulothrix zonata. Badehausufer pc am erodierten Rande der *Agrostis*-Wiese (Stat. 2).

Vaucheria. Immer steril. Siehe HÄYRÉN 1952.

Characeae.

Chara aspera. Zwischen Reiskari und Pitkäkari in 0.8—1.5 m Tiefe cp, soziationsbildend (Stat. 1), ebenda bis 2.5 m Tiefe in der Soziation von steriler *Vaucheria* (Stat. 1). Steinriff nördlich Pitkäkari in 4.3 m Tiefe sp (Stat. 5a). Ruotsalo in 3 m Tiefe st cp — cp (Stat. 6a). Zwischen Akkunalauta und Ruotsalo in 1.5 m Tiefe st cp (Stat. 6 b). Am Südufer von Ruotsalo ausgeworfen (Stat. 7).

Nitella flexilis (det. Cedercreutz). Zwischen Reiskari und Pitkäkari sp in der Soziation von *Chara aspera* in 0.8—1.5 m Tiefe, ebenda bis 2.5 m Tiefe in der Soziation von steriler *Vaucheria*. Steinriff nördlich Pitkäkari in 4—5 m Tiefe sp — st cp (Stat. 5b und 5c), ebenda in 4.5 m Tiefe cp (Stat. 5d), ebenda in 5 m Tiefe st cp (Stat. 5f).

Tolypella nidifica. Steinriff nördlich Pitkäkari in 4.3 m Tiefe st pc (Stat. 5a), ebenda in 4—5 m Tiefe st pc (Stat. 5b und 5c).

Phaeophyceae.

Ectocarpus siliculosus. Nordufer von Pitkäkari, an *Cladophora glomerata* befestigt 1951 (Hollo).

Fucus vesiculosus. Siehe HÄYRÉN 1952.

Rhodophyceae.

Asterocytis ramosa. Badehausufer pc am erodierten Rande der *Agrostis*-Wiese (Stat. 2). Steinriff nördlich Pitkäkari in 4.5 m Tiefe, 1 Ex. an *Cladophora fracta* befestigt (Stat. 5d); unverzweigt. Länge 160 μ, Diameter 12 μ.

Ceramium diaphanum. Steinriff etwa 2 km nördlich Pitkäkari in 4.3 m Tiefe pc — st pc an anderen Algen befestigt (Stat. 5a), ebenda in 4.5 m Tiefe einige Ex. (Stat. 5d). Am Nordufer von Pitkäkari ausgeworfen 1930, Länge 3.5 cm (Hollo), daselbst 1951 (Hollo).

Z u s a t z. — Im September 1952 sandte mir Lektor E. Hollo drei weitere Exemplare von *Fucus vesiculosus* aus der Gegend von Brahestad, eingesammelt am 31. August und 8. September lose liegend am Ufer von Pitkäkari. Sie gehören alle zur früher beschriebenen kleinwüchsigen Form (HÄYRÉN 1952) und sind spärlich fertil; nur Oogonien, in teilweise recht deformierten Rezeptakeln, wurden gefunden. Eines von den Exemplaren war an einem Stein befestigt; dieser Stein wog ein wenig über 100 g und kann daher nicht langen Weg von den Wellen mitgeschleppt worden sein. — Epiphyten: *Ceramium, Cladophora glomerata, Enteromorpha Hopkirkii, Pylaiella, Rhizoclonium riparium.*

L i t e r a t u r: HÄYRÉN, ERNST, 1931: Algenfunde an den Meeresufern von Brahestad. Memoranda Soc. Fauna et Flora Fenn. *7* S. 174—178. — 1934: Två anmärkningsvärda fynd av alger. Ibid. *10* S. 288. — 1952: Über die Vegetation des Meeres in der Gegend von Brahestad. Comm. Biol. Soc. Scient. Fenn. *13* Nr. 11 S. 1—10.

LARS FAGERSTRÖM: **Växtfynd i sydvästra Tavastland. I.**

Under kortare perioder av somrarna 1949—1951 har jag varit i tillfälle att deltaga i den inventering av floran och faunan i s y d v ä s t r a T a v a s t l a n d, som planerats och letts av medicine- och kirurgiedoktor TORILD BRANDER och vilken inventering Lounais-Hämeen Luonnonsuojelutoimikunta (tillsatt 1951, se Forssan Lehti 17. 7. 1951) upptagit i sitt arbetsprogram. Med sydvästra Tavastland (Lounais-Häme) avses här Forssa köping samt socknarna Urjala (Urdiala), Koijärvi, Tammela, Humppila, Ypäjä, Jokioinen (Jockis), Somero och Somerniemi (Sommarnäs). Intill senaste tid har områdets flora varit rätt litet känd. Blott ett ringa antal arbeten berör densamma, de flesta därtill blott i förbigående. BRANDERS (1951a) redogörelse över växtvärlden i Kivijärvi-området i Urjala utgör det enda undantaget. Under senare år hava i större eller mindre delar av sydvästra Tavastland av olika personer utförts botaniska studier utanför ramen av det inventeringsprogram, som omnämnts ovan; resultaten föreligga dock icke ännu tillgängliga i tryck. De allmänna botaniska samlingarna på Botaniska museet i Helsingfors innehålla ett oväntat ringa antal fanerogamväxtprover från nu avsedda trakter.

Nedan beröras blott några av de märkligare fynden i U r j a l a och K o i j ä r v i socknar. I flertalet fall nöjer jag mig här blott med angivandet av fyndplatsen. Diskussionen lämnar jag till annat sammanhang, där floran i

hela sydvästra Tavastland eller delar därav blir föremål för en mera ingående behandling.

Till dr och fru TORILD BRANDER på Raikko gård (Urjala) frambär jag ett varmt tack för erhållen mångsidig hjälp under arbetets gång. Med tacksamhet annoterar jag även, att kustos fil.dr GUNNAR MARKLUND haft vänligheten att granska mitt material av pressade växtprover.

Nomenklaturen följer i huvudsak HIITONEN (1933).

Följande förkortningar hava använts i förteckningen nedan: U = Urjala, K = Koijärvi och (B) = dr Brander har uppmärksamgjort mig på förekomsten.

Equisetum palustre — K: Raitoo, sparsam i lundkärr vid utfallsbäcken från Sokealampi. Icke ännu antecknad för U.

E. hiemale — K: sparsam på sandplan och sandsluttning vid foten av ås i Kojo, Pikilä. Icke heller denna art ännu funnen i U.

Asplenium trichomanes — U: Laukeela, Kankaanpää; Kinola, Kormundi; Notsjö, nära glasbruket och i Ojanperä; Menonen, Linnavuori.

Butomus umbellatus — Har av allt att döma tidigare varit en allmän växt i Kojonjoki utmed hela dess lopp. Genom åns uppmuddring under de senaste åren hava de flesta bestånden förstörts. Återväxten synes dock vara god och man finner numera överallt sparsamma sterila skott. Funnen blommande i U: Leikkikangas, nära Saha gård och K: Kojo, några ställen nära Kojo gård och nära Matku station.

Typha angustifolia — U: två växtplatser i var sin vik av SE Valajärvi, ett mindre bestånd kring sjöns utloppsbäck (B).

Sparganium ramosum — U: riklig på Nuutajärvis och Rutajärvis stränder samt i torvgravar invid Rutajärvi och lergrop vid Notsjö transformator. Synnerligen vackra bestånd vid Valajärvis utflöde i Nuutajärvi. K: Matku, sparsam i Kojonjokis strandvatten.

Juncus fuscoater — Synes icke vara sällsynt i U och K. Tillvaratagna prov: U: stranden av Kivijärvi och K: Kojo, stranden av Kojonjoki.

J. nodulosus — Ubikvist både i U och K.

J. supinus — U: riklig i Särkjärvi.

Luzula sudetica — U: Notsjö, Riihihuhta, sparsam på skogsäng tillsammans med *Botrychium lunaria* och *B. multifidum*.

Scirpus caespitosus — U: riklig på Kaakkosuo och Haisevasuo, sparsam på Kaitasuo vid gränsen till Humppila socken.

Eriophorum gracile — U: rätt sparsam på stränderna av Kivijärvi, Sammakkolampi, Valajärvi, Särkjärvi och Pohjoistenjärvi.

Carex diandra — U: lokalt riklig vid Sammakkolampi, Valajärvi, Vähä-Mustajärvi, Särkitiirinen samt vid litet tjärn vid foten av ås i Huhti. K: Raitoonlampi, litet tjärn W Valijärvi och S-stranden av Koijärvi.

C. contigua Hoppe (LINDMAN 1926, s. 144) — U: Laukeela, sparsam på ängsbacke vid Kankaanpää.

C. Pairaei F. Schultz (LINDMAN 1926, s. 144) — U: Salmi, sparsam på sluttning med *Corylus;* Notsjö, sparsam i Notsjö gårds parkområde; Kivijärviområdet, flerstädes riklig i Raikko gårds omgivningar (incl. Kalkkivuori). K: Kokko, sparsam i stenigt lundartat parti vid väg vid Pikku Taipale.

C. aquatilis — U: lokalt riklig på Kivijärvis W-strand, sparsam på sjöns N-strand (B); Leikkikangas, sparsam på Kojonjokis strand.

C. oedocarpa (Ands.) (PALMGREN 1946, s. 121) — U: Menonen, sparsam jämte *C. Oederi* och *C. flava* på fuktig äng vid utloppsbäcken från Matku sjö vid Krapula. K: Matku, riklig på N-stranden av Halinanjärvi tillsammans med *C. Oederi, C. flava* samt ett flertal fulvellae-bastarder. *Ny för Tavastia australis.*

C. flava × *oedocarpa* — K: Matku, riklig på N-stranden av Halinanjärvi tillsammans med föräldra-arterna samt *C. Oederi.*

C. pseudocyperus — U: Laukeela, sparsam på stranden av litet tjärn nära kyrkan.

C. laevirostris — U: Kivijärviområdet, riklig i gammal kalkgrop vid Kalkkivuori; Notsjö, lergrop vid glasbruket; Kaakkosuo, sparsam i dike vid Koivukuja.

C. laevirostris × *rostrata* — U: Kivijärviområdet, sparsam i gammal kalkgrop vid Kalkkivuori.

C. hirta — U: östra Kehro, sparsam på torr ängsbacke vid väg. *Ny för Tavastia australis.*

Zizania aquatica — U: Notsjö, vid Nuutajärvi (B). Beträffande denna förekomst hänvisas till BRANDER (1950; 1951b).

Poa remota — U: Kivijärviområdet, sparsam i lund invid Raikko gård; Mansikkamäki, riklig i frodigt lundkärr.

Puccinellia distans — U: Notsjö, sparsam på sand (importerad!) vid glasbruket 1949. Senare har arten icke återfunnits här.

Glyceria maxima — Arten iakttagen först vid Nokoori fors nära Metsälinna i Hongola (U). Senare funnen i massor vid Kortejärvi sjö i Hongola samt i dess utfallsbäck till Rutajärvi (Hongola och Urjalankylä byar). Se BRANDER (1950)!

Bromus inermis — U: Notsjö, riklig på vägkant nära glasbruket 1949. Icke senare återfunnen.

Coeloglossum viride — U: Kiima, Joutunkulma; Vehmaa, sparsam vid Särkijärvi; SE-Sokealampi; Menonen, sparsam på tvenne ställen NW Matku sjö; Kivijärviområdet, på flere lokaler vid Raikko gård (incl. Kalkkivuori), lokalt riklig (B).

Gymnadenia conopea — U: Kivijärviområdet, riklig på något fuktig ängssluttning samt i lindlund (B).

Listera ovata — U: Kivijärviområdet, tillsammans med föregående art (B).

Malaxis paludosa — U: Hongola, sparsam på Kiikurinjärvis sumpiga SW-strand.

Corylus avellana — U: Salmi, Pähkinänmäki, stort vackert bestånd på sluttning vid vägen till Perho; Hakolahti, Hiukkamäki, en 5 m hög buske (B); Laukeela, sparsam vid Varkauskallio; Kinola, enstaka exemplar vid vägen till Notsjö; Urjalankylä, sparsam i skogsbackar. K: Kokko, Matoniemi, en 3 m hög buske (B).

Salix lapponum — U: på de sumpiga stränderna av Joutunjärvi, litet tjärn i Laukeela nära kyrkan, Nuutajärvi (både nära Notsjö gård och vid Jokela) och Kivijärvi; NW Kaakkosuo (B). K: Kojo, flerstädes på de sanka ängarna på den sänkta Koijärvi sjö.

S. repens — Enda fyndplats tillsvidare i U: Vehmaa, mycket sparsam på Särkjärvis östra steniga strand vid skogsbrynet. Hör med största sannolikhet till rariteterna i sydvästra Tavastlands flora. *S. rosmarinifolia* förekommer däremot rikligt överallt.

S. myrtilloides — U: sparsam på sumpmarker vid Kivijärvi, Nuutajärvi och Valajärvi sjöar.

Polygonum calcatum — Synes vara lika allmän som *P. aviculare.* Granskade prov från U: Hongola, Notsjö och Kivijärviområdet.

Rumex fennicus — U: Urjalankylä, 1 ex. vid vägkant; Menonen, 1 ex. i dike vid Maunula.

Atriplex latifolium — U: Notsjö, 1949 riklig i dike vid glasbruket vid hög av importerad sand. Icke senare återfunnen.

Cerastium arvense — U: Kehro, riklig vid vägar; Hongola, lokalt riklig vid vägar och på åkerrenar vid folkskolan, i Velkala och vid Kiikuri; Urjalankylä, sparsam på bergs-

Bild 1. *Anemone nemorosa* monstr.

knall vid väg; Laukeela, sparsam vid väg; Köppilä — Notsjö vägskäl, sparsam på vägkant; Valajärvi, sparsam på vägkant; Kivijärviområdet, sparsam på dikeskant nära Raikko.

Anemone nemorosa monstr. (Fig. 1) — U: Hakolahti, i skogsbacke norrom Uurasjärvi påträffades sommaren 1951 på en ca 2 m² stor yta egenartade vitsippor av den typ figuren visar. Monstrositeten har med största sannolikhet uppkommit som en följd av frostskador under våren.

Erysimum hieraciifolium — U: sparsam på vägkant mellan Laskula i Kinola och Hanhisuo haltpunkt.

Lepidium densiflorum — U: Urjala bangård, sparsam på banvallen och på själva bangården; Kivijärviområdet, sparsam på plan vid Raikko gårds ladugård.

Thlaspi alpestre — U: Kehro, sparsam på vägkant; Hongola, lokalt riklig på vägkanter och ängsbackar vid Kiikuri; Hakkila, sparsam på vägkant vid Mäkelä; Tursu, sparsam på vägkant mellan Tursu och Löytty; Urjalankylä, sparsam vid Hakala; flerstädes på vägsträckan Laukeela—Notsjö; Notsjö, sparsam i Notsjö gårds park; Menonen, sparsam på tvenne ställen på vägkanter. K: Matku, riklig på bangården, banvallar och vägkanter vid stationsområdet, lokalt riklig på vägkanter och ängsbackar vid Kreivilä (= Matku gård) och Kulmala.

Rorippa silvestris — U: Hongola, sparsam i Hongola gårds trädgård; Kivijärviområdet, sparsam i Raikko gårds trädgård.

Cardamine parviflora — U: Urjalankylä, sparsam på liten bergig holme i Rutajärvi. Fyndet gjordes sommaren 1951 av normallyceisten Matti Jahkola, min exkursionskamrat på flere exkursioner. Fyndet bekräftar en tidigare uppgift om artens uppträdande vid Rutajärvi, meddelad mig av fil.dr Einar Brander.

Viola Selkirkii — U: Hongola, sparsam i fuktigt grankärr nära Kiikurinjärvi; Notsjö, Tuulensuu, riklig i fuktigt lundkärr på sluttning.

Viola epipsila — Synes icke vara alltför sällsynt i U. Funnen på följande lokaler: Hongola, Notsjö vid Tuulensuu, Mansikkamäki samt vid Kalkkivuori i Kivijärviområdet.

Chrysosplenium alternifolium — U: Hongola, sparsam i grankärr nära Kiikurinjärvi; Hakkila, riklig i lundkärr; Hakkila — Metsälinna, några fyndplatser i lundartade kärr; Kinola, lokalt riklig i grankärr vid huvudlandsvägen. Mig meddelade fyndplatser i Kivijärviområdet vid Raikko samt i Menonen nära Maunula icke återfunna.

Parnassia palustris — U: riklig på åkerrenar och i diken på Postilanniitty mellan Vähäjärvi och Kivijärvi (B). K: Kokko, sparsam på dikeskanter och i fuktigt skogsbryn vid Honkanen.

Alchemilla minor Huds. (Lindman 1926, s. 358) — U: Kivijärviområdet, riklig på ängsbackar vid Raikko gård.

Potentilla thuringiaca — U: Urjala stationsområde, sparsam på vägkant; Menonen, Lintula, sparsam på ängsbacke; Perho, sparsam på ängsbacke vid väg nära kapellet.

Lathyrus silvestris — U: Kivijärviområdet, sparsam på tallås vid Raikko (B).

Epilobium adenocaulon — U: Urjala bangård, sparsam vid lastningsplats; Kivijärviområdet, enstaka exemplar på vägkant vid Kivijärvis östra strand.

E. rubescens Rydb. (LINDMAN 1926, s. 416) — K: Kojo, enstaka individ på Kojonjokis strandbrant; Matku, sparsam vid Kojonjokis forna strömfåra.

Circaea alpina — U: Kinola, Kormundi, riklig vid bäck och i fuktig avverkad barrskogssluttning; Notsjö, Tuulensuu riklig i fuktigt lövkärr på sluttning tillsammans med *Viola Selkirkii*.

Levisticum officinale — K: Raitoo, sparsam på vägkant vid Raitoonlampi.

Geranium bohemicum — U: Kivijärviområdet, Raikko (se BRANDER 1951a, s. 30). Sommaren 1951 fann jag 2 individ i trädgården nära intill Branders fyndplats.

Oxalis acetosella f. *lilacina* — K: Kojo, i skogsbacke vid Kojo gård i stort bestånd tillsammans med huvudformen.

Pirola media — U: Hongola, sparsam i skogsbacke vid Kiikurinjärvis W-strand; Matku sjöområde, sparsam i barrskog mellan Major Degerstedts stuga (= Krapula) och Kreivilä i Koijärvi; Notsjö, sparsam i barrskog nära Notsjö gård i Ojanperä och nära glasbruket vid Rutajärvis strand; Valajärvi, sparsam i skogsbacke söderom sjön.

P. uniflora — U: Joutunkulma, sparsam i lundartad skogsbacke; Hakolahti, sparsam på åssluttning västerom Uurasjärvi; Matku sjöområde, sparsam i barrskog nära Krapula; Kivijärviområdet, sparsam västerom Kivijärvi sjö (B); Mansikkamäki, sparsam på ås. K: Raitoo, sparsam i skogsbacke på sluttning SE Sokealampi.

Chimaphila umbellata — U: Matku sjöområde, sparsam i barrskogsbacke nära Krapula tillsammans med *Pirola uniflora* och *Coeloglossum viride*.

Chamaedaphne calyculata — Beträffande förekomsten på Kaakkosuo i Urjala hänvisar jag till BRANDERS (1950) framställning. Sommaren 1951 fann jag arten på ytterligare tvenne lokaler i socknens västligaste del, vid de tvenne sjöarna Mustajärvi rätt nära gränsen till Punkalaidun socken i den naturhistoriska provinsen St. Vid Vähä-Mustajärvi förekommer finnmyrten invid vattenranden på den smala torvmarksbård, som närmast omgiver sjön. Arten synes här förekomma så gott som runt hela sjön. Vid Iso-Mustajärvi är förekomsten inskränkt till den sydvästra stranden; arten förekommer här på ett rätt begränsat område dels på torvunderlag dels på grus- ja till och med på bergunderlag. Då finnmyrtens uppträdande i Urjala alltfortfarande bjuder på många märkligheter, är förekomsten värd ett fortsatt ingående studium. Beaktas bör, att arten icke tills dato blivit funnen i Koijärvi socken, där dock på de talrika vidsträckta myrarna betingelserna för artens trivsel synas vara mycket stora.

Galeopsis ladanum — U: sparsam i sandgrop nära Urjala bangård; Köppilä, sparsam i sandgrop nära kyrkan. K: Kojo, Pikilä, sparsam på gammal skjutbana.

Verbascum nigrum — U: Salmi, sparsam på sluttning med *Corylus*; Laukeela, sparsam på torr ängssluttning; Notsjö, lokalt riklig på torra backar i Tuulensuu och Kangas samt vid Notsjö gård; Menonen, sparsam på ängsbacke vid Linnavuori.

Veronica longifolia — U: Notsjö, Urjalankylä och Laukeela, sparsam på stranden av Rutajärvi; Leikkikangas, sparsam på Kojonjokis strandbrant.

Odontites rubra — K: Matku, riklig på bangården samt på en fabrikstomt nära järnvägsstationen. Ej ännu funnen i U.

Galium triflorum — U: Kinola, Kormundi, sparsam i fuktig avverkad lövskogsbacke (här först iakttagen av ingeniör CARL CARLSSON); Laukeela, Kormundi, sparsam i stenig skogsbacke (här först iakttagen av normallyceisten MATTI JAHKOLA); lokalt riklig i starkt stenig lundartad backe mellan Laskula och Hanhisuo hållplats; sparsam i lund på näset mellan de båda sjöarna Mustajärvi; Mansikkamäki, sparsam i lundartad barrskogsbacke.

Campanula cervicaria — U: Kivijärviområdet, ängsbacke vid Raikko, tillsammans med *Gymnadenia conopea*, *Listera ovata* och *Centaurea phrygia* (B). Även f. *albiflora* förekommer här.

Viburnum opulus — U: Järvimäki, riklig i lund nära Vehkajärvi; Laukeela, Kankaanpää, sparsam i skogsbacke; Urjalankylä, sparsam i backe vid Liukkomäki; Kinola, Kormundi, sparsam i fuktig lund; sparsam i lund på näset mellan de tvenne sjöarna Mustajärvi; Kivijärviområdet, nästan 1 ars bestånd vid Kalkkivuori; Mansikkamäki, sparsam i skogsbacke. K: Kokko, sparsam i *Tilia*-lund vid Niemelä.

Filago montana — U: sparsam i sandgrop nära Urjala bangård tillsammans med *Galeopsis ladanum* och *Senecio viscosus*; Köppilä, sparsam i sandgrop tillsammans med *Galeopsis ladanum*. K: Kojo, Pikilä, sparsam på gammal skjutbana tillsammans med *Galeopsis ladanum* och synnerligen riklig *Anthemis tinctoria*.

Bidens radiatus × *tripartitus* — U: Kivijärviområdet, några kraftiga exemplar i vidsträckt *Bidens*-bestånd med *B. cernuus*, *B. radiatus* och *B. tripartitus* på Kivijärvis E-strand vid Raikko gård. Hybriden uppvisar tydliga intermediära karaktärer: holkarna äro av *B. radiatus*-typ medan bladen till färg och flikighet uppvisa likhet med *B. tripartitus*.

Senecio silvaticus — U: Hongola, sparsam på plan vid Nokoori fors.

S. viscosus — U: riklig i sandgrop nära Urjala bangård tillsammans med *Galeopsis ladanum* och *Filago montana*; Urjalankylä, ett 1 meter högt exemplar på vägkant. K: Matku, riklig på banvallen vid sockengränsen till Humppila.

Carduus crispus f. *albiflorus* — U: Kivijärviområdet, riklig jämte huvudformen vid Raikko gård (B).

Leontodon hispidus — U: Notsjö, Tuulensuu, lokalt riklig på ängsbackar; sparsam vid stig mellan Raikko (Kivijärviområdet) och Mansikkamäki; Kivijärviområdet, flerstädes riklig på ängsbackar vid Raikko gård.

Taraxacum molybdinum Dahlst. — U: Kivijärviområdet, sparsam i Raikko gårds trädgård tillsammans med *T. atrimarginatum* Lindb. fil. ined., *T. Dahlstedtii* Lindb. fil., *T. fasciatum* Dahlst., *T. obliquilobum* Dahlst., *T. recurvum* Dahlst., *T. retroflexum* Lindb. fil., *T. subpenicilliforme* Lindb. fil. ined. och *T. tenebricans* Dahlst. Enligt MARKLUND (1940, s. 100) tidigare i Finland funnen endast i Nyland.

Litteratur: BRANDER, T. 1950: Mielenkiintoisia kasvilöytöjä Urjalassa. Hämeen Sanomat 30. 12. 1950 (även i Forssan Lehti 30. 12. 1950, Urjalan Sanomat 30. 12. 1950 och Aamulehti 31. 12. 1950). — 1951a: Urjalan Kivijärven seudusta. Kolmas osa: Putkilokasvit. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen Vuosikirja *XX*, s. 5—47. Forssa. — 1951b: Bisamråttan (Ondatra z. zibethica L.) som växtspridare. (Ondatrokori). Acta Soc. F. Fl. Fenn. *67*, n:o 3, s. 2—15. — HIITONEN, ILMARI 1933: Suomen kasvio. 437 kuvaryhmää (1695 kuvaa). Vanamon kirjoja N:o *32*, s. 1—771. Helsinki. — LINDMAN, C. A. M. 1926: Svensk fanerogamflora. Andra upplagan, s. 1—644. Stockholm. — MARKLUND, GUNNAR 1940: Die Taraxacum-Flora Nylands. Acta Bot. Fenn. *26*, s. 1—187. — PALMGREN, ALVAR 1946: Carex Oederi Retz. × oedocarpa (Ands.), C. Oederi Retz.* pulchella Lönnr., C. viridula Michx. Memoranda Soc. F. Fl. Fenn. *22* (1945—1946), s. 119—128.

LARS FAGERSTRÖM: Växtfynd i Aspö (Haapasaari) skärgård i Karelia australis. I.

Sommaren 1950 var jag i tillfälle att under några veckor i augusti bedriva botaniska studier i Aspö skärgård utanför Kotka. Dessa studier ut-

gjorde en början till en sedan länge planerad men icke tidigare realiserad nyinventering av denna skärgårds i många avseenden märkliga flora. En nyinventering har synts nödvändig främst på den grund, att den bild av floran, den tillbudsstående litteraturen givit, icke i alla avseenden synts tillfredsställande. I detta stadium av min undersökning hänvisar jag blott till följande skrifter, i vilka floran i Aspö skärgård på sätt eller annat beaktats: RUPRECHT (1845), SAELAN (1858, 1900), KROHN (1931) och ULVINEN (1946). Till dessa skrifter ävensom till den tidigare botaniska utforskningen av nu ifrågavarande skärgård skall jag återkomma i annat sammanhang längre fram.

Självfallet kunde sommaren 1950 blott en del (inalles 25) av det stora antalet (ca 150) öenheter, av vilka Aspö skärgård består, bliva föremål för en noggrannare utforskning.

Av de sommaren 1950 gjorda fynden synas nedannämnda vara värda ett särskilt omnämnande redan nu. I denna uppsats bliva fynden icke föremål för en närmare diskussion; i flertalet fall nöjer jag mig med blotta omnämnandet av fyndplatserna.

Nomenklaturen följer i huvudsak HIITONEN (1933).

Till kustos fil.dr GUNNAR MARKLUND och docenten fil.dr ILMARI HIITONEN uttalar jag ett varmt tack för erhållen hjälp vid bestämningen av ett antal kritiska former.

Botrychium matricariifolium — Hyytykari, ett tjugotal storvuxna exemplar i en obetydlig fuktig sänka på det sterila stenskäret.

B. multifidum — Haapsaari[1], några exx. i fuktig sänka på berg nära fyrbåken; Kaide, 1 ex. bland stora stenar i tätt *Juniperus*-snår.

Asplenium septentrionale — Haapsaari; Suur-Petäjäinen; Karpalokari. På samtliga dessa öar sparsam i klippskrevor.

Dryopteris austriaca — Pitkäluoto; Kilpsaari; Virluodon Itäsaari; Äljy. Relativt sparsam på samtliga dessa öar.

Woodsia ilvensis — Virluodon Länsisaari, riklig på en några m² stor plan yta av berg. En av Aspö-skärgårdens största rariteter!

Potamogeton perfoliatus — Haapsaari, sparsam i hamnen samt i sundet mellan Haapsaari samt Ollinkari och Leppäkari; Virluodon Itäsaari, sparsam i det grunda sundet mellan Itä- och Länsisaari; i sundet mellan Suur-Petäjäinen och Pihlainen i en karakteristisk form med små glest ställda blad. Fertil på alla fyndplatser.

Najas marina — Virluodon Itäsaari, rätt riklig i en grund lagunartad vik.

Typha latifolia — Vanhankylänmaa, i flere under de senaste krigen byggda kasematter.

Sparganium glomeratum — Haapsaari och Virluodon Länsisaari, sparsam i fuktiga sänkor på berg. — Den enda av mig funna *Sparganium*-arten på de år 1950 besökta öarna.

Allium oleraceum — Haapsaari, flerstädes på gräsmark; Ollinkari, sparsam på den mot Haapsaari exponerade strandbranten.

---

[1] Befolkningen använder namnet Haapsaari för huvudön; kommunen kallas Haapasaari.

Polygonatum multiflorum — Äljy, riklig isynnerhet i klibbalslund i öns norra del, mindre förekomster i övriga delar av ön.

Iris pseudacorus — Pitkäluoto, enstaka individ i bergsskreva i öns bergiga södra del jämte 1 sterilt ex. på den med grus täckta södra havsstranden; Kilpsaari.

Juncus effusus — Haapsaari; Pitkäluoto; Kilpsaari; Kaide. Samtliga växtplatser på mer eller mindre fuktig torvgrund. På Kilpsaari därtill på torr sandig backe tillsammans med följande art.

J. conglomeratus — En enda fyndplats: Kilpsaari, torr sandig ängsbacke i anslutning till ett mindre dynområde på öns E-sida.

J. nodulosus — Virluodon Itäsaari, sparsam på strandäng.

J. compressus — En typväxt för de små bergiga skären samt de större ölandens sydligt exponerade bergiga delar. Insamlade prov från Haapsaari, Järvenkari, Pekko och Kaide.

J. ranarius Perr. & Song. (LINDBERG 1933—1935) — Kilpsaari, sparsam tillsammans med rikligt växande *J. bufonius* på öns sandiga E-strand.

Luzula pallescens — Virluodon Itäsaari, sparsam i skrevor på lågt strandberg tillsammans med *L. multiflora*.

Scirpus maritimus — Äljy, sparsam i öns norra vik tillsammans med följande art.

Sc. Tabernaemontani — Äljy; Haapsaari; Virluodot; Vanhankylänmaa; Pihlajakari. Överallt sparsam.

Sc. parvulus — Insamlat prov från Vanhankylänmaa. Arten torde dock vara förbisedd av mig. — *Sc. acicularis* icke funnen av mig.

Carex glareosa — Haapsaari, sparsam på strandäng.

C. norvegica — Virluodon Keskisaari, sparsam på strandäng; Pekko, riklig på torvmarker nära det bergiga skärets krön.

C. brunnescens — Vanhankylänmaa, sparsam.

C. elongata — Pitkäluoto, sparsam i klibbalslund vid öns södra strand.

C. elata — Järvenkari, sparsam i liten fuktig sänka på berg.

C. caespitosa — Endast iakttagen på Haapsaari, runt stengärde vid liten äng.

C. Goodenoughii ssp. *juncea* (= *C. juncella*) — Insamlade prov från Haapsaari och Virluodon Keskisaari. — Man synes lätt förväxla denna form med *C. Goodenoughii* var. *recta* (Fleisch.) Sch. & K.; denna sistnämnda varietet har av mig insamlats på Haapsaari, Virluodon Itäsaari och Äljy.

C. globularis — Enda fyndplats: Vanhankylänmaa.

C. pallescens — Enda fyndplats: Pitkäluoto.

C. riparia — Järvenkari, ett vackert bestånd i försumpning på berg. Lokalen är identisk med KROHN's (1931, s. 227, 277) lokal.

Holcus mollis — Pitkäluoto, sparsam i skogsbryn. Förekomsten synes icke vara antropochor. Till denna förekomst återkommer jag i annat sammanhang.

Avena pubescens — Haapsaari; Leppäkari;Pitkäluoto; Vanhankylänmaa; Äljy. Uppträdandet betydligt sparsammare än följande arts.

Arrhenatherum elatius — Haapsaari; Leppäkari; Suur-Petäjäinen; Pihlajaluoto; Kilpsaari; Virluodon Länsisaari och Itäsaari; Äljy.

Sieglingia decumbens — Haapsaari, riklig i bergsskrevor i *Juniperus*-snår nära fyrbåken; Virluodon Itäsaari, sparsam i ängsformation och i en angränsande skog.

Poa trivialis — Haapsaari, sparsam vid uthus.

P. irrigata Lindm. (LINDMAN 1926, s. 96) — Iakttagen flerstädes i strandängarna. Närmare anteckningar endast från Haapsaari, Virluodot och Kilpsaari.

P. compressa — Haapsaari, flerstädes på torra backar; Kilpsaari, torr ängsbacke vid bryggan i öns E-del.

Bromus mollis — Haapsaari, flerstädes på bergsknallar och torra backar.

Agropyrum caninum — Haapsaari; Virluodon Itäsaari; Äljy. Uppträder sparsamt i steniga lundartade strandpartier men även på de öppna steniga stränderna.

Alnus incana — Vanhankylänmaa, några välvuxna individ på öns S-strand i klibbalslund.

Då *Salix*-floran inte endast är artfattig utan även i allmänhet individfattig, meddelas nedan hela det insamlade materialet.

Salix pentandra — Vanhankylänmaa, sparsam i bergsskreva.

S. caprea — Uppträder sparsamt på 11 av de undersökta 25 öarna: Haapsaari, Suur-Petäjäinen, Järvenkari, Karpalokari, Louve, Vanhankylänmaa, Pitkäluoto, Kilpsaari, Virluodon Itäsaari, Virluodon Keskisaari, Äljy. På Pitkäluoto, Kilpsaari, Virluodot och Äljy uppträder arten i trädform.

S. aurita — Likaså sparsam på 11 av de undersökta 25 öarna: Suur-Petäjäinen, Järvenkari, Karpalokari, Louve, Pitkäluoto, Kaide, Vanhankylänmaa, Kilpsaari, Virluodon Länsisaari, Äljy.

S. cinerea — Arten är beståndsbildande på Kilpsaari samt utskären Järvenkari, Louve och Kajaa; därtill funnen på Haapsaari, Leppäkari, Virluodon Itäsaari, Virluodon Länsisaari och Äljy.

S. nigricans — Sparsam på Haapsaari, Suur-Petäjäinen, Karpalokari, Kilpsaari och Virluodon Itäsaari.

S. phylicifolia — Funnen endast på Haapsaari, Vähä-Petäjäinen, Pitkäluoto, Vanhankylänmaa, Virluodon Itäsaari, Virluodon Länsisaari och Äljy.

S. aurita × *cinerea* — Prov från Louve, Hyytykari och Kaide.

S. caprea × *cinerea* — Prov från Vanhankylänmaa.

S. nigricans × *phylicifolia* — Prov från Karpalokari.

Humulus lupulus — Haapsaari, sparsam på bergsbrant, synbarligen kvarleva av gammal odling.

Polygonum minus — Synes vara en rätt allmänt spridd art i Aspö skärgård, där den anträffas växande i skrevor på strandklipporna. Funnen på Haapsaari, Ollinkari, Pihlainen, Louve, Kajaa, Kaide, Pekko, Torni, Pitkäluoto, Virluodon Itäsaari.

P. persicaria — Haapsaari, sparsam i potatistäppa.

P. dumetorum — Uppvisar en rätt jämn fördelning i området med undantag för de skoglösa yttersta skären. Antecknad från Haapsaari, Ollinkari, Vähä-Petäjäinen, Järvenkari, Vanhankylänmaa, Pitkäluoto, Kilpsaari, Virluodon Itäsaari, Virluodon Länsisaari och Äljy.

Rumex aquaticus — Uppvisar en jämn fördelning i området och uppträder t. o. m. på de yttersta skären Pekko och Torni.

R. confertus — Haapsaari och Kilpsaari. Blott enstaka men kraftigt vuxna individ.

R. thyrsiflorus Fingerh. (LINDMAN 1926, s. 235) — Haapsaari, flerstädes och ställvis rikligt på torra ängsbackar.

R. aquaticus × *domesticus* (= *armoraciifolius*) — Äljy, riklig i mot norr exponerat vikbotten på tångbädd. De största exemplaren mätte ca 2,5 m i höjd.

R. aquaticus × *hydrolapathum* (= *R. maximus*) — Virluodon Länsisaari, ett tiotal ca 1,5 m höga exemplar på gammal tångbädd ca 30 m från den nuvarande vattenlinjen. *R. hydrolapathum* har icke med säkerhet blivit funnen i Aspö skärgård; KROHN's (1931, s. 262, 279) uppgift har jag icke kunnat bekräfta.

Atriplex prostratum Boucher (LINDMAN 1926, s. 250) — Pitkäluoto, rätt riklig på öns södra med grus täckta strand.

A. longipes ssp. *praecox* — Äljy, sparsam på öns nordvästra något grusbetäckta bergiga strand.

Salsola kali — Pitkäluoto, sparsam på öns södra med grus täckta strand tillsammans med *Isatis tinctoria, Atriplex prostratum, A. latifolium* och *Cakile maritima.*

Silene nutans — Leppäkari, sparsam på med grus täckt strandsluttning med sydostexponering; Kilpsaari, riklig på torr sandig mark i öns östra del.

S. viscosa — Vackra bestånd på Pekko och Torni. Se KROHN (1931, s. 266, 280)!

Melandrium album × *dioecum* — Haapsaari, flerstädes riklig jämte föräldra-arterna.

Viscaria alpina — Funnen på Haapsaari, Ollinkari, Vanhankylänmaa, Järvenkari, Karpalokari, Louve, Kajaa, Virluodon Itäsaari ja Virluodon Länsisaari.

Anemone nemorosa — Av mig iakttagen endast på Kilpsaari.

Delphinium consolida — Haapsaari, sparsam i »gamla» byn.

Cochlearia danica — Funnen på Vanhankylänmaa, Pekko och Torni.

Erysimum cheiranthoides — Ingår som ett färgstarkt element i en klibbalslund på Äljy, vilken ö för övrigt icke uppvisar någon mera betydande kulturpåverkan. Till detta fynd har jag orsak att återkomma så mycket mer som jag i Strömfors yttre skärgård gjort en motsvarande iakttagelse.

Viola canina ssp. *canina* — Från Haapsaari har jag insamlat ett prov av denna underart, som synes vara betydligt sparsammare än ssp. *montana*, som är antecknad på 12 av de undersökta 25 öarna.

Ribes grossularia — Haapsaari, talrika unga individ funna i en liten torvmark i skog på berg.

Rosa cinnamomea — Haapsaari, Äljy, Louve och Kajaa. På samtliga fyndplatser blott enstaka lågvuxna buskar.

R. virens — Enda fyndorter: Haapsaari och Pitkäluoto.

R. coriifolia — Enda fyndort: Äljy.

Alchemilla acutangula Bus. (LINDMAN 1926, s. 360) — Haapsaari, sparsam på gräsbevuxen plan vid kyrkan; Vanhankylänmaa, 1 individ vid väg i barrskog i öns centrala del.

A. subcrenata Bus. (LINDMAN 1926, s. 360) — Kilpsaari, några individ vid barackbyggnad från ryska tiden. — De ovan nämnda fynden äro de enda av *Alchemilla*-formerna, som höra till Aspö-skärgårdens stora rariteter!

Potentilla impolita Wahlenberg (MARKLUND 1933—1934) — Prov endast från Kilpsaari, torr sandmark i öns östra del. Mycket mera sällsynt än *P. argentea.*

P. intermedia — Funnen endast på Haapsaari.

P. norvegica — Enda fyndplatser: Haapsaari och Vanhankylänmaa.

Cotoneaster integerrima — Äljy, sparsam på småstenig öppen skogbevuxen mark nära östra stranden; Kilpsaari, sparsamma bestånd tillsammans med *Ribes alpinum* på liten rullstensås i öns östra del.

Lathyrus paluster — Virluodon Keskisaari, rätt riklig på strandäng.

Melilotus officinalis — Haapsaari, sparsam vid hönsgård.

Epilobium montanum — Funnen sparsamt växande i klippskreva i Kilpsaaris östra del.

E. adenocaulon — Haapsaari; Vanhankylänmaa; Pitkäluoto; Järvenkari; Kaide; Äljy. Uppträder över huvud i anslutning till befästningsanläggningar; desto märkligare är på denna grund förekomsten i bergsskrevor på det långt ut belägna icke befästade skäret Kaide.

E. rubescens Rydb. (LINDMAN 1926, s. 416). — Funnen endast på Haapsaari, Vanhankylänmaa och Järvenkari; blott på sistnämnda lokal rikligare förhanden.

Typis expr. 5. 6. 1953.

Myriophyllum spicatum — Haapsaari, sparsam i lagun vid huvudbryggan; Pitkäluoto, sparsam i strandvatten; Hutukari, sparsam i hällkar.

Selinum carvifolia — Sparsam i klibbalsformation vid Äljys norra strand.

Callitriche verna — Haapsaari, riklig i uttorkade sänkor på berg.

Malva pusilla — Haapsaari, sparsam vid uthus.

Geranium pratense — Haapsaari, sparsam vid byggnader; odlas som prydnadsväxt i några mindre täppor.

G. Robertianum — Haapsaari, mycket sparsam i klippskreva vid befästningsanläggning.

Pirola secunda — Enda fyndort: Äljy. Hör till Aspö skärgårdens största rariteter!

Calluna vulgaris f. *alba* — Vanhankylänmaa, enstaka individ bland huvudformen.

Empetrum — Det på 20 av 25 undersökta öar iakttagna kråkriset har visat sig tillhöra *E. hermaphroditum* (Lange) Hagerup (MARKLUND 1940b). Endast på Pitkäluoto har tillvaratagits ett prov, som uppvisar karaktärer av *E. nigrum* L. s. str.

Centaurium pulchellum — Synes icke vara alltför sällsynt i Aspö skärgård. Funnen på följande öar: Haapsaari, Ollinkari, Pihlainen, Vanhankylänmaa, Kilpisaari och Äljy. Då sterila ex. lätt undgå uppmärksamhet, kan arten på några växtplatser hava förbigåtts.

Cuscuta europaea — Haapsaari, rikligt klängande på olika växter i »gamla» byn.

C. halophyta — Äljy, sparsam på *Stachys palustris* och *Galeopsis bifida* i frodig tångbäddsvegetation i öns norra del. Arten tidigare av KROHN (1931, s. 231—232, 277) funnen i den angränsande delen av Vehkalahti yttre skärgård.

Asperugo procumbens — Haapsaari, sparsam i drivbänk.

Lappula echinata — Haapsaari, sparsam vid uthus tillsammans med *Malva pusilla* och *Melilotus officinalis*.

Mentha gentilis var. — Haapsaari, riklig vid potatistäppa.

Limosella aquatica — Funnen på Haapsaari, Vanhankylänmaa och Virluodon Itäsaari. Måhända delvis förbisedd. — Det kan nämnas, att *Subularia aquatica* icke av mig blivit funnen i Aspö skärgård.

Veronica spicata — Kilpsaari, sparsam på torr grusmark nära öns östra strand tillsammans med *Silene nutans* och *Hypericum perforatum*.

V. arvensis — Funnen på mer eller mindre torra ängsbackar och i bergsskrevor på Haapsaari och Pitkäluoto.

Euphrasia brevipila — Tillvaratagna *Euphrasia*-prov från Haapsaari, Vanhankylänmaa och Hyytykari höra alla till denna art.

Odontites serotina (Lam.) Rchb. (MARKLUND 1940a) — Haapsaari, sparsam på strandängar tillsammans med följande art.

O. verna (Bell.) Dum. ssp. *baltica* Ekl. (MARKLUND 1940a) — Antecknad från 14 av de undersökta 25 öarna.

Galium mollugo — Sparsam på Haapsaari och Pitkäluoto.

G. mollugo × *verum* — Haapsaari, flerstädes tillsammans med föräldra-arterna.

Lonicera xylosteum — Enda fyndplats: Äljy.

Valeriana excelsa — Funnen endast på Haapsaari.

V. salina Pleijel (LINDMAN 1926, s. 511) — Synes vara den allmännaste *Valeriana*-arten i Aspö skärgård. Insamlade prov från Suur-Petäjäinen, Maattava och Hyytykari.

Inula salicina — Iakttagen endast på Äljy, Virluodon Itäsaari, Virluodon Länsisaari och Ollinkari.

Anthemis cotula — Haapsaari, enstaka individ i bergsskrevor i »gamla» byn. Fyndet intressant bland annat därigenom att redan RUPRECHT (1845, s. 23) anför arten från Aspö. Se vidare SAELÁN (1858, s. 28 och 1900, s. 81)!

Artemisia absinthium — Haapsaari, sparsam på backar och vägkanter i »gamla» byn. Arten har enligt uppgift av ortsbefolkningen i tiden hämtats från Hogland.

A. campestris — Av mig funnen endast på Vanhankylänmaa-dynerna i öns västra del, där arten jämte *Elymus arenarius* och *Cakile maritima* uppträder som en karaktärsart.

Senecio viscosus — Äljy, sparsam på öns östra sandstrand; Vanhankylänmaa, enstaka exemplar på berg vid kasematt tillsammans med *S. silvaticus*; Kilpsaari, lokalt riklig på stränderna samt vid befästningsanläggningarna. — Jag hänvisar till Erkamo (1944).

Carduus crispus — Haapsaari, sparsam vid stigar och hus; Ollinkari, enstaka individ på den mot Haapsaari exponerade strandremsan.

Cichorium intybus — Haapsaari, sparsam i »gamla» byn.

Sonchus asper — Haapsaari, sparsam i trädgårdstäppor.

Litteratur: Erkamo, V. 1944: Tahmeasta peltovillasta, Senecio viscosus L., ja sen leviämisestä maassamme. 1 tekstikartta ja 1 tekstitaulukko. Deutsches Referat: Über das klebrige Kreuzkraut, Senecio viscosus L., und seine Ausbreitungsgeschichte in Finnland. Annales Bot. Soc. Vanamo *20:* 2, s. 1—34. — Hiitonen, Ilmari 1933: Suomen kasvio. 437 kuvaryhmää (1695 kuvaa). Vanamon kirjoja N:o *32*, s. 1—771. Helsinki. — Krohn, V. 1931: Über die Vegetation und Flora der äussersten Schärengürtels Südwest-Kareliens. Annales Soc. Vanamo *15:* Beiheft, s. 1—308. — Lindberg, Harald 1933—1935: Juncus ranarius' Song. & Perr. förekomst inom det östfennoskandiska floraområdet. Mem. Soc. F. Fl. Fenn. *10* (1933—1934), s. 245—248. — Lindman, C. A. M. 1926: Svensk fanerogamflora. Andra upplagan, s. 1—644. Stockholm. — Markl und, Gunnar 1933—1934: Über Potentilla argentea L. und P. impolita Wahlenberg. Mem. Soc. F. Fl. Fenn. *9* (1932—1933), s. 2—13. — 1940a: Die in Finnland vorkommenden Odontites-Sippen, Ibid *16* (1939—1940), s. 59—63. — 1940b: Beobachtungen über Empetrum hermaphroditum (Lange) Hagerup und E. nigrum L. s. str. Ibid. *16* (1939—1940), s. 74—77. — Ruprecht, F. J. 1845: In historiam stirpum Florae Petropolitanae distribae. Beiträge zur Pflanzenkunde des Russischen Reiches. Herausgegeben von der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften. Vierte Lieferung, s. 1—93. St. Petersburg. — Saelan, Th. 1858: Öfversikt af de i östra Nyland vexande Kotyledoner och Ormbunkar. Notiser Sällsk. F. Fl. Fenn. förh. *IV* (ny serie *I*), s. 1—77. — 1900: Några anteckningar om floran på Hogland. Medd. Soc. F. Fl. Fenn. *25*, s. 73—81. — Ulvinen, Arvi 1946: Piirteitä Etelä-Kymenlaakson kasvistosta. Puolivuosisataa kulttuurityötä Kymenlaaksossa. (Kotkan Suomalaisen yhteiskoulun-yhteislyseon muistojulkaisu 50-vuotisjuhlaan), s. 88—105. Kotka.

Lars Fagerström: **Galium saxatile L., ny för den nyländska floran.**

I medlet av mars detta år meddelade mig friherrinnan Margareta Segercrantz, att hon hösten 1951 funnit en egendomlig *Galium*-form i en nyodling invid Tjusterby gård i Sjundeå socken. Fru Segercrantz antog, att det var fråga om *Galium saxatile* L. Några tillvaratagna sterila prov hava verkligen visat sig tillhöra denna stora raritet i vår flora. Bestämningen har vänligen kontrollerats av kustos fil.dr Gunnar Marklund och fil.dr Bror Pettersson.

För några dagar sedan medförde fru Segercrantz till Botaniska museet en i kruka planterad bladrosett av en *Galium*-form, som denna vår uppträdde i Tjusterby gårds växthus. Också detta prov visade sig tillhöra *Galium saxatile*

Galium saxatile är inom det nuvarande Finland tidigare känd endast från den klassiska lokalen vid Brödtorp i P o j o socken (Ab), där arten för första gången insamlades 1901 av Emmy Franck (Lindberg 1904). Arten växer fortfarande kvar vid Brödtorp. — På 1930-talet blev *Galium saxatile* funnen på några ställen i T e r i j o k i socken på Karelska näset; det första fyndet gjordes här av Lauri Lehtinen i Tyrisevä 1935; 3 år senare påvisade jag den på tre nya lokaler (Fagerström 1939—1940).

Till artens märkliga förekomst i Sjundeå hoppas jag kunna återkomma i annat sammanhang.

L i t t e r a t u r: Fagerström, Lars 1939—1940: Galium saxatile L. i Terijoki. Memoranda Soc. F. Fl. Fenn. *15* (1938—1939), s. 5—7. — Lindberg, Harald 1904: Galium saxatile och Centaurea jacea × Phrygia funna i Finland. Meddelanden Soc. F. Fl. Fenn. *XXIX* (1902—1903), s. 45—48.

Lars Fagerström: **Cetraria nivalis funnen i St, Raumo.**

Under ett kortvarigt besök i R a u m o vid senaste årsskifte gjorde jag några kryptogamexkursioner i stadens närmaste omgivningar. Terrängen syntes mig mycket lämplig för *Cetraria nivalis* (L.) Ach., vilken art även nyårsdagen blev funnen i stor mängd på flere ställen på Sahanvuori strax utanför det egentliga stadsområdet. *Cetraria nivalis* växer här på de trädlösa, för vind utsatta rätt låga bergsknallarna i större och mindre sammanhängande bestånd, vanligen i välutvecklade mattor av mossor. I ett tillvarataget mossprov från ett sådant *Cetraria nivalis*-bestånd hava följande mossor konstaterats (proven bestämda av kustos Hans Buch): *Barbilophozia Hatcheri*, *Ptilidium ciliare*, *Brachythecium* cfr *albicans*, *Bryum capillare*, *Ceratodon purpureus*, *Dicranum scoparium*, *Pleurozium Schreberi*, *Rhacomitrium hypnoides*, *Thuidium abietinum* och *Tortula ruralis*. Från ett annat *Cetraria nivalis*-bestånd hava mossorna *Dicranum Bonjeani* och *Polytrichum piliferum* tillvaratagits. I mosstäcket växer *Cetraria nivalis* tillsammans med följande lavar: *Cetraria crispa*, *C. islandica*, *Cladonia alpestris*, *Cl. gracilis*, *Cl. rangiferina*, *Cl. silvatica* samt *Peltigera aphthosa*. Av på växtplatsen förefintliga fanerogamer kunde endast *Rumex acetosella* och *Sedum acre* identifieras.

Artens uppträdande i Raumo var icke oväntat. Förekomsten utfyller en väsentlig lucka i artens allmänna utbredningsbild; tyngdpunkten i artens förekomst i de södra och mellersta delarna av vårt land synes förlagd till de sydväst- och västfinska skärgårds- och kusttrakterna (se Fagerström 1939—1940 och 1941—1942 samt Häyrén 1947). Vid närmare efterforskningar skall arten helt visst här bliva funnen på många nya lokaler; det sagda synes gälla framförallt de lichenologiskt mycket bristfälligt undersökta kusttrakterna i Bottniska vikens södra del.

L i t t e r a t u r: Fagerström, Lars 1939—1940: Cetraria nivalis (L.) Ach. funnen i Terijoki. Memoranda Soc. F. Fl. Fenn. *15* (1938—1939), s. 23—25. — 1941—1942: Cetra-

ria nivalis (L.) Ach. funnen på en ny lokal i Regio aboënsis. Ibid. *17* (1940—1941), s. 72—73. — HÄYRÉN, ERNST 1947: Några anmärkningsvärda lavfynd och en mossa på Valsörarna i Vasa skärgård. Ibid. *23* (1946—1947), s. 76—79.

LARS FAGERSTRÖM: **Några data om Umbilicaria pustulatas uppträdande i Urjala socken (sydvästra Tavastland).**

Nyligen har HAKULINEN (1949) i en uppsats behandlat *Umbilicaria pustulatas* förekomst i vårt land. Ur framställningen, till vilken bifogats en utbredningskarta (s. 82), framgår det, att artens utbredningsbild uppvisar flere betydande luckor speciellt i inlandet, luckor, som icke synas bero enbart på ofullständig utforskning.

Umbilicaria pustulata uppvisar synnerligen vackra och rikliga förekomster i kusttrakterna såväl vid Finska viken som i Bottniska vikens södra delar. Frekvensen minskas på sina ställen oväntat snabbt vid en förflyttning mot inlandet. Så hör arten, som är mycket vanlig i Fredrikshamns kusttrakter och skärgård, till de stora rariteterna i de norra delarna av Veckelaks (Vehkalahti) socken; avståndet härifrån till Fredrikshamn är knappa 20 km!

Hittills har *Umbilicaria pustulata* icke varit känd från sydvästra Tavastland, till vilket område jag för Forssa köping samt socknarna Urjala (Urdiala), Koijärvi, Humppila, Ypäjä, Jokioinen (Jockis), Tammela, Somero och Somerniemi (Sommarnäs). Däremot är en förekomst känd från den till Ypäjä angränsande Loimaa (Loimijoki) socken i provinsen ST (prov i Herbarium Musei Fennici). Om också sydvästra Tavastland tills dato icke varit föremål för lichenologiska specialstudier, är dock härifrån ett relativt stort material av lavar förhanden i Herbarium Musei Fennici. Avsaknaden av *Umbilicaria pustulata* i detta material synes tyda på, att arten i denna landsända är sparsamt företrädd.

I U r j a l a socken har jag hittills funnit arten på följande 6 lokaler (beläggexemplar inlämnade till Herbarium Musei Fennici):

1. Urjalankylä, sparsam på bergsbrant;
2. Laukeela, riklig på bergsbranter nära kyrkan;
3. Laukeela, sparsam på bergsbrant vid Kankaanpää gård;
4. Laukeela, sparsam på strandklippor på Heinossaari i Rutajärvi sjö;
5. Kinola, sparsam på flyttblock på Rutajärvis stränder;
6. Menonen, sparsam på Linnavuoris branta sluttning.

Gemensamt för samtliga Urjala-förekomster är, att de äro belägna i omedelbar närhet till sjöar. Lokalerna 1, 3, 4 och 5 äro belägna vid den till arealen betydande sjön Rutajärvi, där nya fynd vid fortsatta efterforskningar äro att vänta; lokalen 2 ovan är belägen invid den numera helt torrlagda Vanhajärvi och lokalen 6 vid Nuutajärvi. *Umbilicaria pustulatas* uppträdande i Urjala synes sålunda åtminstone till en viss grad vara bundet vid närvaro av sjöar.

Beaktas bör, att artens växtplatser här äro exponerade mot olika väderstreck; samtliga äro dock exponerade mot sjöarna.

Det synes uppenbart, att artens trivsel i Urjala är betingad av ett gynnsamt mikroklimat. Ett sådant gynnsamt mikroklimat synes dock vara förhanden även i övriga delar av socknen, där arten dock icke hittills blivit påträffad. Synbarligen har man flerstädes att räkna med även en medverkan av edafisk natur i artens fördelning i nu ifrågavarande socken. Artens avsaknad i Kivijärvi-Vähäjärvi-området samt vid Matku sjö, där till synes lämpliga växtplatser äro för handen, finner måhända en förklaring i en för arten icke lämplig berggrund.

Om också *Umbilicaria pustulata* på flertalet av lokalerna i Urjala uppträder rätt sparsamt, äro de enskilda individerna överhuvud stora och välutvecklade. Det enda undantaget lämnar lokalen 5 (Kinola: flyttblock på Rutajärvis stränder), där exemplaren äro små. Det är uppenbart, att denna lokal är relativt ung; arten har med säkerhet invandrat hit först sent. Stöd för min uppfattning finner jag i det faktum, att växtplatsen först genom en i sen tid företagen sänkning av Rutajärvi hamnat ovan vattenytan.

Litteratur: Hakulinen, Rainer 1949: Umbilicaria pustulata (L.) Hoffm. ja sen esiintyminen Suomessa. Luonnon Tutkija *53:* 3, s. 81—83.

3. 5. 1952

Prof. M. J. Kotilainen piti esitelmän: *Näkemyksiä kasvillisuudesta ja kasvistosta Norjan ultraemäksisillä kentillä.*

Till nya medlemmar invaldes: studerandena Toivo Vasari, Aimo Kaasinen, Kari Lagerspetz, Lalli Laine, agronom Margareta Segercrantz och fru Seidi (Pian) Hackman.

Dos. T. J. Hintikka luki muistosanoja lehtori P. A. Rantaniemestä.

Doc. Hans Luther meddelade, att han anträffat en telegrafisk hälsning från Sällskapets sextionde årsdag till dess förre ordförande W. Nylander, som då vistades i Paris.

Lektor Börje Olsoni redogjorde för uppträdandet av 30 sällsynta växter i Kimito-Hitis-området, för vilka förekomsten ter sig i hög grad slumpartad. Lektor Olsoni fann i dessa arters uppträdande inom hans undersökningsområde ett stöd för prof. Alvar Palmgrens teori om slumpens roll som växtgeografisk faktor.

T. J. Hintikka demonstroi Turun lähellä, Metsämaan kartanon kirjastossa säilyneen Haqvin Spegelin teoksen »Guds Werck och Hwila», edition v:lta 1756, jonka nimiölehteen Pietari Kalm on omakätisesti merkinnyt dedikaation: Anna Margareta Kalm 1756. Tämä kirja, tiettävästi uusin kalmiana-löydös, on siis kuulunut mainitun Amerikan kävijän, Turun vanhan akateemian talousopin professorin kodin kirjoihin. Esittäjä huomautti, miten se yksin-

omaan tuskin on ratkaisevasti vaikuttanut siihen, että Kalm seuraavan vuoden 1757 lopulla antoi vihityttää itsensä papiksi. Sensijaan se on kuitenkin otettava huomioon arvioidessa Kalmin erikoista psyykeä sekä vielä hänen luentojensa ja erinäisten väitöskirjojenkin sisältöä.

Dr HOLGER TÖRNROTH meddelade om fynd av den för landet nya bastarden *Potentilla erecta* × *reptans* från Eckerö sommaren 1951.

WALTER HACKMAN: **Dipoena hamata Tullgr. och Theridion bellissimum L. Koch funna i Finland.**

Dipoena hamata Tullgren. — Tvärminne: Kvarnskär 15. 6. 1951, 1 ♀ (honan av denna art är ej förut känd); Tvärminne: Långskär 16. 6., 1 ♂, leg. W. Hackman. — Arten är beskriven från Stora Karlsö i Sverige av TULLGREN (Ent. Tidskr. 1949).

Theridion bellissimum L. Koch. — Borgå socken: Andersböle 25. 9. 1949, flera honexemplar på en vedtrave i skuggig granskog, Helsingfors: Lövö 17. 8. 1950, två honor under mossa invid en bergvägg. — Arten är på 1850-talet beskriven från Sibirien av KOCH men har sedermera anträffats i Sverige i Abisko av Holm 1930 samt i Medelpad av T. Allegård 1942 (HOLM, Å. Arkiv för Zoologi *31* A: 8, 1945).

WALTER HACKMAN: **Ett fynd av en boreo-arktisk spindelart, Lepthyphantes angulatus Cambr. i Helsingfors omnejd.**

Under en exkursion i Helsingfors-Munksnäs 27. 4. 1952 tillvaratog mag. W. Hellén vid sållning av löv på en fuktig plats ett antal små spindlar. Då jag sedermera erhöll spindlarna till bestämning fann jag bland dessa ett honexemplar av *Lepthyphantes angulatus* Cambr. (*lofotensis* Strand). Arten har i vårt land förut anträffats av mig i Utsjoki vid Tana älv 1949 samt 1951 av lektor A. Wegelius på tre lokaler inom Pallastunturi-området. I Sverige är arten känd från Jämtland, Västerbotten, Lule och Torne lappmark. Arten är beskriven från bergstrakter i England av CAMBRIDGE samt under namnet *lofotensis* av STRAND från Nordnorge. Den förekommer ytterligare på Nowaja Semlja. Arten betecknas av Å. HOLM såsom arktisk-högboreal. Fyndet i Munksnäs visar huru bristfällig kännedomen om våra småspindlars utbredning är.

WALTER HACKMAN: **Spindlar från Åland och sydvästra Finlands skärgård.**

Sommaren 1951 deltog jag i en av Svenska Naturvetarklubben anordnad och av Nordenskiöldsamfundet understödd exkursion 25. 6—8. 7. till Åland och sydvästra Finlands skärgård. Härvid insamlade jag ett rätt stort material spindlar dels på fasta Åland dels på ett antal landenheter i Skärgårdshavet. Med Mariehamn som exkursionsbas besöktes följande platser på fasta Åland: J o m a l a : Ytternäs, Ramsholm, Dalkarby träsk, L e m l a n d : Flaka by, Apalholm, Marsö, G e t a : Geta berget, Höckböle, S u n d : Bomarsund,

Finström: Godby träsk, Saltvik: Kastelholm, Eckerö: Skag. I Skärgårdshavet insamlades material på följande landenheter: Kökar (prov. Al): Kökar huvudön (Karlby exkursionsbas 1—3. 7.), Hamnö, Helsö (Österbygge), Öland och Idö, Korpo området (prov. Ab): Utö och Jurmo, Nagu (Ab): Nagu huvudön (kyrkbyn exkursionsbas), Själö. Resan avslutades i Askainen, där en kortare exkursion med Lemsjöholm som bas företogs till Livoluoto.

Under hela resan insamlades sammanlagt 122 arter egentliga spindlar. Av dessa äro tvenne, *Lasiargus hirsutus* och *Tetragnatha solandri* ej tidigare anmälda från Finland. Ur de familjer, vilka behandlats i prof. Pontus Palmgrens spindelfaunor (1939, 1943, 1951) äro följande arter nya för provinsen Al:

Trochosa terricola
Pirata piraticus
Haplodrassus cognatus
Zelotes praeficus
Clubiona coerulescens
Phrurolithus festivus
Thanatus striatus
Neon laevis
Sitticulus saltator

Nya för prov Ab äro:

Drassodes lapidosus
Zelotes subterraneus
Micaria decorata
Micaria formicaria
Thanatus striatus
Pseudicius encarpatus
Marpissa radiata

Besöken på de olika platserna på fasta Åland voro alldeles för korta för att kunna giva annat än en ytterst fragmentarisk bild av de omväxlande biotopernas spindelfauna. Iakttagelserna i den yttre skärgårdszonen, representerad av Kökar-Öland, Utö och Jurmo, föranleder emellertid en jämförelse med det vad Järvi (1916) nämner om spindlarna i motsvarande zon i Tvärminne området. Han påpekar bland annat (p. 15): »Wir finden also, dass die Spinnenfauna der erwähnten Felsen und weiter im Meere liegenden Schäreninseln hauptsächlich ein Gemisch der allergewöhnlichsten — ja wir können vielleicht sagen — der anspruchlosesten Arten verschiedener, speziell auf unbewaldeten Stellen lebender Biocönosen ausmacht.»

Som undantag från denna regel upptager Järvi salticiderna *Pseudicius encarpatus* och *Heliophanes cupreus* samt erigoniden *Phaulotrix* (»*Tmeticus*») *hardii*. Den förstnämnda arten är tydligen i rätt hög grad stenotop i Norden; den har anträffats så gott som enbart på solexponerade klippor eller flyttblock bevuxna med *Parmelia* samt belägna endast få meter från vattenbrynet. Såsom Järvi även framhåller uppgives arten förekomma på helt annan ståndort i sydliga delar av sitt utbredningsområde (t. ex. i Frankrike). Det vore emellertid av vikt att undersöka huruvida den i Fennoskandien förekommande *P. encarpatus* faktiskt morfologiskt överensstämmer med den sydliga på platanstammar levande formen. Arten har tidigare i Finland anträffats enbart inom Tvärminne området, men Palmgren (1943 p. 33) uttalar en för-

modan att arten skall kunna anträffas på sin karakteristiska biotop litet varstans i sydvästra Skärgården. Under resan 1951 fann jag mycket riktigt ett flertal exemplar på Jurmo.

I materialet från Kökar-Öland, Utö och Jurmo vill jag särskilt omnämna trenne erigonider, vilka jag anträffade i strandzonen av alla tre nyss uppräknade landenheter: *Lasiargus hirsutus*, *Metopobactrus prominulus* och *Trichoncus saxicola*. De förekomma även i Tvärminne området men äro hittills ej funna annorstädes i vårt land. De torde sannolikt hava en vidsträckt utbredning i Skärgårdshavet. Erigoniderna höra till de spindlar, vilka effektivt kunna sprida sig aeronautiskt och längre avstånd mellan landenheter utgör ej någon effektiv isolerande faktor. I övrigt uppvisar materialet arter av den kategori som JÄRVI anser utgöra huvudparten av den yttre skärgårdens spindelfauna.

Gnaphosiderna höra till de spindlar, vilka icke äro kända som aeronauter, och deras spridning till isolerade landenheter i Skärgårdshavet måste finna andra förklaringar. På Kökar-Öland samt på Jurmo fann jag förövrigt endast två gnaphosider, *Zelotes subterraneus* och *Drassodes lapidosus*. På Utö påträffade jag ej en enda art av familjen *Gnaphosidae*, men det måste påpekas att jag där ej var i tillfälle att undersöka för dessa spindlar lämpade lokaler under längre än en halv timmes tid. Från den trädlösa yttre zonen i Tvärminne området omnämner JÄRVI icke någon art av familjen, men hans spindelmaterial från denna zon synes överhuvudtaget ej hava varit särdeles stort.

Någon karakteristik av spindelfaunan på Kökar-huvudlandet i sin helhet medger materialet ej. Det förtjänar dock annoteras att de steniga stränderna vid Karlby uppvisa ungefär samma fauna som motsvarande lokaler i Tvärminne (t. ex. Vikaskär). *Myrmarachne formicaria* och *Micaria decorata* lyckades jag däremot ej finna. De sublapidicola spindlarna på torra marker (Hamnö Otterböte) representerades av *Trochosa terricola*, *Drassodes lapidosus*, *D. pubescens*, *Zelotes latreillei*, *Z. praeficus*. Ett särskilt omnämnande förtjänar fyndet av *Amaurobius fenestralis* nära Karlby. NORDMANN (1863) anför arten från fasta Åland, där jag även fann den på tvenne lokaler. Denna medelstora, redan på grund av sitt karakteristiska nät lätt konstaterade spindel har än så länge ej anträffats på fasta landet i Finland, ej heller i Åbo skärgård.

I den följande artförteckningen har för vanliga arter endast lokalerna angivits och ej antalet exemplar, då jag av dylika arter endast tillvaratog enstaka beläggexemplar, eller blott antecknade deras förekomst.

Artförteckning.

Theridiidae

Theridion formosum Cl. — Lemland: Flaka, Marsö. — Kökar: Huvudlandet och Hamnö. — Nagu: kyrkbyn och Själö. — Askainen: Lemsjöholm. — Förekom talrikt på husväggar,

stengärden och lövträdsstammar. På Utö och Jurmo sökte jag förgäves efter denna spindel. Könsmogna exx. anträffades redan 26. 6. *T. formosum* torde hava en sydlig utbredning i vårt land.

T. saxatile C. L. Koch. — Askainen: Livoluoto 8. 7. 1 ♀ på berg.

T. ornatum Hahn. — Jomala: Ramsholmen 28. 6, 1 ♂.

T. tinctum Walck. — Geta: Höckböle 28. 6, 1 ♂ 1 ♀.

T. pinastri L. Koch. — Geta: Geta berget 28. 6 1 ♂ 3 ♀♀ på tall.

T. melanurum Hahn. — Nagu kyrkby 6. 7 1 ♀ på kyrkogårdsmuren.

T. varians Hahn. — Lemland: Flaka. — Geta: Geta berget.

T. sisyphium Cl. — Geta: Höckböle 28. 6 1 ♀.

T. impressum L. — Kökar: Karlby och Öland 3. 7, enstaka exx. på ljung.

T. ovatum Cl. — Jomala: Ramsholmen. — Kökar: Idö.

Crustulina guttata Wid. — Godby 27. 6, några exx. under en planka på sandig mark. — Kökar: Öland 3. 7, enstaka ex. i torr *Fucus*.

Steatoda bipunctata L. — Mariehamn, Ramsholm. — Lemland: Marsö. — Kökar: huvudön.

Asagena phalerata Panz. — Jurmo 5. 7 1 ♀ under en sten.

Lithyphantes albomaculatus De G. — Kökar: Karlby 1. 7 2 ♀♀ under flata stenar på en bergklack. — Nagu kyrkby 6. 7, flera exx. på liknande lokal.

Erigonidae.

Erigone arctica White. — Kökar-Öland 3. 7, enstaka ♂♂ och ♀♀ under *Fucus*.

E. dentipalpis Wid. — Finström: Godby. — Nagu: Själö., Askainen: Livoluoto.

E. atra Bl. — Jomala: Ytternäs.

E. graminicola Sund. — Jomala: Ramsholm. — Nagu: kyrkbyn.

Trichoncus saxicola Cambr. — Kökar-Öland 3. 7, flera ex. under *Fucus*-högar någon meter från vattenbrynet på sandstrand. Utö 4. 7. några ♂♂ och ♀♀ under stenar och bråte på grundstrand. Jurmo 5. 7, flera exx. på liknande lokal som på Kökar-Öland.

Cornicularia vigilax Bl. — Kökar, huvudön 2. 7, 1 ♀ under en *Phragmites*-hög vid stranden av ett träsk. Backlund (1945) omnämner arten från Kökar: Mjukholm.

Lasiargus hirsutus Menge. — Kökar-Öland 3. 7, Utö 4. 7, Jurmo 5. 7. Denna för landets fauna nya art förekom rikligt under *Fucus*-högar någon meter från vattenbrynet på sandstrand på Öland och Jurmo. Ur c:a 2 liter *Fucus* erhölls på Kökar-Öland vid sållning ett 30-tal adulta individuer. *L. hirsutus* dominerade klart över alla andra erigonider på samma lokal. I sållprovet anträffades t. ex. endast ett par exx. av *Erigone arctica*. På Utö fann jag endast enstaka exx. av *Lasiargus* men dessa voro under stenar och bråte på en grusstrand. Sommarn 1951 fann jag sedermera arten även i Tvärminne skärgården, på Långskär (1 ♀ 29. 7) likaledes under bråte. Såvitt mig bekant är arten förut endast känd från Ungern och Polen där den uppträder i callunetum samt från Nordtyskland, där den tillhör kusternas dynfauna. Dess rikliga uppträdande i *Fucus*-vallar på Kökar-Öland och Jurmo kan vara av tillfällig natur och betingat av exceptionella mikroklimatiska faktorer, ty arten finnes ej omnämnd i Backlunds avhandling över *Fucus*-faunan. Det kan nämnas att flera av Backlunds kvantitativa prov tagits i den yttre skärgården.

Panamomops sulcifrons Wid. — Lemland: Apalholm 26. 6 1 ♀ vid sållning av löv under en ek. — Kökar: Idö 3. 7 1 ♂ 1 ♀ under löv i en skuggig björkdunge. — Kökar-Öland 3. 7 1 ♀. Arten är förut anträffad i Nyland samt i Utsjoki Lappmark. Sommaren 1951 insamlade lektor A. Wegelius ett tiotal hanar och honor av arten i Pallastunturi området (Pallasjärvi: Pyhäjoki).

Savignia frontata Bl. — Askainen: Livoluoto, under mossa på berg.

S. picina Bl. — Askainen: Livoluoto, tillsammans med föreg.

Entelecara erythropus Westr. — Lemland: Flaka 26. 6 1 ♀. — Askainen: Lemsjöholm 8. 7 1 ♀.

Metopobactrus prominulus Cambr. — Kökar: Öland 3. 7, talrika exx. på samma lokal som *Lasiargus hirsutus* men även under *Calluna*-bestånd. — Jurmo 5. 7, 1 ♀ under torr *Fucus* på sandstrand.

Dismodicus bifrons Bl. — Geta berget 28. 6, flera exx. på tall. — Nagu kyrkby 6. 7 enstaka ♀♀ på tall och gran.

Oedothorax apicatus Bl. — Lemland: Flaka. — Jomala: Ytternäs; under strandstenar. Några honexemplar från liknande lokaler i Eckerö-Skag samt från Utö torde sannolikt tillhöra denna art.

Gnathonarium dentatum Wid. — Lemland: Flaka. — Kökar: huvudön; under bråte på fuktiga ställen.

Gongylidium rufipes Sund. — Lemland: Flaka, Apalholm, Marsö. — Jomala: Ytternäs, Ramsholm. I undervegetationen på lundartade lokaler.

Diplocephalus cristatus Bl. — Lemland: Flaka 26. 6 1 ♀ under sten på gräsmark.

Troxochrus scabriculus Westr. — Sund (Fasta Åland). — Askainen: Livoluoto. Under mossa på berg.

T. ignobilis Bl. — Kökar: Karlby 2. 7, 2 ♀♀ under mossa på berg.

Styloctetor penicillatus Westr. — Geta berget 28. 6, 3 ♀♀ på tall.

Abacoproeces saltuum L. Koch. — Askainen: Livoluoto 8. 7 1 ♀. Arten som rätt nyligen anmäldes ny för Finland (HACKMAN 1951), synes hava en vidsträckt utbredning i vårt land. Sommaren 1951 anträffades den av lektor A. WEGELIUS i Pallastunturi området.

Trichopterna cito Bl. — Jomala: Ytternäs. — Geta: Höckböle. — Kökar: Öland. Torde åtminstone i södra Finland vara en av de vanligaste småspindlarna under *Parmelia* och *Cladonia* på berg.

Lophocarenum elongatum Wid. — Jurmo 5. 7, 1 ♂ under *Parmelia* på en sten. — Askainen: Livoluoto 8. 7, 1 ♀ på liknande lokal.

Linyphiidae.

Argyneta conigera Cambr. — Askainen: Lemsjöholm 8. 7, 1 ♂ 1 ♀ i mossa i barrskog. Arten är förut anmäld från Utsjoki men torde även i södra delen av landet knappast vara någon sällsynthet.

Microneta viaria Bl. — Sund: 27. 6, under mossa på berg.

Macrargus rufus Wid. — Askainen: Lemsjöholm 8. 7, 1 ♀ vid sållning av mossa i granskog.

Lepthyphantes leprosus Ohl. — Kastelholm 27. 6, 1 ♀ i en murspringa.

L. tenebricola Wid. — Lemsjöholm, i mossa i skuggig granskog.

L. obscurus Bl. — Lemland: Flaka 26. 6, 1 ♀ i en enrisbuske.

Bathyphantes nigrinus Westr. — Jomala: Ramsholm 28. 6 1 ♀ vid slaghåvning i undervegetation på löväng.

B. dorsalis Wid. — Lemland: Flaka. På buskar.

B. concolor Wid. — Jomala: Dalkarbyträsk, i uttorkad bäckfåra. — Askainen: Livoluoto.

Linyphia montana Cl. — Lemsjöholm. På husväggar.

L. peltata. — Geta berget, på tall.

Pityohyphantes phrygianus C. L. Koch. — Geta berget 28. 6 1 ♀.

Tetragnathidae.

Tetragnatha extensa L. — Geta: Höckböle. — Kökar: Öland. — Askainen: Lemsjöholm.

T. solandri Scop. — Lemland: Flaka 26. 6, 1 ♂ i en enrisbuske. Arten är ej förut anmäld från Finland, men det förtjänar omnämnas att det finska materialet av släktet *Tetragnatha* i Universitetets samlingar ej ännu reviderats. I Sverige är arten känd från ett flertal orter, de nordligaste i Uppland (TULLGREN 1947).

Pachygnatha clercki Sund. — Utö 4. 7, 1 ♂ under bråte vid stranden.

P. listeri Sund. — Geta: Höckböle 28. 6 1 ♀.

P. degeeri Sund. — Kökar: Hamnö, Öland. — Utö. Under *Fucus* och bråte på stränder.

Argiopidae.

Meta segmentata Cl. — Beläggexemplar i materialet endast från Mariehamn och Lemland: Flaka men torde ej vara någon sällsynthet på Åland.

Cyclosa conica Pall. — Geta berget 28. 6, 1 juv. Eckerö Skag 29. 6 1 juv.

Zygiella stroemi Thor. — Lemland-Marsö, Kastelholm. — Kökar: Karlby, Öland. — Utö och Jurmo. På husväggar, stengärden etc.

Araneus diadematus Cl. — Lemland: Flaka. — Geta: Geta berget. — Kökar: Österbygge, Idö, Öland. — Utö och Jurmo.

A. ?angulatus L. — Geta berget 28. 6, 1 juv. antagligen denna art.

Epeira cornuta Cl. — Lemland: Flaka. — Kökar: Karlby. — Utö och Jurmo.

E. patagiata Cl. — Kökar: Karlby och Öland. — Jurmo.

E. marmorea Cl. — Eckerö: Skag 29. 6, 1 ♀ på ek.

E. umbratica Cl. — Mariehamn: Badhusberget 26. 6, 1 ♂ subad.

E. sturmi Hahn. — Geta berget, på tall. — Askainen: Livoluoto.

Araniella cucurbitina L. — Lemland: Apalholm och Marsö. — Geta: Geta berget. — Eckerö: Skag.

Agelenidae.

Cryphoeca silvicola C. L. Koch. — Geta berget 28. 6, på tall. Lemsjöholm, under mossa på berg.

Lycosidae.

Tarentula fabrilis Cl. — Bomarsund 27. 6, 1 ♀ på sandmark. — Jurmo 5. 7, 1 ♀ på sandstrand.

T. aculeata Cl. — Geta berget. — Kökar: Hamnö.

Xerolycosa miniata C. L. Koch. Utö 4. 7 1 ♀.

X. nemoralis Westr. — Geta berget, Bomarsund.

Lycosa saccata L. — Jomala: Dalkarbyträsk. — Kökar: Karlby.

L. lugubris Walck. — Kökar: Karlby.

L. pullata Cl. — Jomala: Dalkarbyträsk, Bomarsund. — Askainen: Livoluoto.

L. prativaga L. Koch. — Godby träsk 21. 6, 1 ♀ på *Sphagnum*.

L. palustris L. — Jomala-Ytternäs, Godby. — Kökar-Öland. — Askainen: Livoluoto.

L. agricola Thor. — Eckerö: Skag. — Kökar: Karlby. — Utö och Jurmo. På grusstränder.

L. monticola Cl. — Geta berget. — Kökar: Öland. — Utö och Jurmo.

Trochosa ruricola DeG. — Lemland: Flaka. — Kökar: Karlby. — Utö.

T. terricola Thor. — Bomarsund 27. 6, flera honor med äggkokong i stenrös på torr backe. Kökar: Hamnö 1. 7 1 ♀ på liknande lokal. Arten är ej förut känd från Åland.

Pirata piraticus Cl. — Kökar: Hamnö 1. 7, några adulta ind. under bråte vid en vik. Arten är ej förut känd från provinsen AL.

Arctosa leopardus Sund. — Kökar: Karlby 1. 7. Förekom rätt talrikt på en grusstrand under stenar invid vattenbrynet (jfr. PALMGREN 1947 p. 25).

Pisauridae.

Dolomedes fimbriatus Cl. — Geta: Höckböle 28. 6, 1 ♀ på en torr sandig väg.

Gnaphosidae.

Callilepsis nocturna L. — Bomarsund, stenrös.

Drassodes lapidosus Walck. — Jomala: Ytternäs. — Bomarsund. — Kökar: Hamnö, Öland. — Jurmo. Under stenar på torr mark. Ny för provinsen AB.

D. pubescens Thor. — Kökar: Hamnö, tillsammans med föreg. art.

Haplodrassus cognatus Westr. — Geta: Höckböle 28. 6, 1 ♀ under bark på en stolpe av gran. Ny för Åland.

Poecilochroa variana C. L. Koch. — Askainen: Livoluoto 8. 7, 1 ♀ på berg.

Zelotes subterraneus C. L. Koch. — Jomala: Ytternäs. — Kökar: Öland samt på Jurmo. Under stenar på solexponerade lokaler. Ny för prov. AB.

Z. latreillei Sim. — Kökar, huvudön, enstaka exx. under stenar på varma torra ställen.

Z. praeficus L. Koch. — Kökar: Hamnö 1. 7 1 ♀ under sten på torr backe. Ny för prov. AL.

Clubionidae.

Clubiona holosericea L. — Kökar, huvudön, 3. 7 1 ♀.

C. subsultans Thor. — Geta berget, på tall.

C. coerulescens L. Koch. — Lemland: Flaka 1 ♀, Marsö 1 ♀ 26. 6. Arten är ny för Åland.

C. compta C. L. Koch. — Lemland: Flaka 26. 6 1 ♀ vid slaghåvning i buskar. — Jomala: Dalkarbyträsk 26. 6 1 ♀. — Geta berget 28. 6 1 ♀. (Jfr PALMGREN 1947!).

Phrurolithus festivus C. L. Koch. — Kökar: huvudön 3. 7 1 ♀ under bråte vid träsket i mitten av ön. Ny för prov. AL.

Micaria decorata Tullgr. — Utö 4. 7, flera honor under stenar på grusstrand. Ny för prov. AB.

M. formicaria Sund. — Nagu: Själö 7. 7, 1 subad. ♀ i gräset på en torr backe. Ny för prov. AB.

Anyphaenidae.

Anyphaena accentuata Walck. — Lemsjöholm, granskog.

Thomisidae.

Xysticus cristatus Cl. — Beläggexemplar i materialet endast från Geta berget.

X. erraticus Bl. — Kökar: Hamnö 1. 7 1 ♀ och Karlby 3. 7. 1 ♀. — Nagu: Själö 7. 7 1 ♀. I gräset på torra backar.

Philodromidae.

Philodromus aureolus Oliv. — Geta. — Kökar: — Öland. — Jurmo. — Nagu: Själö.

P. emarginatus Schrank. — Geta: Höckböle 28. 6 1 ♀.

P. margaritatus Cl. — Geta berget 28. 6, flera juvv. samt 2 ad. ♂♂.

Thanatus striatus C. L. Koch. — Jomala: Ytternäs 30. 6 1 ♀ under sten på *Salicornia*-strand. Utö 4. 7 1 ♀ under sten på grusstrand. Ny för provv. AI och AB.

Tibellus oblongus Walck. — Nagu: Själö, torr backe.

Salticidae.

Myrmarachne formicaria Deg. — Jomala: Ytternäs, *Salicornia*-strand.

Heliophanes cupreus Walck. — Jurmo 5. 7 1 ♀ under sten vid grusstrand.

Neon reticulatus Bl. — Lemsjöholm, under mossa i skog.

N. laevis Simon. — Kökar: Karlby 2. 7 1 ♀ under lavar på berg. Förut i Finland anträffad endast i Tvärminne-området (Hackman 1951 p. 78).

Sitticus terebratus Cl. — Geta: Höckböle. — Kökar: Österbygge. — Jurmo. — Nagu: Själö. På soliga husväggar.

S. truncorum L. — Geta berget 28. 6 1 ♀. Av denna art föreligger tidigare från Finland endast ett fynd från år 1859 (leg. Nordmann, det. Thorell). Beläggexemplaret finnes ej mera i behåll men spindeln antages hava tagits på Åland. Fyndet 1951 bekräftar således den gamla uppgiftens riktighet.

Sitticulus saltator Sim. — Kökar: Öland 3. 7, 1 ♀.

Salticus scenicus Cl. — Lemland: Apalholm. — Kastelholm. — Kökar: Karlby och Öland. — Jurmo.

Marpissa radiata Grube. — Askainen: Livoluoto, 8. 7 3 ♀♀ 1 juv. i gamla vassvippor (leg. N. Backlund). Ny för prov. Ab.

Pseudicius encarpatus Walck. — Jurmo 5. 7, flera ad. exx. under *Parmelia* på ett flyttblock invid stranden. På liknande flyttblock längre in mot land sökte jag förgäves efter arten.

Aelurillus v-insignitus Cl. — Geta berget, på klipphällar.

Evarcha falcata Cl. — Beläggexemplar i materialet endast från Geta: Höckböle.

Dendryphantes rudis Sund. — Eckerö: Skag 29. 6 1 ♀.

Dictynidae.

Dictyna arundinacea L. — Nagu kyrkby.

Dictyna uncinata Thor. — Askainen: Livoluoto.

Amaurobiidae.

Amaurobius fenestralis L. — Jomala: Ramsholm 28. 6 1 ♀ under bark på en askstam. — Kastelholm 27. 6 1 juv. i en murspringa. — Kökar, huvudön 2. 7 1 ♂ 1 ♀ under en planka på torr mark. Arten anföres redan av v. Nordmann från Åland (Jomala).

Segestriidae.

Segestria senoculata L. — Mariehamn, Lemland — Marsö, Kastelholm. — Geta berget. — Kökar: Karlby. På husväggar, murar samt i skrevor på berg.

SUMMARY.

The present paper deals with a material of spiders collected during a journey 25. VI—8. VII 1952 in Åland and the archipelago of SW Finland. The material consists in 122 species. Two of them are new for Finland: *Lasiargus hirsutus* Menge and *Tetragnatha solandri* Scop. The first species occured in great numbers under wrack on the sandy shores of the Island Öland in the Kökar area and was also taken on two land units in Korpo. *L. hirsutus* is known before only from Northern Germany, Poland and Hungaria. The find of *Sitticus truncorum* L. in the mainland of Åland confirms an old record of this species.

Litteratur: Backlund, H. O. 1945: Wrack Fauna of Sweden and Finland. Opuscula Entomologica, Suppl. *V*. — Hackman, W. 1952: Contribution to the knowledge of Finnish spiders. Mem. Soc. F. Fl. Fenn. *27*. — Järvi, T. H. 1916: Die Araneenfauna

in der Umgebung von Tvärminne (Süd-Finnland). Acta Soc. pro F. & Fl. Fenn. *44*. — NORDMANN, A. v. 1863: Erstes Verzeichnis der in Finnland und Lappland bisher gefundenen Spinnen, Araneae. Bidr. till Finlands naturkännedom, etnografi och statistik. — PALMGREN, P. 1939: Die Spinnenfauna Finnlands I. Acta Zool. Fenn. *25*. — 1943: Idem II. Ibid *36*. — 1947: Für die Fauna neue oder seltene Spinnen. Mem. Soc. F. Fl. Fenn. *24*. — 1951: Die Spinnenfauna Finnlands und Ostfennoskandiens III. Ibid. *62*. — TULLGREN, A. 1947: Bidrag till kännedom om den svenska spindelfaunan. II. Entomologisk Tidskr. *68*.

13. 5. 1952

Till ny medlem valdes mag. BJÖRN CEDERHVARF.

Ordföranden uppläste ett telegram till årsmötet från Oulun Luonnon Ystäväin Yhdistys. Telegrammet besvarades; yttermera sändes en hälsning till Kuopion Luonnon Ystävien Yhdistys.

Ordföranden meddelade, att dr TORILD BRANDER ställt ett stipendium om 15.000 mk till Sällskapets förfogande för botanisk utforskning av SW Tavastland. På Styrelsens förslag beslöt Sällskapet tilldela mag. LARS FAGERSTRÖM detta stipendium.

Sällskapet beslöt, att icke uppbära någon inskrivningsavgift för nya medlemmar under 1952—1953.

Ordföranden framlade *Acta Zoologica Fennica 69* (T. Karling). Ytterligare framlade ordf. *Memoranda Societatis pro Fauna et Flora Fennica 27* samt riktade ett tack till redaktören, mag. HOLGER AHLQVIST.

Ordföranden framlade förslag till nya kallelsebrev i stället för de gamla, som nu tagit slut. Förslaget ansluter sig till kallelsebreven för korresponderande och hedersledamöter. Sällskapet godkände förslaget.

Ordföranden uppläste minnesord över med. lic. ELIN ELMGREN, författade av dr EINAR QVARNSTRÖM.

Ordföranden uppläste årsberättelsen för verksamhetsåret 1951—1952 (se s. 107 och s. 138).

Yttermera avgåvos årsberättelser av skattmästaren, direktör STEN STOCKMANN (s. 124), bibliotekarien, dr K. O. DONNER (s. 127), samt redogörelser för samlingarnas tillväxt vid Universitetets Zoologiska och Botaniska museer, sammanställda av kustos, dr O. KALELA (s. 149, s. 150), kustos, prof. R. FREY s. 152, s. 156) samt kustos, dr G. MARKLUND (s. 160, s. 163).

Revisorernas, arkitekt G. STENIUS och mag. W. HELLÉNS, berättelse upplästes. Styrelsen beviljades full ansvarsfrihet.

Förrättades val av styrelse för det ingående verksamhetsåret, varvid till ordförande återvaldes prof. Alvar Palmgren, till viceordförande prof. T. H. Järvi, till sekreterare docent Lars von Haartman och till skattmästare direktör Sten Stockmann. Till medlem i Styrelsen valdes i tur avgående prof. Ernst Häyrén.

Till ny ordinarie medlem i styrelsen efter prof. Harry Federley valdes prof. Pontus Palmgren. Till suppleanter i styrelsen valdes prof. I. Hustich och doc. C. E. Sonck.

Till revisorer återvaldes arkitekt Gunnar Stenius och mag. Wolter Hellén till revisorssuppleant prof. Kaarlo Hildén.

Curt Segerstråle: **Om gäddans vandringar i Snappertuna skärgård.**

I samråd med undertecknad har Timmerö sportfiskarklubb i Snappertuna skärgård gått in för märkning av gäddor. Med numrerade nålar av silver ha ca 230 gäddor märkts; de flesta av dem voro under 0,5 kg i vikt, alltså fiskar som klubbens medlemmar icke tagit hem.

Av dessa gäddor ha ca 25 st, alltså ca 10 % återfångats. Timmeröbolagets observationer ha välvilligt ställts till mitt förfogande av generallöjtnant Harald Öhqvist.

Några gäddor ha gjort anmärkningsvärt långa vandringar. 3 st. ha återfångats på 1—4 km avstånd fågelvägen från Timmerö brygga. De ha återfångats under lektiden i ryssjor, några även vid kastfiske och slantning. En av de märkta upptäcktes av mig i en sumpbåt i Helsingfors hamn. — 5 st. återfångades precis på samma plats där de först tagits, en av dem t. o. m. 3 gånger.

Ilmari Välikangas & Göran Nordström: **Die Vogelberingung in Finnland in den Jahren 1950 und 1951.**

In den Jahren 1950 und 1951 hat die Vogelberingung in Finnland mit den Ringen des Zoologischen Museums der Universität Helsinki/Helsingfors allmählich zugenommen, ohne indessen auch nur annähernd die Zahlen der Vorkriegszeit, also der Jahre vor 1939 zu erreichen. Der vorliegende Bericht ist darum noch ein Sammelbericht für zwei Jahre, 1950 und 1951. Hiernach werden wir aber wieder zu jährlichen Berichten übergehen, um die Ergebnisse schneller der internationalen ornithologischen Forschung zugute kommen zu lassen.

Die Gesamtanzahl der in den Jahren 1950 und 1951 ausgeführten und dem Museum gemeldeten Beringungen beträgt 7545, verteilt auf 123 Vogelarten.

Die Beringer, die Zahl der von einem jeden mit eventuellen Mithelfern angebrachten Ringe sowie die Beringungsorte (mit den von den Beringern gebrauchten Ortsnamen in finnischer oder schwedischer Sprache) erhellen aus dem folgenden Verzeichnis.

6 Anderson, Jarl-Gunnar: Vasa.
77 Anderzén, Måns: Signilskär.
118 Anderzén, Måns & Fritzén, Nils: Signilskär.

56 Bergman, Göran: Esbo, Kyrkslätt.
15 Bosley, A.: Heinola u. Umgegend.
141 Castrén, Jaakko, unter Beihilfe von Ignatius, Risto & Simo: Helsinki, Hiidenvesi, Lohja.
13 Danielsson, Anders, unter Beihilfe von Harberg, H. & J.: Lemland, Tenala.
96 Ehrström, Christian: Bromarv, Ekenäs, Esbo, Hangö.
99 Estlander, Carl-Erik: Vasa, Viiala.
40 Excell, Jarl: Strömfors.
5 Fabricius, Åke: Bromarv.
32 Fritzén, Nils: Laitila, Mietoinen, Nådendal, Pargas, Rimito, Runsala.
100 Grönblom, Kurt: Viljakkala.
7 Grönvall, J.: Helsingfors.
403 v. Haartman, Lars: Askainen, Helsingfors, Signilskär.
154 v. Haartman, Lars & Anderzén, Måns: Signilskär.
105 Harberg, Jens: Geta, Lemland, Mariehamn, Sund.
163 Heiman, Erkki: Helsinki, Signilskär.
302 Helanko, Rafael, unter Beihilfe von Johansson, R., Laine, H. u. Pöyhönen, T.: Alastaro, Hiittinen, Houtskari, Kakskerta, Kannonkoski, Kustavi, Masku, Merimasku, Naantali, Raisio, Rusko, Turku, Tyrväntö.
2 Hermanson, Kaj: Raisio.
148 Hildén, Olavi: Signilskär, Snappertuna, Valassaaret.
19 Hokkanen, Pekka: Konnevesi, Rautalampi.
1 Holm, Bertel, Gamla Vasa.
128 Holmberg, Lars: Signilskär.
111 Hytönen, Olavi: Lauttasaari.
55 Hämekoski, Lasse: Suolahti.
6 Johansson, Per-Åke: Kristinestad.
50 Kangas, Jaakko: Inari, Lammi, Utsjoki.
61 Kapanen, Raimo: Heinola.
53 Karvonen, Juhani: Sumiainen.
107 Koivisto, Ilkka: Helsinki, Hämeenkyrö, Ikaalinen, Lammi.
40 Korhonen, Paavo: Asikkala, Kerimäki, Rauma u. Umgegend.
2 Kuukasjärvi, Jorma: Pyhäjärvi.
64 Lantz, Kauko: Sääksmäki, Valkeakoski.
767 Lehtonen, Sulo J.: unter Beihilfe von Hämäläinen, P., Seppelin, B. u. Thomasson, K.: Hamina, Metsäkylä, Pyhtää, Vehkalahti, Virolahti.
72 Leiponen, Sakari: Lappajärvi.
223 Linkola Pentti: Hattula, Hauho, Pälkäne, Siuntio, Sääksmäki, Tyrväntö.
8 Liukkonen, Olavi: Sääksmäki, Tyrväntö.
30 Mannelin, Veijo: Joensuu u. Umgegend.
233 Manninen, Hilkka: Kangasniemi.
58 Marttinen, Kaiku: Taipalsaari.
1 Mentunen, Väinö: Helsinki.
1 Merikallio, Einari: Kerava.
22 Myntti, Tauno: Pello.
2 Niemioja, Sakari: Savukoski.
30 Nilsson, Birger: Lielahti.
197 Nordström, Göran: Helsingfors, Närpes, Signilskär.
1 Nurminen, O.: Helsinki.

Typis expr. 6. 6. 1953.

30 Ojasti, Juhani: Lappeenranta, Savitaipale.
5 Oras, Armas: Käpylä, Maunula.
169 Paavolainen, Eero-Pekka: Kymi, Pernaja, Porvoo, Pyhtää, Siilinjärvi, Sipoo.
152 Paavolainen, Eero-Pekka & Hildén, Olavi: Signilskär.
16 Parkkinen, Jukka: Naantali.
10 Parviainen, Veli: Kuopio.
20 Pirinen, Onni: Juurikka.
108 Pohjola, Matti, unter Beihilfe von Niemistö, U. u. Pohjola, S.: Kvevlax, Maalahti, Mustasaari, Raippaluoto, Vaasa.
56 Pursiainen, Ahti: Nurmes, Porokylä.
375 Putkonen, T. A., unter Beihilfe von Alanko, M., Holm, P., Hotinen, O., Karjalainen, E., Nieminen, S., Nuora, R., Pöyry, R., Rissanen, T., Saharinen, S., Seppänen, A., Sirma, A., Vepsäläinen, P.: Imatra, Immola, Luhanka, Rauha, Ruokolahti, Tainionkoski, Virasoja, Vuoksenniska.
1 Pynnönen, Alpi: Riihimäki.
12 Pärssinen, Kai: Tuupovaara.
113 Pöyhönen, Otto: Sumiainen.
5 Raatikainen, M.: Pihtipudas.
73 Rinne, Juhani: Helsinki, Sipoo, Söderskär.
283 Routamo, Eero: Pernaja.
15 Salkio, Veikko: Pelkosenniemi.
11 Schultz, Lars: Esbo.
205 Siikala, Seppo: Asikkala, Kalkkinen.
92 Silvola, Torsti: Eura, Honkilahti, Köyliö.
5 Sirén, Mika: Lammi.
78 Skarén, U.: Föglö, Helsinki.
57 Sovinen, Pekka: Signilskär.
25 Summala, Matti: Joensuu, Kontiolahti, Liperi, Pielisensuu, Pyhäselkä.
219 Suormala, Kai, unter Beihilfe von Holopainen, Aulis: Hamina, Vehkalahti.
3 Sysilä, Kullervo: Kitee.
57 Tiainen, Oiva: Kitee.
110 Tiussa, Jouko: Rautjärvi.
159 Vaarna, Vilho, unter Beihilfe von Korhonen, K. u. Liukkonen, O.: Hattula, Hämeenlinna, Kuopio, Tyrväntö, Valkeakoski, Vanajavesi.
1 Valleala, E.: Sippola.
14 Wallgren, Henrik: Vihti.
126 Vilkkonen, Eero: Espoo, Helsinki.
23 Vilkkonen, Eero & Saaristo, Olavi: Helsinki.
31 Viukari, Rauni: Helsinki.
282 Vuori, Paula, unter Beihilfe von Laukkonen, E., Lehmala, E., Pajunen, I., Somppi, E., Vilkamaa, S. u. Vuopala, U.: Jyväskylä, Korpilahti, Palokka, Savitaipale, Sund, Ypäjä.
180 Vääriskoski, Jukka: Haapamäki, Riiho, Suolahti.

Die angebrachten 7545 Ringe verteilen sich in der durch die Ziffer vor jedem Namen angegebenen Anzahl auf folgende 123 Arten (Nomenklatur hauptsächlich nach Witherby, Jourdain, Ticehurst & Tucker: »The Handbook of British Birds», 1948).

2 Corvus c. corax L.
75 » corone cornix (L.)
33 Coloeus m. monedula L.
81 Pica pica (L.) (P. p. fennorum Lönnb.?)
7 Nucifraga c. caryocatactes (L.)
25 Garrulus g. glandarius (L.)
377 Sturnus v. vulgaris L.
4 Oriolus o. oriolus (L.)
11 Chloris ch. chloris (L.)
2 Carduelis c. carduelis (L.)
18 » spinus (L.)
4 » l. linaria (L.)
9 » cannabina (L.)
56 Pyrrhula p. pyrrhula (L.)
19 Carpodacus e. erythrinus (Pall.)
321 Fringilla c. coelebs L.
27 » montifringilla L.
18 Passer d. domesticus (L.)
61 Emberiza c. citrinella L.
4 » sch. schoeniclus (L.)
6 » hortulana L.
1 » rustica (Pall.)
1 Plectrophenax n. nivalis (L.)
7 Alauda a. arvensis L.
20 Anthus t. trivialis (L.)
5 » pratensis (L.)
34 Motacilla f. flava L.
218 » a. alba L.
21 Certhia f. familiaris L.
515 Parus m. major L.
59 » c. caeruleus L.
35 » a. ater L.
48 » c. cristatus L.
188 » atricapillus borealis Selys.
67 Regulus r. regulus (L.)
35 Lanius c. collurio L.
259 Muscicapa s. striata (Pall.)
507 » h. hypoleuca (Pall.)
2 » p. parva Bechst.
3 Phylloscopus collybita abietinus (Nilss.)
231 » trochilus acredula (L.)
3 » s. sibilatrix (Bechst.)
10 Acrocephalus s. scirpaceus (Herm.)
5 Hippolais i. icterina (Vieill.)
19 Sylvia borin (Bodd.)
16 Sylvia a. atricapilla (L.)
18 » c. communis Lath.
13 » c. curruca (L.)
908 Turdus pilaris L.
34 » v. viscivorus L.
161 » ericetorum philomelos Brehm
380 » musicus L.
54 » m. merula L.
46 Oenanthe oe. oenanthe (L.)
31 Saxicola rubetra Bechst.
135 Phoenicurus ph. phoenicurus (L.)
2 Luscinia s. svecica (L.)
250 Erithacus r. rubecula (L.)
10 Prunella m. modularis (L.)
31 Hirundo r. rustica L.
22 Delichon u. urbica (L.)
21 Riparia r. riparia (L.)
2 Dryocopus m. martius (L.)
14 Dryobates m. major (L.)
2 » m. minor (L.)
81 Iynx t. torquilla L.
13 Micropus a. apus (L.)
5 Caprimulgus e. europaeus L.
3 Cuculus c. canorus L.
11 Asio o. otus (L.)
12 Aegolius f. funereus (L.)
10 Strix a. aluco L.
2 Falco p. peregrinus Tunst.
1 » s. subbuteo L.
27 » t. tinnuculus L.
2 Buteo b. buteo (L.)
17 » » vulpinus (Gloger)
1 » l. lagopus (Pont.)
6 Circus ae. aeruginosus (L.)
9 Accipiter g. gentilis (L.)
77 » n. nisus (L.)
7 Pernis a. apivorus (L.)
3 Pandion h. haliaetus (L.)
1 Cygnus c. cygnus (L.)
1 Anser e. erythropus (L.)
22 Anas p. platyrhynchos L.
1 » penelope L.
6 » a. acuta L.
4 » sp.
3 Bucephala c. clangula (L.)
4 Somateria m. mollissima (L.)
2 Oidemia f. fusca (L.)
1 Mergus s. serrator L.

2	Podiceps c. cristatus (L.)	452	Sterna h. hirundo L.
2	» auritus L.	23	» macrura Naum.
16	Columba p. palumbus L.	88	» hirundo vel macrura
10	» oe. oenas L.	32	Larus r. ridibundus L.
90	» livia domestica (L.)	230	» c. canus L.
48	Numenius a. arquata (L.)	53	» a. argentatus Pontopp.
8	Scolopax r. rusticola L.	229	» f. fuscus L.
48	Arenaria i. interpres (L.)	26	» marinus L.
28	Tringa t. totanus (L.)	1	» argentatus vel fuscus
1	» g. glareola L.	2	Stercorarius parasiticus (L.)
3	» ochropus L.	2	Alca torda L.
40	» hypoleuca L.	41	Uria g. grylle (L.)
9	Charadrius h. hiaticula L.	1	Crex c. crex (L.)
1	» a. apricarius L.	2	Fulica a. atra L.
50	Vanellus vanellus (L.)	1	Tetrao u. urogallus L.
18	Haematopus ostralegus L.	1	Lyrurus t. tetrix (L.)
43	Hydroprogne tschegrava (Lep.)	9	Tetrastes b. bonasia (L.)

Nachstehend werden bis zum 31. August 1952 die Wiederfunde der in den Jahren 1950 und 1951 beringten finnischen Vögel angeführt, ferner diejenigen Rückmeldungen, die sich auf Beringungen früherer Jahre beziehen und bei uns seit dem Abschluss unseres Berichtes für die Jahre 1948—1949 bis zum obigen Datum (31.VIII.1952) eingelaufen sind. Wiederfunde beringter Junge während oder in den ersten Tagen nach dem Nestleben sind nicht berücksichtig. Die Zusammenstellung umfasst 134 Wiederfunde von 42 Arten. Die Besprechung der einzelnen Funde einer jeden Art geschieht nach dem Serienbuchstaben und der Ringnummer. Nach jeder Ringnummer werden zuerst die Beringungsdaten (Ort, Datum und Beringer), dann die Daten für den Wiederfund mitgeteilt. Soweit nicht anders vermerkt, sind die Vögel als N e s t j u n g e (N e s t l i n g e) beringt worden.

Corvus corone cornix (L.)

Zwei Wiederfunde aus Südschweden: der eine Vogel wohl auf Rückflug nach der ersten Überwinterung, der zweite Mitte Januar auf der dritten Winterreise (Überwinterungsort?). Ausserdem ein Fall von Überwinterung in der Heimat (SW-Finnland) in der späteren Hälfte des Januar im zweiten Winter.

C 35609. K a n n o n k o s k i (62°58′ N, 25°15′ E) 14.V.1951 (Rafael Helanko). — S c h w e d e n, Hovslätt (57°45′ N, 14°12′ E) 1.VI.1952 tot gefunden (Kenth Carlsson). 12 ½ Monate. 840 km SW.

D 10102. K ö y l i ö, Pappila (61°7′ N, 22°18′ E) 17.V.1950 (Torsti Silvola). — Daselbst, Pajula 21.I.1952 erlegt (Veikko Hongisto). 1 Jahr 8 Monate.

H 12956. Y l i s t a r o, Hiipokanmäki (62°57′ N, 22°30′ E) 18.VI.1949 (Jussi Hyyppä). — S c h w e d e n, Dals-Rostock (58°42′ N, 12°22′ E) 15.I.1952 gefangen (Adolf Bengtsson). 2 Jahre 7 Monate, 720 km SW.

Coloeus m. monedula L.

Ausser einem Heimatfund (6 km vom Beringungsort) vom ersten Herbst ein Wiederfund im alten Schloss von Turku/Åbo, 275 km W vom Beringungs-

ort, in der späteren Hälfte des März im ersten Lebensjahr. Da zahlreiche Dohlen u.a. im erwähnten Schloss sowie im 700jährigen Dom derselben Stadt überwintern, kann nicht entschieden werden inwieweit die westliche Wanderung des Ringvogels schon hier abgebrochen wurde oder ob das Exemplar auf Rückflug aus oder über Schweden begriffen war, in welcher Richtung bekanntlich wenigstens ein Teil der finnischen Dohlen zieht.

C 35453. Hamina (60°34′ N, 27°12′ E) 11.VI. 1951 (Kai Suormala). — Turku/Åbo, Turun linna (60°26′ N, 22°16′ E) 22.III.1952 tot gefunden (Alkio & Nieminen). 9 1/3 Monate. 275 km W.

C 35456. Wie C 35453. — Vehkalahti, Husula (60°36′ N, 27°14′ E) 22.IX.1951 tot gefunden (Jorma Rajala). 3 1/3 Monate. 6 km N.

Pica pica (L.)

6 neue Beweise für den bekannten stationären Charakter dieses Vogels: längste Zeit 6 Monate, grösste Entfernung nur 6 km.

C 34311. Valkeakoski (62°16′ N, 24°2′ E) 31.V.1951 (Kauko Lantz). — Daselbst, Yrjölä 10.XII.1951 erlegt (Arvid Rautiainen). 6 1/3 Monate.

C 34313. Wie C 34311.

C 34397. Tyrväntö, Tykölä (61°15′ N, 24°13′ E) 24.VI.1950 (Vilho Vaarna). — Daselbst 20.VIII.1950 erlegt. 1 5/6 Monate.

C 35588. Hamina, Tallimäki (60°35′ N, 27°12′ E) 20.VI.1951 (Sulo J. Lehtonen). — Daselbst 4.X.1951 erlegt (P. Hämäläinen). 3 1/2 Monate.

C 38709. Hamina, Vehkajärvi (60°38′ N, 27°13′ E) 1.VI.1951 (Kai Suormala). — Vehkalahti, Sivatti (60°35′ N, 27°14′ E) 29.VII.1951 tot gefunden. 3 Monate. 6 km SSE.

C 38713. Vehkalahti, Myllykylä (60°37′ N, 27°14′ E) 13.VI.1951 (Kai Suormala). — Hamina (60°34′ N, 27°12′ E) 16.XII.1951 tot gefunden (Pauli Forssell). 6 Monate. 6 km S.

Garrulus g. glandarius (L.)

Drei Wiederfunde aus der Heimat oder deren Nähe: grösste Entfernung 13 km, 2 1/4 Jahre nach der Beringung

B 17471. Lammi, Evo (61°12′ N, 25°3′ E) 7.VI.1949 (Mika Sirén). — Asikkala, Paakkola (61°8′ N, 25°20′ E) IX.1951 erlegt (T. Valorinta). 2 Jahre 3 Monate. 13 km ESE.

B 18349. Tuupovaara (62°29′ N, 30°39′ E) VII.1951 (Kai Pärssinen). — Kovero (62°31′ N, 30°35′ E) 20.IX.1951 gefunden (V. Jyrkönen). 2 Monate. 6 km NNW.

B 18607. Strömfors, Kortholmen (60°31′ N, 26°30′ E) 20.VI.1951 (Jarl Excell). — Daselbst, Petjärvi 22.IX.1951 erlegt (H. Kanerva). 3 Monate.

Sturnus v. vulgaris L.

Zwei Fälle von typischem SW-Zug. Der eine Vogel, beringt in SW-Finnland, Anfang November im ersten Jahre in Belgien erlegt, der zweite, etwas nordöstlicher beringt, Anfang Februar, also wohl überwinternd, im zweiten Winter in Dänemark gefunden.

A 34035. Ikaalinen, Heittola (61°53′ N, 23°0′ E) 5.VI.1951 (Ilkka Koivisto). — Belgien, Prov. Flandre orientale, Zomergem (51°8′ N, 3°35′ E) 9.XI.1951 erlegt (Mus.Royal Hist. Nat. Belgique). 5 1/6 Monate. 1680 km SW.

A 35811. Sumiainen, Taipale (62°39′ N, 26°3′ E) 29.V.1950 (Otto Pöy-

hönen). — Dänemark, Prov. Ringköbing, Hvide Sande (56°5′ N, 8°15′ E) 3.II.1952 tot gefunden (Einar Christensen). 1 Jahr 8 1/6 Monate. 1230 km SW.

Fringilla c. coelebs L.

Ein eingefangenes ♂, ad., beringt auf einer Insel an der Südküste Finnlands, Mitte November in demselben Jahre nach einem typischen SW-Zug in Westdeutschland, Niedersachsen, angetroffen. Der Fundort liegt ein wenig östlicher als in den meisten früheren Fällen. Die zwei übrigen Wiederfunde sind Nahfunde vom ersten Sommer.

28287 (♂ ad.). Esbo, Hamnkopplon (60°7′ N, 24°40′ E) 20.VI.1951 (Göran Bergman). — Deutschland, Niedersachsen, Kreis Diepholz, Hohenmoor über Sulingen (52°40′ N, 8°50′ E) 17.XI.1951 tot gefunden (Vogelwarte Helgoland, Wilhelmshafen) 4 5/6 Monate. 1260 km SW.

58468. Vuoksenniska (61°14′ N, 28°48′ E) 17.VI.1951 (E. Karjalainen). — Daselbst 4.VII.1951 tot gefunden (V. Piitulainen). 17 Tage.

58809. Hamina (60°34′ N, 27°12′ E) 10.VI.1951 (Aulis Holopainen). — Vehkalahti, Husula (60°36′ N, 27°14′ E) 27.VIII.1951 tot gefunden (Inkeri Kiri). 2 ½ Monate. 6 km N.

Motacilla a. alba L.

Vielleicht beginnender Zug nach der Festlandsküste.

51930. Björköby, Valsöarna (63°25′ N, 21°10′ E) 30.VI.1951 (Olavi Hildén). — Vasa, Strömberg (63°6′ N, 21°40′ E) 17.IX.1951 tot gefunden (I. Hellevaara). 2 ½ Monate. 45 km SE.

Parus m. major L.

10 Wiederfunde, die ausnahmslos, sowohl die als Nestlinge als die als ausgewachsen (7 Ex.) beringten Vögel, typische starke Ortstreue in allen Jahreszeiten anzeigen (grösste Entfernung nur 8 km, Zeitspanne 3 1/3 bis 22 ½ Monate).

44257 (ad.). Helsinki/Helsingfors (60°10′ N, 24°57′ E) 13.I.1951 (Erkki Heiman). — Daselbst 17.X.1951 gefangen und wieder freigelassen (Erkki Heiman). 9 1/6 Monate.

44264 (ad.). Wie 44257. — Daselbst 22.IV.1951 tot gefunden (Jaakko Multanen). 3 1/3 Monate.

52903 (ad.). Hamina, Tallimäki (60°35′ N, 27°12′ E) 22.II.1951 (Sulo J. Lehtonen). — Daselbst 9.II.1952 gefangen und wieder freigelassen (Jouko Etholén). 11 ½ Monate.

52950 (ad.). Wie 52903, 25.III.1951. — Daselbst 8.VI.1951 im Nest gefangen und wieder freigelassen (Kauko Thomasson). 2 1/2 Monate. — Daselbst 31.III. 1952 gefangen (Jouko Etholén). 1 Jahr 6 Tage.

52951 (ad.). Wie 52903, 1.IV.1951. — Daselbst 8.II.1952 gefangen und wieder freigelassen (Jouko Etholén). 10 ¼ Monate.

52997 (ad.). Wie 52903, 29.V.1951. — Daselbst 5.II.1952 gefangen (Jouko Etholén). 8 1/6 Monate.

55325. Turku / Åbo (60°27′ N, 22°16′ E) 4.VI.1950 (R. Johansson). — Daselbst, Ispoinen 7.X.1950 tot gefunden (Pekka Kaislaniemi). 4 1/6 Monate.

55363. Sumiainen (62°39′ N, 26°3′ E) 17.VI.1950 (Juhani Karvonen). — Daselbst, Rutala V.1952, hatte sich in einem Fischnetz verfangen (Otto Pöyhönen). Ca. 1 Jahr 10 ½ Monate.

59684 (ad.). Hamina (60°34′ N, 27°12′ E) 21.XI.1951 (Sulo J. Lehtonen). — Daselbst 26.III.1952 gefangen und wieder freigelassen (Pertti Jokio). 4 1/6 Monate.

60802. Viljakkala (61°42′ N, 23°17′ E) 27.VI.1951 (K. Grönblom). — Ikaalinen, Luhalahti (61°47′ N, 23°15′ E) I.1952 tot gefunden (Aimo Smed). Ca. 6 Monate. 8 km N.

Parus c. caeruleus L.

4 Fälle von Ortstreue nach 7 1/3 bis 12 ½ Monaten (alle in Südfinnland, 3 Wiederfunde im Winter, im Februar).

51337. Helsinki/Helsingfors (60° 10′ N, 24°57′ E) 20.VI.1950 (Rauni Viukari). — Daselbst 1.II.1951 tot gefunden (Mirja Castrén). 7 1/3 Monate. 1,2 km.

51339. Wie 51337. — Daselbst, Westend 1.IV.1951 tot gefunden (Jarmo Jaakkola). 9 1/3 Monate. 5 km W.

52908 (ad.). Hamina (60°34′ N, 27°12′ E) 14.II.1951 (Sulo J. Lehtonen). — Daselbst 28.II.1952 gefangen und wieder freigelassen (Pertti Jokio). 1 Jahr 14 Tage.

52915 (ad.). Wie 52908, 4.III.1951. — Daselbst 15.II.1952 gefangen und wieder freigelassen (Sulo J. Lehtonen). 11 1/3 Monate.

Parus a. ater L.

57724 (ad.). Hamina, Tallimäki (60°35′ N, 27°12′ E) 5.VI.1951 (Sulo J. Lehtonen). — Daselbst 28.II.1952 gefangen und wieder freigelassen (Kauko Thomasson). 8 2/3 Monate.

Parus c. cristatus L.

52995. Vehkalahti, Vilniemi (60°32′ N, 27°15′ E) 29.V.1951 (Sulo J. Lehtonen). — Daselbst 3.VII.1951 gefunden (K. Muuri). 1 1/6 Monate.

Parus atricapillus borealis Selys

Zwei Nahfunde im ersten Jahre, der eine im Winter.

50906. Savitaipale, Metsoniemi (61°12′ N, 27°43′ E) 3.VI.1950 (Juhani Ojasti). — Daselbst 25.VIII.1950 tot gefunden (Mikko Hapola). 2 2/3 Monate. 11 km WNW.

52963. Hamina, Tallimäki (60°35′ N, 27°12′ E) 11.VI.1951 (Sulo J. Lehtonen). — Daselbst 26.II.1952 gefangen und wieder freigelassen (Kauko Thomasson). 8 ½ Monate.

Muscicapa h. hypoleuca (Pall.)

Neue Bestätigung des Zuges dieser Art nach den südlichsten Teilen von SW-Europa, vor allem SW-Frankreich, Spanien und Portugal.

55472. Askainen, Lemsjöholm (60°30′ N, 21°47′ E) 1.VII.1951 (L. von Haartman). — Portugal, Prov. Traz-os-Montes, Santa Comba de Vilarica (41°45′ N, 7°10′ W) im Herbst 1951 gefunden (Consulado Geral da Finlandia, Lisboa). 2—3 Monate. 2840 km SW.

Turdus pilaris L.

18 Wiederfunde, die meisten als Resultat der recht fleissigen Beringung im Sommer 1951. Drei bedeutungslose Funde vom ersten Sommer stammen aus dem Beringungsort. Von den 15 ausländischen Wiederfunden ist die grosse Mehr-

zahl, 12, aus Frankreich, und zwar die meisten aus den südlichen Teilen des Landes: der nördlichste Fund (A 35976) ist aus Eure-et-Loir (48°25′ N), die übrigen Fundorte liegen zwischen 45°22′ und 42°45′ N. Die meisten Funde sind vom ersten Lebensjahr, nur 3 (A 24142, A 24144, A 34206) vom zweiten Winter (bzw. Spätherbst). Die Zeitpunkte der Wiederfunde liegen zwischen dem 18. November und dem 4. Februar, die meisten, 6, im Dezember. Die übrigen ausländischen Wiederfunde sind A 33606 Anfang Februar im ersten Winter aus Belgien, A 35451 aus England im November des ersten Jahres sowie A 37539 aus Südnorwegen Ende Oktober des ersten Herbstes. Der letztgenannte Vogel war vielleicht auf dem Wege nach den Britischen Inseln, wo bekanntlich grosse Mengen von Turdus pilaris überwintern, z.T. aus Skandinavien auch direkt über die Nordsee angekommen. Die obigen neuen Wiederfunde stehen insofern gut mit den früheren Ergebnissen der finnischen Beringung im Einklang, als Frankreich, insbesondere die südlicheren Teile, das Hauptüberwinterungsgebiet unserer Populationen zu sein scheint, und im Westen Belgien (früher 4 Wiederfunde) und speziell England (früher 2 Funde) nur recht spärlich besucht werden. Abweichend dagegen sind die neuen Ergebnisse u.a. durch den völligen Mangel an Rückmeldungen aus Italien, welches Land früher neben Frankreich das zweitwichtigste Wintergebiet darstellte, sowie durch den Mangel an Wiederfunden in östlicheren Teilen von Mitteleuropa (Deutschland, Tschechoslowakei, Polen), von wo aus früheren Jahren zahlreiche Funde vorliegen.

A 24142. Tyrväntö, Tykölä (61°15′ N, 24°13′ E) 27.V.1950 (Vilho Vaarna). — Frankreich, Dep. Gers, Magnan (43°40′ N, 0°5′ E) 25.XI.1951 (Gilbert Ducler). 1 Jahr 6 Monate. 2490 km SW.

A 24144. Wie A 24142. — Frankreich, Dep. Haute-Garonne, Luchon (42°45′ N, 0°35′ E) 25.XI.1951 (M. Jean). 1 Jahr 6 Monate. 2560 km SW.

A 33216. Hamina, Vehkajärvi (60°38′ N, 27°13′ E) 30.V.1951 (Kai Suormala). — Frankreich, Dep. Haute-Loire, Saint Hostien (45°10′ N, 3°50′ E) 18.XI.1951 (André Perbet). 5 ½ Monate. 2310 km SW.

A 33228. Wie A 33216. — Frankreich, Dep. Lozére, Chateauneuf de Randon (44°40′ N, 3°43′ E) 20.XII.1951 (M. Savinel). 6 $^2/_3$ Monate. 2340 km SW.

A 33606. Tyrväntö, Hirvisaari (61°10′ N, 24°22′ E) 28.VI.1951 (Pentti Linkola). — Belgien, Prov. Flandre Orientale, Moerzeke (51°8′ N, 4°15′ E) 2.II.1952 gefangen und wieder freigelassen (Mus. Royal Hist. Nat. Belgique). 7 $^1/_6$ Monate. 1660 km SW.

A 34206. Kangasniemi, Pylvänälä (61°57′ N, 26°35′ E) 28.V.1950 (Hilkka Manninen). — Frankreich, Dep. Lot-et-Garonne, Cazes-Mondenard (44°15′ N, 1°12′ E) 6.I.1952 (Station Ornithologique de Versailles). 1 Jahr 7 $^1/_3$ Monate. 2580 km SW.

A 34439. Kangasniemi, Unnukkala (61°54′ N, 26°30′ E) 26.V.1951 (Hilkka Manninen). — Frankreich, Dep. Haute-Loire, St. Didier (45°20′ N, 4°17′ E) 10.XII.1951 (M. Moulin). 6 ½ Monate. 2330 km SW.

A 35451. Kangasniemi, Salmenkylä (62°2′ N, 26°40′ E) 29.VI.1951 (Hilkka Manninen). — England, Yorkshire, East Riding, Driffield (54°0′ N, 0°25′ W) 20.XI.1951 tot gefunden (Spurn Bird Observatory and Ringing Station, Hull). 4 $^2/_3$ Monate. 1780 km WSW.

A 35976. Hamina, Tallimäki (60°35′ N, 27°12′ E) 29.V.1951 (Sulo J. Lehtonen). — Frankreich, Dep. Eure-et-Loir, Auzainville (48°25′ N, 1°

50′ E) 16.XII.1951 erlegt (Muséum National d'Histoire Naturelle). 6 ½ Monate. 2020 km SW.

A 35985. Wie A 35976. — Frankreich, Dep. Lot-et-Garonne, Tonneins (44°20′ N, 0°20′ E) 3.XII.1951 (M. Boustens). 6 1/6 Monate. 2450 km SW.

A 35989. Wie A 35976. — Hamina, Salmenvirta im Sommer 1951 getötet (Elma Kuutti).

A 37216. Lohja, Paksalo (60°15′ N, 24°7′ E) 11.VI.1951 (R. & S. Ignatius). — Daselbst, Mynderlä 30.VII.1951 (Reijo Lehto). 1 2/3 Monate. 7 km.

A 37505. Imatra (61°10′ N, 28°47′ E). 1.VII.1951 (Matti Alanko). — Frankreich, Dep. Ardeche, Chomérac (44°42′ N, 4°40′ E) 6.II.1952 erlegt (Muséum National d'Histoire Naturelle). 7 1/6 Monate. 2410 km SW.

A 37539. Tainionkoski, Karhunmäki (61°12′ N, 28°48′ E) 10.VI.1951 (Olavi Hotinen). — Norwegen, Österdalen, Rena (61°7′ N, 11°25′ E) 31.X. 1951 tot gefunden (Olav Bekkevold) 4 2/3 Monate. 930 km W.

A 37824. Vehkalahti, Pyhältö (60°45′ N, 27°20′ E) 30.V.1951 (Sulo J. Lehtonen). — Frankreich, Dep. Drôme, Loriol (44°45′ N, 4°50′ E) 4.II.1952 (M. Monteil). 8 1/6 Monate. 2310 km SW.

A 38426. Wie A 37824, 12.VI.1951. — Frankreich, Dep. Bouches-du-Rhône, Puyloubier (43°30′ N, 5° E) XII.1951 (M. Bert). Ca. 6 Monate. 2430 km SW.

B 18801. Wie A 37824. — Am Beringungsort 8.VII.1951 tot gefunden (Helge Kallio). 1 1/3 Monate.

B 18812. Wie A 37824. — Frankreich, Dep. Loire, Bessat (45°22′ N, 4°32′ E) Anfang Dezember 1951. (Muséum Nationale d'Historie Naturelle, Paris). Ca. 6 Monate. 2300 km SW.

Turdus musicus L.

Ausser zwei Funden in der Heimat im ersten Sommer zwei Rückmeldungen aus Frankreich, beide vom Anfang November im ersten Herbst. Auch die meisten früheren Wiederfunde sind aus Frankreich, daneben mehrere aus Belgien und Italien, vereinzelte aus Holland, Portugal und Litauen.

A 33287. Tampere, Lielahti (62°31′ N, 23°40′ E) 28.VI.1951 (Birger Nilsson). — Frankreich, Dep. Gironde, Dordogne (44°50′ N, 0°10′ W) 11.XI.1951 erlegt (F. Pudal). 4 ½ Monate. 2430 km SW.

A 34388. Helsinki/Helsingfors, Korkeasaari (60°10′ N, 25°0′ E) 20.VII.1951 (Erkki Heiman). — Frankreich, Dep. Doubs, Besançon (47°15′ N, 6°2′ E) 4.XI.1951 (V. Bouvret). 3 ½ Monate. 1920 km SW.

A 34389. Wie A 34388. — Daselbst 13.VIII.1951 tot gefunden (Curt af Enehjelm). 2/3 Monate.

A 35685. Jyväskylä, Haukanniemi (62°15′ N, 25°45′ E) 30.V.1951 (Paula Vuori). — Daselbst IX.1951 tot gefunden (Eva Kuitti). 3—4 Monate.

Turdus ericetorum philomelos Brehm

Ein Nahfund vom ersten Sommer, eine Rückmeldung aus Südfrankreich vom Anfang November im ersten Herbst sowie ein Winterfund aus Norditalien eines Ende September beringten Durchzüglers (migr.) im folgenden Winter. Auch die früheren ausländischen Wiederfunde sind aus Frankreich (4 Fälle) und Italien (3 Fälle).

A 32418. Imatra, Savikanta (61°10′ N, 28°47′ E) 4.VI.1951 (Tarmo Rissanen). — Daselbst 4.VII.1951 tot gefunden (L. E. Lindfors). 1 Monat.

A 36188. Kalkkinen, Kanava (61°18′ N, 25°35′ E) 17.VII.1951 (Seppo Siikala). — Frankreich, Dep. Lozére, Langogne (44°42′ N, 3°50′ E) Anfang November 1951 erlegt (Muséum National d'Histoire Naturelle). Ca. 3 ½ Monate. 2310 km SW.

A 36316 (migr.). Åland, Eckerö, Signilskär (60°12′ N, 19°22′ E) 24.IX. 1951 (Lars Holmberg). — Italien, Livorno, Collesalvetti (43°35′ N, 10°30′ E) 29.II.1952 (Osservatorio Ornitologico, Pisa.) 5 1/6 Monate. 1980 km SSW.

Saxicola rubetra Bechst.

32852. Helsinki/Helsingfors, Lauttasaari (60°9′ N, 24°52′ E) 20.VI.1951 (Olavi Hytönen). — Daselbst 15—17.VIII.1951 tot gefunden (Mauno Palo). 1 5/6 Monate.

Iynx t. torquilla L.

Ein in Südfinnland Mitte Juli beringtes Ex. schon am 10. September in Norditalien erbeutet, wohl somit auf dem Wege nach Afrika an der italienischen Brücke entlang. Ein früherer Wiederfund in SE-Frankreich nach einem ausgeprägt südwestlichen Zug aus dem südöstlichsten Finnland könnte aber auf eine Fortsetzung der Wanderung nach der Pyrenäischen Halbinsel und weiter nach den afrikanischen Winterquartieren hindeuten. Ein Frühjahrsfund aus Schweden zeigt, das wenigstens ein Teil unserer Vögel den Weg über Schweden und Dänemark nehmen kann.

A 37250. Lohja, Paksalo (60°15′ N, 24°7′ E) 13.VII.1951 (R. & S. Ignatius). — Italien, Lombardie, Brescia (45°30′ N, 10°15′ E) 10.IX.1951 erlegt (Laboratorio di Zoologia applicata alla caccia, Bologna). 1 5/6 Monate. 1890 km SSW.

Strix a. aluco L.

Ein in Südfinnland beringtes Ex. im ersten Winter (Frühjahr) 35 km vom Beringungsplatz erlegt.

D 9281. Hamina, Hunkeri (60°35′ N, 27°12′ E) 2.VI.1950 (Sulo J. Lehtonen). — Pyhtää/Pyttis, Mogenpört (60°26′ N, 26°35′ E) 31.III.1951 erlegt (Åke Stål). 10 Monate. 35 km WSW.

Falco p. peregrinus Tunst.

Ein Wiederfund in der Heimat Mitte August im Beringungssommer sowie Feststellung von Skelettresten eines alten Vogels am Beringungsort, der Vogelstation Signilskär, aber auf einer anderen Insel, über 12 Jahre nach der Beringung — das Todesjahr ist völlig unsicher, bekannt ist aber, dass diese Art auf der Fundinsel noch im J. 1950 nistete, nicht aber im J. 1951.

D 7462 (ad. ♀) Åland, Eckerö, Signilskär (60°12′ N, 19°22′ E) 19.IV. 1939 (John Grönvall). — Daselbst 9.VIII.1951 Skelettreste gefunden (Holger Törnroth). (12 Jahre 3 2/3 Monate ?)

D 10382. Strömfors, Kvarnby (60°29′ N, 26°25′ E) 1.VII.1951 (Jarl Excell). — Daselbst 14.VIII.1951 erlegt (Erik Lönnblad). 1 ½ Monate.

Falco t. tinnunculus L.

Ein Wiederfund am Beringungsort im ersten Sommer sowie ein in SW-Finnland beringter Vogel im folgenden Frühjahr in Norddeutschland erbeutet. Auch alle unsere früheren Ringvogelfunde des Turmfalken haben eine südwestliche Wanderungsrichtung ergeben und zwar mit starker Streuung (Rück-

meldungen aus Schweden, Dänemark, Italien, dem früheren Ostpreussen, Polen, Jugoslawien).

C 35590. Vehkalahti, Pampyöli (60°34′ N, 27°13′ E) 9.VII.1951 (Sulo J. Lehtonen). — Daselbst, Sivatti 28.VIII.1951 tot gefunden (Sulo J. Lehtonen). — 1 $^{2}/_{3}$ Monate. 3,5 km.

C 36080. Köyliö, Puolimatka (61°5′ N, 22°19′ E) 24.VI.1950 (Torsti Silvola). — Deutschland, Grunow (52°9′ N, 14°25′ E) 1.V.1951 krank gefunden (Paul Höhne). 10 ¼ Monate. 1110 km SSW.

Buteo b. buteo (L.) und **Buteo b. vulpinus** Menzb.

Die Nominatrasse ist in Finnland nur auf den Ålandsinseln mit Sicherheit nistend festgestellt. Die *vulpinus*-Rasse kommt aber auch auf Åland vor. Von den folgenden 5 Wiederfunden beziehen sich nun zwei, D 8786 und D 8791, gerade auf Beringungen auf Åland (Lemland), und zwar auf Jungen derselben Brut. Die Beringer haben feststellen können, dass es sich um die Nominatrasse *buteo* handelt. D 8786 wurde im November des ersten Jahres in Frankreich, Epineul, erlegt, D 8791 im folgenden Frühjahr, wohl auf Rückflug nach der Heimat, in Norddeutschland angetroffen. In beiden Fällen war die Zugrichtung rein SW, eine gute Übereinstimmung mit zwei früheren Ergebnissen der *Buteo* beringung auf Åland, die sich wahrscheinlich auf *Buteo b. buteo* beziehen (vgl. Välikangas & Hytönen, Die Vogelberingung in Finnland im Jahre 1933. — Mem. Soc. pro Fauna & Flora Fennica 11, 1934—35.

Die übrigen drei nachstehend mitgeteilten Wiederfunde, alle einheimisch und vom ersten Sommer oder Herbst, beziehen sich sicher auf *Buteo b. vulpinus*. Die Beringungen sind in Mittelfinnland ausgeführt, der Wiederfund in einem Falle in der Heimat (Ende August), in zwei Fällen, Ende September, waren die Vögel wohl auf beginnender Zugwanderung (270, bzw. 70 km nach SSW).

D 7252 (juv.). Konnevesi (62°37′ N, 26°18′ E) Ca. 20.IX.1951 (Alpi Pynnönen). — Sibbo, Kitö (60°15′ N, 25°27′ E) 29.IX.1951 erlegt (O. & P. Lindqvist). Ca. 9 Tage. 270 km SSW.

D 8786. Åland, Lemland, Hellestorp (60°3′ N, 20°10′ E) 24.VI.1950 (Harald & Jens Harberg). — Frankreich, Dep. Cher, Epineuil (47°N, 2°30′ E) 19.XI.1950 erlegt (Charles Normand). 4 $^{5}/_{6}$ Monate. 1850 km SW.

D 8791. Wie D 8786. — Deutschland, Heiligendamm (54°10′ N, 11°15′ E) 21.IV.1951 gefunden (Kurt Einicke). 9 $^{5}/_{6}$ Monate. 840 km SW.

D 9315. Riiho (62°15′ N, 24°28′ E) 10.IV.1951 (Jukka Vääriskoski). — Teisko (62°41′ N, 23°50′ E) 27.IX.1951 erlegt (S. Mikola). 5 ½ Monate. 70 km SSW.

D 10032. Sumiainen, Saarikka (62°39′ N, 26°3′ E) 18.VI.1950 (Otto Pöyhönen). — Daselbst 23. VIII. 1950 erlegt (Olavi Puttonen). 2 $^{1}/_{6}$ Monate.

Circus ae. aeruginosus (L.)

Das erste Resultat der bisher ganz gelegentlichen Beringung dieser in Finnland recht spärlichen Art: ein in SW-Finnland als Nestling Anfang Juli beringter Vogel Ende September in Italien, Toscana erlegt. Die skandinavischen Beringungen haben überhaupt eine mehr südwestliche Zugrichtung ergeben (Wiederfunde in NW-Deutschland, Holland, Frankreich, Spanien).

D 10335. Laitila, Valkojärvi (60°54′ N, 21°50′ E) 9.VII.1950 (Nils Fritzén). — Italien, Toscana, Walle di Chiana (43°27′ N, 11°50′ E) Ende September 1950 erlegt (Giovampaoli Nello). Ca. 2 ½ Monate. 2110 km SSW.

Accipiter n. nisus (L.)

11 Wiederfunde, davon 9 im Ausland und 2 in Finnland. Die ersteren beziehen sich auf Vögel, die auf der Vogelstation Signilskär in Eckerö, Åland, als Herbstdurchzügler (migr.) nach der schwedischen Küste am 30. August bis 7. September 1950 sowie am 19. bis 29. September 1951 beringt wurden. Von den Rückmeldungen sind 1 aus Schweden, 1 aus Dänemark, 2 aus Holland, 1 (zweimal) aus Deutschland und 4 aus Frankreich, die Wanderrichtung WSW bis SSW, in den meisten Fällen rein SW. Die Übereinstimmung mit unseren früheren Erfahrungen ist gut, obgleich hin und wieder auch eine etwas mehr östliche Richtung, nach SSW bis S, vorgekommen ist (Wiederfunde in Westrussland, Polen, Tschechoslowakei und Ungarn). Alle Rückmeldungen sind von ersten Jahr nach der Beringung. Der früheste Herbstfund ist vom Anfang November aus Frankreich (C 35925). Ferner liegen Wiederfunde aus Frankreich von Mitte Dezember (2) und Mitte März vor, und aus Holland (C 35919 und C 35925) vom Ende Januar. Die spätesten Funde sind C 35926 vom 22.III. aus Dänemark, Bornholm, C 27471 vom 6.IV. aus Deutschland (ein zweites Mal 14.IV. 15 km nach NE vom ersten Fundplatz) und C 35922 etwa vom 1.IV. aus Schweden, nur 90 km vom Beringungsort.

Von den aus Finnland rückgemeldeten zwei Vögeln war C 27463 als Durchzügler auf Signilskär beringt und in nur 34 km Entfernung an einem anderen Ort auf Åland 12 Tage später erlegt. Der in SE-Finnland, Imatra, als ausgewachsen beringte C 37572 ist der einzige diesmal im Winter aus Finnland rückgemeldete beringte Sperber. Auch nach unseren früheren Beringungsergebnissen zu urteilen scheint der Sperber im allgemein nur in recht geringer Zahl in Finnland zu überwintern (im ganzen nur 4 Rückmeldungen im Winter, Totalanzahl der Wiederfunde bisher etwa 50).

C 27463 (migr.). Åland, Eckerö, Signilskär (60°12′ N, 19°22′ E) 27. VIII. 1950 (L. von Haartman & Måns Anderzén). — Geta (60°23′ N, 19°50′ E) 9.IX.1950 erlegt (Erik Dahlberg). 12 Tage. 34 km NE.

C 27465 (migr.). Wie C 27463, 30.VIII.1950. — Frankreich, Dep. Landes, Lagrange (44° N, 2° E) 14.XII.1950 erlegt (Marcel Dulhoste). 3 ½ Monate. 2300 km SW.

C 27467 (migr.). Wie C 27463, 2.IX.1950. — Frankreich, Dep. Morbihan, Ruffiac (47°50′ N, 2°15′ W) 17.XII.1950 erlegt (Station Ornithologique de Versailles). 3 ½ Monate. 1980 km SW.

C 27468 (migr.). Wie C 27463, 2.IX.1950. — Frankreich, Dep. Loiret, Donnery (47°50′ N, 2°30′ E) 15.III.1951 erlegt (G. Saillant). 6 ½ Monate. 1800 km SW.

C 27471 (migr.). Wie C 27463, 7.IX.1950. — Deutschland, Thüringen, Erfurt (50°58′ N, 11° E) 6.IV.1951 gefangen und wieder freigelassen (Vogelschutzstation Friedrichstanneck und Vogelwarte Helgoland). 7 Monate. 1180 km SW. — Deutschland, Weimar, Tromsdorf, Gebstedt (51°7′ N, 11°30′ E) 14.IV.1951 gefangen (Vogelschutzstation Friedrichstanneck). 7 1/3 Monate. 1165 km SW.

C 35919 (migr.). Eckerö, Signilskär 19.IX.1951 (Lars Holmberg). — Holland, Prov. Noord-Brabant, Oss (51°46′ N, 5°31′ E) 23.I.1952 gefangen und wieder freigelassen (Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden). 4 1/6 Monate. 1280 km SW.

C 35922 (migr.). Wie C 35919, 20.IX.1951. — Schweden, Funbo, Bärby

(59°52′ N, 17°15′ E). Ca. 1.IV.1952 erlegt (Karin Brinck). 6 $^{2}/_{3}$ Monate. 90 km WSW.

C 35925 (migr.). Wie C 35919, 21.IX.1951. — Frankreich, Dep. Ardennes, Villers (49°50′ N, 4°20′ E) 4.XI.1951 erlegt (Muséum National d'Histoire Naturelle). 1 ½ Monate. 1470 km SW.

C 35926 (migr.). Wie C 35919, 23.IX.1951. — Dänemark, Bornholm, Bodilsker (55°10′ N, 14°50′ E) 22.III.1952 erlegt (Egon Sørensen). 6 Monate. 620 km SW.

C 35935 (migr.). Wie C 35919, 29.IX.1951. — Holland, Overijssel, Overdinkel (52°15′ N, 7°0′ E) 22.I.1952 erlegt (Natuurhistorisch Museum, Enschede). 3 $^{2}/_{3}$ Monate. 1160 km SW.

C 37572 (Fängling). Imatra (61°10′ N, 28°47′ E) 17.I.1950 (T. A. Putkonen). — Daselbst 1.II.1950 erlegt (Aino Pakarinen). ½ Monat.

Pernis a. apivorus (L.)

D 10034. Sumiainen, Saarikka (62°39′ N, 26°3′ E) 9.VIII. 1950 (Otto Pöyhönen). — Daselbst 22.VIII.1950 erlegt (Olavi Puttonen). 13 Tage.

Anas penelope L.

C 34391. Tyrväntö, Tykölä (61°15′ N, 24°13′ E) 20.VI.1950 (Vilho Vaarna). — Vesilahti, Onkimäki (61°15′ N, 23°36′ E) 28.VIII.1950 erlegt (Martti Kesti). 2 ¼ Monate. 40 km W.

Anas a. acuta L.

Ein in den Schären des Kvarken, der schmalsten Stelle des Bottnischen Meerbusens, beringter Vogel Ende Oktober des ersten Herbstes in Jylland, Dänemark, erlegt. Schon dreimal früher sind Exemplare derselben Art aus demselben Beringungsort in der Ostsee-Nordsee-Küstenzone angetroffen worden (2 in Schleswig-Holstein, 1 in Holland). Ausserdem sind mehrere als ausgewachsen in den genannten Küstengebieten beringte Spiessenten zur Sommerzeit in Finnland festgestellt worden. Wir können somit wohl den südwestlichen Küstenweg als normal auch für die finnischen Populationen annehmen, wie er durch die viel zahlreicheren Beringungen in unseren westlichen Nachbarländern für die dortigen Spiessenten erwiesen wurde. Die eventuelle Durchquerung des Kontinents in der S- und SE-Richtung, auf welche u.a. ein Wiederfund in Finnland eines in der Gegend von Moskau, eines zweiten im Wolga-Delta und eines dritten in Ägypten beringten Vogels hindeuten, ist noch nicht genügend klargelegt.

C 38135. Björköby, Valsöarna (63°25′ N, 21°10′ E) 29.VI.1951 (Olavi Hildén). — Dänemark, Jylland, Ballum, Skast (55°5′ N, 8°40′ E) 26.X.1951 erlegt (Peter Terkildsen). 3 $^{5}/_{6}$ Monate. 1170 km SW.

Columba p. palumbus L.

Eine Rückmeldung aus SW-Frankreich und eine zweite aus NE-Spanien, beide Funde vom Anfang Oktober im ersten Herbst. Der Zug war somit völlig normal, der Wiederfund auf spanischem Gebiet jedoch der erste für unsere Ringvögel dieser Art. Ferner ein Wiederfund aus NE-Frankreich vom Ende April (im 1. Jahre), der Vogel unzweideutig auf Rückzug nach der Heimat.

C 35553. Hamina, Tallimäki (60°35′ N, 27°12′ E) 30.VI.1950 (Sulo J. Lehtonen). — Frankreich, Dep. Landes, Maillas (44° N, 0°30′ W) 12.X. 1950 gefangen (Lagardire Gilbert). 3 $^{1}/_{3}$ Monate. 2550 km SW.

C 36301. L a m m i, Evo (61°12′ N, 25°3′ E) 31.V.1951 (Jaakko Kangas). — F r a n k r e i c h, Dep. Vosges, Corcieux (48°10′ N, 6°54′ E) 30.IV.1952 (Georges Fetet). 11 Monate. 1850 km SW.

C 36302. Wie C 36301. — S p a n i e n, Prov. Navarra, Azedo (43°5′ N, 1°35′ W) 9.X.1951 (Ramón Sáez-Royuela, Burgos). 4 1/3 Monate. 2690 km SW.

Columba oe. oenas L.

Ein neuer Wiederfund aus SW-Frankreich (an der spanischen Grenze) vom Ende November auf der ersten Winterreise, Zug völlig normal.

C 4373. B r o m a r v, Storholm (59°55′ N, 22°56′ E) 7.VII.1951 (Christian Ehrström). — F r a n k r e i c h, Dep. Basses Pyrénées, Garlin, Caron (43°30′ N, 0°15′ W) 25.XI.1951 erlegt (Muséum National d'Histoire Naturelle). 4 2/3 Monate. 2410 km SW.

Columba livia domestica (L.)

Eine Anzahl städtische Strassenvögel beringt. Das einzige Resultat ist die Feststellung einer recht grossen Sterblichkeit (in kurzer Zeit etwa 4,5 %).

C 35303 (juv.). J y v ä s k y l ä (62°15′ N, 25°45′ E) 8.X.1951 (Ilmari Pajunen). — Daselbst 18.X.1951 gefangen und wieder freigelassen (K. V. Riikonen). 10 Tage.

C 36104 + C 36110 (ad.). H e l s i n k i / H e l s i n g f o r s (60°10′ N, 24°57′ E) 28.III.1951 (Eero Vilkkonen). — Daselbst 5.V.1951 tot gefunden. 1 ¼ Monate.

C 36116 (ad.). Wie C 36104, 22.III.1951. — Daselbst 17.V.1951 tot gefunden. 1 5/6 Monate.

C 36124 (juv.). Wie C 36104, 17.V.1951. — Daselbst 4.VII.1951 tot gefunden (Pentti Mattila). 1 ½ Monate.

C 36159 (juv.). Wie C 36104, 18.IX.1951. — Daselbst 31.X.1951 krank gefunden (A. Borodavkin). 1 ½ Monate.

Numenius a. arquata (L.)

Ein Wiederfund in Nordjylland, Dänemark, am 1. August auf der ersten Zugreise. Dieser Fund wie die recht zahlreichen früheren Wiederfunde in Dänemark (im August oder September) scheinen zu beweisen, dass der Hauptzug der finnischen Populationen über Dänemark geht. Aus den übrigen Wiederfunden unserer Ringvögel ergibt sich, dass die wichtigsten Überwinterungsgebiete (wie bei den skandinavischen Populationen) die Britischen Inseln und Irland sind, daneben ist nur Frankreich zu erwähnen (bisher 4 Fälle, davon 3 Winterfunde).

C 34321. H ä m e e n k y r ö, Vesajärvi (61°38′ N, 23°2′ E) 10.VI.1951 (Ilkka Koivisto). — D ä n e m a r k, Nord-Jylland, Mors, Sillerslev (56°55′ N, 8°50′ E) 1.VIII.1951 erlegt (G. W. Schmith). 1 2/3 Monate. 960 km WSW.

Scolopax r. rusticola L.

Ein in S-Finnland beringtes Ex. in Nordfrankreich (Pas-de-Calais) Anfang Januar auf der ersten Zugreise angetroffen. Gute Übereinstimmung mit unseren meisten früheren Ergebnissen (ganz abweichend nur 1 Wiederfund in Türkei, Zugrichtung SSE).

B 16538. A s i k k a l a, Vähä-Pulkkila (61°15′ N, 25°30′ E) 25.V.1951 (Seppo Siikala). — F r a n k r e i c h, Dep. Pas-de-Calais, Ardres (50°50′ N, 1°58′ E) 6.I.1952 (M. Ritiez). 7 1/3 Monate. 1830 km SW.

Arenaria i. interpres (L.)

Die erste Rückmeldung eines finnischen Exemplares aus Afrika. Ein an der Südküste Finnlands Anfang Juli beringter Vogel Ende September auf der ersten Zugreise an der Atlantküste von Marokko angetroffen. Bekanntlich kann diese Art ihren Zug die afrikanische Westküste entlang bis zur Südspitze des Kontinents erstrecken. Unsere bisherigen ausländischen Wiederfunde (15) sind aber alle vom Anfangsteil des langen Zugweges, und zwar abgesehen von einem Fund an der Ostseeküste alle aus Frankreich (N- und W-Küste) während des Herbst- oder Frühjahrszuges.

A 37114. Esbo / Espoo, Miessaari (60°7′ N, 24°45′ E) 2.VII.1951 (Eero Vilkkonen). — Marokko, Rabat (34°5′ N, 6°50′ W) 30.IX.1951 (Louis Derobies). 3 Monate. 3670 km SW.

Tringa t. totanus (L.)

Ein alter Wiederfund, erst neuerdings endgültig klargelegt, wird hier zum erstenmal detalliert veröffentlicht (in dem Beringungsbericht für die Jahre 1948 und 1949 kurz als Rückmeldung aus Frankreich angeführt).

A 13577. Föglö, Klåvskär, Ytterhalvan (60° N, 20°40′ E) VI—VII 1936 (P. Grenqvist). — Frankreich, Dép. Tarn, Albi (43°55′ N, 2°10′ E) 6.IX. 1936 erlegt (M. Gamblin). Ca. 2—3 Monate. 2175 km SW.

Vanellus vanellus (L.)

Ein in SE-Finnland beringter Vogel Ende Januar im ersten Winter in N-Spanien erlegt, das bekanntlich zu den wichtigsten Überwinterungsgebieten u.a. der skandinavischen Populationen gehört. In Finnland ist diese Art bisher nur in ganz geringem Grade Gegenstand der Beringung gewesen und nur zwei frühere Wiederfunde vom Ausland (Frankreich, Italien) liegen vor.

B 18820. Vehkalahti, Pyhältö (60°45′ N, 27°20′ E) 12.VI.1951 (Sulo J. Lehtonen). — Spanien, Prov. Vizcaya, Urduliz (43°20′ N, 3° W) 27.I.1952 erlegt (Antón Inchaurtieta). 7 ½ Monate. 2790 km SW.

Haematopus o. ostralegus L.

Ein auf einer Insel im Kvarken, der schmalsten Stelle des Bottnischen Meerbusens, beringter Vogel Ende August auf den ersten Zugreise in Nordjylland angetroffen. Eine Bestätigung unserer Erfahrungen von der SW-Küstenwanderung; frühere Rückmeldungen unserer Vögel liegen aus Dänemark, Deutschland und Holland vor.

C 38988. Replot / Raippaluoto Espskär (63°12′ N, 21°25′ E) 24.VI.1950 (Matti Pohjola). — Dänemark, Nordjylland, Hurup (56°43′ N, 8°25′ E) 29.VIII.1950 tot gefunden (Bjarne Houmöller). 2 $^{1}/_{6}$ Monate. 1020 km SW.

Hydroprogne tschegrava (Lep.)

4 ausländische Wiederfunde, davon 2 aus Unterägypten wie schon in manchen früheren Fällen, einer aus Obersenegal (Binnenland, am Niger) und einer aus Schweden (südschwedische Ostseeküste); alle waren beringt an der Südküste Finnlands. Der letztgenannte Vogel, ein 11jähriger, wurde schon am 18. Juli (1951) erlegt. Es scheint somit etwas unsicher, ob er in der ursprünglichen Heimat im Sommer 1951 genistet hatte und schon auf dem Zuge war. Von besonderem Interesse ist der Wiederfund des H 6955 weit im Binnenland in Senegal, 6000 km rein südwestlich vom Beringungsort. Da eine Durchquerung

des europäischen Kontinents in SSW—S- oder, überwiegend, in SSE-Richtung nach unseren Beringungsergebnissen bei diesem Vogel die Regel zu sein scheint, aber auch eine südwestliche Küstenwanderung wie bei übrigen Seeschwalben durch ausländische Beringungen festgestellt worden ist, lässt sich die wirklich stattgefundene Wanderung nicht näher ermitteln. H 6955 wurde im ersten Lebensjahr (am 23.XI.1950) erlegt. Die drei übrigen waren auffallend alte Vögel, über 10 bis über 11 Jahre alt.

H 6955. Pernå / Pernaja, Hamnskär (60°14′ N, 26°22′ E) 27.VI.1950 (Eero Routamo). — Französ. Sudan, Obersenegal, Ségou (13°30′ N, 6°5′ W) 23.XI.1950 erlegt (Mamadi Bouba Djiré). 4 5/6 Monate. Ca. 6050 km SW.

H 12142. Kyrkslätt, Mickelskären (60° N, 24°35′ E) 5.VII.1940 (Göran Bergman). — Schweden, Småland, Gällerskulla, Verkebäck, 14 km S von Västervik (57°38′N, 16°40′ E) 18.VII.1951 erlegt (Nils Andersson). 11 Jahre ½ Monat. 520 km SW.

H 12245. Kyrkslätt, Tunnan (60°3′ N, 24°40′ E) 15.VI.1939 (Göran Bergman). — Ägypten, Lower Egypt, Lake El Brollos (30°30′ N, 32° E) 20.IX.1950 erlegt (Zoological Gardens, Giza). 11 Jahre 3 1/6 Monate. Ca. 3250 km SSE.

H 12297. Wie H 12142. — Ägypten, Lower Egypt, Lake El Brollos (30°30′ N, 32° E) 14.XI.1950 erlegt (Zoological Gardens, Giza). 10 Jahre 4 1/3 Monate. Ca. 3250 km SSE.

Sterna h. hirundo L.

8 Wiederfunde, 6 im Ausland, 2 in Finnland, alle vom ersten Herbst. Nur ein Vogel, B 14983, beringt bei Helsinki/Helsingfors, ist aus den südafrikanischen Überwinterungsgebieten gemeldet worden. Er hat sicherlich die Südspitze Afrikas gerundet und wurde Ende November in Durban, Natal, also recht weit nach NE, an der Ostküste Südafrikas angetroffen, weiter als irgendeine andere von unseren recht zahlreichen aus Afrika rückgemeldeten *S. hirundo*-Exemplaren, die die Westküste entlang überhaupt höchstens bis Kapstadt oder selten ein wenig östlicher an der Südküste festgestellt worden sind. Die übrigen 7 Wiederfunde sind von Interesse vor allem wegen der Möglichkeit, die sie darbieten, den Zug zeitlich zu verfolgen. Der im Binnenland beringte A 37248 hatte den Nistort verlassen und wurde am 26. VIII. an der Südküste tot gefunden. Der bei Helsinki/Helsingfors beringte B 14918 war am 10.—20.VIII. 130 km WSW gezogen. A 37133 war am 13.VIII. in Dänemark, Jylland, B 14918 am 17.VIII, an der Ostküste Südschwedens, B 17941, bering im südlichen Teil des Bottnischen Meerbusens, am 22.VIII. in Holland, A 37147 Ende August in Deutschland, an der Unter—Elbe, und A 37141 am 11.IX. an der W-Küste Frankreichs angetroffen.

A 37135. Esbo / Espoo, Miessaari (60°7′ N, 24°45′ E) 5.VII.1951 (Eero Vilkkonen). — Dänemark, Jylland, Nissum-Fjord, Vemb (56°20′ N, 8°20′ E) 13.VIII.1951 tot gefunden (L. Engsbye & Ernst Torp Pedersen). 1 1/3 Monate. 1050 km WSW.

A 37141. Wie A 37135. — Frankreich, Dep. Finistére, Ile d'Ouessant (48°27′ N, 5°5′ W) 11.IX.1951 gefangen und wieder freigelassen (Mathien Berthelet). 2 1/6 Monate. 2290 km SW.

A 37147. Wie A 37135. — Deutschland, Unter-Elbe, Pagensand (53°35′ N, 10° E) Ende August 1951 tot gefunden (Zool. Staatsinstitut u. Zool. Museum, Hamburg). Ca. 1 2/3 Monate. 1140 km SW.

A 37248. Lohja, Hiidenvesi (60°22′ N, 24°10′ E) 9.VII.1951 (Risto & Simo Ignatius). — Helsinki/Helsingfors, Villinge, Lekholmen (60°10′ N, 25°10′ E) 26.VIII.1951 tot gefunden (Kaj Stenberg). 1 ½ Monate. 60 km ESE.

A 38629. Helsinki/Helsingfors, Santasaari (60°10′ N, 25°10′ E) 21.VII.1951 (Juhani Rinne). — Hanko/Hangö, Snappåslandet (59°50′ N, 22°55′ E) 10.—20.VIII.1951 tot gefunden (H. Nyman). Ca. $^5/_6$ Monat. 130 km WSW.

B 14918. Helsinki/Helsingfors, Lauttasaari (60°9′ N, 24°50′ E) 2.VI.1951 (Olavi Hytönen). — Schweden, Bohuslän, Solberga, Rörtången (57°55′ N, 11°47′ E) 17.VIII.1951 tot gefunden (B. Blomdahl). 2 ½ Monate. 780 km WSW.

B 14983. Wie B 14918, 17.VI.1951. — Südafrika, Natal, Durban (29°50′ S, 31° E) 28.XI.1951 krank gefunden (Peter Schulman). 5 $^1/_3$ Monate. 10050 km S.

B 17941. Kristinestad, Vesterkobben (62°15′ N, 21°20′ E) 3.VII.1951 (Per-Åke Johansson). — Holland, Prov. Friesland, Pingjum (53°N, 5°25′ E) 22.VIII.1951 tot gefunden (C.G.B. ten Kate, Kampen). 1 $^2/_3$ Monate. 1400 km SW.

Sterna hirundo vel **macrura.**

B 14240. Pernå/Pernaja, Aspskär (60°15′ N, 26°25′ E) 2.VII.1951 (Eero Routamo). — Schweden, Södertörn, Årsta (59°6′ N, 18°10′ E) 12.VIII.1951 gefangen und wieder freigelassen (Törnvaller). 1 $^1/_3$ Monat. 460 km WSW.

Larus r. ridibundus L.

Drei Rückmeldungen aus Spanien, die sich teils auf recht alte Wiederfunde (1940, 1943) beziehen. Die Vögel waren bei Helsinki/Helsingfors beringt, zwei sind an der Biskaya-Bucht erlegt, und zwar im Dezember bzw. Anfang Februar in ersten Winter, der dritte, C 32946, Ende März im 4. Winter an der spanischen Mittelmeerküste. Die Lachmöwe ist unser am zahlreichsten beringter Vogel, und die Ergebnisse der Beringung haben heute schon ein sehr vollständiges Bild über den Lebensraum der Art gegeben. Danach liegt die Pyrenäische Halbinsel gewissermassen an der Grenze des Überwinterungsgebietes unserer Lachmöwen, und die Anzahl der bisherigen Wiederfunde von dort ist relativ gering. Drei neue Fälle sind darum von Interesse, ganz besonders, da sie diesmal die einzigen sind.

B 16295. Helsinki/Helsingfors, Santahamina (60°8′ N, 25°3′ E) 5.VII.1950 (Eero Vilkkonen). — Spanien, Prov. Santander, San Vicente de la Barguera (43°25′ N, 4°22′ W) XII.1950 erlegt (Ramón Sáez-Royuela, Burgos). Ca. 5 Monate. 2690 km SW.

C 32946. Helsinki/Helsingfors, Vik (60°12′ N, 25° E) 31.V.1939 (M. Närö) — Spanien, Prov. Valencia, Sollana (39°30′ N, 0°20′ W) 25.III. 1943 erlegt (Ramón Sáez-Royuela, Burgos). 3 Jahre 9 $^5/_6$ Monate. 2900 km SW.

C 33140. Wie C 32946 (H. Rantasalo). — Spanien, Prov. Vizcaya, Bilbao (43°15′ N, 2°55′ W) 2.II.1940 (Ramón Sáez-Royuela, Burgos). 8 Monate. 2690 km SW.

Larus c. canus L.

8 Wiederfunde, davon 5 aus dem Ausland. Alle betr. Vögel sind beringt an der Südküste Finnlands und rückgemeldet aus den Grenzgebieten zwischen der Ostsee und der Nordsee, wo auch nach früheren Erfahrungen die Hauptmasse

Typis expr. 6. 6. 1953.

unserer ziehenden Sturmmöwen im Herbst und Winter angesammelt ist. Am frühesten im Herbst wurden C 37666 in Dänemark (am 12.VIII im 2. Jahre) und C 38870 (am 17.VIII. ebenfalls im 2. Jahre) in Deutschland, Schleswig, angetroffen. H 6929 wurde in Dänemark, Sjaelland, Ende Oktober im ersten Herbst und H 3292 auf Fyn Ende Januar im ersten Winter erlegt. Vom Frühjahr, Anfang April im 2. Jahre, liegt eine Rückmeldung aus Hamburg vor. Unter den einheimischen Wiederfunden ist von besonderem Interesse C 14604, beringt im Binnenland in SE-Finnland und Ende Juni nicht weniger als 18 Jahre alt nur 15 km vom Beringungsort wieder festgestellt. C 37717, beringt an der Südküste, wurde im 4. Sommer schon am 19.VII. 60 km westlicher angetroffen. Eine Umsiedelung ist somit möglich, mag aber nicht notwendig anzunehmen sein. Der dritte einheimische Fund (C 35052) ist vom Beringungssommer aus der Heimat.

C 14604. Taipalsaari, Kylänniemi (61°18′ N, 28°15′ E) 25.VI.1933 (Ilkka Väänänen). — Ruokolahti, Härskiänsaari (61°18′ N, 28°30′ E) Ende Juni 1951, hatte sich in einem Fischgerät verfangen (Edv. Akkanen). 18 Jahre. 15 km E.

C 35052. Porvoo/Borgå, Långör (60°20′ N, 25°40′ E) 11.VII.1950 (Eero-Pekka Paavolainen). — Daselbst 13.VIII.1950 tot gefunden (A. Anterinen). 1 Monat.

C 37666. Pernå/Pernaja, Aspskär (60°15′ N, 26°25′ E) 20.VI.1949 (Jukka Koskimies & Eero Routamo). — Dänemark, Prov. Esbjerg, Skadsl (55°30′ N, 8°35′ E) 12.VIII.1950 tot gefunden (R. Hansen). 1 Jahr 1 $^{2}/_{3}$ Monate. 1130 km WSW.

C 37717. Wie C 37666, 25.VI.1949. — Sibbo, Fagerö (60°10′ N, 25°20′ E) 19.VII.1952 gefunden (P. Alho). 3 Jahre $^{5}/_{6}$ Monat. 60 km W.

C 38870. Wie C 37666, 13.VI.1949. — Deutschland, Schleswig, Sylt, Morsum (54°53′ N, 8°25′ E) 17.VIII.1950 tot gefunden (U. Klint). 1 Jahr 2 $^{1}/_{6}$ Monate. 1220 km WSW.

C 38892. Wie C 37666, 18.VI.1949. — Deutschland, Hamburg (53°30′ N, 10° E) 8.IV.1951 tot gefunden (Fred Wittwer). 1Jahr 9 $^{2}/_{3}$ Monate. 1240 km SW.

H 3292. Wie C 37666, 24.VI.1951 (Eero Routamo). — Dänemark, Fyn, Svendborg, Turö (55°4′ N, 10°40′ E) 27.I.1952 erlegt (Werner Saabye). 7 Monate. 1090 km SW.

H 6929. Wie C 37666, 24.VI.1950 (Eero Routamo). — Dänemark, Sjaelland, Skelskör, Magleby (55°15′ N, 11°15′ E) 29.X.1950 erlegt (Zool.Museum, København). 4 $^{1}/_{6}$ Monate. 1050 km SW.

Larus a. argentatus Pontopp.

Eine Rückmeldung aus Leningrad eines 180 km westlicher an der Nordküste des Finnischen Meerbusens beringten Vogels im ersten Herbst (Funddatum 20.X.). Ein Fall von herbstlichem Umherstreifen in ungewöhnlicher Richtung.

D 9373. Pernå/Pernaja, Våtskär (60°17′ N, 26°7′ E) 19.VII.1950 (Eero-Pekka Paavolainen). — Russland, Distr. Leningrad (59°55′ N, 30° E) 20.X.1950 erlegt (Zentralnoje Bjuro Kolzevania, Moskwa). 3 Monate. 180 km E.

Larus f. fuscus L.

3 Wiederfunde, darunter wieder zwei typische Fälle der für die hiesige Population dieser Möwenart recht häufig vorkommenden Durchquerung des europäischen Kontinents in der Richtung S — SSE. Beide Vögel wurden beringt auf derselben Insel an der Südküste Finnlands, etwas östlich von Helsinki/Helsingfors. Der eine wurde am 25.VI. 2jährig am Nordende des Roten Meeres auf israelitischem Staatsgebiet angetroffen, der andere wieder am 4.VIII. im zweiten Sommer tief in Belgisch-Kongo, im Gebiet des oberen Kongo und der grossen Seen, von wo auch frühere Wiederfunde vorliegen. Die Funddaten zeigen in beiden Fällen, dass die Vögel im Sommer nicht nach der nordischen Heimat zurückgekehrt sind. Betreffs C 37631 handelt es sich um den 3., betreffs C 37938 um den 2. Sommer; leider fehlen nähere Angaben über die Funde. Der dritte rückgemeldete Vogel, C 38064, wurde Anfang September im 4. Lebensjahr 50 km vom Beringungsort festgestellt.

C 37631. Pernå/Pernaja, Aspskär (60°15′ N, 26°25′ E) 23.VI.1949 (Jukka Koskimies & Eero Routamo). — Israel, an der Küste des Roten Meeres 25.VI.1951 gefunden (R. Saldi). 2 Jahre. Ca. 3600 km SSE.

C 37938. Wie C 37631, 1.VII.1951 (Eero Routamo). — Belgisch-Kongo, am W-Ufer des Moero-Sees, 50 km nördlich von Kilwa (9° S, 28°30′ E) 4.VIII.1952 gefunden (F. de Loose, Elisabethville). 1 Jahr 1 Monat. Ca. 7740 km S.

C 38064. Porvoo/Borgå, Tunnholm (60°11′ N, 25°45′ E) 22.VII. 1949 (Eero-Pekka Paavolainen). — Helsinki/Helsingfors, Lauttasaari (60°9′ N, 24°55′ E) 1.IX.1952 Skelettreste gefunden (K. Väänänen). 3 Jahre 1 1/3 Monate. 50 km W.

I. Györffy (Gyula, Ungarn): **Dr. phil., Frau Elisabeth Horváth, geb. Pákh.** * 10. Februar 1896 in Kolozsvàr (Transsylvanien), † 14. Oktober 1951 in Szeged (Ungarn)

Frau Dr. Erzsebet Horváth, geb. Pàkh, stammte aus der Familie des bekannten Schriftstellers Albert Pàkh (ein treuer Freund unseres Poetengenies Sandor Petöfi), der seinerzeit von Iglo nach Pest übersiedelte. Die Schule besuchte sie in Kolozsvàr und studierte sodann an der dortigen Franz-Josef-Universität. Mittelschullehrerdiplom und Phil. Doktorat (1926) erwarb sie während der Tätigkeit unserer Universität in exilio Szeged. 15 Jahre hindurch war sie Assistentin neben meinem Lehrstuhl für allgemeine Botanik.

Zwecks botanischer Einsammlungen bereiste sie die Küsten des Schwarzen Meeres (Constanza, Braila, Galatiu etc.) sowie mehrere Teile der Grossen Ungarischen Tiefebene. Mit Enthusiasmus arbeitete sie jedoch in der Umgebung ihres Geburtsortes in Siebenbürgen, in den kochsalzigen Teichen von Szamosfalva, Kolozs, Apahida und Deèsakna; ferner besuchte sie mehrere Teile der Komitate Hunyad, Csik und Udvarhely.

Ich betrauere Dr. Pàkh als eines der ersten Mitglieder meiner »Kolozsvàrer Kryptogamischen Schule». Ihr Spezialfach waren die Eisenbakterien und Flagellaten Siebenbürgens und der Umgebung von Szeged. Sie besass einen

vortrefflichen systematischen Blick, der es ihr möglich machte, die Mikroorganismen trotz ihrer oft grossen Variabilität unfehlbar bis auf die einzelnen Formen zu bestimmen. Sie studierte zum Schluss die ökologischen Verhältnisse und kam dabei zu beachtenswerten Ergebnissen (siehe die Nr. 6 und 7 im Schriftenverzeichnis). Mit glücklicher Hand sammelte sie Eisenbakterien und fand mehrere für die Flora Ungarns, ja ganz Mitteleuropas neue Arten.

Dr. Erzsebet Horvàth.

Ihre Ergebnisse und Funde hat Dr. Pàkh in sehr schönen Zeichnungen vorgeführt. Sie war ein ausgeprägtes Zeichnertalent, ihre Züge waren sehr fein, leicht, dennoch sicher, markant geführt; sie war eine gute Koloristin und zeichnete stets absolut naturgetreu. Und noch mehr: sie zeichnete schnell. — Sie war eine treue Lokalpatriotin: eine echte, kategorische siebenbürgische ungarische Dame. Auf den Fachsitzungen in Szeged und Budapest war sie eine ausgezeichnete Vorträgerin. Ihr Auftreten war sicher, ruhig, nie aufgeregt.

Die Mitarbeiter meiner »Kryptogamischen Schule» mussten mit der niederen Stufe der Forschung anfangen, d.h. mit der floristischen Tätigkeit. Quia: sine cognitione specierum exsistat nullum studium.

In der Forschertätigkeit Frau Dr. Pàkhs entstand eine Bruchperiode. Indem sie mit den Reinkulturen von Eisenbakterien später nicht mehr sympathisierte, ging sie zum Studium der Flagellaten über. Dies verursachte natürlich einen gewissen Zeitverlust.

Weil die Assistentur damals keine definitive dienstliche Stellung bedeutete, verliess Frau Dr. Pàkh im Jahre 1936 unsere Universität und trat als Lehrerin in das staatliche Mädchengymnasium (Lehrstuhl Naturwissenschaften, Chemie, Geographie) über.

Ein Herzleiden zwang Dr. Pàkh vorzeitig in den Ruhestand zu treten (1949). Nach langem schweren Leiden starb sie am 14. Oktober 1951 in Szeged im Alter von 51 Jahren. Ihre Staubhülle liegt im Szegeder Sand, ihre Seele weht aber sanft über den Mezösèger und Kolozsvàrer Kochsalzteichen, forschend, ob sich jemand von der jüngeren Generation findet, der ihre Studien uneigennützig fortsetzt . . .

Die Publikationen Dr. Pàkhs weiden ihren achtungswürdigen Namen vor der Vergessenheit bewahren.

Loca natalia »Bacteriorum ferrugineorum» ab Drice E. Pàkh publicatorum (H = Hungaria, Tr = Transsylvania; cum asterisco (*) signatae species data nova):

Leptothrix ochracea Kütz. — H: Szeged: Szolnok; »Alcsi szög»; Szeri puszta. Tr: Bercsènyi erdööri hàz; com. Hunyad; Puj; Marosvàsàrhely.

Gallionella ferruginea (Ehr.) Chol. — H: Szeged.

* *Siderocapsa Treubii* Molisch — Tr: Kolozsvàr.

**S. major* Molisch — Tr: Torda, Sòsfürdö.

Sideromonas confervarum Chol. (*Psichohormium* Kütz.) = **S. Cholodnyii* sp.coll. — Tr: Torda, Sòsfürdö; Kolozsvàr; Sepsi Bikszàd (leg. Dr. Gelei I.); Slovàcia: Tatra magna (leg. Dr. Kol E.); H: Ujszeged (leg. Dr. Kol E.).

**Leptothrix trichogenes* Chol. — Tr: Com. Hunyad, Puj; Csikràkos; H: Szeged, pr. Szentmihàlytelek.

**L. crassa* Chol. — Slovàcia: Pelsö Tàtrafüred (leg. Dr. Kol E.).

Novae species, varietates formæque ab Drice E. Pàkh detectae et nominatae:

Sideromonas Cholodnyii sp. coll. (1926).

Trachelomonas Cholodnyii sp. coll. (1926).

Trachelomonas varians f. *globosa* Defl. n. lusus (1937).

Desmarella moniliformis var. *hungarica* n. var. (1930).

Phacus pleuronectes f. *Tiszae* n. f. (1933).

Euglena Scherffelii n. sp. (1933).

Trachelomonas volvocina var. *granulosa* f. *umbiliciphora* n. f. (1937).

Tr. superba var. *Swirenkiana* f. *tenuispina* n. f. (1937).

Tr. Kellogi f. *Transsilvanica* n. f. (1937).

Tr. armata f. *Tordaënsis* n. f. (1937).

Tr. fusiformis f. *Transsylvanica* n. f. (1937).

Tr. Tordaënsis n. sp. (1937).

Publicationes Dricis E. Pàkh:

1. Magyarorszàg vasbacteriumai. (Die Eisenbacterien Ungarns.) — Inaug. diss., Folia Cryptogamica, 1, col. 13—14, 201—202. Szeged 1926. (Betreffs der Angaben über *Gallionella ferruginea* siehe auch die Berichtigung von N. Cholodny (Kiew): Kritische Bemerkungen über die Eisenbacterien. — Beih. Bot. Centralbl., 48 [1931], Abt. 1, p. 395.)

2. *Leptothrix trichogenes* Chol. in Siebenbürgen. — Ungar. Botan. Blätt., 25, p. 269—271. Budapest 1926.

3. *Leptothrix trichogenes* Csikràkosròl ès Szegedröl. (Über das Vorkommen von *Leptothrix trichogenes* bei Csikràkos und Szeged.) — Folia Cryptogamica, 1, col. 635—638. Szeged 1928.

4. *Leptothrix crassa* Chol. a Magas Tàtràban. (Über das Vorkommen von *Leptothrix crassa* Chol. in der Hohen Tatra.) — Ibid., 1, col. 665—668. Szeged 1930.

5. Eisenbacterien in I. Györffys Monographie der Thermalvegetation von Hajduszoboszlò. — Arch. Protistenk., 76, p. 305, 1932.

6. Über die periodischen Veränderungen des Saproplanktons einer Lache aus der Umgebung von Szeged. — Verh. Intern. Ver. theor. u. angew. Limnologie, 5, p. 533—539.

7. Daten zur Mikrovegetation des Szentmihàlyteleker toten Tisza-Armes. — Acta Biologica, 4, p. 233—236. Szeged 1933.

8. Additamenta ad cognitionem vegetationis Flagellatarum in aquis salsis Transsylvaniae lectarum. — Folia Cryptogamica, 2, col. 133—144, 145—146. Szeged 1937.

Quellen:

a. Biographie und Bildnis sind erschienen in Györffy István: Erdèly Viràgtalan növènyei (Cryptogamae) a kutatàs jövöt nèzö megvilàgitàsàban. Az Erdèlyi Muzeum Egyesület Kiadàsa, Kolozsvàr 1943, p. 26, IV. tab., 6. Photo. — Erdèlyi Tudomànyos Füzetek 152. szam.

b. Familiarischer Trauerbrief.

c. Brieflich mitgeteilte Daten des Herrn Gatten Horvàth Jòzsef (Szeged), datiert 4. November 1951.

d. Meine persönlichen Erinnerungen.

e. Einige Briefe der Seligen an mich.

I. Györffy (Gyula, Ungarn): **Erinnerung an Dr. Jozsef Igmàndy.** Wir sind nur wenige Bryologen in Ungarn. Um so schmerzlicher ist es für uns, wenn ein Kollege hinscheidet.

Doktor J. Igmàndy, Hajdunànàscher Mittelschullehrer, eine Zeitlang Hilfsassistent beim Professor der Zoologie, Dr. Zoltàn Szilàdy, dann Mitarbeiter im Geographischen Institut des o. Prof. Milleker in Debrecen, war ein vielseitiger Forscher. Sein Präzeptor und auch späterer Führer in der Bryologie war Herr Professor Dr. Adam Boros (Budapest), und in der Phytozönotik wurde er von Herrn Professor Dr. R. Soò geleitet, zunächst als junger Student an der Universität Debrecen, später als dessen Forschergehilfe im Felde.

Als Mitglied der »Debrecener Botanischen Schule» hat er seine wissenschaftliche Tätigkeit auf dem Gebiet der Bryologie geübt. Ebenso finden wir ihn als Mitarbeiter der Zeitschrift »Acta Geobotanica Hungarica», als eifrigen Sammler von Moosen sowie als Determinator der von den Debrecener Phytosoziologen in Verbindung mit ihren Untersuchungen aufgehobenen Moose. Des weiteren hat er zusammen mit Prof. Dr. Boros die in den Moosherbarien von Debrecen und hauptsächlich Kolozsvàr befindlichen Moosproben revidiert.

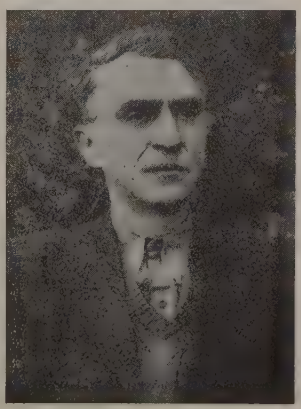

Dr. Jozsef Igmàndy.

Mit dieser Tätigkeit ist die botanische Richtung des weil. Igmàndy auch angegeben: Bryofloristik, Bryozönotik.

Die Inaugural-Dissertation Dr. Igmàndys enthält 68 Moosarten (nicht erwähnt, ob sie steril oder fruchtend eingesammelt wurden). Der zweite Teil behandelt die Moose der Pflanzengesellschaften in numerischer, statistischer Betrachtung (Abundanz, Dominanz, Akzession). (Hier macht sich der Autor auf S. 136 einer falschen Kollokation schuldig Sep. 11). Bei Rede von den Akazienrinden sagt er: »Vegetation erscheint an ihnen erst

nach grösseren Regen», und: »Infolge der Regen auftretende Vegetation». Nun ist es doch so, dass ja auch in der Ungarischen Puszta die x-Generationen der Musci corticicoli bei trocknem Wetter nur zusammenschrumpfen. Nie aber tritt es ein, dass ihre Sporen binnen eines Jahres mehrmals zu keimen anfangen (multiplicata germinatio), sondern es folgt wie in allen normalen Fällen (semelfacta germinatio sporarum.) Die Aufnahmen geschahen auf einem Quadratmeter! In Paràdfürdö (siehe Nr. 3 im Schriftenverzeichnis) untersuchte Dr. Igmàndy acht *Fraxinus*-Stämme, gleichfalls mit 1 m² und nach der rein numerisch-statistischen Methode arbeitend. Angaben über die Himmelsrichtung fehlen jedoch, ebenso alle Erwähnungen darüber, ob die Arten steril oder fruchtend gesammelt wurden. Dies wäre jedoch wichtig im Hinblick auf die Feststellung des Lebensoptimums: lebt die Art hier in der Mitte oder am Rande ihres Areals (vgl. die Lehre von Herzog)? *Riccia Bischoffii, Madotheca platyphylla, Frullania dilatata, Bryum alpinum, Leucodon sciuroides, Anomodon viticulosus, Thuidium abietinum, Drepanocladus aduncus* var. *Kneiffii*, u.m.a., waren sicher in dieser ungarischen Puszta steril (Lit. 1). Er war aber konsequent, und diese Daten fehlen auch in seiner letzten Arbeit (Lit. 12).

Gelungene Lebensskizzen gibt der Selige in seiner populären Arbeit Nr. 7. (Der übernommene Terminus technicus »epixyl» ist unrichtig, denn diese Moose leben auf »arbor» und nicht auf »lignum» = griech. »xylon».) Die Arbeit Nr. 11 enthält auch eine soziologische Analyse nach der numerisch-statistischen Methode.

Die gemeinsam mit Prof. Dr. Boros verfasste Abhandlung über *Leucobryum glaucum* (Lit. 14) enthält eingehendere Daten betreffs Klima, Substrat und Meereshöhe, aber weder die in Gesellschaft lebenden anderen Arten, die systematische Gliederung des Typus (den Verfassern waren die wichtigen Arbeiten von Mme Lydia Ljubitzkaja, Leningrad, aus den Jahren 1914 und 1922 unbekannt) noch die Anatomie und Morphologie des betreffenden Mooses werden erörtert. Zwar wird auf S. 248 unter den Fundstellen von einem Standort auf der rumänischen Seite des Szurduk-Passes die »var. *minus*» erwähnt, aber ohne »!», d.h., es handelt sich lediglich um eine aus der Literatur übernommene Angabe; übrigens heisst es in der »Flora Velebitica» von Dr. A. Degen, III. Teil 1938, p. 405: »Die im Gebiete vorkommende Pflanze gehört durchaus zu den schmalen Formen (Baumgartner in litt.)» — und doch ist kein Wort gesagt über die var. *albidum*, noch über eine Überprüfung der untersuchten Belegexemplare.

Die bryofloristische Abhandlung dreier Autoren (Lit. 15) negligiert gleichfalls die Erwähnung, ob die Arten steril oder fruchtend gesammelt wurden. *Syntrichia ruralis* wächst auf allen Strohdächern und Baumstämmen als Typus. Auf dem Flugsand aber gedeiht die Subspezies oder Varietät *arenicola*,

und nicht der Typus (vgl. Lit. 15, p. 49—50). Die Unterscheidung der kleineren systematischen Einheiten ist besonders wichtig auch in der Ungarischen Puszta. Das Negligieren derselben sowie der ökologischen Formen ist ein Fehlgriff.

Die bryofloristischen Abhandlungen des Seligen über *Orthotricha* (Lit. 5), *Ulotae* (Lit. 6) und *Leucobryum glaucum* (Lit. 14) stellen eine fleissige Bearbeitung bzw. Zusammenfassung der Scheden der in verschiedenen Sammlungen aufbewahrten Exemplare (auch Karten sind gegeben, in denen die Standorte notiert sind). Selbstverständlich sind die vom Autor gesammelten, nicht publizierten Funde auch drinnen.

Bei den Typen, Varietäten und Formen sind die äusseren und inneren morphologischen Charakteristika nebst den Angaben über Sporen, Ökologie u. dgl. m., vernachlässigt, nur geographische Daten, Fundstellen und Literaturzitate sind aufgezählt.

Die Lit. 5 kennt nicht die zwei *Orthotrichum*-Spezialarbeiten von W. Krieger (1915) und E. Piccioli (1932).

Alle diese Mängel, und noch andere mehr, habe ich dem Seligen seinerzeit offen brieflich mitgeteilt — im Interesse der »Moosbodenmelioration».

Dr. Igmàndy verfasste auch die Lebensskizzen zweier Bryologen: Dr. Karl Demeter (Lit. 9) und Màrton Pèterfi (Lit. 10). Beide Nachrufe enthalten auch bryofloristische Daten, denn es werden die Fundorte der in den Herbarien der genannten Bryologen aufbewahrten Exemplare publiziert.

Im ersteren von den vorerwähnten Nachrufen präsentiert sich Dr. Igmàndy auch als Kritiker. Bei Rede von dem Werk »A Magyar birodalom mohflòràja» von Fr. Hazslinszky (Budapest 1886) äussert er, dass es so nachlässig geschrieben sei, dass es fast jeden Wertes entbehre. Ich halte es für ganz überflüssig, unseren hochverdienten Eperjeser Forscher Hazslinszky hochzuschätzen. Es ist genug, sich die Feststellung weil. Dr. A. von Dègens in Erinnerung zu bringen: das Zentrum der Forschungen lag zu Hazslinszkys Zeiten — nicht in Budapest, sondern in E p e r j e s.

Die Kritik von Dr. Igmàndy ist übereilt, hochmütig und ungerecht.

Im übrigen: Dr. Igmàndy war ein rechtschaffener, offenherziger, sehr bescheidener Ungar, der in alleiniger Isolation in der Provinz, mit Begeisterung und in voller Liebe zu seinen Kompatrioten uneigennützig und entsagend für sein Hajduker Volk arbeitete. Ehre seinem Namen!

Als er schon schwer krank war, schrieb er mir immer darüber, dass er schon ungeduldig darauf wartete, an den soziologischen Aufnahmen der »Debrecener Schule» teilzunehmen — denn Professor Soò hatte ihn auch in die Detailarbeit eingeweiht.

Dr. Igmàndy war ein guter Familienvater, der ob seiner zwei Söhne und Enkelchen viel besorgt war.

Sit tibi terra levis! — dem, wegen seiner Gesinnungen schweres Leben zu ertragen und vom Schicksal gemessen wurde.

Jozsef Igmàndy wurde am 12. April 1897 in Püspökladàny geboren. Er bekannte sich zur reformatorischen Lehre. Sein Vater, Jozsef Miklòs Igmàndy, war Direktor des Grundbuchamtes, sein Grossvater Mihàly Igmàndy de Boldogasszonyfa Advokat in Hajdunànàs und sein Urgrossvater Mihàly Igmàndy reformierter Prädiger.

Nach Erledigung der I.—III. Elementarklassen in Püspökladadàny, der IV. in Debrecen und der Gymnasialklassen im Debrecener Kollegium, maturierte er ebendort im Jahre 1915. Die philosophische Fakultät im I.—IV. Semester besuchte er in Debrecen (Geschichte, Geographie), 1917 in Kolozsvàr (Geographie, Naturwissenschaften), II. Semester 1918—19 in Budapest, 1919—20 in Debrecen, II. Semester 1920—21 in Buda.

Im ref. Gymnasium in Hajdunànàs 1921 Suppleant, 1922 ordentl. Gymnasiallehrer. Dann begann er zu botanisieren und hat ein grosses Herbar zusammengebracht. Ihn unterstützten dabei die Herren Prof. Dr. R. Soò und Dr. Adam Boros. Ersterer lud ihn nach Kolozsvàr ein, und während der Sommerferien studierte er die Moossammlung des Siebenbürgischen Museumvereins in Kolozsvàr. Seine Inauguraldissertation verteidigte er 1939 in Debrecen. Im Herbst 1944 flüchtete er nach Sopron und erhielt im Botanischen Institut des Herrn Prof. Dr. D. Fehèr einen Arbeitsplatz. So bryologisierte er in der Soproner Umgebung (Lit. 12). Im Mai 1945 kehrte er nach Hajdunànàs zurück. Dort wurde er als ehemaliger Führer der Jugendschaft verhaftet und neun Monate lang interniert gehalten. Das Volksgericht sprach ihn allerdings später frei, seine Amtsstelle hatte er aber verloren und musste nun seine Familie durch Stundengeben ernähren.

Jozsef Igmàndy war ein sehr fleissiger Mensch, ein guter Erzieher, ein grosser Altruist, guter Patriot und ein begeisterter Popularisator. Sein Herz konnte die schweren Schicksalsschläge nicht ertragen, und so starb er in seinem 53. Lebensjahr am 14. Mai 1950 im Debrecener Spital.

Sein Herbar (etwa 20,000 Bogen und rund 5,000 Mooskonvolute) wurde vernichtet, ebenso seine Bibliothek.

Mit einigen Bryologen, besonders mit den Herren Dr. N. Petrini (Stockholm) und Dr Herman Persson (Stockholm) stand der Selige in regem Briefwechsel.

LISTE DER VERÖFFENTLICHUNGEN DR. JOZSEF IGMÀNDYS.

I. Publikationen bryologischen Inhalts.

1. Hajdunànàs mohaflòràja. (Die Moosflora von Hajdunànàs.) — Tisia, 3, 1939 (Acta Geobot. Hung., 2, 1938/39, p. 128—142). — Inaug. diss., 17 pp.

2. Szikeseink. mohai. (Die Moose unserer Natronböden.) — Ifjusàg ès Elet. 15, p. 15—16. 1939.

3. Bryoszociologiai tanulmànyok Paràdfürdön. (Bryosoziologische Studien in Paradfürdö.) — Botan. Közlöny, 37, p. 291—293. Budapest 1940.

4. Adatok Hajdunànàs epixyl mohaflòràjàhoz. (Daten zur epixylen Moosflora von Hajdunànàs.) — Debreceni Szemle, 15, p. 11—12. 1941.

5. Az Orthotrichum fajok elterjedèse Magyarorszàgon. (Die Verbreitung der Orthotrichum-Arten in Ungarn.) (1—9 tèrkèp.) — Megjelent a Tiszàntuli reformàtus Egyhàzkerület tàmogatàs-àval. — Acta Geobot. Hung., 4, p. 281—331. Kolozsvàr 1942.

6. Az Ulota fajok elterjedèse Magyarorszàgon. (Die Verbreitung der Ulota-Arten in Ungarn.) — Ibid., 5, p. 69—86. Kolozsvàr 1942.

7. Mohos fataörzsek. (Bemooste Baumstämme.) — Ifjusàg ès Elet, 17, p. 221—224. 1942.

8. Egy feltünö moha: a Leucobryum glaucum. (Ein auffallendes Moos: Leucobryum glaucum.) — Ibid., 18, p. 236. 1943.

9. Demeter Kàroly emlèkezete. (Erinnerung an Karl Demeter.) — Scripta botan. Musei Transsylvanici 1943, p. 49—63. Kolozsvàr 1943.

10. Pèterfi mint Alföldkutato. (Pèterfi als Alföldforscher.) — Ibid., p. 131—135. Kolozsvàr 1943.

11. Bryologiai kiràndulàsok Rahò környèkèn (1 szövegàbra). (Bryologische Ausflüge in der Umgebung von Rahò.) — Ibid. 1944, p. 23—25. Kolozsvàr 1944.

12. Adatok Sopron mohaflòràjàhoz. Data to the Bryological flora of Sopron. — Erdèszeti Kisèrtelek, 49, p. 1—4. 1949. — Letzte Publikation des Verfassers.

13. (zusammen mit E. Bàn). Adatok Hajdu vàrmegye mohflòràjàhoz. — Debreceni Szemle, 8, p. 285—286. 1941.

14. (zusammen mit A. Boros). A. Leucobryum glaucum magyarorszàgi elterjedèse. (Die Verbreitung des Leucobryum glaucum in Ungarn.) — Acta Geobot. Hung., 5, p. 241—250. Kolozsvàr 1943.

15. Dr b.Soò Rezsö: Felföldy Lajos ès Igmàndy Jòzsef dr közremüködèsèvel irta Dr b.Soò Rezsö: Nyirsègi ès tiszàntuliflòrakutatàsaink eredmènyeihez. III. — Botan. Közl. 1942, p. 49—53. Budapest 1942. — Bryophyta.

II. Arbeiten über Phanerogamen.

(Aus dem Originalmanuskript Dr. Igmàndys teils abgeschrieben, teils ergänzt nach dem »Botanischen Repertorium» der Zeitschrift Botanikai Közlemènyek, Budapest. Dennoch ist das Verzeichnis lückenhaft geblieben, weil beide Zeitschriften sowohl in der städtischen Bibliothek wie in der Büchersammlung des Staatlichen Gymnasiums in Gyula fehlen.)

16. Kèsö ös„szel viràgzò növènyeink. — Debreceni Szemle, 4, p. 87—88. 1930.

17. Adatok Hajdu vàrmegye növènyzetèhez. — Ibid., 5, p. 188. 1931.

18. A szarvasköi Wehrlit növènyzete. — Ibid., 8, p. 91. 1934.

19. Nyàr vègèn viràgzò Pulsatilla nigricans. — Ibid., 8, p. 81. 1934.

20. Ujabb adatok Hajdu vàrmegye növènyzetèhez. — Ibid., 7, p. 81. 1933.
21. Egy èrdekes növènycsalàd. (Kontyviràgfèlèk.) — Ijfusàg ès Elet, 16, p. 81. 1940.
22. A Bükk nèhàny èrdekesebb növènye. — Ibid., 13, p. 223—225. 1938.
23. Tündèrròzsafèlèk. — Ibid., 17, p. 31—34. 1941—42.
24. Hajdunànàsi kiskertek. — Debreceni Szemle, 15, p. 60—65. 1941.
25. Botanikai csodabogarak. — Ijfusàg ès Elet.
26. A Telekia speciosa (Schreb.) Baumg. elterjedèse a Bükkben. — Botan. Közlem., 34, p. 231—232. 1937.
27. Adatok a harcigàzoknak a növènyekre kifejtett hatàsàhoz. — Lègoltalmi Közlem. 1943.
28. Elömunkàlatok a Bükk hegysèg ès környèke flòràjàhoz. Dr Boros Adàm, Dr Igmàndy Jòzsef, Dr Màthè I. ès Dr Ujvàrosi M. közremüködèsèvel irta: Dr berei Soò Rezsö. — Botan. Közlem., 40, p. 169—221. Budapest 1943.
29 (zusammen mit S. Kelemen). A nèpi orvoslàs növènyei Hajdunànàson. — Debreceni Szemle, 17, p. 209—212.

III. Volkstümliche botanische Schriften.

30. Tavasz az Alföldön. — Ijfusàg ès Elet, 13, p. 340—342. 1937.
31. Oriàsi pöfeteggombàk Debrecen hatàràbòl. — Debreceni Szemle, 3, p. 411—412. 1929. — (Grosses Exemplar von Gastraea bovista: 35 × 60 cm.)

IV. Pädagogische Schriften.

32. Nèhàny szò a közèpiskola növènytani tanitàsàròl. — Protestàns Tanügyi Szemle 1933.
33. Közèpiskolai növènytan 100 èvvel ezelött. — Ifjusàg ès Elet, 16, p. 45—46. 1940.

V. Zoologische Schriften (volkstümliche).

34—42. In den Zeitschriften Ifjusàg ès Elet, Debreceni Szemle und Termèszettudomànyi Szemle (Pòt-Füzetek) erschienen.

VI. Geographische Schriften.

43—46. In den Zeitschriften Ifjusàg ès Elet und Hajdunànàsi Ujsàg Evkönyve 1934.

VII. Ethnographie und Volksleben.

47—85. In den Zeitschriften Debreceni Szemle, Ifjusàg ès Elet. Hajdunànàsi Ujsàg, Nèprajzi Ertesitö und Ethnographia-Nèpèlet.

Alle volkstümlichen Schriften des Verfassers sind schwungvoll geschrieben, in echter, unverfälschter Volksgesinnung und flottem Stil.

Quellen:

1. Autobiographie vom 25. Februar 1950. — In meiner Sammlung.
2. Meine persönlichen Erinnerungen sowie an mich im ersten Halbjahr 1950 nach Màtrahàza geschriebene Briefe.
3. Familiarischer Trauerbrief.
4. Bildnis vom Februar 1950.

Societas pro Fauna et Flora Fennica 16. 5. 1951—13. 5. 1952.

Redogörelse avgiven vid årsmötet den 13 maj 1952 av Sällskapets ordförande, professor emeritus fil. dr ALVAR PALMGREN.

Sällskapet avslutar i dag sitt 131:sta arbetsår.

Över verksamheten får jag avgiva följande berättelse, i det jag beträffande kassaförvaltningen samt bibliotekets tillväxt och förvaltning hänvisar till de redogörelser, som senare i dag skola avgivas av herrar skattmästaren och bibliotekarien. Yttermera komma sedvanliga redogörelser att avgivas av Sällskapets intendenter för de inhemska samlingarnas tillväxt vid Universitetets botaniska och zoologiska institutioner.

Ordinarie *månadsmöten* hava hållits lördagen den 6 oktober, 3 november, 1 december, 2 februari, 1 mars, 5 april, 3 maj samt årsmötet i dag, Flora-dagen den 13 maj.

Utöver de ordinarie mötena har Sällskapet den 23 sistlidne maj sammanträtt till *extra möte* för åhörande av ett föredrag av Lektorn Fil.dr GUNNAR ERDTMAN (Stockholm).

Samtliga möten hava hållits kl. 19 här i Borgarståndets forna plenisal. Närvarande hava vid de ordinarie mötena varit 32—50 medlemmar (48, 33, 50, 45, 32, 45, 36), vid de inledande föredragen, till vilka allmänheten varit inbjuden, 45— ca 160 åhörare (53, 45, ca 150, 70, 60, ca 160, 57). I årsmötet deltaga 45 medlemmar.

Vid mötet den 5 april fördes protokollet, i anledning av sekreterarens vistelse på utrikes ort, av fil.lic. K. O. DONNER.

Sällskapet har under det gångna arbetsåret haft glädjen att i sin krets få välkomna trenne celebra gäster och föredragshållare: Lektorn, fil.dr GUNNAR ERDTMAN (vid extra möte 23 maj 1951), forskningsresanden fil.lic. STEN BERGMAN (vid mötet 1 december) samt föreståndaren för Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm, prefekten för dess Botaniska avdelning, professorn fil.dr ERIC HULTÉN (vid mötet 5 april). Dr Bergman åtföljdes av sin maka fru DAGNY BERGMAN, som bl. a. deltagit i hans berömda, 3 år långa forskningsfärd på Kamtschatka åren 1920—1922.

Forskningsresanden Sten Bergman var inbjuden av Geografiska Sällskapet i Finland och vårt Sällskap. Utöver sina föredrag för de inbjudande sällska-

pen hade dr Bergman älskvärdheten att erbjuda ett föredrag till förmån för något ändamål av allmänt intresse, vilket av detta Sällskaps ordförande finge bestämmas. Föredraget hölls den 3 december i Universitetets Solennitetssal till förmån för Domus academica. Yttermera hade dr Bergman vänligheten att hålla ett föredrag för Grankulla samskola. På anhållan av Nordenskiöld-Samfundet i Finland höll dr Bergman slutligen ett föredrag inför dettas filial i Vasa, den 4 dec.

Prof. Hultén var inbjuden av Nordenskiöld-Samfundet i Finland och vårt Sällskap. Förutom i Helsingfors höll prof. Hultén ett föredrag även för Nordenskiöld-Samfundets filial i Vasa.

Mötena hava inletts med *föredrag* av:

Lektorn Fil.dr Gunnar Erdtman (Stockholm): Växtsystematik och paleobotanik i palynologiskt perspektiv, vid extra möte 23 maj 1951;

Professor Runar Collander: Nyare framsteg i fråga om fotosyntesens mekanism, 6 okt.;

Fil.kand. B. J. Wikgren: Några synpunkter på vattendjurens osmotiska regulation, 3 nov.;

Forskningsresanden fil.lic. Sten Bergman (Rönninge per Stockholm): Studier över paradisfåglar och andra djur på Nya Guinea 1948—1949, 1 dec.;

Docent W. Hackman: Minnesord över professor emeritus fil.dr. Harry Federley, 2 febr.;

Student Henrik Wallgren: Fåglarnas flyttning som ekologiskt anpassningsproblem, 2 febr.;

Docent Lars von Haartman: Huru småfåglarna föder upp sina ungar, 1 mars;

Prof. Eric Hultén (Stockholm): En botanisk forskningsfärd till Alaskas sydkust och Aleuterna, 5 april;

Prof. M. J. Kotilainen: Näkemyksiä kasvillisuudesta ja kasvistosta Norjan ultraemäksisillä kentillä (Synpunkter på vegetationen och floran på ultrabasiskt underlag i Norge), 3 maj;

Docent T. J. Hintikka. Minnesord över lektor Pekka Aappo (Ape) Rantaniemi, 3 maj.

Vid mötet den 1 dec. bragte docent Hans Luther i erinran att 50 år förgått sedan algforskningens grand old man i Finland, K. E. Hirn, utgav Finnländische Vaucheriaceen.

Vid mötet 3 maj förelade docent Luther ett telegram till William Nylander i Paris, avsänt av Sällskapets ordförande prof. Th. Saelan vid Sällskapets 60-årsdag den 1 nov. 1881.

Vetenskapliga *meddelanden* hava avgivits till ett antal av 35. De botaniska (26) fördela sig på följande medlemmar: T. Brander (genom L. von Haartman), V. Erkamo (genom H. Buch), L. Fagerström, O. Fortelius (genom K. O. Donner), B. Färdig, R. Grönblad (genom H. Luther), Max Hagman, E. Häyrén, H. Luther, H. och Inge Luther, J. Jalas, G. Marklund, B. Olsoni, H. Törnroth, Tor-Leif Westman. De zoologiska (9) hava avgivits av herrar L. von Haartman, W. Hackman, E. Häyrén, Harald Lindberg.

Av Sällskapets *skrifter* hava sedan senaste årsmöte utkommit:

Memoranda Societatis pro Fauna et Flora Fennica 27, 1950—1951. Edendum curavit Holger Ahlqvist. 53 Fig., 2 Imag.phot., 1 Tab. geogr. Helsingforsiae 1951—52. S. 1—232.

I serien Acta Botanica Fennica:

N:o 48, A. L. Backman: Najas marina All. in Europa einst und jetzt. Helsingforsiae 1951. S. 1—32.

I serien Acta Zoologica Fennica:

N:o 65, Einari Merikallio: On the Numbers of Land-Birds in Finland. With 5 Tables and 3 Maps. Helsingforsiae 1951. P. 1—16.

N:o 66, K. O. Donner: The Visual Acuity of some Passerine Birds. With 17 Tables and 13 Figures. From the Zoological Institute of the University, Helsingfors, Helsingforsiae 1951. P. 1—40.

N:o 67, Lars von Haartman: Der Trauerfliegenschnäpper. II. Populationsprobleme. Mit 22 Tabellen, 2 Diagrammen und 1 Karte. Helsingforsiae 1951. S. 1—60.

N:o 68, Eric Fabricius: Zur Ethologie junger Anatiden. Mit 1 Tabelle, 2 Diagrammen, 4 Figuren und 9 photographischen Aufnahmen. With an English Summary. Helsingforsiae 1951. S. 1—178.

N:o 69, Tor G. Karling: Studien über Kalyptorhynchien (Turbellaria), IV. Einige Eukalyptorhynchia. Mit 15 Abbildungen im Text und einer Tafel. Helsingforsiae 1952, S. 1—49.

I serien Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica:

N:o 67, 2, C. J. van der Klaauw (Universität Leiden, Holland): Bau, Lebensweise und Milieu der Tiere. Die Grundlagen einer oekologischen Morphologie. Vortrag, gehalten am 30 September 1946, in der Universität Helsingfors. Helsingforsiae 1951. S. 1—18.

N:o 67, 3, T. Brander: Tre studier över bisamråttan (Ondatra z. zibethica L.). Med 8 bilder. Helsingforsiae 1951. S. 1—54.

Med sistnämnda tvenne skrifter är Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica tom 67 avslutad.

Sällskapet har sålunda under det i dag tilländalupna arbetsåret utgivit skrifter till ett sammanlagt sidoantal av 679, mot 1413 (1950—1951), 809, 806, 1168 under de närmast föregående 4 åren.

I korrektur föreligger:

För Acta Zoologica Fennica: L. Baenick (Lübeck): Pilzkäfer und Käferpilze. Ökologische und statistische Untersuchungen. (250 sidor.)

För Acta Soc. F. Fl. Fenn.: L. von Haartman: Über ungepaarte Männchen in Grenzpopulationen der Kleinvögel. (28 sidor.)

På grund av Sällskapets starkt beträngda ekonomiska läge (se s. 110) har flere inlämnade manuskript tillsvidare icke kunnat lämnas till tryck. Bland dessa framstår särskilt Pär Harald Lindbergs, enligt uppdrag av Sällskapet av 5 dec. 1941 utarbetade sammanställning för Bibliotheca Zoologica Fenniae av Finlands zoologiska litteratur för tidsperioden 1930—1940, vilket är så mycket mer beklagligt, som detta manuskript blivit starkt fördröjt.

För instundande sommar disponerar Sällskapet som *studiestipendier* mk 11.900: — räntemedel ur följande fonder: För botanik och zoologi (Palméns,

Sundströms och Palmgrens fonder) mk 5.400: —; för zoologi (Karl Langs fond) mk 1.400: —; för entomologi (Poppius och Siltalas fonder) mk 2.600: —; främst för ornitologi (Finniläs fond) mk 1.500: —; för exkursioner (De stupades fond) mk 1.000: —. I anseende till att Sällskapets stipendiebelopp, som en följd av penningvärdets starka fall under trenne årtionden, i detta nu kunna betraktas som nära nog betydelselösa, har Sällskapet den 5 april på förslag av Styrelsen beslutat detta år lägga räntorna till kapitalet.

Styrelsen har under året sammanträtt 4 gånger, den 10 okt., 18 dec., 18 mars samt 8 maj. Dess åtgärder hava främst gällt Sällskapets ekonomiska ställning samt tryckningsverksamheten.

Följande åtgärder av Sällskapet eller dess Styrelse må i övrigt nämnas:

I. Med. o. kir. dr T. Brander har den 28 april 1951 ställt till Sällskapets förfogande mk 10.000: — att utdelas som stipendium för en undersökning av floran i SW-Tavastland. I enlighet med donators önskan har Sällskapet den 3 november, på förslag av Styrelsen av den 10 oktober, tilldelat stipendiet fil.kand. Lars Fagerström, som sommaren 1951 verkställt studier inom området ifråga.

II. Styrelsen har 10 okt. 1951 på förslag av prof. M. J. Kotilainen tilldelat fil.dr A. L. Backman ett understöd om mk 15.000: — för en sommaren 1951 utförd undersökning av den subfossila floran på eutrofa marker i Kittilä, där prof. Kotilainen året förut gjort det anmärkningsvärda fyndet av Najas flexilis. Sällskapet har den 3 november godkänt denna åtgärd.

III. Styrelsen har 18 dec., efter hemställan av 13 dec., beviljat Delegationen för de Vetenskapliga samfunden ett tillfälligt lån om mk 25.000: — att användas som bidrag för utbetalning av personalens löner för januari månad 1952.

IV. Såsom av årsberättelsen för nästföregående verksamhetsår (1950—1951) s. 143 framgår, har Sällskapet nämnda år, förutom Memoranda 26, utgivit 12 skrifter till ett sammanlagt sidantal om 1413. Av dessa voro vid årsskiftet 1950—1951 i korrektur, resp. under sättning, 3 digra skrifter om sammanlagt 791 sidor (Memoranda 26, Acta Bot. Fenn. 49, 50), vilka till tryck antagits redan flere månader tidigare med beaktande av då rådande prisförhållanden. Kort efter ingången av kalenderåret 1951, den 24 januari, mottog Sällskapet det oväntade meddelandet, att tryckningskostnaderna, som för vårterminen 1950 varit mk 13.300: — per tryckark för en upplaga om 1000 exemplar, samt för höstterminen mk 17.300: —, stigit till mk 25.900: —, med förhöjningar i härtill svarande skala för övrigt tryck. Konsekvensen härav kunde icke bliva annat än ett betydande deficit för kalenderåret 1951, i trots av att tryckningen av tvenne betydelsefulla arbeten om sammanlagt ca 500 sidor uppskjutits till året 1952. (L. Baenick, samt Pär Harald Lind-

berg; se s. 109). Detta sålunda uppkomna deficit beräknas i november av skattmästaren komma att uppgå till mk 1.301.433: — vid årsskiftet 1951—1952. Inför detta perspektiv har Sällskapet i en av ordföranden, viceordföranden, sekreteraren och skattmästaren den 19 nov. 1951 dagtecknad, utförligt motiverad skrivelse till Statens Naturvetenskapliga Kommission för året 1951 anhållit »om ett tilläggsanslag, enligt Kommissionens prövning, för nedbringande i görligaste mån av det deficit om mk 1.301.433, som verksamheten under året 1951 kommer att medföra». Denna hemställan har av Kommissionen beaktats. I januari hade Sällskapet förmånen att få emottaga ett tilläggsanslag för året 1951 om mk 400.000: —.

Då nu nämnda hemställan av 19 november i detalj belyser Sällskapets tryckningsverksamhet och de därmed förbundna kostnaderna och på så sätt torde vara ägnad att jämväl giva en påminnelse om Sällskapets karaktär av förlagsinstitution, meddelas densamma som bilaga. (Bilaga I.)

V. I brev av 28 okt. har dr Torild Brander för instundande sommar till Sällskapets förfogande ställt mk 15.000: — för fortsatta studier av floran i SW-Tavastland. Sällskapet har i dag på förslag av Styrelsen av 8 maj tilldelat stipendiet fil.kand. Lars Fagerström, som redan förliden sommar med understöd av dr Brander påbörjat studier inom området.

Den 4 januari har Tryckeriaktiebolaget Tilgmann meddelat, att priset per tryckark för en upplaga om 1000 exemplar yttermera stigit, från mk 25.900:- till mk 26.950:-, detta som följd av förhöjt papperspris.

Såsom av årsberättelsen för arbetsåret 1950—1951 framgår (Memoranda 27, s. 145, 157—162), meddelade jag vid mötet den 7 okt. 1950, att jag i skrivelse av 10 sept. till Ålands Landskapsnämnd hemställt »om åtgärder för fredande för all framtid av Idö och Brunskär öar i Karlby skärgård av Kökar socken». Denna hemställan gjordes efter överenskommelse med prof. Erik Jorpes i Stockholm, hemma från Jorpes hemman i Kökar: Överboda, samt redaktör Nandor Stenlid (Johansson), hemma från Nåtö i Lemland. Min hemställan fann den 23 sept. 1950 stöd i en av Styrelsens samtliga medlemmar, förutom ordföranden, undertecknad skrivelse till Ålands Landskapsnämnd (i Memoranda 27 står s. 145 felaktigt 23 nov.; skrivelsen ingår s. 162).

I skrivelse av 7 dec. 1950 (Memoranda 27, s. 145, 162), undertecknad av lantrådet Viktor Strandfält och landskapsforstmästaren Albin Andrée, meddelade Ålands Landskapsnämnd, att densamma »vid ärendets föredragning den 25 okt. gav i uppdrag åt landskapsagronomen och landskapsforstmästaren att verkställa värdering av ifrågavarande holmar. Denna värdering

har dock icke blivit utförd emedan ägokarta över holmarna ifråga ej varit tillgänglig. Nämnda karta skall under vinterns lopp anskaffas och värderingen verkställas inkommande vår.»

Den 16 sistlidne augusti fick jag av prof. Erik Jorpes emottaga »en promemoria över ett diskussionssammanträde, hållet på Kökar rörande Idö och Brunnskär».

Prof. Jorpes skriver: »Det nuvarande läget framgår av promemorian. Landskapsnämnden lutar bestämt åt ett arrenderande och synes ställa sig mycket gynnsamt till ett arrende enligt här uppgjorda principer. Detta torde väl vara den enda utvägen, som för närvarande står till buds, och synes den vara ganska tillfredsställande. Vi få hoppas Landskapsnämnden låter höra av sig inom en icke alltför avlägsen framtid.»

I anseende till frågans betydelse och till belysande av de med densammas lösning förknippade svårigheterna meddelas i bilaga utdrag ur prof. Jorpes promemoria över diskussionssammanträde med ägarna till skifterna å Idö och Brunnskärs öar i Karlby, Kökar, hållet vid Jorpes onsdagen den 8. 8. 1951. (Bilaga II.)

Jag har i dag, den 13 maj, av landskapsforstmästaren Albin Andrée erhållit meddelande, att överenskommelse träffats mellan Landskapsnämnden och flertalet av ägarna av jord på Idö och Brunnskär. För Idö gäller överenskommelsen 5 av öns 6 skiften; för Brunnskär det ena av 2 skiften.

Överenskommelsen innebär arrende för en tid av 30 år. För denna tid är varje betande med får, getter och hästar förbjudet. Tillåtet är betande med nötkreatur efter höslåttern, under tiden 1 aug.—1 okt., dock endast med 4 nöt för varje skifte (i allt 8 skiften). Rätt till fortsatt höslåtter tillförsäkras ägarna. Ägarna äro skyldiga att ombesörja hävdvunnet röjningsarbete för bevarande av den nu rådande lövängsnaturen, vilken utgör en förutsättning för markernas utnyttjande som slåttermarker. Lövkvistning av ädla trädslag, såsom ask och lönn förbjudes. Jag hänvisar till överenskommelseurkunden, undertecknad i Kökar: Karlby 4 okt. 1951 samt å Landskapsnämndens vägnar i Mariehamn 12 dec. 1951. (Bilaga III.)

Med den nu gjorda överenskommelsen synes vegetationens fortbestånd i dess hittillsvarande form betryggad på Idö och Brunnskär för en tid om 30 år framåt. De tvenne jordägare, som icke förenat sig om arrendet, äro skyldiga att avstänga sina områden, för den händelse dessa av dem upplåtas till bete. I anseende till de härmed förknippade kostnaderna torde man kunna räkna med att även dessa jordägare framdeles skola komma att förena sig om arrendet.

Den överenskommelse beträffande Idö och Brunnskär, som nu träffats av Landskapsnämnden, innebär en betydande vinning för Sällskapets strävanden i naturskyddets tjänst.

Typis expr. 9. 6. 1953.

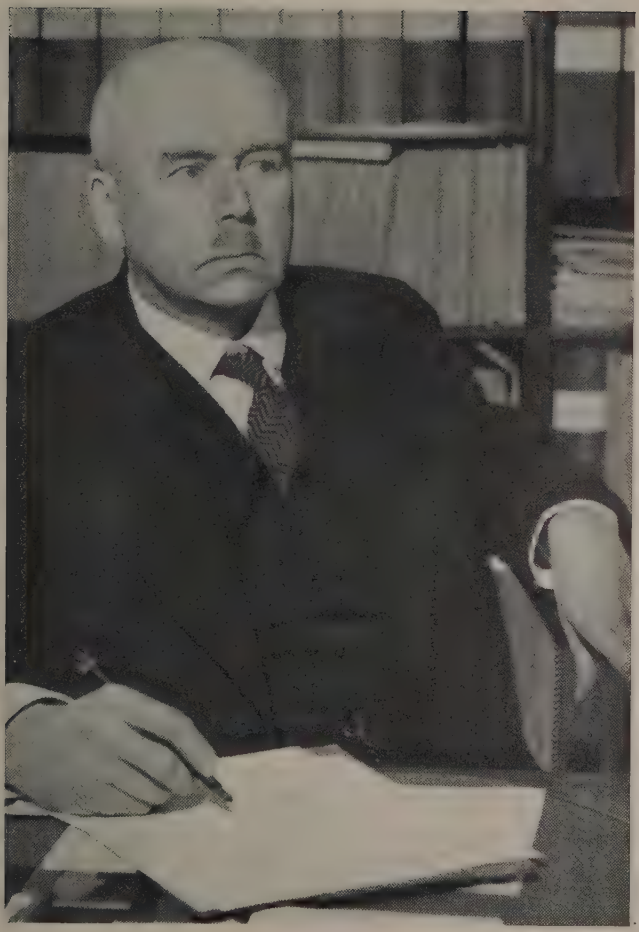

1948.

Efter delfåendet av detta meddelande har Sällskapet i dag uppdragit åt ordföranden att till Ålands Landskapsnämnd, dess lantråd Viktor Strandfält och forstmästare Albin Andrée, ävensom till prof. Erik Jorpes och redaktör Nandor Stenlid framföra Sällskapets uppskattning av den nu vunna temporära lösningen av problemet Idö-Brunnskär samt dess tacksamhet för allt det stöd och det initiativ, som härmed kommit naturskyddstanken till del.

Under hänvisning till Skattmästarens detaljerade redogörelse (Bilaga VII) får jag beträffande *kassaställningen* meddela följande av Herr Skattmästaren mig meddelade uppgifter:

Sällskapets *kassaställning* utvisade vid kalenderårsskiftet 1951—1952 ett deficit om mk 793.669; motsvarande deficit var vid årsskiftet 1950—1951 mk 154.829: —, vid årsskiftet 1949—1950 mk 423.457: —, vid årsskiftet 1948—1949 mk 541.775: —, vid årsskiftet 1947—1948 mk 244.976: 35, vid årsskiftet 1946—1947 mk 102.383: 25, vid årsskiftet 1945—1946 mk 822: 85.

Statsanslaget för kalenderåret 1951 har varit mk 850.000: — (mot mk 700.000: — för året 1950). Utöver statsanslaget har Sällskapet för sin löpande verksamhet ur penninglotteriets vinstmedel erhållit mk 974.000: — (mot 1.005.300 för året 1950), summa mk 1.824.000: —. Härtill har Sällskapet yttermera för året 1951 erhållit ett tillfälligt tilläggsanslag om mk 400.000: — (se s. 111). Sällskapet har sålunda för sin verksamhet 1951 sammanlagt erhållit i statsunderstöd mk 2.224.000: —.

I understöd för kalenderåret 1952 har Statens Naturvetenskapliga Kommission föreslagit mk 1.100.000 i statsanslag samt mk 880.000 lotterimedel, sammanlagt mk 1.980.000 :—.

Ur *Bibliotekariens årsberättelse* framgår, att biblioteket tillvuxit med 2.940 nummer, mot 1.829 under närmast föregående år. (Bilaga VIII.)

Sällskapet mottog vid slutet av senaste verksamhetsår inbjudan att låta sig representeras vid de högtidligheter och sammankomster, varmed Zoologisch-Botanische Gesellschaft in Wien den 7—9 juni skulle komma att celebrera sin 100-årsdag. Sällskapet har i en adress till det illustra samfundet framfört sin lyckönskan. (Bilaga IV.)

Denna vår har 25 år förgått sedan Ålands Fågelskyddsförening stiftades. Sällskapet har med anledning härav i en den 20 mars dagtecknad adress till föreningen framfört sin lyckönskan samt uttryck för sin uppskattning av den verksamhet Föreningen och dess framsynte och nitiske ordförande Kapten Karl Holmquist utfört, bl.a. genom grundandet av Signilskärs flyttfågelstation, den första i sitt slag i Norden. (Bilaga V.)

Den 13 sistlidna november avled Sällskapets hedersledamot e.o. professorn, fil.dr HARRY FEDERLEY vid en ålder av 72 år.

Harry Federley trädde den 3 april 1897 som nyss bliven student in i detta Sällskap. Han skulle under en tidsrymd av 55 år komma att höra till dess mest trofasta medlemmar. Vid våra möten saknades han sällan. I Sällskapets Styrelse och vid dess ledning har han varit ett insiktsfullt och trofast, alltid och i många värv redoboget stöd. Med Harry Federley har en storman i Finlands biologiska forskning gått ur tiden, en framsynt, ansvarsmedveten forskare och medborgare, en man fri från flärd och självviskt tänkande, vänfast och minnesgod.

Den 2 sistlidne november uppnådde Sällskapets hedersledamot prof. HARALD LINDBERG den höga åldern av 80 år. Prof. Lindberg hade då under en tid av ej mindre än 62 år tillhört vårt samfund. Sällskapets lyckönskan och varma tack för trofast, alltid beredvilligt stöd framfördes av dess Styrelse.

Den 8 november fyllde Sällskapets forne, högt värderade styrelsemedlem prof. V. KUJALA 60 år. Sällskapet framförde genom sin Styrelse sin lyckönskan och sin uppskattning av det stöd och den välvilja prof. Kujala alltid låtit Sällskapet komma till del.

Den 17 februari fyllde Sällskapets hedersledamot prof. ALEX. LUTHER och den 31 mars dess hedersledamot prof. T. H. JÄRVI 75 år. Till prof. Luther framfördes genom Styrelsen samt till prof. Järvi, som var bortrest, genom telegram Sällskapets lyckönskan samt dess varma tack för trofast, uppoffrande stöd.

Den 11 april fyllde direktör E. ARO 60 år. Direktör Aro har under ca ett kvart sekel som företrädare för Aktiebolaget Tilgmann tekniskt lett Sällskapets tryckningsverksamhet och därvid varit Sällskapet till ett ovärderligt stöd. Sällskapets hälsning och tacksamhet framfördes genom dess Styrelse. (Bilaga VI.)

Styrelsens sammansättning har varit följande: Ordförande professor emeritus Alvar Palmgren, viceordförande prof. Toivo Henrik Järvi, sekreterare docent Lars von Haartman, skattmästare direktör Sten Stockmann, bibliotekarie fil. lic. Kai Otto Donner, ävensom prof. Harald Lindberg, prof. Runar Collander, prof. Alexander Luther, prof. Harry Federley († den 13 sistlidne november), prof. Ernst Häyrén med prof. Pontus Palmgren och prof. Ilmari Hustich som suppleanter.

Intendent vid de botaniska samlingarna har varit kustos fil. dr Gunnar Marklund, för de allmänna zoologiska samlingarna kustos docent Olavi Kalela, för de entomologiska samlingarna kustos prof. Richard Frey.

Sällskapets representant i Delegationen för de vetenskapliga samfunden är prof. Toivo Henrik Järvi, med prof. Pontus Palmgren som suppleant.

Redaktör för serien Memoranda är mag. Holger Ahlqvist.

Acta Botanica Fennica, N:o 48 har redigerats av prof. Ernst Häyrén.

Acta Zoologica Fennica, N:o 65 har redigerats av docent Lars von Haartman, N:o 66, 67 och 68 av prof. Pontus Palmgren, N:o 69 av prof. Alexander Luther.

Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica, N:o 67,2 och 67,3 hava redigerats av docent Lars von Haartman.

Till *korresponderande medlemmar* ha den 1 mars kallats forskningsresanden fil.lic. Sten Bergman samt fil.dr Erik Asplund.

Till *inhemska medlemmar* hava invalts: Studeranden Olavi Hildén (6 okt.), folkskolläraren Martin Ingo och fil.kand. Lauri Korhonen (3 nov.), avdelningschefen Harry Berghem, ingeniören Henrik Bruun, preparatorn Carl Otto Alfred Grönvall och studeranden Inga Liewendahl (2 febr.), studeranden Toini Tikkanen (5 april), studerandena Toivo Yrjö Kaarle Vasari, Aimo Matti Kaasinen, Kari Yrjö Henrik Lagerspetz och Lalli Kalervo Laine, agr.forstkand. agronom Margareta Segercrantz samt fru Seidi Florence (Pian) Hackman (3 maj), fil.mag. Björn Cederhvarf (13 maj).

Vid Sällskapets senaste årsmöte framlade jag i anslutning till min tidigare framställning i årsberättelsen för arbetsåret 1941—1942 (Memoranda 18, s. 188—190) några grundkonturer för ett Sällskapet värdigt högtidlighållande av dess stundande 150-årsdag den 1 november 1971 (Memoranda 27, s. 150—154). Det bör för Sällskapet vara en hedersuppgift att vid denna 150-årsdag i möjligast fullständig, allsidig och värdig form belysa och förteckna Finlands växt- och djurvärld och på så sätt infria det framsynta och vidsynta program, som ligger i lösenorden »pro Fauna et Flora Fennica» av den 1 november 1821. Vid Styrelsens sammanträden den 10 oktober och 18 mars har jag i anslutning till mitt uttalande vid årsmötet 1951 till Styrelsens medlemmar riktat en allvarlig vädjan att var i sin stad, i samarbete med kolleger, elever och andra intresserade, skrida till omedelbara åtgärder för ett fortsatt planmässigt utforskande av landets flora och fauna och för det allaredan föreliggande och under kommande år förfullständigade materialets sammanställande. Om önskvärdheten härav råder icke, och har väl knappast någonsin under Sällskapets tillvaro rått något tvivel. Det är nu närmast fråga om vilja och förmåga till handling. Programmets fullföljande ställer sig under inga förhållanden lätt, och i all synnerhet icke lätt under nu rådande ekonomiskt och politiskt tyngda tider, men det är hedersamt. Frågan gäller icke mindre än ett monumentalt sammelverk över Finlands växt- och djurvärld, ett äre-

minne över 150 år av arbete i biologins och fosterlandets tjänst. Jag vädjar i dag än en gång till Sällskapet. Framtiden skall utvisa i vilken grad Sällskapets ledning och dess medlemmar varit denna fosterländska uppgift vuxna.

Det nu tilländalupna verksamhetsåret har starkt tyngts av ekonomiskt tryck. Kalenderåret 1951 gick in med ett deficit om blott mk 154.829: —. Det skulle komma att sluta med ett deficit om mk 793.669: —, trots det att tryckningsverksamheten starkt beskurits. För orsaken härtill har tidigare i denna berättelse redogjorts (s. 110). Den är tvåfaldig: Dels tryckningskostnadernas oväntat starka stegring den 24 januari 1951, dels det betydande sidantal skrifter, som redan under året 1950 med då rådande prisläge antagits till tryckning. Med avseende å Styrelsens inställning till tryckningsverksamheten och dennas ekonomiska konsekvenser må nämnas, att Styrelsen konsekvent eftersträvat att icke låta anstå med tryckningen av inlämnade disputationer. När sådana kunna väntas kan i regel icke på förhand med nödig säkerhet överblickas, och än mindre tiden för tryckets avslutande och räkningarnas utställande. På året 1951 kom att falla tvenne disputationer, den ena med ett sidantal om 601, till ett belopp om mk 1.477.927: —, den andra till ett sidantal om 178 och till ett belopp om mk 360.202: —, sammanlagt 779 sidor till ett belopp om mk 1.838.129: —, vilket med mk 14.129: — överstiger Sällskapets hela ordinarie årsanslag för kalenderåret 1951.

Sällskapet hedrar i dag minnet av (Bilaga IX):

Professorn, fil.dr Harry Federley, född den 22 mars 1879, medlem av Sällskapet den 3 april 1897, hedersmedlem den 1 november 1946, död den 13 november 1951.

Medicinelicentiaten Elin Augusta Elmgren, född den 9 augusti 1864, medlem av Sällskapet den 3 maj 1895, död den 4 januari 1952.

Lektorn, fil.mag. Pekka Aappo (Ape) Rantaniemi, född den 2 december 1873, medlem av Sällskapet den 3 oktober 1896, död den 23 april 1952.

Lektorn, fil.mag. Emil Othniel Malmberg, född den 15 januari 1863, medlem av Sällskapet den 13 maj 1885, död den 9 maj 1952.

Sällskapet hedrar de bortgångnas minne.

Bilaga I. Skrivelse av 19 nov. 1951 till Statens Naturvetenskapliga kommission.

Till Statens Naturvetenskapliga kommission.[1]

Sällskapets *Societas pro Fauna et Flora Fennica* ställning utvisade vid kalenderårsskiftet 1950—1951 en skuld för obetalade tryckningskostnader om mk 154.829: —.

För året 1951 har Sällskapet förmånen att i statsanslag åtnjuta mk 850.000: — (ordinarie årsanslag) + mk 974.000: — (penningelotteriets vinstmedel) = mk 1.824.000: —.

För verksamheten året 1951 förelåg vid årsskiftet i korrektur eller under sättning

[1] Inlämnad även med finskspråkig text.

3 digra arbeten (i förteckningen nedan de 3 förstnämnda, sammanlagt 791 sidor), vilka till tryckning antagits redan 1950 under beaktande av då rådande prisförhållanden. Den 24 januari fick Sällskapet mottaga meddelandet, att AB Tilgmann sett sig tvungen till avsevärda höjningar i prisen för tryck. För en upplaga om 1.000 exemplar komme debiteringen per tryckark att höjas till mk 25.900: — (vårterminen 1950 mk 13.300: —; höstterminen 1950 mk 17.300: —); motsvarande förhöjningar skulle ske för petit- och colonellsats, tabellsats, främmande språk, för omslag och andra med tryckningen sammanhängande utgiftsposter.

För de under innevarande kalenderår tryckta skrifterna stiga tryckningskostnaderna till mk 2.783.238: —, enligt nedangivna sammanställning:

Memoranda Societatis pro Fauna et Flora Fennica, 26. 190 sidor, 32 fig., 1 Tab., 1 Tab.geogr. (Incl. författarexemplar)		mk	397.123: —
Acta Botanica Fennica:			
N:o 48, A. L. Backman: Najas minor All. in Europa einst und jetzt.	32 sid.	mk	60.000: —
N:o 49, Hans Luther: Verbreitung und Ökologie der höheren Wasserpflanzen im Brackwasser der Ekenäs-Gegend in Südfinnland. I. Allgemeiner Teil. Mit 15 Tabellen, 5 Figuren, 4 Tafeln und 100 Karten	231 »	»	723.611: —
N:o 50, Hans Luther: Verbreitung und Ökologie der höheren Wasserpflanzen im Brackwasser der Ekenäs-Gegend in Südfinnland. II. Spezieller Teil.	370 »	»	754.309: —
Sistnämnda tom inrymmer specialstudier över 106 arter. Dessa specialstudier skulle envar väl hava försvarat sin plats som självständig studie.			
Acta Zoologica Fennica:			
N:o 64, Floriano Papi (Pisa): Über einige Typhloplaninen (Turbellaria neorhabdocoela). Mit 26 Abbildungen im Text ...	20 »	»	40.339: —
N:o 65, Einari Merikallio: On the Numbers of Land-Birds in Finland. With 5 Tables and 3 Maps	16 »	»	37.995: —
N:o 66, Otto Donner: The visual Acuity of some Passerine Birds. With 17 Tables and 13 Figures	40 »	»	107.901: —
N:o 67, Lars von Haartman: Der Trauerfliegenschnäpper. II. Populationsprobleme. Mit 22 Tabellen, 2 Diagramme und 1 Karte	60 »	»	146.905: —
N:o 68, Eric Fabricius: Zur Ethologie junger Anatiden. Mit 1 Tabelle, 2 Diagrammen, 4 Figuren und 9 photographischen Aufnahmen	178 »	»	360.202: —
Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica:			
67,2, Torild Brander: Tre studier över bisamråttan (Ondatra Z. Zibethica L.). Med 8 bilder	54 »	»	120.000: —
67,3, C. J. van der Klaauw: Bau, Lebensweise und Milieu der Thiere. Die Grundlagen einer oekologischen Morphologie. Vortrag, gehalten am 30 September 1946, in der Universität Helsingfors	18 »	»	34.853: —
Summa 1.209 sidor; mk 2.783.238: —.			

Räkningarna för ovanupptagna skrifter (mk 2.783.238: —) överstiga sålunda Sällskapets anslag för året 1951 (mk 1.824.000: —) med mk 959.238: —.

Till ovan delgivna uppgifter kommer, så långt ställningen tillsvidare kan överblickas, yttermera:

Utgifter för biblioteket	mk	60.295: —
Tjänstemännens arvoden	»	48.000: —
Redigeringen av Sällskapets skrifter	»	36.500: —
Porto för utsända skrifter:		
Redan erlagda porton	mk	40.339: —
Ännu icke erlagda porton, minst	»	60.000: —
Utgifter för Signilskärs fågelstation och observationerna därstädes	»	35.542: —
Diverse, såsom annonser och andra löpande utgifter	»	61.519: —
Summa	mk	342.195: —

Sammandrag:

Summa statsanslag mk 1.824.000: —.

Summa utgifter mk 2.783.238 + 342.195 = mk 3.125.433: —.

Året 1951 kommer sålunda att sluta med ett deficit om mk 3.125.433 — 1.824.000 = mk 1.301.433: —.

Vid granskning av Sällskapets ekonomiska ställning år 1951, såsom ock vid övervägande av verksamhetsmöjligheterna för året 1952, bör observeras, att Sällskapet i anseende till det ekonomiska läget sett sig tvunget att låta tryckningen anstå till år 1952 för tvenne betydelsefulla arbeten om sammanlagt 450 sidor.

Vidare bör observeras, att upplagan för Sällskapets skriftserier, i anseende till Sällskapets mycket omfattande skriftutbyte, utgör 1.200 ex.

Under hänvisning till ovan givna deklaration får Societas pro Fauna et Flora Fennica vördsamt anhålla om ett tilläggsanslag, enligt Kommissionens prövning, för nedbringande i görligaste mån av det deficit om mk 1.301.433: —, som verksamheten under året 1951 kommer att medföra.

Helsingfors den 19 november 1951.

Societas pro Fauna et Flora Fennica

Alvar Palmgren ordförande	T. H. Järvi viceordförande
Lars von Haartman sekreterare	Sten Stockmann skattmästare

Bilaga II. Promemoria över diskussionssammanträde med ägarna till skiftena å Idö och Brunnskärs öar i Kökar: Karlby, hållet vid Larpes onsdagen den 8. 8. 1951 (avfattad av prof. E. Jorpes).

Närvarande voro följande representanter för skiftena ifråga:

För skiftet 2 B Larpes, Gustav Karlberg, dess ägare.

» » *10 K Södergårds*, fiskaren Erik Karlman, som arrenderat skiftets bete å Idö för 3 år framåt.

» » *7 G Matta*, lotsen Magnus Eriksson, ägare till halva skiftet, samt Albert Sundberg, tillsammans med sin syster Edit ägare till andra hälften av skiftet.

» » *8 H, Jönna*, f.d. lotsen Emil Eriksson, vilkens hustru Alina äger skiftet.

» » *6 F, Simons*, ägaren till skiftet Alfred Sundberg.

» » *3 C, Mix*, f.d. lotsen Ferdinand Westerberg, representant för samtliga delägare i skiftet.

» » *1 A, Gippa*, ägaren Anton Gustavsson.

» » *12 M, Pella*, ingen.

Rörande de frånvarande delägarna i skiftena påpekas att

Skiftet B², Larpes, äges av Valfred Karlberg och hans barn med morslott, vilka tillsammans äga 5/72 av Larpes hemman. Dessa skiftesägare torde utan vidare kunna påräknas godkänna ett av byamännen godtaget förslag.

Skiftet 10 K, Södergårds.

Magnus Lindqvist, som äger halva skiftet är bosatt i U.S.A. — — — — — — — — David Lindqvist befinner sig utomlands. Han äger 1/4 av skiftet och torde gå med på byamännens förslag. Dennes moder, Hilda Lindqvist, som äger den sista fjärdedelen, vårdas på kommunens bekostnad på sinnessjukhus, varför denna del är åtkomlig genom Kökars kommun.

Skiftet 12 M, Pella. Ägarna till detta skifte äro föga intresserade av att öarna reserveras för naturskydd. De torde dock knappast motsätta sig byamännens i övrigt enhetliga opinion.

Professor Jorpes gav en exposé över frågan om beredande av ett visst skydd för den naturliga växtligheten på Idö och Brunnskär. Han hänvisade till professor Alvar Palmgrens skrivelse av den 10. 9. 1950 till Ålands Landskapsnämnd och till det allmänna intresse, som väckts för denna fråga.

På tal om det aktuella läget påpekades, att ett inköp av öarna genom Landskapsnämnden i syfte att av dem göra ett naturreservat säkerligen skulle stöta på oövervinnerliga svårigheter och medföra vissa nackdelar för den senare. Det stora antalet delägare, bland vilka en befinner sig utomlands och håller mycket liten kontakt med hemlandet, gör frågan om inköp av öarna mycket vansklig, även om det härför nödiga kapitalet, enligt Landskapsnämndens värdering omkring 4 miljoner Fmk, vore disponibelt. Genom ett köp skulle Landskapsnämnden övertaga underhållet av öarna i syfte att hindra lövängarnas överväxande med buskar och träd och lidernas och kärrens igengroende. Rödjningen av markerna är en essentiell faktor för lövängarnas bibehållande.

Alldenstund detta underhåll såsom erfarenheten visat, lättast ombesörjes genom ortsbefolkningen vid den traditionella rödjningen av holmarna på våren med tanke på höslåttern, synes det lämpligast, att ortsbefolkningen får fortsätta att bruka holmarna med höslåtter och nötbete efter slåttern. Det påpekades, att vissa omständigheter, som tillkommit på senaste tid, nämligen betandet med får och ett alltför intensivt betande med nötkreatur, nu påkallat Landskapsnämndens uppmärksamhet. De hota att totalt förstöra och ha delvis även redan förändrat öarnas natur. Det ligger i det allmännas intresse, att olägenheterna härav elimineras, något som endast kan ske genom inskränkning i skiftesägarnas fria nyttjanderätt, så att betande med får, liksom även med get och häst, förbjudes, och att betandet med nöt begränsas. På senare år har ett alltför kraftigt betande med nöt förekommit, sedan det blivit praxis, att skiftesägarnas anhöriga även från andra byar ha nötkreatur å bete på öarna ifråga. Bestämda restriktioner bli nödvändiga, om den ursprungliga växtligheten skall bibehållas.

Sådana restriktioner kunna föreskrivas endast om Landskapsnämnden äger eller arrenderar dessa öar av ägarna. Det senare alternativet är väl förenligt med att ägarna nyttja öarna för höslåtter med därpå följande betande med ungnöt, särdeles om vikt lägges vid deras skyldighet att vid vårrödjningen befria ängarna från kvistar och buskar av al, rönn och en, reducera buskbeståndet i liderna och hålla kärren rena från kullfallna träd. För de inskränkningar i den fria nyttjanderätten och det merarbete med rödjningen ägarna härigenom åsamkas, bör Landskapsnämnden äga att gottgöra dem.

Efter denna exposé diskuterades frågan om en sådan arrendetids längd och om det årliga arrende, som kan komma ifråga. Det ansågs allmänt, att *trettio år vore en lämplig tid för en första försöksperiod.*

För bedömande av *arrendebeloppets storlek* framhölls, att på ettvart av de åtta skiftena kan hållas och hålles även för närvarande å vissa tio stycken fullvuxna får förutom lamm. Avkastningen av dessa beräknas till:

Värde av ull från 10 får à 1,5 kg ull à 500 Fmk/kg = 7.500 Fmk
» » kött m.m. från 2 får à 15 kg à 160 Fmk/kg = 4.800 Fmk
Summa 12.300 Fmk

En årlig inkomst av denna storleksordning skulle f.n. bortfalla för vissa av delägarna ifråga. Det minskade arbete, som fårstammens bortfall medför, torde komma att kompenseras av de ökade krav på rödjning, icke blott på ängar utan även i lider och kärr, som Landskapsnämnden kan komma att uppställa. De närvarande ansågo en kompensation av denna storleksordning vara skälig och tillfredsställande förutom för skiftet 6 F Simons (ägare Alfred Sundberg) och för halva skiftet av F G, Matta (ägare Magnus Eriksson), vilka skiftesägare icke ha annan betesmark i yttre skärgården och å vilka skiften rödjningsarbetet på grund av markens beskaffenhet blir mera betungande. För dem borde ett 50 % högre belopp utgå, således för 6 F Simons, ägare Alfred Sundberg 18.450 Fmk och för halva skiftet 7 G Matta, ägare Magnus Eriksson 9.225 Fmk. Totalbeloppet bleve 107.625 Fmk.

F.d. lotsen Emil Eriksson ansåg, att skiftet 8 H Jönna bör ha rätt till samma förmån som skiftena 6 F Simons och 7 G Matta, en åsikt, som ingen delade med honom. Ett sådant krav ansågs oskäligt. Inför alternativet att den gemensamma linjen icke godkännes av honom och skiftet 8 H icke bleve åtkomligt, framkom senare i diskussionen möjligheten att avstänga östra delen av Idö med skiftena 8 H, 6 F och 3 C, vilka ur botanisk synpunkt äro mindre värdefulla. Därigenom kunde den årliga kostnaden nedbringas med omkring 50.000 Fmk. Inför utsikten att ägarna av de tre skiftena få deltaga med halva kostnaden för områdets avstängande utan att något arrende utgår för dessa områden, torde vederbörande ägare av skiftet 8 H komma att frånträda sin ursprungliga ståndpunkt.

Vad *betande med nöt* beträffar ansågs att varje skifte bör få beta med 4 nöt men endast under tiden 1 augusti—1 oktober.

Betande med får, get eller häst får icke komma ifråga under någon tid av året.

Lövkvistning å ädla trädslag, såsom ask och lönn förbjudes.

Man ansåg enhälligt, att askbeståndet å öarna bör i möjligaste mån skyddas.

Ett godkännande med underskrift bör erhållas i följande ordning från:

Samtliga skiftesägare till skiftet 12 M Pella.

Ägaren till skiftet 8 H Jönna fru Alina Eriksson. Om denna vägrar, kunna skiftena 6 F Simons och 3 C Mix icke arrenderas. I detta fall föreslås avstängning av dessa områden, vilket kan ske för en kostnad mellan 50.000 och 75.000 Fmk.

Ägarna av Södergårds 10 K genom förmedling av folkskolläraren Nestor Sundström, Kökar.

Ägaren till halva skiftet 7 G Matta, Albert Sundberg.

Övriga skiftesägare.

Bilaga III. Arrendekontrakt rörande »Idö och Brunnskär benämnda öar i Karlby skärgård av Kökar socken».

Arrendekontrakt.

Härmed överlåter och utarrendera undertecknade delägare i Idö och Brunnskär benämnda öar i Karlby skärgård av Kökar socken nämnda öar för naturskyddsändamål

till Ålands landskapsnämnd för en tid av trettio (30) år, räknat från den 1 januari 1952 till den 1 januari 1982, på följande villkor:

I. Den årliga arrendeavgiften utgör för skiftet *2 B Larpes* 240 kg vårvete, 100 kg råg och 75 kg havre;
för skifte *10 K Södergårds* 240 kg vårvete, 100 kg råg och 75 kg havre;
för halva skiftet *7 G Matta* (Magnus Eriksson) 180 kg vårvete, 75 kg råg och 56 kg havre samt för andra halvan av skiftet 7 G, (Albert och Edit Sundberg) 120 kg vårvete, 50 kg råg och 37 kg havre;
för skifte *8 H Jönna* 240 kg vårvete, 100 kg råg och 75 kg havre;
för skiftet *6 F Simons* 360 kg vårvete, 150 kg råg och 112 kg havre;
för skiftet *3 C Mix* 240 kg vårvete, 100 kg råg och 75 kg havre;
för skiftet *1 A Gippa* 240 kg vårvete, 100 kg råg och 75 kg havre, samt
för skiftet *12 M Pella* 240 kg vårvete, 100 kg råg och 75 kg havre.
Arrendeavgifterna är arrendator skyldig att erlägga i penningar och skall arrendeavgiftens förvandling till penningar ske enligt av lantbruksministeriet fastställda och av landskapsmyndigheterna godkända grunder. Arrendeavgifterna, värdet av sammanlagt 3630 kg, utbetalas å landskapsstyrelsens kamrerarkontor före utgången av respektive arrenderår;

II. Emedan öarna ifråga böra skyddas och vårdas så, att deras karaktär av lövängsområde bibehålles böra ägarena fortsätta med den traditionella röjningen av holmarna på våren med tanke på höslåttern, samt bruka holmarna med höslåtter och nötbete efter slåttern;

III. Ägarena äro skyldiga att vid vårröjningen befria ängarna från kvistar och buskar av al, rönn och en samt där det visar sig nödvändigt verkställa en svag utgallring av gran- och buskbeståndet i lidarna och hålla markerna främst kärren rena från kullfallna träd. Asken och andra ädla lövträd böra skyddas;

IV. Beträffande kreatursbete får varje skifte (sammanlagt 8) beta med fyra nöt men endast under tiden 1 augusti—1 oktober.

V. För såväl arrendegivarna som arrendetagarna är förbjudet:
1) att upptaga odling, utöver de nu existerande ängarna;
2) att uppföra nya byggnader;
3) att bana vägar och stigar utöver de nu befintliga;
4) att verkställa avverkning i annan form och i annat syfte än ovan nämnts;
5) att beta med får, get eller häst;
6) att kvista löv å ädla trädslag, såsom ask och lönn;
7) att upptaga mull, torv, sand, sten eller företaga sprängning;
8) att fånga eller ofreda djur av vad slag det vara må, huggormen undantagen;
9) att borttaga eller skada bon, ägg, växter eller mineral;
10) all annan åtgärd, som kan vara egnad att förändra områdets karaktär av lövängsområde;

VI. Därest åtgärder av ett eller annat slag, vilka stå i strid med ovannämnda bestämmelser, kunna anses påkallade av syftemålet med naturskyddet på ifrågavarande holmar, må sådan vara tillåten enligt överenskommelse parterna emellan.

VII. Bestämmelserna ovan må icke förhindra vetenskaplig forskning inom området. I vetenskapligt syfte må varsam insamling av material vara tillåten efter om så anses nödvändigt, naturskyddsinspektörens utlåtande.

VIII. Arrendatorn är skyldig att vid arrendetidens utgång utan uppsägning överlämna arrendeområdet till dess ägares fria disposition.

IX. Ifall arrendatorn bryter mot arrendevillkoren, kan arrendegivarna förklara kon-

traktet brutet och är arrendatorn i sådant fall skyldig att omedelbart överlämna det arrenderade området till ägarnas fria disposition. Ifall arrendegivarna icke uppfylla ovannämnda villkor kan detta kontrakt brytas och äro arrendegivarna i sådant fall skyldiga att återbetala för ifrågavarande år betalt arrende.

X. Detta kontrakt blir gällande blott i den händelse, att Ålands Landsting beviljar medel för arrendeutgifternas erläggande.

Av detta kontrakt är upprättat två likalydande exemplar, det ena för arrendegivarnas och det andra för arrendatorns räkning.

Kökar, Karlby den 4 oktober 1951.

Gustav W. Karlberg	Ferd. Westerberg
Albert Sundberg	M. H. Eriksson
Alfred Sundberg	A. Eriksson
Anton Gustafsson	Enok W. Karlberg
Bevittna:	Bevittna:
K. N. Sundström	Nils Mattsson
Göte Sjöstrand	Algot Westergård

Med ovanstående kontrakt förklarar sig landskapsnämnden nöjd samt förbinder sig att de i detsamma upptagna villkoren fullgöra.

Mariehamn, den 12 december 1951.

På landskapsnämndens vägnar:

Lantråd Viktor Strandfält

Landskapsforstmästare Albin Andrèe

Bilaga IV. Adress till Zoologisch-Botanische Gesellschaft in Wien med anledning av samfundets 100-årsdag den 7—9 juni 1951.

An die

Zoologisch-Botanische Gesellschaft in Wien 1851—1951.

Hundert Jahre sind vergangen seit die Zoologisch-Botanische Gesellschaft in Wien ihre so segensreiche Tätigkeit im Dienste der Biologie begann. Viele verheerende Stürme sind seitdem über die Welt dahingegangen. Die Zoologisch-Botanische Gesellschaft in Wien steht jedoch nach wie vor unerschüttert da, eine an ehrenvollen Traditionen reiche, hohe Warte der Kultur und der freien, fruchtbringenden Forschung in einer Welt bedrückender äusserer und innerer Bedrängnisse, eine vorbildlich tatkräftige Vertreterin der seit je tiefgeistigen, seelenvollen altösterreichischen Kultur. Die Societas pro Fauna et Flora Fennica begrüsst die Zoologisch-Botanische Gesellschaft in Wien und beehrt sich ihr die besten Glückwünsche zur Hundertjahrfeier zu unterbreiten in der festen Überzeugung, dass es der Gesellschaft auch fürderhin gelingen wird ihre fruchtbringende Tätigkeit im Dienste der Wissenschaft erfolgreich nach wie vor weiterzuführen.

Helsingfors den 31. Mai 1951.

Societas pro Fauna et Flora Fennica.

Alvar Palmgren	Lars von Haartman
Vorsitzender	Schriftführer

Bilaga V. Adress till Ålands Fågelskyddsförening med anledning av föreningens 25-årsdag.

Till Ålands Fågelskyddsförening.

Societas pro Fauna et Flora Fennica har äran lyckönska Ålands Fågelskyddsförening till framgångsrik verksamhet under 25 år.

Vården av hembygdens fågelvärld är av särskild betydelse i ett skärgårdslandskap, där ejder, svärta, skrake o.a. jaktbara fågelarter hotas av stark decimering om skyttet bedrives intensivt. Decenniers erfarenhet i Åländska skyddsområden har visat, att fredning av ett område gynnsamt påverkar fågelbeståndet.

Den välskötta fågelparken i Mariehamn har säkert befrämjat allmänhetens intresse för fågelvärlden och sålunda utgjort en god reklam för Fågelskyddsföreningens kulturellt och ekonomiskt viktiga syften.

Ålands Fågelskyddsförening har emellertid utsträckt sitt arbete vida längre. Genom att upprätthålla Signilskärs flyttfågelstation har Föreningen gjort en betydande insats inte enbart för Ålands fågelskydd utan för den internationella ornitologiska vetenskapen. Stationen är den första i sitt slag i Norden, och det kommer alltid att räknas som ett bevis på Fågelskyddsföreningens och dess Ordförandes, Kapten Carl Holmqvists, initiativkraft och framsynthet, att den kunnat grundas och upprätthållas av det minsta landskapet i vårt land. Societas pro Fauna et Flora Fennica har i dag glädjen att framlägga ett synligt bevis på Stationens framgångsrika verksamhet, i form av en sammanställning av observationsresultaten under en del av 1930-talet. Bearbetningen har utförts av docenten Göran Bergman och försetts med ett företal av Professor Pontus Palmgren.

Helsingfors, den 20 mars 1952.

På Societas pro Fauna et Flora Fennicas vägnar:

Alvar Palmgren ordförande	T. H. Järvi viceordförande	Lars von Haartman sekreterare
Sten Stockmann skattmästare	Harald Lindberg	Alex. Luther
Ernst Häyrén	Runar Collander	K. O. Donner
Pontus Palmgren		Ilmari Hustich

Bilaga VI. Tal av ordföranden, prof. Alvar Palmgren till direktör E. Aro vid dennes 60-årsdag den 11 april 1952.

Herr Direktör Aro.

Societas pro Fauna et Flora Fennica frambär till Eder på denna Eder högtidsdag en varm lyckönskan och ett varmt tack för det stöd Ni under mer än tvenne årtionden skänkt vårt samfund.

Sällskapet arbetar sedan mer än 130 år för främjande av den biologiska forskningen i vårt land. Det främsta uttrycket för dess verksamhet är dess skriftserier och de samlingar, dess medlemmar med dess stöd hopbragt. Såsom flertalet övriga betydande vetenskapliga sammanslutningar i vårt land är Sällskapet till sitt väsen närmast en förlagsinstitution; det når som sådan till alla delar av världen och med sannolikhet vidare än någon annan vetenskaplig institution i detta land. Dess alster representera landet och utgöra där ute vittnesbörd om graden av dess kultur. För denna kultur utgör icke blott

de vetenskapliga arbetsresultaten i dess skrifter ett vittnesbörd. Oskiljaktigt sammanhänger därmed den yttre formen, ramen för och kring kärnan.

Oskar Öflund, vår gemensamme högt skattade vän, yttrade en gång till mig att han i ett lands tryckalster såg det vittnesbörd för dess kultur, som tränger längst och vidast ut i världen. Helt säkert icke minst i tecknet av denna syn blev han en märkesman på typografins arbetsfält i vårt land.

Ni har, Herr Direktör Aro, i Eder verksamhet inom den institution, som i så mycket bär spår av Oskar Öflunds ande, låtit Eder ledas av samma höga syn på typografin som en känslig kulturexponent. Härför skattar vi Eder högt.

Ni har ägnat våra skrifter ett rent personligt intresse. Ni har givit dem deras långt ute i världen högt skattade typografiska form. Ni har stått oss till tjänst redoboget och älskvärt år efter år, när helst vi än vädjat till Eder.

Ni har härmed, Herr Direktör Aro, för vår tryckningsverksamhet blivit ett fast stöd, utan någon som helst motsvarighet under Sällskapets tidigare år, och med stor sannolikhet icke heller under dess kommande.

Mottag vårt varma tack. Må Eder ännu vara givna många goda arbetsår, Eder själv och Edra anhöriga till glädje och lycka, det arbetsfält Ni representerar till gagn.

Bilaga VII.

Societas pro Fauna et Flora Fennicas ekonomiska ställning under år 1951.

Redogörelse avgiven till årsmötet 13. 5. 1952 av skattmästaren, herr Sten Stockmann.

Sällskapet har under år 1951 erhållit ett ordinarie statsanslag om mk 850.000: — mot mk 700.000: — föregående år. Anslaget ur penningelotteriets vinstmedel sänktes däremot från mk 1.005.300: — till mk 974.000: —. Härutöver erhöll Sällskapet ett extra anslag om mk 400.000: —. Hela statsunderstödet för år 1951 utgjorde mk 2.224.000: — mot mk 2.155.300: — år 1950 och mk 1.600.000: — år 1949.

Då tryckningskostnaderna under år 1951 stego starkt, räckte statsunderstödet icke till betalning för tryckningen av de av Sällskapet vid en annan prisnivå antagna skrifterna, utan har därför Sällskapets skuld till Oy Tilgmann Ab under året stigit från mk 154.829: — till mk 794.118: —. För att bringa jämvikt i sin ställning är Sällskapet därför tvunget att under innevarande år starkt inskränka sin tryckningsverksamhet.

Sällskapet har haft glädjen att av Med.doktor Torild Brander mottaga en donation om mk 25.000: — att utdelas såsom stipendium för utforskning av sydvästra Tavastlands flora. Detta stipendium skall enligt givarens önskan utdelas i tvenne rater, mk 10.000: — under år 1951 och mk 15.000: — under år 1952.

Societas pro Fauna et Flora Fennica

Sammandrag av kassakonto år 1951.

Debet

Saldo från år 1950	1.538: —
Årsanslag	850.000: —
Anslag ur penningelotteriets vinstmedel	1.374.000: —
Tryckningsbidrag	100.000: —
Sålda publikationer	43.709: —
Räntor och dividender	40.299: —
Diverse inkomster	1.112: —
mk	2.410.658: —

Kredit

Tryckningskostnader	1.911.363: —
Redigeringsarvoden	21.500: —
Översättningar och renskrivning	21.780: —
Bibliotekskostnader	64.608: —
Postavgifter	88.585: —
Arvoden	94.500: —
Omkostnader för föredrag	75.550: —
Annonser	30.760: —
Kostnader för ornitologiskt forskningsarbete	44.542: —
Reseunderstöd	15.000: —
Diverse utgifter	21.684: —
Diverse fonder	20.337: —
Saldo till år 1952	449: —
mk	2.410.658: —

Förmögenhetsbalans den 31 december 1951.

Aktiva

Kassa	449: —
Tryckalster	1.963.047: —
mk	1.963.496: —

Passiva

Skuld till Oy Tilgmann Ab	794.118: —
Kapital	1.169.378: —
mk	1.963.496: —

Sällskapets fonder.

Genom tvenne mindre donationer, kursvinster och genom att inga stipendier utgivits, utan alla inkomster lagts till kapitalet, har fondernas kapital vuxit från mk 795.898: — till mk 874.214: —.

Fondernas inkomster och utgifter år 1951.

Inkomster

Kapital 31. 12. 1950		795.898: —
Räntor på kapital- och sparräkningar		2.018: —
Räntor på nytecknade aktier		1.137: —
Obligationsräntor		5.626: —
Dividender		31.470: —
Outgivna stipendier		10.700: —
Donationer		4.000: —
Bidrag ur årskassan		260: —
Uppskattning av aktier		52.775: —
	mk	903.884: —

Utgifter

Legat		1.000: —
Sällskapet tillfallande räntor från:		
Stående fonden	16.270: —	
Sanmarks fond	500: —	
J. Ph. Palméns fond	1.200: —	
Siltalas fond	600: —	
Poppius fond	2.000: —	
Carl Finniläs fond	1.500: —	
De i frihetskriget stupades fond	1.000: —	
Karl Langs fond	1.400: —	
Kurt-Erik Sundströms fond	400: —	
Alvar Palmgrens fond	3.800: —	28.670: —
Kapital 31. 12. 1951		874.214: —
	mk	903.884: —

Förmögenhetsbalans den 31 december 1951

Aktiva

Kapital- och sparräkningar			42.425: —
Obligationer			77.500: —
Indexbundna obligationer			115.888: —
1290 aktier i AB Nordiska Föreningsbanken	à	200: —	258.000: —
430 » i » » nya	à	180: —	77.400: —
250 » i Helsingfors Aktiebank	à	120: —	30.000: —
22 » i Tammerfors Linne- & Jern-Manufaktur AB.	à	12.000: —	264.000: —
9 » i Helsingfors Pant-Aktiebolag	à	1.000: —	9.000: —
1 aktie i AB Nothamn	à	1: —	1: —
		mk	874.214: —

Passiva

Stående fonden	333.078: —
Sanmarks fond	10.424: —
J. Ph. Palméns fond	28.705: —

Siltalas fond	13.181: —
Poppius fond	48.752: —
Norrlins fond	31.748: —
Carl Finniläs fond	45.071: —
De i frihetskriget stupades fond	23.808: —
Karl Langs fond	21.777: —
Hanna Langs fond	25.431: —
Kurt-Erik Sundströms fond	14.910: —
Alvar Palmgrens fond	277.329: —
mk	874.214: —

Bilaga VIII.

Redogörelse för biblioteket under verksamhetsåret 1951—52.

Avgiven vid årsmötet den 13. 5. 1952 av bibliotekarien,

fil.lic. Kai Otto Donner.

Verksamheten har under detta år koncentrerats på en revision av Sällskapets bytesförbindelser. Sålunda har postjournalen till största delen förnyats och i samband härmed luckorna i vårt bibliotek reklamerats och de utländska sällskapens och institutionernas bestånd av våra publikationer i mån av möjlighet kompletterats. Under året ha 474 av Sällskapets utländska bytesförbindelser på detta sätt kontrollerats. Reklamationerna ha i de flesta fall lett till resultat vilket avspeglas i att antalet under året inkomna nummer stiger till 2.940, (mot 1.829 senaste år) fördelade på följande grupper:

Skrifter av blandat innehåll	1.932
Zoologi	456
Botanik	222
Lant- och skogshushållning, fiskeriväsende	195
Geografi, hydrografi	27
Geologi, mineralogi, paleontologi	25
Fysik, matematik, meteorologi, astronomi	43
Kemi, farmaci, medicin	12
Diverse	28
Summa	2.940

Anskaffandet av nya bytesförbindelser har tillsvidare kommit i andra rummet. Följande 22 nya byten ha dock inletts: Westdeutsche Bibliothek, Marburg/Lahn, Bibliotheque Nationale, Paris, Muséum d'Histoire Naturelle du Pays Serbe, Belgrad, Laboratoire Arago, Banyuls-sur-Mer, Service de Biogéographie, Université de Montréal, Montréal, Fisheries Research Board of Canada, Nanaimo, Museu Dr. Alvaro de Castro, Laurenço Marques (Port. Östafrika), Hiroshima Botanical Club, Hiroshima, Akademija Nauk Estons-

koje SSR, Tallinn, Akademija Nauk Armenskoje SSR, Erevan, Akademija Nauk Latvinskoje SSR, Riga, Beiträge zur Naturkunde Niedersachsens, Hannover, Zoologische Sammlung des Bayerischen Staates, München, Institut für Meeresforschung, Bremerhaven, Biološki Institut u Sarajevu, Sarajevo, The forestry association of the P. R. Serbia, Belgrad, Geologische Bundesanstalt, Wien, Ornithologische Abhandlungen und Mitteilungen, Schweinfurt/Main, Escola Superior de Veterinaria, Belo Horizonte (Brasil.), Instituto Nacional de Higiene »Leopoldo Izquieta Perez», Guayaquil (Equador), Seccion de Biologia, Universidad Central de Venezuela, Caracas, Museu Paranaense, Curitiba (Brasil.).

Bokgåvor ha inkommit från herrar A. Thienemann, H. Schmitz, G. Nygaard och L. R. Natvig samt från 10 Ornitologiska kongressen i Uppsala och Nordenskiöldsamfundet för vilka gåvor uttalas Sällskapets tack.

Bilaga IX.

Minnestal. — Muistopuheet.

HARRY FEDERLEY †

Minnestal vid månadsmötet den 2 februari 1952 av WALTER HACKMAN.

Den 13 november 1951 avled plötsligt i sitt hem Sällskapets hedersledamot professor emeritus HARRY FEDERLEY vid en ålder av 72 år.

Han föddes i Viborg den 22 mars 1879 och uppväxte i ett hem med gamla kulturtraditioner. Familjen flyttade redan 1885 till Helsingfors där Harry Federley begynte sin skolgång. Han blev student 1896 och påbörjade samma år sina studier vid Helsingfors Universitet, inskriven i Nyländska avdelningen. Till ämne för studierna valde han biologin. Under studentåren kom även humanistiska intressen hos honom till synes, ty inom Nyländska avdelningen anslöt han sig till Euterpe-kretsen.

Ehuru Federleys första publikation var av botaniskt innehåll, var dock zoologin huvudämnet för studierna. Den djurgrupp som främst intresserade honom var fjärilarna. Han hade hopbragt en samling av dessa insekter och sysslat med uppfödning av dem från ägg och larver och kände i detalj till utvecklingen hos ett flertal arter. Han fann sålunda här ett givande tema för jämförande morfologiska studier. Han påbörjade en omfattande undersökning av fjärillarver baserad på stort material. Den ledde till gradualavhandling och år 1900 avlade han sin kandidatexamen. Pro graduarbetet publicerade han ej, ty han hade för avsikt att ytterligare komplettera materialet och utvidga arbetet till doktorsavhandling.

Vid sidan av dessa undersökningar gjorde Federley temperaturexperiment med olika utvecklingsstadier av fjärilar. På sina lärares inrådan valde han i

Typis expr. 9. 6. 1953.

stället detta senare tema för sin doktorsdisputation, som ägde rum 1907. I avhandlingen, som ingår i festskriften för J. A. Palmén, analyserar Federley extrema temperaturers inflytande på utbildningen av vingfjällen hos ett antal spinnare. Han angrep problemet om vingteckningens relation till temperaturen under larv- och puppstadiet från en ny synvinkel och utsatte tidigare hypoteser i detta sammanhang för en sund kritik.

Vida betydelsefullare än detta arbete blev dock de undersökningar Federley utförde under de därpå följande åren och vilka skulle skänka honom världsrykte som vetenskapsman. Samma år 1907 begynte han sina korsningsexperiment med fjärilar och kom sålunda in på den forskningslinje, som skulle bliva hans definitiva.

Art- och rasforskningar av fjärilar hade förut utförts bland annat av Standfuss, en tysk lepidopterolog, vars arbeten Federley väl kände till, då de även behandlade temperaturexperiment. Målet för Standfuss korsningsförsök hade dock endast varit att erhålla nya bastardformer samt att pröva den fysiologiska divergensen hos närstående arter. Federleys experiment däremot företogos i förhoppningen att kunna lämna ett långt värdefullare bidrag till ärftlighetsläran, nämligen att försöka finna en tillämpning av de år 1900 återupptäckta Mendelska reglerna för artkorsning. Som objekt valde han fyra i Finland förekommande *Pygaera*-arter, vilkas utveckling han sedan många år tillbaka i minsta detalj kände till och vilka på grund av ringa dödlighetsprocent vid uppfödning voro synnerligen lämpliga. År 1911 publicerade han ett första meddelande över resultaten, vari han beskrev de olika arternas affinitet till varandra, de erhållna bastarderna och återkorsningarna. Han undersökte kromosomförhållandena hos både föräldraarter och bastarder och gjorde härvid upptäckter av största betydelse. Vid den tidpunkten var ännu sambandet mellan cell- och ärftlighetsforskning rätt löst och kromosomernas betydelse vid nedärvning endast förmodad. Federley kunde på basen av sina resultat år 1913 som den förste framlägga konkreta bevis för teorien om kromosomernas individualitet samt för att en konjugation av paternella och maternella kromosomer verkligen ägde rum före mognadsdelningarna. Vidare kunde han giva en plausibel lösning till problemet om konstant intermediär nedärvning hos bastarder och kullkasta tidigare oriktiga teorier. Resultaten av *Pygaera*-korsningarna väckte stor uppmärksamhet i den vetenskapliga världen. Kromosomteorien för ärftlighet var ej mera en i luften svävande fantasibyggnad utan en väl grundad arbetshypotes, som man kunde bygga vidare på. Cytologer och genetiker kunde hädanefter på fast mark fortsätta samarbetet hand i hand. Under de följande åren gick den genetiska forskningen genom detta samarbete med stormsteg framåt och genetiken blev, från att endast hava varit en gren av experimentell zoologi och botanik, en självständig vetenskap. Federley bidrog till detta genom ett

flertal publikationer. Han utvidgade sina undersökningar till andra fjärilarter, både svärmare och spinnare, senare även dagfjärilar och fann ytterligare bekräftelse för de principer han utvunnit ur studiet av *Pygaera*-arterna. Han fortsatte även korsningsexperimenten med *Pygaera curtula* och *pigra*, ty mycket återstod här ännu att utforska i cytologiskt avseende.

Sedan år 1909 hade Federley varit docent i zoologi vid Helsingfors Universitet, men år 1915 fick han zoologin utbytt mot genetik och introducerade härmed ett nytt undervisningsämne i universitetets läroplan. 1923 blev han utnämnd till e. o. professor i genetik och en särskild avdelning för genetisk undervisning och forskning inrättades inom Zoologiska Institutets murar. Sålunda blev Universitetets Genetiska Institut till, dess grundare och första chef var Federley. Allt det arbete som var förenat med institutet och professuren samt uppdrag utom universitetet minskade ej märkbart Federleys vetenskapliga produktivitet. Bland hans cytogenetiska arbeten från 1930- och 40-talet är säkerligen »Chromosomenzahlen Finnländischer Lepidopteren I. Rhopalocera» det förnämsta. Han sammanfattar här resultaten av sina karyologiska undersökningar av icke mindre än 67 dagfjärilarter. Federley visade här att kromosomtalet inom samma art, ja rent av samma population, ej var så konstant som man i allmänhet velat göra gällande. Han påpekade att även kromosomtalet är en fenotypisk karaktär d.v.s. beroende av både arvsanlag och miljö. Vidare gjorde han gällande att direkta kromosomfusioner under artutvecklingen av vissa fjärilar ägt rum. I dessa frågor lät han sig ej påverkas av den engelska cytologen Darlingtons hypoteser utan gick sin egen väg byggande på iakttagelserna i materialet. Det förtjänar nämnas att fjärilarnas kromosomer representera i avseende å sin byggnad en avvikande typ och att strukturförändringar i dessa mycket sannolikt ej äro underkastade de lagar, vilka synas gälla kromosomer i allmänhet. En omständighet, som bidragit till att Federley i övrigt ej givit sig in på problem i samband med kromosomernas finare struktur och mekanik, är att fjärilarna i detta avseende utgöra föga tacksamma objekt. Federley strävade överhuvudtaget i sina arbeten att ständigt hålla sig på fast mark och undvika spekulationer, vilka ej stöddes av tillräckliga fakta.

Under sina sista levnadsår arbetade han flitigt på en undersökning av bastarder av spinnarsläktet *Drepana*. Korsningsförsöken gåvo flera intressanta dels rätt svårtolkade resultat, av vilka han hann publicera endast en del före sin död.

Federleys publikationer riktade sig ej enbart till fackkretsen. I talrika populära artiklar har han delgivit genetikens landvinningar åt en vidare läsekrets. Federley ägnade ärftlighetslärans praktiska tillämpning ett stort intresse. Härom vittna bland annat hans artiklar om rashygien. Intresset för människans ärftlighet bragte honom i nära kontakt med den medicinska

vetenskapen. Han blev även invald till ledamot i Finska Läkarsällskapet och deltog i dess verksamhet bland annat genom att publicera i dess tidskrift. År 1936 promoverades han till medicinehedersdoktor i Lund, ett tecken på den uppskattning han rönte i läkarkretsar även utanför landets gränser.

Federleys vetenskapliga produktion präglas av en aldrig svikande logisk tankeskärpa och ett klart uttryckssätt. Detta gäller även hans undervisning vid universitetet. Hans föreläsningar voro fängslande och kryddades ej sällan av en väl avvägd portion humor. Med intresse följde han med sina elevers arbeten, kritiserade öppet men välmenande. Han blev varmt uppskattad av både elever och kolleger.

Federley deltog med föredrag i ett flertal genetiska kongresser utomlands och var vicepresident vid internationella Genetikerkongressen i Stockholm 1948.

I Societas pro Fauna et Flora Fennica blev Federley medlem 1897. Åren 1904—17 innehade han sekreterarposten, invaldes ånyo i styrelsen som suppleant 1922 och var dess ordinarie medlem sedan 1928. År 1946 blev han hedersledamot av Sällskapet.

I Finska Vetenskapssocieteten invaldes han 1913. Även inom detta samfund innehade Federley förtroendeposter, han var ordförande 1932—33 samt 1938—1939 och sedan 1944 dess ständiga sekreterare och redaktör för dess skriftserier.

Vetenskapsakademierna i Sverige, Norge och Danmark kallade honom till ledamot. Ytterligare må nämnas att han var hedersledamot av Mendelska Sällskapet i Lund, Entomologiska Föreningen i Helsingfors, arbetande ledamot av Geografiska Sällskapet i Finland, troman i Nordenskiöld-samfundet samt medlem av Norsk Jordbruksforskeres Forenings styrelse. I Finlands Röda Kors' centralråd var han medlem sedan 1931.

Då Samfundet Folkhälsan i Svenska Finland grundades, blev han medlem i styrelsen och sekreterare. Det svenska folkelementets hälsoförhållanden hade han, redan före samfundet blev till, ägnat ett varmt intresse. År 1937 blev han vald till samfundets ordförande och kvarstod på denna post ända till sin död.

Även inom institutioner, vilka ej stodo i samband med hans verksamhet som vetenskapsman, innehade han förtroendeuppdrag. Federley var bland annat medlem av Nordiska Föreningsbankens förvaltningsråd.

Varmt tillgiven sitt svenska modersmål deltog han i värnandet av dess intressen, bland annat i egenskap av ordförande i delegationen för Finlands Svenska folkting 1941.

Med omsorg skötte Federley sina många uppdrag och befattningar men var trots detta aldrig jäktad. Han ägde förmågan att indela sin tid, så att den förslog till allt som måste utföras, och han började sin arbetsdag tidigt.

Harry Federley var en representativ personlighet, som ingav aktning och respekt. Han tvekade ej att, när så erfordrades, säga sin mening rent ut om det han fann vrångt och orätt, men samtidigt var han en varmhjärtad och älskvärd människa.

Med Harry Federley har en vetenskapsman av internationellt mått gått hädan, och den biologiska vetenskapen i Finland har genom hans frånfälle förlorat en av sina främsta representanter.

ELIN AUGUSTA ELMGREN †

Minnestal vid årsmötet den 13 maj 1952 av EINAR QVARNSTRÖM.

Doktor ELIN ELMGREN föddes i Helsingfors den 9 aug. 1864 som dotter till vicebibliotekarien vid Universitetsbiblioteket, professor Sven Gabriel Elmgren och Hilda Carolina Heickell. Hon genomgick den s.k. Sahlbergska flickskolan och fängslades under skoltiden mest av undervisningen i zoologi och botanik. På de högre klasserna greps hon så starkt av föreståndarinnans, Mia Sahlbergs religiösa världsåskådning att hon tvekade, huruvida hon skulle välja missionärens eller läkarens levnadsbana. I hennes vacklande själsliga inställning avgick läkaren omsider som segrare.

Sina medicinska studier bedrev hon med den flit och den omsorg, som hon nedlade på allt vad hon företog sig. Sin medicinelicentiatexamen avlade hon den 22 december 1900, varvid hon blev den sjätte i ordningen av våra kvinnliga läkare.

Vid sidan av sin verksamhet som praktiserande läkare i Helsingfors var Elin Elmgren tidtals anställd som läkare vid sjukhus, polikliniker och uppfostringsanstalter. Även pedagogens kall intresserade henne och hon var som sådan uppskattad för sin förmåga att inväva sin kända humor i sin framställning. Under åren 1883—1888 var hon lärarinna i zoologi och botanik vid Sahlbergska privata fruntimmersskolan i Helsingfors och under olika perioder handhade hon undervisningen i hälsolära i några skolor.

Sitt intresse för zoologi och botanik förblev Elin Elmgren trogen under hela sitt långa liv. Under flere år drog entomologiska museet nytta av hennes arbetsiver och hennes sommarstuga med trädgård i Baggböle underhöll hennes kontakt med växter och djur. Kärleken till naturen framträdde också i hennes förnämsta hobby, porslinsmålning, som hon utövade med stort mästerskap. Motiven för sina alster valde hon helst ur växt- och djurvärlden, blommor, ormbunkar, skarabéer, fjärilar m.m.

När Elin Elmgren avled den 4 januari 1952 i den höga åldern av 87 år efterlämnade hon minnet av en anspråkslös och trofast människa, som icke hade någon annan äregirighet än den att vara sina vänner och fränder till glädje och samhället till nytta.

PEKKA AAPPO RANTANIEMI †

Muistopuhe, jonka T. J. Hintikka piti kokouksessa 3. 5. 1952.

Lehtori Pekka Aappo (Ape) Rantaniemi, joka kuoli Helsingissä 23.4.1952 78 vuoden ikäisenä, oli syntynyt Kemin maalaiskunnassa 2.12.1873. Vanhemmat, maanviljelijä ja valtiopäivämies Aappo Rantaniemi ja Maria Liisa Herva, olivat vanhaa pohjoispohjalaista talonpoikaissukujuurta. Heidän esikoisensa sai käydä silloista lähintä oppikoulua, Oulun suomalaista lyseota, tullen ylioppilaaksi keväällä 1894. Yliopistolliset opinnot suuntautuivat luonnonhistoriaan, vakaana päämääränä opettajan ura. Suoritettuaan hyvillä arvosanoilla kandidaattitutkinnon, johon, harvinaista kyllä, kuului viidentenä aineena arvosana roomalaisessa kirjallisuudessa, hänet vihittiin maisteriksi promootiossa 1900.

Luonnonhistorian ja maantiedon opettajanuransa Rantaniemi alkoi kotiseutunsa Kemin suomalaisessa yhteiskoulussa seuraavana vuonna ja siirtyi v. 1906 Oulun suomalaiseen yhteiskouluun hoitaen samalla viransijaisuuksia eräissä muissa sikäläisissä kouluissa. Oulun suomal. lyseon luonnonhistorian ja maantieteen lehtoriksi hänet nimitettiin v. 1908. V. 1922 Rantaniemi siirtyi etelään Turun suomalaisen klassillisen lyseon mainittujen aineiden lehtoriksi saaden useina vuosina hoitaa niiden opetusta parissa muussakin Turun oppikoulussa. Kymmenisen vuotta myöhemmin, 1932, hänet nimitettiin Tampereen Yhteislyseon lehtoriksi. Tässä virassa hän toimi v:een 1936 asti, jolloin, toimittuaan 35 vuoden aikana oppikoulujen opettajana, hän siirtyi eläkkeelle.

Rantaniemen panos oppikoulunopettajana, hänen suorittaessaan tunnollisesti opetustehtäviään »in pulvere scholastico» ei ollut sellaista, että hän olisi vain seurannut virran mukana. Hänen pyrkimyksensä luonnonhistoriallisten aineiden opetuksen uudistamiseksi meikäläisissä kouluissa alkoi jo hänen opiskeluaikanaan, 90-luvulla, aikana, jolloin elettiin viime vuosisadan darvinismin kuohuaikaa ja jolloin suomenkielisiin kouluihin lehtori A. J. Mela oli painanut oppikirjoillaan systemaattis-lübeniläisen leimansa. Rantaniemi joutui jo pelkkänä ylioppilaana arvioimaan vanhemman ystävänsä Melan, tämän väkevähenkisen koulumiehen edustamaa henkistä ja kulttuurisuuntausta Luonnon Ystävässä julkaisemassaan artikkelissa.

Etsiessään Melan omaksuman didaktisen suuntauksen sijalle reformoivaa, uudistavaa, Rantaniemi kiintyi anglosaksisiin opetusmetodeihin ja yritti kotiuttaa niitä meikäläisiin oloihin jo Luonnon Ystävässä v. 1898. julkaisemassaan kirjoituksessa niitä esitellen. Kiintymys englantilaisuuteen johti useihin kesä- ym. matkoihin tuonne saarivaltakunnan keskuksiin, ensiksi yliopiston konsistorin myönnettyä ns. Backmannin stipendin kasvatusopillisia tutkimusmatkoja varten. Sen turvin Rantaniemi 1905—06 tutustui Englannin

kouluoloihin, jolloin hän mm. jonkin aikaa seurasi luentoja Lontoon yliopistossa. Matkansa kokemuksia Rantaniemi selosti kirjallisesti Luonnon Ystävässä ja Valvojassa. Mutta hänen myöhemmät Englannin matkansa — ensin kesällä 1911 yksityisvaroilla ja sitten v. 1913 yleisistä varoista myönnetyllä avustuksella paitsi Englantiin myös Skotlantiin ulotettu matka — jäivät ilman painettuna julkaistuja tuloksia. Silloisen saksalaisen suuntauksen vuoksi hän tuskin olisi saanut ääntään kantavaksi aikansa johtavien meikäläisten pedagogien portaisiin asti.

Englantiin johti Rantaniemen matkasuunta vielä 1930, jolloin hän osallistui Cambridgessä pidettyyn 5:nteen kansainväliseen kasvitieteilijäin kongressiin.

Kukaan muu aikansa suomalainen oppikoulunopettaja ei ole niin ahkerasti tehnyt ulkomaanmatkoja kuin lehtori Rantaniemi. J. v. 1896 hän teki ensimmäisen matkansa Skandinaviaan, jossa etenkin Ruotsissa hän useasti vieraili elämänsä viime aikoihin asti, loppuaikoina heikentyneelle terveydelleen parannusta etsien. Luetteloimatta kaikkia maita, joissa hän oli käynyt, mainittakoon näistä kesämatkoista jo v. 1901 Krimille tehty ja mm. miten Keski-Eurooppaan etenkin 20-luvulla tehdyistä matkoista kaksi ulottui Italiaan (1926—27) kolmas (1929) Espanjaan asti.

Tällainen — sanoisinko jonkinlainen levottomuus, rauhattomuus, ihmeteltävä matkustusinto on ollut omiansa vaikuttamaan sen, että Rantaniemen kirjallinen tuotanto ei muodostunut sellaiseksi kuin olisi voinut odottaa. Kokemuksia ja elämyksiä kertyi runsaasti, mutta hän kerta kaikkiaan oli enemmän puhutun kuin kirjoitetun sanan mies. Joka tapauksessa ne artikkelit, joita Rantaniemi on aikanansa oman opetusalansa, biologisten aineiden metodiikasta ehtinyt kirjoittaa, on mainittava murrosaikojen merkkinä, positiivisena osallistumisena kehityksen kulkuun.

Rantaniemen pedagogisista ja yhteiskunnallisista harrastuksista voidaan hänen laajasta ansioluettelostaan merkitä mm. miten hän Oulun-aikanaan toimi vähintään uhrautuvasti sikäläisen työväenopiston johtajana toistakymmentä vuotta, osallistui sikäläisten puistojen, Ainolan alueen järjestelyihin, kertomatta hänen osallistumisestaan Kemissä ja Oulussa muihin sikäläisiin kunnallisiin luottamustoimiin ja erilaisiin sosiaalisiin ja kulttuuriharrastuksiin.

Kaukaa Oulusta käsin hän myös osallistui koko maata käsittäviin yleisiin pyrintöihin. Suomen Koulunuorisoliiton — nykyisen Teiniliiton edeltäjän — perustavassa kokouksessa v. 1907 hänet valittiin liiton esimieheksi ja hänen toimestaan perustettiin samanaikaisesti myös Suomen nuorten luonnonystäväin liitto. Liittojen äänenkannattajaksi perustetun Nuori-Voima-nimisen, varttuneelle koulunuorisolle tarkoitetun nuorisolehden toimittaminen joutui vv. 1908—09 Rantaniemen tehtäväksi, kunnes ennen pitkää porvoolainen kustannusosakeyhtiö WSOY tarjoutui ottamaan sen haltuunsa. Lehden oltua

ensimmäisen maailmansodan aikoina ilmestymättä, itsenäisyysajan tultua sitä jälleen alettiin julkaista vieläkin monipuolisesti toimivan Nuoren Voiman Liiton toimesta.

Vapaussotaan Rantaniemi osallistui aluksi sairaaloiden keskusaseman kansliapäällikkönä ja sitten rintaman kenttäsairaalan intendenttinä. Suojeluskuntatoiminta oli aina lähellä hänen sydäntään ja vielä vanhoillaan hän osallistui maanpuolustustehtäviin viime sodissammekin.

Aktiivisena luonnontutkijana Rantaniemi on ollut floristi. Jo kesäksi 1896 hän sai tältä Fauna ja Flora-seuraltamme stipendin suorittaakseen kasvistollisia tutkimuksia kotiseudullaan, Kemin ympäristössä, tavallaan klassillisella maaperällä, jossa sellaiset suuruudet kuin Linné ja Göran Wahlenberg olivat aikoinaan liikkuneet ja suorittaneet kasvihavaintoja. Nuoren ylioppilaan haave saada ensi retkeilystään laadituksi »Flora kemensis» ei täyttynyt, sillä hänen sikäläiset kasvilöytönsä, syystä tai toisesta, sisällytettiin rehtori Magnus Brennerin v. 1899 julkaisemaan, oleelliselta osalta yhdistelmäteoksen luontoiseen julkaisuun »Observationer rörande den nordfinska floran». Kesällä 1898 Rantaniemi yhdessä V. Kivilinnan (Borgin) kanssa — sekä seusan että yliopiston apurahojen turvin — liikkui tuloksellisella keräysmatkalla Sallan, so. Kuolajärven alueella. Aikana, jolloin kulkuneuvot siellä kaukana pohjoisessa eivät olleet nykyisen kaltaiset, Rantaniemi retkeili vielä kesinä 1915—18 laajalti Kemijoen vesistöalueen seuduissa, Sodankylässä, Enontekiössä ja Kittilässä, kesillä 1923 ja 1924 Inarin Lappiin ja Petsamoon asti edeten. Retkiensä tärkeimmistä löydöistä hän saattoi tämän seuran Meddelanden-sarjassa pariin toviin julkaista tiedonantoja.

Hän suunnitteli ja teki paljon valmisteluja julkaistakseen tutkimuksen Kemijoen laajan vesistöalueen kasvistosta, keskeisenä kysymyksenä mainitun joen ja sen lisäjokien merkitys kasvien vaellusteinä. Aineistoa oli paljon, mutta kun sen käsittelyn aika tuli, materiaalia oli kasaantunut ylen runsaasti ja tieteen nopeasti edistyessä lisää tulleita uusia näkökohtia oli pohdittava. Ja kun viimeistely tuli, herpautuivat voimat vanhuuden oireiden vähitellen saapuessa ja lisäksi häiritsevien ulkoisten tekijäin vaikuttaessa.

Joka tapauksessa Herbarium Musei Fenniciin päätyneet runsaat näytteet hänen kasvilöydöistään tuolla laajalla pohjoisella alueella ovat merkkeinä hartaasti ja tunnollisesti suoritetusta työstä Floran palveluksessa ja Rantaniemeä tuossa työssä, järjestely- ja viimeistelytyössä ystävällisesti avustaneet ja ohjanneet vakuuttavat tästä tutkimuksesta muodostuvan pysyvän arvonsa säilyttävän kasvimaantieteellisen julkaisun.

Lehtori Rantaniemen monipuolisiin, pitkäaikaisiin kulttuuriharrastuksiin kuului myös kuvaamataiteen, maalaustaiteen tuotteiden kokoilu. Tämä kiintymys lienee saanut alkunsa varhain, taiteilija Hilkka Finnen kanssa v. 1903 solmitun, v. 1914 eroon päättyneen avioliiton aikana. Rantaniemi ei tieten-

kään voinut taloudellisilla edellytyksillään esiintyä minään merkittävänä taidemagnaattina ja taidekaupallisella alalla hän sai pysyttäytyä amatöörinä. Mutta kuitenkin hän taisi vuosien mittaan kartuttaa sievoisen ja arvokkaan yksityiskokoelman vanhempien ja nuorempien taiteilijoittemme maalauksia. Sen valtaosan hän lahjoitti jo eläessään Kemin kaupungille. Vanhuuden heikentämälle lahjoittajalle ei koitunut enää tilaisuutta käyttää hyväkseen niitä toimenpiteitä, joihin kiitollinen kotikaupunki oli varautunut.

Lehtori Rantaniemen harrastuksien monipuolisuutta kuvastanee mm. että hän Turussa ollessaan kuului pitkän aikaa sikäläisen kaupunginteatterin johtokuntaan. Ja varhain oli Kemin Suun nuorisoseura kutsunut hänet kunniajäsenekseen. Kiintymystä ja rakkautta pohjoiseen syntymäseutuun ilmentää hänen jälkisäädöksessään kotiseutunsa ylioppilaskunnalle varattu lahjoitus.

Ape Rantaniemen persoonallisuudessa oli pohjaltaan vakavaa, perittyä ja kehitettyä tahdikkuutta, gentleman-ominaisuuksia, vanhemmiten ehkä jonkin verran turhan arkailevaa ja epäilevää. Viimeksimainitut muutokset ovat kyllä ymmärrettävissä, sillä hän sai tarmokkaasti ponnistella vanhuuden mukanaan tuomaa verisuonten kalkkiutumista vastaan, joka sitten parantumattomaksi sklerosikseksi kehkeytyneenä oli hänen kuolemansa syynä.

Opettajana, luokan kateederissa ja muuten, hänen suhtautumisensa oppilaisiinsa on ollut — niin kerrotaan — herkkää, intiimiä ja sydämellistä ja sellaisena vakuuttavaa, aito opettajan ja kasvattajan metodeja noudattavaa. Hänen opetustaan nauttineet monet kymmenet oppilaspolvet varmaankin ovat tallettaneet tästä humaanisesta opettajastaan kirkkaan muiston.

Tunnettu Pohjois-Suomen viime sodanaikainen hävitys ja tuho koski Rantaniemen herkkään mieleen syvälti. Industrialismin häneen henkilökohtaisesti suuntautunut toimenpide sumensi vieläkin enemmän hänen viime vuosiaan. Pohjois-Suomea sähköistettäessä ja teollistettaessa, 'Pohjolan Voiman' rakentaessa Kemijoen Kemihaaran voimalaitoksia katsottiin välttämättömäksi kohottaa joen vedenpintaa patoamalla niin, että mm. Rantaniemenkin vanha sukutalo, vuosisatoja saman suvun hallussa säilynyt, oli muutettava toiseen kohtaan. Vanhan lehtorin oli pakko muuttaa suunnitelmansa, siirtyä muuanne vanhan sukutalonsa mailta, jonne hän oli vuosien mittaan järjestänyt mm. edustavan koristepuutarhan.

Mainittu teollistaminen on tietenkin vaikuttanut, kaikkien aikaisempien muutosten lisäksi, luonnonoloja tuolla pohjoisessa mullistavasti ja, kuten tunnettua, jatkuvasti on suunnitteilla tuon laajan alueen, Kemijoen vesistöalueen, joka oli lehtori Rantaniemen tutkimuskohteena, retkeilyjen ja havaintojen kohteena, teollistaminen paljoa laajemmalti kuin Kemijoen väylän osalta. Tähänkin katsoen hänen havaintonsa ovat arvokkaat kasvistomme aikaisemman, luonnonvaraisen kehityksen ja historian kannalta.

EMIL OTHNIEL MALMBERG

* 15. 1. 1863, † 9. 5. 1952.

Professori T. H. JÄRVEN kirjoittama muistopuhe.

Toukokuun 9. päivänä kuluvaa vuotta päättyi täysinpalvelleen vanhemman lehtorin EMIL OTHNIEL MALMBERGin työntäyteinen elämä. Hän oli halunnut saada ns. hiljaisen hautauksen. Tästä johtui, ettei Seuramme vuosikokoukseen Kukanpäivänä osaaottaneista jäsenistä yksikään ollut tietoinen siitä, että iältään vanhin jäsen oli siirtynyt vainajien joukkoon. — Poismenonsa tapahtuessa Emil Malmberg oli jo ylittänyt 89. ikävuotensa.

Emil Malmberg oli syntynyt Kuopiossa, jossa hänen isänsä Carl August Malmberg toimi lääninrahastonhoitajana; äiti oli Kristina Otteliana von Fieandt. Kuopiossa Emil Malmberg kävi myös koulunsa tullen ylioppilaaksi v. 1881.

Emil Malmbergin opinnot yliopistossa ovat olleet hänen vastaiselle toimintauralleen ratkaisevia, mutta toisaalta myös arvoituksellisia. Täysin luotettavalta taholta saamani tiedon mukaan Emil Malmberg oli ajatellut itselleen käytännöllistä toimialaa, lähinnä metsänhoitajan uraa. Kun hän kuitenkin antautui harjoittamaan teoreettisia opintoja, saattaa olla mahdollista, että tähän hänen päätökseensä vaikutti hänen lähes seitsemäntoista vuotta vanhemman velipuolensa Aukusti Juhana Melan silloin jo saavuttama luonnontutkijan maine sekä vaikutus. Tämä ei olisi odottamatonta, kun otetaan huomioon Melan muutkin ominaisuudet mm. hänen kykynsä käsittää kehitysiässä olleiden poikien harrastuksia. Onhan Mela yhtä ratkaisevasti vaikuttanut usean oppilaansakin elämänuran valitsemiseen. — Emil Malmbergin suuri kunnioitus velipuoltaan kohtaan säilyi — täydellä syyllä — kautta hänen elämänsä.

Opintonsa yliopistossa Emil Malmberg päätti suorittamalla fil.kand.-tutkinnon v. 1886 sekä vihityttämällä itsensä fil.maisteriksi saman vuoden promotiossa.

Opettajanuran Emil Malmberg aloitti Helsingin suomalaisessa yhteiskoulussa, toimien siellä vv. 1888—90, sen ohella hän antoi opetusta myös Helsingin suomalaisessa tyttökoulussa alkaen v:desta 1889 v:teen 1907 saakka. Vakinaisen opettajaviran hän sai Helsingin suomalaisessa realilyseossa v. 1891; tämän koulun opettajistoon hän kuului v:teen 1926 saakka, jolloin hän siirtyi eläkkeelle.

Emil Malmbergin työtarmo oli 1910-luvun alussa siirtynyt myös uudelle alalle. Lähtökohtana tähän oli yhtä hänen poikaansa kohdannut pitkäaikainen sairaus. Tästä koitunut taloudellinen rasitus pakotti Emil Malmbergin etsimään sivutoimia ja siksi tulivat kirjanpito ja tilientarkastus. Hän suoritti

Kauppakorkeakoulussa v. 1912 kauppatieteitten maisteritutkinnon. Edelleen hän tuli valantehneeksi tilientarkastajaksi v. 1918, toimi kirjanpidon opettajana Helsingin Yliopistossa vv:na 1919—26, samoin Teknillisessä Korkeakoulussa vv:na 1922—26. Tältä alalta hän on myös kirjoittanut oppikirjan sekä suomeksi että ruotsiksi: »Ohjeita kirjanpidossa ja kirjanpitotehtäviä» ilmestyi v. 1928, »Grunderna i bokföring och bokföringsuppgifter» ilmestyi v. 1930. — Myöhempinä aikoina ovat toisaalta Helsingin kaupunki, toisaalta valtio käyttäneet Emil Malmbergin asiantuntemusta puheenalaisilla aloilla hyväkseen.

Seuramme jäseneksi Emil Malmberg valittiin v. 1885. Hän ei ole aktiivisesti ottanut osaa Seuran toimintaan, mutta silti sitä seurannut, käyden iäkkäänäkin silloin tällöin kokousten ohjelmia seuraamassa. Biologiselta alalta hän suomensi kaksi ulkomaalaista teosta: S. Almqvistin oppikirjan »Lärobok i botanik» ja J. Brunchorstin teoksen »De vigtigste Plantesygdomme». Mainitut käännöstyöt »Kasvitieteen oppikirja ylempiä oppikouluja varten» ja »Tärkeimmät kasvitaudit» Suomalainen Kirjallisuuden Seura julkaisi vv:na 1890 ja 1891 liittäen ne »Toimitustensa»-sarjaan numeroina 75 ja 77.

Lehtori Emil Malmbergin keskeisimpiä harrastuksia oli miesten kuorolaulu; hän kuului aluksi MM-kuoroon ja sittemmin »Laulumiehiin»; laulajien keskuudesta Emil Malmberg tapasi myös mieluisimman toveripiirinsä. Perusluonteeltaan Emil Malmberg oli vakavamielinen, mutta silti leikillisyyttä ymmärtävä ja sitä harjoittava. Suuri vaatimattomuus kuului niinikään hänen huomattavimpiin ominaisuuksiinsa.

Societas pro Fauna et Flora Fennica 16. 5. 1951—13. 5. 1952.

Seuran puheenjohtajan, täysinpalvelleen professorin fil. tri ALVAR PALMGRENin vuosikokouksessa 13. p:nä toukokuuta 1952 esittämä vuosikertomus[1].

Seuran 131. työvuosi päättyy tänään.

Toiminnasta työvuoden aikana esitän seuraavan kertomuksen viitaten varojen ja kirjaston hoidon osalta rahastonhoitajan ja kirjastonhoitajan kertomuksiin, jotka tässä kokouksessa myöhemmin tullaan esittämään. Lisäksi tulevat Seuran tieteellisten kokoelmien intendentit esittämään tavanomaisen selostuksen Yliopiston kasvitieteellisen ja eläintieteellisen laitoksen kotimaisten kokoelmien kasvusta.

Varsinaiset *kuukausikokoukset* on pidetty lauantaisin, 6. 10., 3. 11., 1. 12., 2. 2., 1. 3., 5. 4., 3. 5., sekä vuosikokous tänään Kukan päivänä 13. 5.

Varsinaisten kokousten lisäksi Seuralla on viime toukokuun 23. p:nä ollut *ylimääräinen kokous*, jossa lehtori fil. tri GUNNAR ERDTMAN Tukholmasta piti esitelmän.

Kaikki kokoukset on pidetty, alkaen klo 19, tässä porvarissäädyn entisessä istuntosalissa. Varsinaisissa kokouksissa on ollut läsnä 32—50 jäsentä (48, 33, 50, 45, 32, 45, 36), alkajaisesitelmissä, joita yleisö on ollut tervetullut kuulemaan, 45 — n. 160 henkilöä (53, 45, n. 150, 70, 60, n. 160, 57). Vuosikokoukseen ottaa osaa 45 jäsentä.

Sihteerin ollessa ulkomailla toimi fil. lis. K. O. DONNER pöytäkirjurina huhtikuun kokouksessa.

Työvuoden kuluessa Seuralla on ollut ilo nähdä keskuudessaan kolme kuuluisaa ja tervetullutta esitelmänpitäjää: lehtori fil. tri GUNNAR ERDTMAN (ylimääräisessä kokouksessa 23. toukok.), tutkimusmatkailija fil. lis. STEN BERGMAN (1. jouluk.) sekä Tukholman Naturhistoriska Riksmuseetin ja sen kasvitieteellisen osaston esimies professori fil. tri ERIC HULTÉN (5. huhtik.). Tri Bergman suoritti vierailun yhdessä puolisonsa rva DAGNY BERGMANin kanssa, joka mm. on osallistunut miehensä kuuluisaan 3 vuotta kestäneeseen tutkimusmatkaan Kamtsatkan niemimaalle vuosina 1920—1923.

Tri Bergman saapui maahamme Suomen Maantieteellisen Seuran ja meidän Seuramme kutsumana. Isäntäseuroissa pitämiensä esitelmien lisäksi hän ystävällisesti tarjoutui pitämään esitelmän jonkin yleishyödyllisen tarkoituk-

[1] Suomentanut toht. JAAKKO JALAS.

sen hyväksi, joka olisi Seuramme puheenjohtajan määrättävissä. Esitelmä pidettiin Yliopiston juhlasalissa 3. p:nä joulukuuta Domus academican hyväksi. Edelleen tri Bergman piti esitelmän Kauniaisten (ruotsalaisen) yhteiskoulun avustamiseksi. Lopuksi tri Bergman esitelmöi Suomen Nordenskiöld-seuran pyynnöstä tämän Vaasan osaston kokouksessa 4. jouluk.

Prof. Hulténin esitelmämatka tapahtui Nordenskiöld-seuran sekä meidän Seuramme kutsusta. Myös prof. Hultén esitelmöi, paitsi Helsingissä, Nordenskiöld-seuran Vaasan osastossa.

Kokousten *alkajaisesitelmät* ovat olleet seuraavat:

Lehtori fil. tri GUNNAR ERDTMAN (Tukholma): Växtsystematik och paleobotanik i palynologiskt perspektiv (Kasvisystematiikka ja paleobotaniikka siitepölytutkimuksen kannalta katsottuna). Ylimääräisessä kokouksessa 23. toukok. 1951.

Professori RUNAR COLLANDER: Nyare framsteg i fråga om fotosyntesens mekanism (Uusimmista edistysaskeleista fotosynteesin kulun selvitystyössä), 6. 10.

Fil. kand. B. J. WIKGREN: Några synpunkter på vattendjurens osmotiska regulation (Näkökohtia vesieläinten osmoottisesta säätelystä), 3. 11.

Tutkimusmatkailija fil. lis. STEN BERGMAN (Rönninge, Tukholma): Studier över paradisfåglar och andra djur på Nya Guinea 1948—1949 (Paratiisilintuja ja muita eläimiä koskevia tutkimuksia Uudessa Guineassa 1948—1949), 1. 12.

Dosentti W. HACKMAN: Minnesord över professor emeritus fil. dr Harry Federley (Muistosanoja täysinpalvelleesta professorista fil. tri Harry Federleystä), 2. 2.

Ylioppilas HENRIK WALLGREN: Fåglarnas flyttning som ekologiskt anpassningsproblem (Lintujen muutto ekologisena sopeutumiskysymyksenä), 2. 2.

Dosentti LARS VON HAARTMAN: Huru småfåglarna föder upp sina ungar (Kuinka pikkulinnut ruokkivat poikasensa), 1. 3.

Professori ERIC HULTÉN (Tukholma): En botanisk forskningsfärd till Alaskas sydkust och Aleuterna (Kasvitieteellinen tutkimusmatka Alaskan etelärannikolle ja Aleuteille), 5. 4.

Professori M. J. KOTILAINEN: Näkemyksiä kasvillisuudesta ja kasvistosta Norjan ultraemäksisillä kentillä, 3. 5.

Dosentti T. J. HINTIKKA: Muistosanat lehtori Pekka Aappo (Ape) Rantaniemestä, 3. 5.

Kokouksessa 1. jouluk. muistutti dosentti HANS LUTHER mieliin, että oli kulunut 50 vuotta siitä, kun Suomen levätutkimuksen grand-old man K. E. Hirn julkaisi tutkimuksensa Finländische Vaucheriaceen.

Kokouksessa 3. toukok. dosentti Luther esitteli vanhan sähkeen, jonka Seuran silloinen puheenjohtaja prof. Th. Saelan oli Seuran 60-vuotispäivänä 1. marrask. 1881 lähettänyt prof. William Nylanderille Pariisiin.

Tieteellisiä tiedonantoja on esitetty kaikkiaan 35. Kasvitieteellisiä (26) ovat esittäneet seuraavat jäsenet: T. Brander (L. von Haartmanin välityksellä), V. Erkamo (H. Buchin välityksellä), L. Fagerström, O. Fortelius (K. O. Donnerin välityksellä), B. Färdig, R. Grönblad (H. Lutherin välityksellä), Max Hagman, E. Häyrén, H. Luther, H. ja Inge Luther, J. Jalas, G. Marklund, B. Olsoni, H. Törnroth, Tor-Leif Westman. Eläintieteellisiä (9) ovat esittäneet herrat L. von Haartman, W. Hackman, E. Häyrén ja Harald Lindberg.

Seuran *julkaisuista* ovat viime vuosikokouksen jälkeen ilmestyneet:

Memoranda Societatis pro Fauna et Flora Fennica 27. 1950—1951. Edendum curavit Holger Ahlqvist. 53 Fig., 2 Imag.phot., 1 Tab. geogr. Helsingforsiae 1951—52. S. 1—232.

Sarjassa Acta Botanica Fennica:

N:o 48, A. L. Backman: Najas marina All. in Europa einst und jetzt. Helsingforsiae 1951. S. 1—32.

Sarjassa Acta Zoologica Fennica:

N:o 65, Einari Merikallio: On the Numbers of Land-Birds in Finland. With 5 tables and 3 Maps. Helsingforsiae 1951. P. 1—16.

N:o 66, K. P. Donner: The Visual Acuity of some Passerine Birds. With 17 Tables and 13 Figures. From the Zoological Institute of the University, Helsingfors. Helsingforsiae 1951. P. 1—40.

N:o 67, Lars von Haartman: Der Trauerfliegenschnäpper. II. Populationsprobleme. Mit 22 Tabellen, 2 Diagrammen und 1 Karte. Helsingforsriae 1951. S. 1—60.

N:o 68, Eric Fabricius: Zur Ethologie junger Anatiden. Mit 1 Tabelle, 2 Diagrammen, 4 Figuren und 9 photographischen Aufnahmen. With an English Summary. Helsingforsiae 1951. S. 1—178.

N:o 69, Tor G. Karling: Studien über Kalyptorhynchien (Turbellaria). IV. Einige Eukalyptorhynchia. Mit 15 Abbildungen im Text und einer Tafel. Helsingforsiae 1952. S. 1—49.

Sarjassa Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica:

N:o 67, 2, C. J. van der Klaauw (Universität Leiden, Holland): Bau, Lebensweise und Milieu der Tiere. Die Grundlagen einer oekologischen Morphologie. Vortrag, gehalten am 30 September 1946, in der Universität Helsingfors. Helsingforsiae 1951. S. 1—18.

N:o 67, 3, T. Brander: Tre studier över bisamråttan (Ondatra z. zibethica L.). Med 8 bilder. Helsingforsiae 1951. S. 1—54.

Viimeksimainittujen kahden tutkimuksen ilmestyttyä sarjan Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica osa 67 on valmis.

Seura on täten tänään päättyvän työvuotensa aikana julkaissut tieteellisiä tutkimuksia yhteensä 679 sivua, vastaten 1413 (1950—1951), 809, 806 ja 1168 sivua lähinnä edeltäneinä vuosina.

Oikovedosasteella ovat seuraavat tutkimukset:

Acta Zoologica Fennica sarjaan tuleva: L. Baenick (Lyypekki), Pilzkäfer und Käferpilze. Ökologische und statistische Untersuchungen. (250 sivua.)

Acta Soc. F. Fl. Fenn. sarjaan tuleva: L. von Haartman, Über ungepaarte Männchen in Grenzpopulationen der Kleinvögel. (28 sivua.)

Seurauksena Seuran vaikeasta taloudellisesta tilanteesta (ks. s. 143) ei erinäisiä painettaviksi jätettyjä käsikirjoituksia ole toistaiseksi voitu painattaa. Näistä on erityisesti mainittava Pär Harald Lindbergin Seuran toimeksiannosta (5. jouluk. 1941) Bibliotheca Zoologica Fenniae teosta varten laatima yhteenveto Suomen eläintieteellisestä kirjallisuudesta ajanjaksona 1930—1940, jonka painatuksen viivästyminen on sitäkin valitettavampaa, kun jo käsikirjoituksen valmistuminen on kestänyt huomattavasti laskettua kauvemmin.

Apurahoiksi Seuralla on ensi kesää varten käytettävissään 11.900 mk seuraavien rahastojen korkovaroja: Kasvi- ja eläintiedettä varten (Palménin, Sundströmin ja Palmgrenin rahastoista) 5.400: —; eläintiedettä varten (Karl Langin rahastosta) 1.400: —; hyönteistieteellisiin tutkimuksiin (Poppiuksen ja Siltalan rahastoista) 2.600: —; lähinnä lintutieteellisiin tutkimuksiin (Finnilän rahastosta) 1.500: —; retkeilyihin (Kaatuneiden rahastosta) 1.000: —. Koska Seuran stipendivaroja seurauksena kolmen vuosikymmenen aikana tapahtuneesta rahan arvon alenemisesta tällä hetkellä voidaan pitää käytännöllisesti katsoen merkityksettöminä, Seura on 5. huhtik. Hallituksen ehdotuksesta päättänyt liittää korot tänä vuonna pääomaan.

Hallitus on vuoden kuluessa ollut koolla neljä kertaa, 10. lokak., 18. jouluk., 18. maalisk. ja 8. toukok. Sen toimenpiteet ovat ensisijaisesti koskeneet Seuran taloudellista tilaa sekä painatustoimintaa.

Erityisesti mainittakoon seuraavat Seuran tai sen hallituksen toimenpiteet:

I. Lääket. ja kirurg. tri Torild Brander on 28. huhtik. 1951 lahjoittanut Seuralle 10.000 mk jaettavaksi apurahana Lounais-Hämeen kasviston tutkimista varten. Lahjoittajan toivomuksen mukaisesti Seura on 3. marrask. päättänyt Hallituksen 10. lokak. tekemän ehdotuksen mukaisesti antaa apurahan fil. kand. Lars Fagerströmille, joka on kesällä 1951 suorittanut tutkimuksia kysymyksessä olevalla alueella.

II. Hallitus on 10. lokak. 1951 prof. M. J. Kotilaisen ehdotuksesta päättänyt 15.000 mk:n avustuksella tukea fil. tri A. L. Backmanin kesällä 1951 suorittamaa tutkimusta Kittilän eutrofisten seutujen subfossiilisen kasvilajiston selvittämiseksi. Tutkimus koskee aluetta, missä prof. Kotilainen vuotta aikaisemmin oli tehnyt merkittävän *Najas flexilis* -löydön. Seura on 3. marrask. hyväksynyt Hallituksen toimenpiteen.

III. Joulukuun 13. p:nä päivätyn anomuksen mukaisesti Hallitus on 18. jouluk. myöntänyt Tieteellisten Seurojen Valtuuskunnalle 25.000 mk:n suuruisen tilapäislainan käytettäväksi toimihenkilöiden seuraavan tammikuun palkkojen maksuun.

IV. Kuten edellisestä vuosikertomuksesta (s. 186) ilmenee, Seura on työvuoden 1950—1951 aikana Memoranda 26:n lisäksi julkaissut 12 tutkimusta, joiden yhteenlaskettu sivumäärä on 1413. Niistä oli vuoden 1950 päättyessä oikovedosasteella tai ladottavana 3 laajaa julkaisua (Memoranda 26, Acta Bot. Fenn. 49, 50; yhteensä 791 sivua), jotka oli jätetty kirjapainoon jo useita kuukausia aikaisemmin silloiset hintasuhteet huomioon ottaen. Vuoden 1951 alussa, 24. tammik., Seuralle odottamatta ilmoitettiin, että painotyön hintaa, joka kevätlukukaudella 1950 oli ollut 1.000 kpl:n painoksesta mk 13.300 painoarkilta ja syyslukukaudella mk 17.300, oli korotettu mk:aan 25.900. Vastaavasti nousivat myös muut painatuskustannukset. Tästä oli vääjäämät-

tömänä seurauksena merkittävä vajaus vuoden 1951 tileihin, siitäkin huolimatta, että kahden tärkeän, yhteensä n. 500 sivua käsittävän teoksen (L. Baenick ja Pär Harald Lindberg; ks. s. 141) painatus siirrettiin vuoteen 1952. Rahastonhoitajan marraskuussa tekemien laskelmien mukaan vajaus tulisi vuoden vaihteeseen mennessä olemaan 1.301.433 mk. Asioiden näin ollen Seura on 19. marrask. 1951 päivätyssä kirjelmässä, jonka ovat allekirjoittaneet puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, sihteeri ja rahastonhoitaja, yksityiskohtaisin perusteluin anonut Valtion luonnontieteelliseltä lautakunnalta lautakunnan harkinnan mukaista lisäavustusta, jotta Seuran toiminnan vuonna 1951 tuottama 1.301.433 mk:n suuruinen tappio mikäli mahdollista saataisiin peitetyksi. Lautakunta on ottanut anomuksen huomioon. Tammikuussa Seura sai vastaanottaa 400.000 mk:n suuruisen lisäavustuksen vuodelle 1951.

Koska äsken mainittu 19. marrask. päivätty anomus yksityiskohdittain valaisee Seuran painatustoimintaa ja siitä aiheutuvia kustannuksia ja koska se täten samalla lienee omiaan kuvastamaan Seuran luonnetta tieteellisten julkaisujen kustantajana, se oheistetaan liitteenä (liite I).

V. Lokakuun 28. p:nä päivätyssä kirjeessä tri Torild Brander on tulevaksi kesäksi asettanut Seuran käytettäväksi mk 15.000 Lounais-Hämeen kasvistoa koskevien tutkimusten jatkamiseksi. Hallituksen 8. toukok. tekemän ehdotuksen mukaisesti Seura on tänään antanut apurahan fil. kand. Lars Fagerström ille, joka jo on viime kesänä tri Branderin myötävaikutuksella aloittanut tutkimukset mainitulla alueella.

Tammikuun 4. p:nä Kirjapaino-osakeyhtiö Tilgmann on ilmoittanut, että painoarkin hinta vieläkin on noussut 25.900 mk:sta 26.950 mk:aan 1.000 kpl:n painokselta, paperin hintojen kohoamisesta johtuen.

Kuten edellisestä vuosikertomuksesta (Memoranda 27, s. 188, 157—162) ilmenee ilmoitin kokouksessa 7. tehneeni kirjelmässä 10. p:ltä syyskuuta Ahvenanmaan maakuntalautakunnalle esityksen toimenpiteistä Karlbyn saaristossa Köökarin kunnassa sijaitsevien Idön ja Brunskärin saarien pysyväiseksi rauhoittamiseksi. Esityksen tekemisestä oli etukäteen sovittu prof. Erik Jorpesin (Tukholma, kotoisin Jorpesin tilalta Köökarin Överbodasta) sekä toimittaja Nandor (Johansson) Stenlidin (kotoisin Lemlännin Nåtöstä) kanssa. Esitystäni tuki Ahvenanmaan maakuntalautakunnalle osoitettu, 23. syysk. 1950 päivätty (Memoranda 27:ssä s. 188 on virheellisesti 23. marrask.) ja puheenjohtajaa lukuunottamatta kaikkien jäsenten allekirjoittama Hallituksen kirjelmä, joka on julkaistu viime vuosikertomuksen liitteenä III b (s. 162).

Maaneuvos Viktor Strandfältin ja maakunnan metsänhoitajan Albin Andréén allekirjoittamassa kirjelmässä 7. p:ltä joulukuuta 1950 (Memoranda

27, s. 162, 188) Ahvenanmaan maakuntalautakunta ilmoitti asiaa 25. lokak. käsiteltäessä antaneensa maakunnan agronomille ja maakunnan metsänhoitajalle tehtäväksi toimeenpanna kysymyksessä olevien saarien arvioiminen. Tämä ei kuitenkaan ollut vielä tullut suoritetuksi, koska saarten tiluskarttoja ei ollut käytettävissä. Kartat tultaisiin hankkimaan talven kuluessa ja arvioiminen tulisi tapahtumaan seuraavana keväänä.

Viime elokuun 16 p:nä lähetti prof. Erik Jorpes minulle muistion Köökarissa pidetystä Idötä ja Brunnskäriä koskevasta neuvottelukokouksesta.

Prof. Jorpes kirjoittaa (suomennettuna): »Nykytilanne käy ilmi muistiosta. Maakuntalautakunta on ehdottomasti vuokrauksen kannalla ja näyttää suhtautuvan varsin suopeasti täällä sovittujen periaatteiden mukaiseen vuokrajärjestelyyn. Tämä lienee kaiketi ainoa ratkaisu, joka lähiaiaikoina on mahdollinen, ja se näyttää aika tyydyttävältä. Toivokaamme, että maakuntalautakunta palaa asiaan lähitulevaisuudessa.»

Ottaen huomioon asian suuren merkityksen sekä sen ratkaisuun liittyvien vaikeuksien valaisemiseksi oheistetaan liitteenä ote muistiosta, jonka prof. Jorpes on laatinut Köökarin Karlbyssä sijaitsevien Idön ja Brunnskärin saarten palstanomistajien läsnäollessa pidetyssä neuvottelukokouksessa Jorpesin tilalla torstaina 8. 8. 1951. (Liite II.).

Tänään 13. toukok. olen saanut maakunnan metsänhoitajalta Albin Andréeltä ilmoituksen, että Maakuntalautakunta on päässyt sopimukseen useimpien Idön ja Brunnskärin maanomistajien kanssa. Idön osalta sopimus koskee viittä lohkoa kuudesta, Brunnskärin osalta toista saaren kahdesta lohkosta.

Sopimuksen mukaan alue on vuokrattu 30 vuodeksi. Vuokra-ajan kestäessä lampaiden, vuohien ja hevosten laiduntaminen on kokonaan kielletty. Nautakarjaa saa pitää laitumella heinänteon jälkeen, 1. elok.—1. lokak. välisenä aikana, kuitenkin korkeintaan 4 eläintä kutakin lohkoa kohden, joita on kaikkiaan kahdeksan. Omistajat velvoitetaan huolehtimaan tavanomaisesta raivaustyöstä nykyisin vallitsevan lehtoniittyluonnon säilyttämiseksi, koska tämä on edellytyksenä maiden käytölle heinäniittyinä. Lehdeksien teko jaloista lehtipuista kuten saarnesta ja vaahterasta kielletään. Viittaan yksityiskohtaiseen vuokrasopimukseen, joka on allekirjoitettu Köökarin Karlbyssä 4. p:nä lokakuuta 1951 sekä Maakuntalautakunnan puolesta Maarianhaminassa 12. p:nä joulukuuta 1951. (Liite III.)

Tehdyn sopimuksen ansiosta Idön ja Brunnskärin kasvillisuuden säilyminen entisellään näyttää tulleen turvatuksi 30 vuoden ajaksi. Niiden kahden maanomistajan, jotka eivät ole yhtyneet vuokrasopimukseen, tulee aidata alueensa, mikäli haluavat käyttää niitä laiduntamiseen. Tästä aiheutuviin kustannuksiin katsoen voitaneen pitää todennäköisenä, että nämäkin maanomistajat myöhemmin tulevat liittymään sopimukseen.

Maakuntalautakunnan aikaansaama Idötä ja Brunnskäriä koskeva sopimus

Typis expr. 10. 6. 1953.

merkitsee Seuralle huomattavaa voittoa sen ponnisteluissa luonnonsuojelun hyväksi.

Saatuaan tiedon edellä esitetystä Seura on valtuuttanut puheenjohtajansa esittämään Ahvenanmaan maakuntalautakunnalle, maaneuvos VIKTOR STRANDFÄLTille ja metsänhoitaja ALBIN ANDRÉELLE, sekä prof. ERIK JORPESille ja toimittaja NANDOR STENLIDille vakuutuksen siitä, että Seura pitää saavutettua Idön—Brunnskärin kysymyksen ratkaisua erittäin arvokkaana, sekä samalla esittämään Seuran kiitokset luonnonsuojeluaatteen osaksi tulleesta tuesta ja aloitevalmiudesta.

Rahastonhoitajan yksityiskohtaiseen selontekoon (liite VII) viitaten esitän *rahavarojen tilasta* rahastonhoitajan antamien tietojen mukaan seuraavaa:

Seuran *kirjanpito* osoitti vuosien 1951 ja 1952 vaihteessa 793.669 mk:n vajausta vastaten 154.829 mk:n vajausta vuosien 1950 ja 1951 vaihteessa, 423.457 mk:n vajausta 1949/50, 541.775 mk:n vajausta 1948/49, 244.976 mk:n vajausta 1947/48, 102.383 mk:n vajausta 1946/47 ja mk 822: 85 vajausta 1945/46.

Vuoden 1951 valtionapu on ollut 850.000 mk (vastaten 700.000: — vuonna 1950). Lisäksi Seura on saanut juoksevia menojaan varten raha-arpajaisten voittovaroista mk 974.000 (vastaten mk 1.005.300 vuonna 1950), yhteensä siis mk 1.824.000. Edelleen Seura on vuoden 1951 tiliin saanut tilapäistä lisäavustusta 400.000: — (ks. s. 143). Seuran valtion varoista toimintaansa varten saama avustus on näin ollen kokonaismäärältään mk. 2.224.000: —.

Vuodeksi 1952 Valtion luonnontieteellinen toimikunta on ehdottanut Seuralle valtionapua mk 1.100.000 sekä arpajaisvaroista mk 880.000, yhteensä mk 1.980.000.

Kirjastonhoitajan kertomuksesta ilmenee, että kirjasto on kasvanut 2940 niteellä, vastaten 1829 nidettä edellisenä vuotena. (Liite VIII.).

Edellisen työvuoden lopussa Seura sai kutsun lähettää edustajansa Zoologisch-Botanische Gesellschaft in Wien seuran 100-vuotispäivän yhteydessä 7.—9. p:nä kesäkuuta järjestettäviin juhlatilaisuuksiin ja kokouksiin. Kuuluisalle seuralle lähetettiin onnitteluadressi. (Liite IV.)

Tänä keväänä on Ahvenanmaan Linnunsuojeluyhdistyksen (Ålands Fågelskyddsförening) perustamisesta kulunut 25 vuotta. Tämän johdosta Seura on 20. p:nä maaliskuuta päivätyssä adressissa esittänyt onnittelunsa ja tuonut julki sen työn suuren arvon ja merkityksen, jonka yhdistys sekä sen kaukokatseinen ja toimelias puheenjohtaja kapteeni CARL HOLMQUIST on suorittanut mm. perustamalla Signilskärin muuttolintuhavaintoaseman, joka on ensimmäinen laatuaan Pohjoismaissa. (Liite V.)

Seuran kunniajäsen, ylimääräinen professori, fil. tri HARRY FEDERLEY kuoli viime marraskuun 13. p:nä 72 vuoden ikäisenä.

Harry Federley tuli Seuramme jäseneksi vastavalmistuneena ylioppilaana 3. huhtik. 1897. Hän tuli 55 vuoden ajan kuulumaan Seuran uskollisimpiin jäseniin. Kokouksistamme hän oli harvoin poissa. Seuran Hallituksessa ja johdossa hän on ollut taitavana ja uskollisena, aina ja monissa toimissa auttamaan valmiina tukena. Harry Federleyssä on manan majoille mennyt Suomen biologisen tutkimuksen suurmies, kaukokatseinen ja vastuuntuntoinen tutkija ja kansalainen, ystävyydessään luotettava ja tarkkamuistinen mies, jolle turhamaisuus ja itsekkyys oli vierasta.

Viime marraskuun 2 päivänä saavutti Seuran kunniajäsen professori HARALD LINDBERG 80 vuoden korkean iän. Prof. Lindberg oli tällöin ollut Seuramme jäsenenä kokonaista 62 vuotta. Hallitus esitti Seuran onnittelut ja lämpimät kiitokset hänen aina auliisti antamastaan uskollisesta tuesta.

Seuran entinen arvossapidetty Hallituksen jäsen professori V. KUJALA täytti 8. marraskuuta 60 vuotta. Seura esitti Hallituksensa välityksellä onnentoivotuksensa sekä kiitollisuutensa tuesta ja myötämielestä, jota prof. Kujala aina on osoittanut Seuraa kohtaan.

75 vuotta täytti 17. helmik. Seuran kunniajäsen prof. ALEX. LUTHER ja 31. maalisk. Seuran kunniajäsen prof. T. H. JÄRVI. Seuran onnittelut sekä kiitokset uskollisesta ja uhrautuvasta työstä sen hyväksi esitti prof. Lutherille Hallitus; prof. Järvelle, joka oli matkoilla, ne toimitettiin sähkeitse.

Huhtikuun 11 p:nä täytti johtaja E. ARO 60 vuotta. Johtaja Aro on n. 25 vuoden ajan Tilgmann Osakeyhtiön edustajana teknillisesti johtanut Seuran painatustoimintaa ja tässä ominaisuudessa ollut Seuralle arvaamattoman merkittävänä tukena. Hallitus esitti Seuran tervehdyksen ja kiitollisuuden ilmaukset. (Liite VI.)

Hallitukseen ovat kuuluneet: Puheenjohtaja täysinpalvellut professori Alvar Palmgren, varapuheenjohtaja prof. Toivo Henrik Järvi, sihteeri dosentti Lars von Haartman, rahastonhoitaja johtaja Sten Stockmann, kirjastonhoitaja fil. lis. Kai Otto Donner, muina jäseninä prof. Harald Lindberg, prof. Runar Collander, prof. Alexander Luther, prof. Harry Federley († 13. marrask.), prof. Ernst Häyrén sekä varajäseninä prof. Pontus Palmgren ja prof. Ilmari Hustich.

Kasvitieteellisten kokoelmien intendenttinä on ollut kustos fil. tri Gunnar Marklund, yleisten eläintieteellisten kokoelmien intendenttinä kustos dosentti Olavi Kalela sekä hyönteistieteellisten kustos prof. Richard Frey.

Tieteellisten Seurojen valtuuskunnassa Seuraa edustaa prof. Toivo Henrik Järvi varamiehenään prof. Pontus Palmgren.

Memoranda-sarjan toimittaja on maist. Holger Ahlqvist.

Acta Botanica Fennica 48 on prof. Ernst Häyrénin toimittama.

Acta Zoologica Fennican niteen 65 on toimittanut dosentti Lars von Haartman, niteet 66, 67 ja 68 prof. Pontus Palmgren sekä niteen 69 prof. Alexander Luther.

Dosentti Lars von Haartman on toimittanut Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica sarjan niteet 67, 2 ja 67, 3.

Kirjeenvaihtajajäseniksi on 1. maalisk. kutsuttu tutkimusmatkailija fil. lis. Sten Bergman sekä fil. tri Erik Asplund.

Kotimaisiksi jäseniksi on valittu ylioppilas Olavi Hildén (6. lokak.), kansakoulunopettaja Martin Ingo ja fil. kand. Lauri Korhonen (3. marrask.), osastonjohtaja Harry Berghem, insinööri Henrik Bruun, preparaattori Carl Otto Alfred Grönvall ja ylioppilas Inga Liewendahl (2. helmik.), ylioppilas Toini Tikkanen (5. huhtik.), ylioppilaat Toivo Yrjö Kaarlo Vasari, Aimo Matti Kaasinen, Kari Yrjö Henrik Lagerspetz ja Lalli Kalervo Laine, maat.metsät. kand. agronomi Margareta Segercrantz sekä rouva Seidi Florence Hackman (3. toukok.), fil. maist. Björn Cederhvarf (13. toukok.).

Viime vuosikokouksessa hahmoittelin aikaisempaan esitykseeni vuosikertomuksessa 1941—1942 (Memoranda 18, s. 227—229) perustaen Seuran arvon mukaisia juhlallisuuksia sen tulevana 150-vuotispäivänä 1. marrask. 1971 (Memoranda 27, s. 193—197). Käsittäköön Seura kunniavelvollisuudekseen tänä 150-vuotispäivänä Suomen kasvi- ja eläinmaailman mahdollisimman täydellisen, monipuolisen ja muodoiltaan arvokkaan kuvaamisen tällä tavoin lunastaakseen sanoihin »pro Fauna et Flora Fennica» 1. p:ltä marraskuuta 1821 liittyvän laajan ja pitkälle tähtäävän ohjelman. Hallituksen kokouksissa 10. lokak. ja 18. maalisk. olen vuosikokouksessa 1951 esittämääni liittyen kohdistanut Hallituksen jäsenille vakavan vetoomuksen, että kukin asemansa mukaisesti yhteistyössä virkatovereiden, oppilaiden ja muiden asiasta kiinnostuneiden kanssa pyrkisi välittömiin toimenpiteisiin maamme kasviston ja eläimistön suunnitelmallisen tutkimisen jatkamiseksi sekä jo olemassa olevan ja tulevina vuosina täydennettävän aineiston kokoamiseksi ja käsittelemiseksi. Tämän ohjelman toteuttamisen toivottavuudesta tuskin ollaan, ja tuskin on koskaan Seuran olemassaolon aikana oltukaan eri mieltä. Nyt tarvitaankin lähinnä vain tahtoa ja kykyä ryhtyä toimintaan. Ohjelman toteuttaminen ei missään olosuhteissa tule olemaan helppoa, varsinkaan nykyisenä taloudellisesti ja poliittisesti vaikeana aikana, mutta se on sitä kunniakkaampaa. Onhan itse asiassa kysymyksessä monumentaalisen kokoomateoksen aikaansaaminen Suomen kasvi- ja eläinmaailmasta ja pysyvä muistomerkki 150 vuotta jatkuneelle työlle biologian ja isänmaan palveluksessa. Vetoan tänään Seuraan vielä kerran. Tulevaisuus on osoittava, missä määrin sen johto ja jäsenet ovat olleet isänmaallisen tehtävänsä tasalla.

Päättynyt toimintavuosi on ollut taloudellisesti varsin raskas. Vuosi 1951

päästiin alkamaan vain 154.829 mk:n tilivajauksella. Se päättyi 793.669 mk:n vajaukseen siitäkin huolimatta, että painatustoimintaa oli huomattavasti rajoitettu. Tähän johtaneita syitä on edellä (s. 142) jo selostettu. Niitä on kaksi: painatuskustannusten odottamattoman suuri nousu 24. tammik. 1951, sekä jo vuoden 1950 puolella silloisen hintatason mukaisesti painettaviksi hyväksyttyjen kirjoitusten suuri sivumäärä. Hallituksen asennoitumisesta painatustoimintaan ja sen taloudellisista seurauksista tulkoon mainituksi, että Hallitus on johdonmukaisesti pyrkinyt saamaan väitöskirjat viivytyksittä painetuiksi. Etukäteen on kuitenkin yleensä mahdotonta riittävän varmasti arvioida, milloin niitä on odotettavissa, ja vielä vähemmän painatuksen päättymisen ja laskujen esittämisen ajankohtaa. Vuoden 1951 osalle tuli kaksi väitöskirjaa, toinen 601 sivuinen, kustannukset mk 1.477.927, toinen 178 sivua käsittävä, kustannukset mk 360.202, yhteensä 779 sivua ja 1.838.129 mk, mikä 14.129 mk:lla ylittää Seuran koko vuoden 1951 vakinaisen valtionavun.

Seura kunnioittaa tänään seuraavien vainajiensa muistoa (Liite 8):

Professori fil. tri Harry Federley, syntynyt 22. 3. 1879, Seuran jäsen 3. huhtik. 1897, kunniajäsen 1. marrask. 1946, kuollut 13. 11. 1951.

Lääketieteenlisensiaatti Elin Augusta Elmgren, syntynyt 9. 8. 1864, Seuran jäsen 3. toukok. 1895, kuollut 4. 1. 1952.

Lehtori fil. maist. Pekka Aappo (Ape) Rantaniemi, syntynyt 2. 12. 1873, Seuran jäsen 3. lokak. 1896, kuollut 23. 4. 1952.

Lehtori fil. maist. Emil Othiel Malmberg, syntynyt 15. 1. 1863, Seuran jäsen 13. toukok. 1885, kuollut 9. 5. 1952.

Liite I. 19. p:ltä marraskuuta 1951 oleva Valtion Luonnontieteelliselle lautakunnalle osoitettu kirjelmä, s. 116.

Liite II. Promemoria Köökarin Karlbyssä sijaitsevien Idö ja Brunnskär nimisten saarten lohkojen omistajien kanssa 8. 8. 1951 pidetystä neuvottelukokouksesta (laatinut prof. E. Jorpes), s. 118.

Liite III. Idö ja Brunnskär nimisiä Köökarin pitäjän Karlbyn saaristossa sijaitsevia saaria koskeva vuokrasopimus, s. 120.

Liite IV. Zoolog.-Botanische Gesellschaft in Wien nimiselle seuralle seuran 7—9 päivinä kesäkuuta 1951 vietetyn 100-vuotispäivän johdosta lähetetty adressi, s. 122.

Liite V. Ålands Fågelskyddsförening'ille yhdistyksen 25-vuotispäivän johdosta osoitettu adressi, s. 123.

Liite VI. Puheenjohtajan prof. A. Palmgrenin johtaja Arolle tämän 60-vuotispäivässä 11. p:nä p:nä huhtikuuta 1952 pitämä puhe, s. 123.

Liite VII. Rahastonhoitajan kertomus, s. 124.

Liite VIII. Kirjastonhoitajan kertomus, s. 127.

Liite IX. Muistopuheet, s. 128.

AUGMENTA MUSEI ZOOLOGICI MUSEIQUE BOTANICI
UNIVERSITATIS HELSINGIENSIS

13. 5. 1951—13. 5. 1952

Helsingin Yliopiston Eläintieteellisen museon yleisen osaston kokoelmien kasvu vv. 1951—1952.

Kokoelmien hoitajan, kustos tri Olavi Kaelaan 13.5.1952 laatima kertomus.

Kokoelmat ovat karttuneet 823 numerolla, mikä määrä jakautuu seuraavasti:

Mammalia	119	numeroa	t.	näytettä	Arachnoidea	448	numeroa	t.	näytettä
Aves	112	»	»	»	Crustacea	29	»	»	»
Reptilia	7	»	»	»	Platyhelminthes	1	»	»	»
Amphibia	5	»	»	»	Aschelminthes	2	»	»	»
Pisces	15	»	»	»	Spongiaria	3	»	»	»
Mollusca	52	»	»	»	Sporozoa	1	»	»	»
Myriapoda	29	»	»	»					

Faunistisesti tai muuten kiinnostavina mainittakoon seuraavat lisät:

Mammalia: Sciuropterus russicus Tiedem.: Heinävesi, Leppäsaari 24.7.1950 (E. Hiltunen). — *Ondatra zibethica* (L.): 3 kpl. harmaanvalkea muunnos, Nurmijärvi, 2. ja 7.5.1952 (K. Roth). — *Rattus rattus* (L.): 2 kpl., Helsinki, Jätkäsaari, 7.4.1952 (U. Skarén). — *Eliomys quercinus* (L.): Tytärsaari 9.6.1937 (J. Grönvall). — *Sicista betulina* (Pall.): Ilomantsi, Hattuvaara n. 10.9.1951 (V. Puruskainen). — *Vulpes vulpes* (L.): tumma ristikettu, Inari lokak. 1951 (I. Lyytikäinen). — *Lutra lutra* (L.): Ruokolahti n. 23.4.1952 (S. Teräväinen).

Aves: Phylloscopus trochiloides (Sund.) Tytärsaari 8. 6. 1937 (I. Välikangas, J. Grönvall). — *Alcedo atthis* (L.): Pohjankuru n. 20.4.1952 (E. Sarvi). — *Circus macrourus* (Gm.): Tapila 24.6.1889 (E. v. Haartman). — *Rallus aquaticus* L.: Helsinki, Suomenlinna 12.4. 1951 (A. Tuomisto).

Amphibia: Rana arvalis Nilss.: Lohja, Porla 30.9.1951 (A. Artimo); Säkkijärvi, Nurmela n. 17.7.1951 (Hellin Nurmi).

Pisces: Petromyzon marinus L.: Strömfors, Lill-Abborfors 25.6.1951 (E. Backman). — *Ameiurus nebulosus* Raf.: Espoo, Siikajärvi 28.5.1951 (S. Koskimäki ja P. Mustonen). — *Belone acus* Risso: Russarö 26.7.1951 (K. Järvinen). — *Spinachia vulgaris* Flem.: Tvärminne, Isskär n. 25.7.1951 (S. Segerstråle). — *Cottus quadricornis relictus* Lillj.: Näsijärvi, Länsi-Teisko 24.11.1951 (M. Intti).

Arachnoidea: (mikäli ei toisin mainita, seuraavat löydöt ovat heinäkuulta 1951) *Drepanotylus borealis* Holm: Pallastunturi (A. Wegelius). — *Lepthyphantes lofotensis* Strand: Pallastunturi (A. Wegelius). — *Hilaira frigida* Thorell, VI.1949: Utsjoki (W. Hackman); Pallastunturi (A. Wegelius). — *Triconchus saxicola* Canbr.: Kökar; Jurmo (W. Hackman). — *Amaurobius fenestralis* L.: Kökar; Åland, Ramsholm, Kastelholm (W. Hackman). — Suomelle uusia: *Rhaebothorax sphagnicola* Holm: Pallastunturi (A. Wegelius, J. Kaisila). — *Rh. morulus* Canbr.: Pallastunturi (A. Wegelius, J. Kaisila). — *Lasiargus hirsutus* Menge: Kökar; Jurmo; Tvärminne (W. Hackman).

Crustacea: Polyartemia forcipata Fischer: Pallas-Ounastunturin Kansallispuisto, Pahakuru 23.7.1951 (J. Kaisila).

Lahjoituksia kokoelmat ovat saaneet vastaanottaa seuraavilta henkilöiltä ja laitoksilta:

Maist. H. Ahlqvist, hra T. A. Ahlroth, koulul. T. Ainoa, opett. Alaranta, metsätekn. L. Arrela, maist. A. Artimo, hra L. Aschan, ins. H. Backberg, työm. E. Backman, tri S. Bergman (Ruotsi), Dr. E. L. Bousfield (Canada), tri T. Brander, maist. R. Bäck, Dr. H. Caspers (Hampuri), nti Lahja Edelman, tri G. Ehnholm, hammaslääk. W. Ekman, tri B. Enkvist, M. J. Estanove (Ranska), hra J. Excell, tri Å. af Forselles, nti Liisa Forström, hra G. Gers, maist. L. Grenman, maanvilj.ins. G. Gröndahl, prepar. J. Grönvall, konserv. K. Grönvall, rva Martta Grönvall, tri W. Hackman, hra K. Hansson, hra H. Heinämaa, maist. W. Hellén, tri T. O. Helminen, hra O. Hiidensalo, riistapääll. E. Hiltunen, piirt. H. Holmström, Sanomalehti »Hufvudstadsbladet», leht. T. Huuskonen, koulul. Kaija-Sisko Hyytiäinen, prof. E. Häyrén, maanvilj. M. Intti, nimismies V. Isola, hra J. Johansson, hra K. Johansson, hra N. Jokinen, Mr. H. F. Jones (London), vääp. K. Järvinen, maist. Irja Kairasuo, maist. J. Kaisila, tri O. Kalela, tri R. Kalliola, rahast.-hoit. A. Kautto, koulul. S. Keskimäki, Korkeasaaren Eläintarha, tri J. Koskimies, ins. R. Kreuger, maist. P. Krüger, hra S. Kärävä, yliopp. K. Lagerspetz, joht. H. Lahtinen, hra N. Laitinen, hra S. Lamu, hra M. Laukkanen, koulul. R. Lehto, hra T. Leinola, maist. E. Leinonen, hra L. Lindgren, yliopp. P. Linkola, koulul. R. Liukkonen, yliopp. Toini Lukkarinen, prof. A. Luther, lastentarh.opett. Bärbi Luther, hra I. Lyytikäinen, yliopp. Hilkka Manninen, rva Laura Martola, lähetystöneuvos K. R. Martola, koulul. P. Mustonen, prepar. K. Niemi, maanvilj. A. Niemimaa, opett. Leena Niilo-Rämä, kalast. E. Nikula, maist. A. Nordman, nti Hellin Nurmi, Nya Svenska Läroverket, metsänhoit. T. S. Nymalm, leht. B. Olsoni, hra A. Pakarinen, tri E. Palmén, koulul. L. Palmgren, prof. P. Palmgren, yliopp. S. Pettersson, maanvilj. A. Piilola, maist. K. Purasjoki, hra V. Puruskainen, reht. T. A. Putkonen, hra J. Pälsi, tri R. Pätiälä, hra Y. Rautamäki, prepar. M. V. Reijonen, maist. S.-E. Rosenlew, mets. K. Roth, hra A. Rönkkö, hra E. Saarinen, maanvilj. J. Salo, opett. H. Sandström, hra E. Sarvi, tri S. Segerstråle, koulul. Kaarina Siivonen, majakanvart. B. Sipilä, yliopp. M. Sirén, koulul. U. Skarén, hra L. Sormunen, hra E. Stenius, hra H. Stork, nti Irma Sukin, prof. E. Suomalainen, Suomen Eläintäyttämö, Suomen Tiedeseuran Vesibiol. Tutkimus, yliopp. H. Suomus, hra E. Söderholm, työnjoht. S. Teräväinen, tri E. Thuneberg, kalast. Tuomala, prof. R. Tuomikoski, nti Terttu Tuominen, dipl.ins. A. Tuomisto, leht. V. Vaarna, yliopp. J. Wadenstjerna, metsänhoit. E. Valleala, yliopp. H. Wallgren, hra O. M. Vanhala, leht. A. Wegelius, prep. O. Vesa, puh.asent. V. Vesalainen, koulul. J. Vesänen, hra T. Wessel, agr. W. A. Westerståhle, hra E. Vilpa, hra T. Winquist, hra T. Vitikainen, hammaslääk. Dagmar Välikangas, prof. I. Välikangas, maist. Airi Väänänen, hra A. Åkerblom.

Samlingarnas tillväxt vid Helsingfors Universitets Zoologiska Museums allmänna avdelning under verksamhetsåret 1951—1952.

Redogörelse avgiven den 13 maj 1952 av intendenten för samlingarna, kustos dr Olavi Kalela.

Samlingarna ha ökats med 823 nummer, vilka fördela sig på de systematiska grupperna på följande sätt:

Mammalia	119	nummer	eller	prov	Arachnoidea	448	nummer	eller	prov
Aves	112	»	»	»	Crustacea	29	»	»	»
Reptilia	7	»	»	»	Platyhelminthes	1	»	»	»
Amphibia	5	»	»	»	Aschelminthes	2	»	»	»
Pisces	15	»	»	»	Spongiaria	3	»	»	»
Mollusca	52	»	»	»	Sporozoa	1	»	»	»
Myriapoda	29	»	»	»					

Av nyförvärven förtjäna särskilt nämnas följande:

Mammalia: Sciuropterus russicus Tiedem.: Heinävesi, Leppäsaari 24.7.1950 (E. Hiltunen). — *Ondatra zibethica* (L.): 3 exx. av en ljusgrå varietet, Nurmijärvi, 2. och 7.5.1952 (K. Roth). — *Rattus rattus* (L.): 2 exx., Helsingfors, Busholmen, 7.4.1952 (U. Skarén). — *Eliomys quercinus* (L.): Tytärsaari 9.6.1937 (J. Grönvall). — *Sicista betulina* (Pall.): Ilomantsi, Hattuvaara c. 10.9.1951 (V. Puruskainen). — *Vulpes vulpes* (L.): mörk korsräv, Enare, okt. 1951 (I. Lyytikäinen). — *Lutra lutra* (L.): Ruokolahti c. 23.4.1952 (S. Teräväinen).

Aves: Phylloscopus trochiloides (Sund.): Tytärsaari 8.6.1937 (I. Välikangas, J. Grönvall). — *Alcedo atthis* (L.): Skuru c. 20.4.1952 (E. Sarvi). — *Circus macrourus* (Gm.): Tapila 24.6.1889 (E. v. Haartman). — *Rallus aquaticus* L.: Helsingfors, Sveaborg 12.4. 1951 (A. Tuomisto).

Amphibia: Rana arvalis Nilss.: Lojo, Porla 30.9.1951 (A. Artimo); Säkkijärvi, Nurmela c. 17.7.1951 (Hellin Nurmi).

Pisces: Petromyzon marinus L.: Strömfors, Lill-Abborfors 25.6.1951 (E. Backman) — *Ameiurus nebulosus* Raf.: Esbo, Siikajärvi 28.5.1951 (S. Koskimäki och P. Mustonen). — *Belone acus* Risso: Russarö 26.7.1951 (K. Järvinen). — *Spinachia vulgaris* Flem.: Tvärminne, Isskär c. 25.7.1951 (S. Segerstråle). — *Cottus quadricornis relictus* Lillj.: Näsijärvi, Länsi-Teisko 24.11.1951 (M. Intti).

Arachnoidea: (såvida annat ej nämnes, hänföra sig följande fynd till juli 1951) *Drepanotylus borealis* Holm: Pallastunturi (A. Wegelius). — *Lepthyphantes lofotensis* Strand: Pallastunturi (A. Wegelius). — *Hilaira frigida* Thorell, VI.1949: Utsjoki (W. Hackman); Pallastunturi (A. Wegelius). — *Triconchus saxicola* Canbr.: Kökar; Jurmo (W. Hackman). — *Amaurobius fenestralis* L.: Kökar; Åland, Ramsholm, Kastelholm (W. Hackman). — Nya för Finland: *Rhaebothorax sphagnicola* Holm: Pallastunturi (A. Wegelius, J. Kaisila). — *Rh. morulus* Canbr.: Pallastunturi (A. Wegelius, J. Kaisila). — *Lasiargus hirsutus* Menge: Kökar, Jurmo; Tvärminne (W. Hackman).

Crustacea: Polyartemia forcipata Fischer: Pallas-Ounastunturi Nationalpark, Pahakuru 23.7.1951 (J. Kaisila).

Gåvor ha tacksamt mottagits av följande personer och institutioner:

Mag. H. Ahlqvist, hr T. A. Ahlroth, skoleleven T. Ainoa, lärare Alaranta, skogstekn. L. Arrela, mag. A. Artimo, hr. L. Aschan, ing. H. Backberg, arbetaren E. Backman, dr S. Bergman (Sverige), dr E. L. Bousfield (Canada), dr T. Brander, mag. R. Bäck, dr H. Caspers (Hamburg), frk. Lahja Edelman, dr G. Ehnholm, tandläk. W. Ekman, dr B. Enkvist, hr J. Estanove (Frankrike), hr J. Excell, Finska Vetenskaps-Societetens Vattenbiol. Undersökning, dr Å. af Forselles, frk. Liisa Forström, hr G. Gers, mag. L. Grenman, lantbruksing. G. Gröndahl, prepar. J. Grönvall, konserv. K. Grönvall, fru Martta Grönvall, hr E. v. Haartman, dr W. Hackman, hr K. Hansson, hr H. Heinämaa, mag. W. Hellén, dr T. O. Helminen, hr O. Hiidensalo, viltchef E. Hiltunen, ritaren H.

Holmström, tidningen »Hufvudstadsbladet», lekt. T. Huuskonen, skoleleven Kaija-Sisko Hyytiäinen, prof. E. Häyrén, Högholmens Djurgård, jordbrukaren M. Intti, länsman V. Isola, hr J. Johansson, hr K. Johansson, hr N. Jokinen, Mr H. F. Jones (London), fältväbel K. Järvinen, mag. Irja Kairasuo, mag. J. Kaisila, dr O. Kalela, dr R. Kalliola, kassör A. Kautto, skoleleven S. Keskimäki, dr J. Koskimies, ing. R. Kreuger, mag. P. Krüger, hr S. Kärävä, stud. K. Lagerspetz, dir. H. Laitinen, hr N. Laitinen, hr S. Lamu, hr M. Laukkanen, skoleleven R. Lehto, hr T. Leinola, mag. E. Leinonen, hr L. Lindgren, stud. P. Linkola, skoleleven R. Liukkonen, stud. Toini Lukkarinen, prof. A. Luther, barnträdgårdslär. Bärbi Luther, hr I. Lyytikäinen, stud. Hilkka Manninen, fru Laura Martola, legationsrådet K. R. Martola, skoleleven P. Mustonen, prep. K. Niemi, jordbrukaren A. Niemimaa, lär. Leena Niilo-Rämä, fiskaren E. Nikula, mag. A. Nordman, frk. Hellin Nurmi, Nya Svenska Läroverket, forstm. T. S. Nymalm, lekt. B. Olsoni, hr A. Pakarinen, dr E. Palmén, skoleleven L. Palmgren, prof. P. Palmgren, stud. S. Pettersson, jordbrukaren A. Piilola, mag. K. Purasjoki, hr V. Puruskainen, rektor T. A. Putkonen, hr J. Pälsi, dr R. Pätiälä, hr Y. Rautamäki, prepar. M. V. Reijonen, mag. S.-E. Rosenlew, jäg. K. Roth, hr A. Rönkkö, hr E. Saarinen, jordbrukaren J. Salo, lär. H. Sandström, hr E. Sarvi, dr S. Segerstråle, skoleleven Kaarina Siivonen, fyrvaktaren B. Sipilä, stud. M. Sirén, skoleleven U. Skarén, hr L. Sormunen, hr E. Stenius, hr H. Stork, frk. Irma Sukin, prof. E. Suomalainen, Suomen Eläintäyttämö, stud. H. Suomus, hr E. Söderholm, arbetsledaren S. Teräväinen, dr E. Thuneberg, fiskaren Tuomala, prof. R. Tuomikoski, frk. Terttu Tuominen, dipl.ing. A. Tuomisto, lektor V. Vaarna, stud. J. Wadenstjerna, forstm. E. Valleala, stud. H. Wallgren, hr O. M. Vanhala, lektor A. Wegelius, prep. O. Vesa, telefonmontör V. Vesalainen, skoleleven J. Vesanen, hr T. Wessel, agr. W. A. Westerstråhle, hr E. Vilpa, hr T. Winquist, hr T. Vitikainen, tandläk. Dagmar Välikangas, prof. I. Välikangas, mag. Airi Väänänen, hr A. Åkerblom.

Helsingin Yliopiston Hyönteistieteellisen museon kokoelmien kasvu toimintavuonna 1951—1952.

Kokoelmien hoitajan kustos prof. RICHARD FREY'n vuosikokoukseen 13.5.1952 laatima selostus.

Kuluneen toimintavuoden aikana on Yliopiston hyönteisosaston kokoelmien kasvu ollut 26.871 kpl. tai näytettä, joista 2 tieteelle ja 43 Suomen faunalle tai kokoelmille uutta lajia tai muunnosta. Eri hyönteislahkojen kasvu on ollut seuraava:

Odonata	170 kpl. tai näytettä	Neuroptera	89 kpl. tai näytettä
Plecoptera	17 » » »	Rhaphidioidea	1 » » »
Orthoptera	211 » » »	Trichoptera	162 » » »
Dermaptera	19 » » »	Megaloptera	9 » » »
Blattariae	31 » » »	Lepidoptera	5.007 » » »
Hemiptera	3.637 » » »	Diptera	9.149 » » »
Coleoptera	4.233 » » »	Sekalaista	1.893 » » »
Hymenoptera	2.243 » » »		

Yhteensä 26.871 kpl. tai näytettä

Hyönteiskokoelmien huomattava lisäys on pääasiallisesti tapahtunut lahjoituksista. Saan täten lausua parhaimmat kiitokset seuraaville henkilöille

tai yhdistyksille, jotka ovat lahjoituksillaan tukeneet ja kartuttaneet kotimaisia luonnontieteellisiä kokoelmiamme:

Maist. H. Ahlqvist, lääket.tri T. Brander, ins. H. Bruun, tri C. Cedercreutz, tohtorinrouva Ulla Cedercreutz, metsänhoit. Th. Clayhills, oppilas H. Collander, maist. P. Ekbom, tri B. Enkvist, metsänhoit. R. Elfving, prof. R. Frey, joht. Th. Grönblom, preparaattori J. Grönvall, joht. A. Gyllenberg, tri W. Hackman, yliopp. E. Heino, maist. W. Hellén, joht. E. A. Hellman, maist. T. Hellström, toimittaja D. Hemdal, herra H. Holmberg, ins. A. Hupka, maist. T. Huuskonen, prof. E. Häyrén, preparaattori T. Ilvessalo, kapt. I. Jalas, prof. Eeva Jalavisto, neiti M. Jäntti, maist. Irja Kairasuo, maist. J. Kaisila, rouva Ellen Karjala, herra R. Kristoffersson, tri H. Krogerus, asianajaja M. Kononen, kirkkoherra V. Lauro, prof. Har. Lindberg, tri Håk. Lindberg, neiti Signhild Lindberg, maist. R. Linnavuori, tri H. Luther, maist. N. Malmström, prof. B. Mannheims, lähetysneuvos H. R. Martola, metsänhoit. J. Montell, prof. S. Murayama, puutarhav. Nieminen, maist. A. Nordman, lehtori Å. Nordström, dipl.ekon. O. Nybom, yliopp. M. Nuorteva, rouva H. Nyyssönen, metsänhoit. Th. Palm, lehtori Tyyne Peltomaa, tri B. Pettersson, lehtori Ebba Pontan-Munsterhjelm, rouva Putkonen, tri J. Pätiälä, herra A. Rahikainen, maist. H. Roivainen, oppilas M. Roivainen, lehtori C. G. Roos, herra Rönnholm, yliopp. N.-E. Saris, yliopp. K. Stenberg, maist. R. Storå, prof. E. Suomalainen, herra Söderholm, tri E. Thuneberg, maist. L. Tiensuu, rouva Jenny Uino, rouva Uusi-Honka, herra E. Valkeila, metsänhoit. E. Valleala, apteekkari J. Vaselius, konsuli R. Waltzer, herra P. Weber, lehtori A. Wegelius, insp. R. Winberg, Helsingin Hyönteistieteellinen Vaihtoyhdistys.

Seuraa luettelo tärkeimmistä lahjoituksista:

Odonata. Aeschna subarctica elisabethae, A. juncea, Pallastunturi, J. Kaisila. — *Libellula quadrimaculata,* Reposaari, V. Lauro. — *Epiophlebia superstes,* kokoelmalle uusi alaryhmä, 3 *Calopteryx cornelia, Gomphus unifasciatus, G. postocularis, Pseudothemis zonata,* kaikki uusia kokoelmille, Japani, S. Murayama.

Orthoptera. Pachytulus migratorius, Tvärminne (1950), E. Palmén. — *Psophus stridulus,* Naantali, V. Lauro. — 2 *Forficula auricularia,* Korppoo, Hattula, A. Wegelius.

Blattariae. Periplaneta australasiae, ulkolaiselta laivalta, Helsinki, Blattidae, sp. tullut Marokosta, Håk. Lindberg.

Hemiptera. Phimodera lapponica, Tikkurila, R. Kristoffersson. — *Acanthosoma haemorrhoidale,* Helsinki, Irja Kairasuo. — *Nabis limbatus,* Luopioinen, J. Pätiälä. — *Cimex vespertilionis,* Korppoo, A. Wegelius. — *Helicoptera lapponica,* Pallastunturi, J. Kaisila. — *Jassargus sursumflexus, Cosmotettix serricauda, Empoasca borealis, Psylla betulae nanae,* Pisavaara, Håk. Lindberg. — *Elymana kozhevnikovi,* Raisio, R. Linnavuori. — *Chionaspis salicis*-näyte, Helsinki, E. Häyrén. — 130 kpl. maan eri osista, C. Cedercreutz. — 340 kpl., 69 lajia Heteroptera, Pisavaara, Håk. Lindberg. — 165 kpl. Sveitsi, Hollanti, Ranska, Itävalta, W. Hellén. — 2.000 kpl. Englanti, Hollanti, Ranska, Håk. Lindberg. — 52 kpl. Kanarian saaret: Fuerteventura, B. Pettersson. — 552 kpl., 56 lajia Hom. Cicadina, 369 kpl., 16 lajia Hom. Psyllina, Pisavaara, Håk. Lindberg.

Coleoptera. Amara equestris, Uusikaupunki, T. Ilvessalo. — *Metablethus foveolatus, M. truncatellus, Microlestes luctuosus,* tullut Marokosta, Helsinki: Lauttasaari, Håk. Lindberg. — *Asiobates pygmaeus,* Mäntyluoto, A. Hupka. — *Stenus rossicus,* Ik. Pyhäjärvi, Har. Lindberg. — *Philonthus triangulum,* Hattula, E. Valkeila. — *Hypocyptus discoideus,* kokoelmille uusi, Uusikaupunki, T. Ilvessalo. — *Hylecoetus flabellicornis,* tul-

lut koivuhalkojen mukana, Helsinki, R. Frey. — *Atheta ebenina*, maalle uusi, Lempäälä, D. Hemdal. — *Tenebrioides mauretanicus*, Helsinki, U. Lehtiö. — *Epuraea oblonga*, *Micrambe lindbergorum*, Uusikaupunki, T. Ilvessalo. — *Cryptophagus affinis*, tullut Marokosta, Helsinki: Lauttasaari, *Enicmus transversus*, Helsinki, *Lathridius nodifer*, 3 *Corticaria crenicollis*, molemmat tulleet Marokosta, Håk. Lindberg. — *Scymnus Redtenbacheri*, *Sc. bipunctatus*, Uusikaupunki, T. Ilvessalo. — *Ptinus* sp. tullut orkideojen mukana Brasiliasta. — 2 *Blaps mortisaga*, Koskenpää, T. Huuskonen, Korppoo, A. Wegelius. — 2 *Systenocerus caraboides*, Ii, H. & M. Roivainen. — 3 *Oryctes nasicornis*, Helsinki, R. Waltzer, Riihimäki, Tyyne Peltomaa, ulkom. puun mukana maahan tullut, Söderholm. — *Melolontha hippocastani*, ulkol. laivasta, Helsinki, Ellen Karjala. — *Prionus coriarius*, Tenhola, H. Collander. — 4 syömäkuvioita *Hylotrupes bajulus*, Kökar, Föglö, P. Ekbom. — *Acanthoderes jaspidea*, tullut kotelona puupalasissa Brasiliasta, T. Hellström. — *Sitona sulcifrons*, *S. hispidula*, tullut Marokosta, Helsinki: Lauttasaari, Håk. Lindberg. — *Ceutorrhynchus barbareae*, 2 *C. ignitus*, Viipuri, Lappeenranta, E. Thuneberg. — *Pseudophytobius acalloides*, tullut Marokosta, Helsinki: Lauttasaari, Håk. Lindberg. — *Cleopus pulchellus*, kokoelmille uusi, Hiittinen, N.-E. Saris. — 229 kpl., Ounastunturi, Pallastunturi, Juuka, Korppoo, Hattula, A. Wegelius. — 720 kpl., 250 lajia, Pisavaara, N.-E. Saris. — 1.113 kpl. maan eri osista, C. Cedercreutz. — Staphylinidae, 325 kpl., 78 lajia, maan eri osista, D. Hemdal. — *Calathus piceus*, *Helophorus fulgidicollis*, *Allecula rhenana*, kokoelmille uusi, *Thiasophila inquilina*, Skåne, Th. Palm. — 12 *Leptinotarsa 10-lineata*, Ranska: Vichy. — 239 kpl. määrit. Coleoptera, Ranska: Auvergne, Håk. Lindberg. — 270 kpl., Itävalta, R. Frey. — 1.103 kpl., 120 lajia, Kanarian saaret, Håk. Lindberg.

Hymenoptera. *Sirex juvencus*, Joroinen, A. Rahikainen. — 2 *Abia fasciata*, ♂ kok uusi, Pallastunturi, J. Kaisila. — *Trichiosoma lucorum*, Muonio, J. Montell. — *Mesoneura opaca*, maalle uusi, Lemland, J. Vaselius. — *Athalia lugens*, kokoelmille uusi, Sottunga (leg. Håk. Lindberg) E. Lindqvist. — *Amauronematus lindqvisti*, spec. typ. Utsjoki, W. Hellén. — *Pteronidea stichi*, 4 *Lygaeonematus leucostoma*, Munkkiniemi, Pihtipudas, Utsjoki, E. Lindqvist. — *Pompilus infuscatus*, *Pseudagenia albifrons*, molemmat uusia maakunnalle, Eckerö, Lemland, A. Nordman. — *Vespa adulterina*, *V. omissa*, kokoelmille uusi, Pernaja, Å. Nordström. — 2 *Astata stigma* ♂, ♀, Pernaja, Å. Nordström. — *Sphecodes longulus*, kokoelmille uusi, Kuopio, *S. ferruginatus*, kokoelmille uusi, Ylöjärvi (leg. A. Saarinen), R. Elfving. — *Bombus muscorum*, Joutseno, E. Thuneberg. — *Bombus smithianus*, maakunnalle uusi, Kökar: Öland, A. Nordman. — 2 *Monomorium pharaonis*, Helsinki, A. Wegelius. — *Amblyjoppa proteus*, Helsinki, Jenny Uino. — *Apaeleticus flammeolus*, kokoelmille uusi, Parikkala, W. Hellén. — 2 ♂♂ *Misetus oculatus*, ♂, kokoelmille uusi, ♂, ♀ *Orotylus mitis*, ♀ kokoelmille uusi, *Campoplex stenogaster*, kokoelmille uusi, Pernaja, Å. Nordström. — *Atractodes robustus*, 2 *Casinaria moesta*, molemmat uusia kokoelmille, Pallastunturi, J. Kaisila. — 3 *Spathius exarator*, Helsinki, rouva Putkonen. — *Andricus inflator* coccidia, Messukylä, E. Valleala. — *Haltichella armata*, Hammarland, *Perilampus cuprinus*, P. Tytärsaari, 2 *Coccophagus scutellaris*, Uusikaupunki, *Disorygma divulgatum*, *Calliceras sulcatus*, kaikki maalle uusia, Sipoo, W. Hellén. — 323 kpl., maan eri osista, W. Hellén. — 160 kpl., 70 lajia N.-E. Saris, Pisavaara. — 159 kpl., Pisavaara, Håk. Lindberg. — 145 kpl. Pallastunturi, J. Kaisila. — 152 kpl., maan eri osista, C. Cedercreutz. — 124 kpl., maan eri osista, R. Storå. — 496 kpl., Englanti, Hollanti, Ranska, Håk. Lindberg. — 400 kpl., Itävalta, R. Frey.

Neuroptera. *Myrmeleon formicarius*, Raahe, E. Heino.

Rhaphidioidea. *Eumantispe harmandi*, Japani, S. Murayama.

Trichoptera. *Cyrnus crenaticornis*, maalle uusi, Eckerö: Skag Öra, A. Nordman. — 3 *Phryganea striata*, Ijo, H. & M. Roivainen.

Megaloptera. Sialis sordida, 5 *S. fuliginosa, S. morio,* Pallastunturi, J. Kaisila. 2 *Protohermes grandis,* Japani, S. Murayama.

Lepidoptera. Stauropus fagi-kotelo, Korppoo, A. Wegelius. — 2 *Pterostoma palpina lapponica,* Ii, H. & M. Roivainen. — *Pygaera anastomosis* ♂, Mäntyharju, Rönnholm. — 2 *Acronycta psi,* uusi maakunnalle, Ii, H. & M. Roivainen. — *Rhyasia suecica,* Santahamina, M. Jäntti. — *Polia persicariae,* Helsinki, Signhild Lindberg. — *Cucullia absinthii,* Tvärminne, W. Hackman. — *Sideridis obsoleta,* uusi maakunnalle, *Hydrilla lepigone, Timandra amata,* uusi maakunnalle, *Hylophila prasinana,* Ii, H. & M. Roivainen. — *Arenostola pygmina,* uusi maakunnalle, Kajaani, M. Kononen. — 2 *Anaitis plagiata,* uusi maakunnalle, Tvärminne Eläint. As., E. Palmén. — *Eupithecia denotata,* uusi maakunnalle, Kuopio: Haminanlahti, E. Heino. — *Lomaspilis opis nigrita,* Kuopio, A. Wegelius. — *Himera pennaria* ♂, uusi maakunnalle, Mäntyharju, Rönnholm. — *Lithosia deplana,* Porvoon pit., E. Suomalainen. — *Cossus terebra,* kotelokuori, Porvoo: Seitlax, H. Ahlqvist. — *Crambus pinellus,* uusi maakunnalle, Pietarsaari, E. Heino. — *Cr. permutatellus* ssp. *kaisilai* n. ssp., Porvoon pit., E. Suomalainen. — *Euzophera fuliginosella,* kokoelmille uusi, Mellunkylä, I. Jalas. — 2 *Dioryctria spendidella,* kokoelmille uusi, Porvoon pit., E. Suomalainen, Satava, W. Hackman. — *Cnephasia chrysantheana,* uusi maakunnalle, Raahe, E. Heino. — *Tmetocera ocellana lariciana,* uusi maakunnalle, Tampere, Th. Grönblom. — *Evetria posticana,* uusi maakunnalle, Luoto, R. Storå. — *Gypsonoma sociana,* kokoelmille uusi, Helsingin pit.: Degerö, O. Nybom. — *Epiblema trimaculana,* Eckerö: Skag, H. Bruun. — *Argyroploce striana,* uusi maakunnalle, Raahe, E. Heino. — *Hemimene flavidorsana,* Pietarsaaren pit., *Depressaria weirella,* Pietarsaari, R. Storå. — *D. olerella,* kokoelmille uusi, Helsinki, E. Heino. — *Laspeyria flexula,* Porvoon pit., E. Suomalainen. — *Gelechia luctuella,* Tampere, Th. Grönblom. — *Stomopteryx anthyllidella,* uusi maakunnalle, Raahe, E. Heino. — *Gracilaria semifascia, Coriscium cuculipennellum,* Eckerö: Skag, H. Bruun. — *Plutella porrectella, Cerostoma sequellum,* molemmat uusia maakunnalle, Pietarsaari, E. Heino. — *Heliozela resplendella,* uusi maakunnalle, Nilsiä, R. Elfving. — Lehtimiina *Nepticula ulmicola,* faunalle uusi, Eckerö: Skag, H. Bruun. — 357 kpl., macrolepidoptera. — 165 kpl., Ii, H. & M. Roivainen. — 145 kpl., 70 lajia, Pisavaara, N.-E. Saris. — 230 kpl., maan eri osista, Helsingin Hyönteisharrastajien Vaihtoyhdistys. — 2 *Cnephasia freyi,* 2 *Glyphipteryx altiorella, Cosmopteryx parietariae, Tinea hedemanni,* kaikki uusia kokoelmille, Sveitsi, P. Weber. — *Semasia krygeri,* kokoelmille uusi, Tanska: Amager (leg. N. Wolff), W. Hackman. — 800 kpl., Japani (leg. P. Savolainen), V. Lauro. — 675 kpl., Reposaari, V. Lauro. — 1.050 kpl., maan eri osista, A. Wegelius. — [1.050 kpl., 950 lajia palearktisia ja 1.452 kpl., 1.345 lajia eksoottisia macrolepidoptera oston kautta.]

Diptera. Prionocera Tjederi, P. Anderi, 2 *Tipula tumidicornis, T. subexcisa,* 2 *T. subnodicornis, T. rubripes, T. excisa,* Ounastunturi, Pallastunturi, K. Kaisila. — *Tipula goorsi,* paratyyppi, Unkari, B. Mannheims. — *Chionea crassipes,* Sodankylä, M. Nuorteva. — 6 *Lasioptera flexuosa,* faunalle uusi, Vanaja, E. Valkeila. — *Perrisia galii*-äkämä, Helsinki, E. Häyrén. — *P. inclusa,* Vanaja, E. Valkeila. — *Contarinia tiliarum,* Padasjoki, E. Häyrén. — *Forcipomyia eques,* Maaninka, E. Heino. — *Dixa borealis,* Pohjaslahti, 2 *Taeniorhychus richiardi,* Espoo, 3 *Theobaldia morsitans,* Helsinki, uusi maakunnalle, 2 *Culex torrentium,* kokoelmille uusi, Munkkiniemi, *Aëdes dorsalis,* Munkkiniemi, 2 *A. dianteaus,* uusi maakunnalle, Punkaharju, 3 *Mochlonyx martinii,* uusi maakunnalle, Helsinki, L. Tiensuu. — *Leptis tringaria,* toinen kpl. maasta, Helsinki: Pasila, A. Nordman. — *Oxycera freyi,* Pisavaara, Håk. Lindberg. — *Laphria lapponica,* toinen kpl. maasta, Pisavaara, N.-E. Saris. — *Volucella inanis,* Kustavi, T. Huuskonen. — 2 *Chrysotoxum festivum,* kasvat. Lasius niger'in pesästä, Herttuaniemi, N.-E. Saris. — *Platypezina*

connexa, faunalle uusi, Joutseno, E. Thuneberg. — *Nephrocerus lapponicus*, *Spermatolonchaea flavidipennis*, jälkimäinen faunalle uusi, Pallastunturi, J. Kaisila. — *Lonchaea contraria*, Pietarsaari, R. Storå. — *Tetanocera latifibula*, Tornio, R. Frey. — *Eristalis*-toukka löydetty ihmisen peräsuolesta, B. Enkvist. — 6 *Tetanocera lapponica*, Utsjoki, 3 *T. ornatifrons*, Kilpisjärvi, 2 *Ctenulus distinctus*, Lohja, Karjalohja, H. Krogerus. — 2 *Lauxania aenea*, loissienten tartuttamia, Lohja, Har. Lindberg, Halikko, rouva Uusi-Honka. — *Lycia pallidiventris*, Joutseno, E. Thuneberg. — 4 *Helomyza nigriventris*, Sodankylä, M. Nuorteva. — *Hel. ustulata*, Hollanti, L. Tiensuu. — *Clusia flava*, Finström, A. Nordman. — 1 näyte *Lipara lucens*-äkämiä, Vanaja, E. Valkeila. — *Siphonella oscinina*, Tvärminne, H. Luther. — *Dizygomyza lineella*, kokoelmille uusi, Lohja, H. Krogerus. — *Phytomyza aegopodii*-miinoja, Helsinki, E. Häyrén. — *Ph. aquilegiae*-miinoja, Nurmo, J. Kaisila. — *Ph. periclymeni*-miinoja, Ahvenanmaa: Apelholm, J. Vaselius. — *Chiropteromyza Wegelii*, tieteelle uusi, Korppoo, A. Wegelius. — 2 *Sarcophaga Villeneuvi*, 2 *Steringomyia subalpina*, 2 *Actia frontalis*, Vihti, 2 *Macronychia agrestis*, 6 *Helicobosca distinguenda*, Saltvik, Helsingin pit., R. Frey. — 2 *Degeeria luctuosa*, *Alliopsis glacialis*, kokoelmille uusi, Ounastunturi, Pallastunturi, J. Kaisila. — 2 *Tachina grossa*, Kustavi, T. Huuskonen, Helsinki, J. Grönvall. — *Cephenomyia trompe*, Ounastunturi, *Oedemagena tarandi* koteloineen, Kilpisjärvi, J. Kaisila. — *O. tarandi*-toukkia poronnahassa, Enontekiö, E. A. Hellman. — 233 kpl., Suomi, C. Cedercreutz. — 5.000 kpl., Itävalta, 710 kpl., Suomi, R. Frey. — 181 kpl., Nurmo, Ounastunturi, Pallastunturi, J. Kaisila. — 136 kpl., 61 lajia määrit., Lohja, Karjalohja, H. Krogerus. — 520 kpl., Kemijärvi, Pisavaara, Håk. Lindberg. — 350 kpl., 120 lajia, Pisavaara, N.-E. Saris. — 140 kpl., Pisavaara, K. Stenberg. — 1.332 kpl., Englanti, Hollanti, Ranska, Håk. Lindberg. — 138 kpl., Kanarian saaret: Fuerteventura, B. Pettersson.

Sekalaista. 950 kpl., V. A. Nordman. — 120 näytettä (leg. P. Savolainen), Japani, V. Lauro. — 140 kpl., Tanska: Falster, Laaland, W. Hellén. — 286 kpl., Englanti, Hollanti, Ranska, Håk. Lindberg.

Samlingarnas tillväxt vid Helsingfors Universitets Entomologiska museum under verksamhetsåret 1951—1952.

Redogörelse avgiven vid årsmötet den 13. 5. 1952 av intendenten, kustos prof. Richard Frey.

Under detta verksamhetsår har Universitetets entomologiska samlingar ökats med 26.871 exx. eller prov, varav 2 för vetenskapen nya och 43 för Finlands fauna eller för samlingarna nya arter eller varieteter. Ökningen fördelar sig på de olika insektordningarna på följande sätt:

Odonata	170 exx. l. prov	Neuroptera	89 exx. l. prov
Plecoptera	17 » »	Rhaphidioidea	1 » »
Orthoptera	211 » »	Trichoptera	162 » »
Dermaptera	19 » »	Megaloptera	9 » »
Blattariae	31 » »	Lepidoptera	5.007 » »
Hemiptera	3.637 » »	Diptera	9.149 » »
Coleoptera	4.233 » »	Diverse	1.893 » »
Hymenoptera	2.243 » »	Summa	26.871 exx. l. prov

Denna avsevärda ökning av de entomologiska samlingarna har huvudsakligen skett genom gåvor. Jag ber härmed att få frambära ett vördsamt tack till följande personer eller föreningar, som på detta sätt velat stödja och förkovra våra inhemska naturalhistoriska samlingar:

Mag. H. Ahlqvist, med.dr T. Brander, ing. H. Bruun, dr C. Cedercreutz, doktorinnan Ulla Cedercreutz, forstm. Th. Clayhills, elev H. Collander, mag. P. Ekbom, dr B. Enkvist, forstm. R. Elfving, prof. R. Frey, dir. Th. Grönblom, preparator J. Grönvall, dir. A. Gyllenberg, dr. W Hackman, stud. E. Heino, mag. W. Hellén, dir. E. A. Hellman, mag. T. Hellström, redaktör D. Hemdal, herr H. Holmberg, ing. A. Hupka, mag. T. Huuskonen, prof. E. Häyren, preparator T. Ilvessalo, kapt. I. Jalas, prof. Eeva Jalavisto, frk. M. Jäntti, mag. Irja Kairasuo, mag. J. Kaisila, fru Ellen Karjala, herr R. Kristoffersson, dr H. Krogerus, häradsh. M. Kononen, kyrkoherde V. Lauro, prof. Har. Lindberg, dr Håk. Lindberg, frk. Signhild Lindberg, mag. R. Linnavuori, dr. H Luther, mag. N. Malmström, prof. B. Mannheims, legationsråd H. R. Martola, forstm. J. Montell, prof. S. Murayama, trädgårdsv. Nieminen, mag. A. Nordman, lektor Å. Nordström, dipl.ekon. O. Nybom, stud. M. Nuorteva, fru H. Nyyssönen, jägmästare Th. Palm, lektor Tyyne Peltomaa, dr B. Pettersson, lektor Ebba Pontan-Munsterhjelm, fru Putkonen, dr J. Pätiälä, herr A. Rahikainen, mag. H. Roivainen, elev M. Roivainen, lektor C. G. Roos, herr Rönnholm, stud. N.-E. Saris, stud. K. Stenberg, mag. R. Storå, prof. E. Suomalainen, herr Söderholm, dr E. Thuneberg, mag. L. Tiensuu, fru Jenny Uino, fru Uusi-Honka, herr E. Valkeila, forstm. E. Valleala, apotekare J. Vaselius, konsul R. Waltzer, herr P. Weber, lektor A. Wegelius, inspektor R. Winberg, H:fors Entomologiska Bytesförening.

Nedan följer en förteckning över de viktigaste gåvorna:

Odonata. Aeschna subarctica elisabethae, A. juncea, Pallastunturi, J. Kaisila. — *Libellula quadrimaculata,* Reposaari, V. Lauro. — *Epiophlebia superstes,* ny underordning för samlingen, 3 *Calopteryx cornelia, Gomphus unifasciatus, G. postocularis, Pseudothemis zonata,* alla nya för samlingen, Japan, S. Murayama.

Orthoptera. Pachytulus migratorius, Tvärminne (1950), E. Palmén. — *Psophus stridulus,* Naantali, V. Lauro. — *Forficula auricularia,* Korpo, Hattula, A. Wegelius.

Blattariae. Periplaneta australasiae, på utl. båt, Helsingfors, Blattidae sp. import. från Marocko, Håk. Lindberg.

Hemiptera. Phimodera lapponica, Dickursby, R. Kristoffersson. — *Acanthosoma haemorrhoidale,* Helsingfors, Irja Kairasuo. — *Nabis limbatus,* Luopioinen, J. Pätiälä. — *Cimex vespertilionis,* Korpo, A. Wegelius. — *Helicoptera lapponica,* Pallastunturi, J. Kaisila. — *Jassargus sursumflexus, Cosmotettix serricauda, Empoasca borealis, Psylla betulae nanae,* Pisavaara, Håk. Lindberg. — *Elymana kozhevnikovi,* Raiso, R. Linnavuori. — *Chionaspis salicis*-prov, Helsingfors, E. Häyrén. — 130 exx. olika delar av landet, C. Cedercreutz. — 340 exx., 69 arter Heteroptera, Pisavaara, Håk. Lindberg. — 165 exx. Schweiz, Holland, Frankrike, Österrike, W. Hellén. — 2.000 exx. England, Holland, Frankrike, Håk. Lindberg. — 52 exx. Kanariska öarna: Fuerteventura, B. Pettersson. — 552 exx., 56 arter Hom. Cicadina, 369 exx., 16 arter Hom. Psyllina, Pisavaara, Håk. Lindberg.

Coleoptera. Amara equestris, Nystad, T. Ilvessalo. — *Metablethus foveolatus, M. truncatellus, Microlestes luctuosus,* import. från Marocko, Helsingfors: Drumsö, Håk. Lindberg. — *Asiobates pygmaeus,* Mäntyluoto, A. Hupka. — *Stenus rossicus,* Ik. Pyhäjärvi, Har. Lindberg. — *Philonthus triangulum,* Hattula, E. Valkeila. — *Hypocyptus*

discoideus, ny för samlingen, Nystad, T. Ilvessalo. — *Hylecoetus flabellicornis*, införd med björkved, Helsingfors, R. Frey. — *Atheta ebenina*, ny för landet, Lempäälä, D. Hemdal. — *Tenebrioides mauretanicus*, Helsingfors, U. Lehtiö. — *Epuraea oblonga*, *Micrambe lindbergorum*, Nystad, T. Ilvessalo. — *Cryptophagus affinis*, import från Marocko, Helsingfors: Drumsö, *Enicmus transversus*, Helsingfors, *Lathridius nodifer*, 3 *Corticaria crenicollis*, båda import. från Marocko, Håk. Lindberg. — *Scymnus Redtenbacheri*, *Sc. bipunctatus*, Nystad, T. Ilvessalo. — *Ptinus*, sp. import. med orchidéer från Brasilien. — 2 *Blaps mortisaga*, Koskenpää, T. Huuskonen; Korpo, A. Wegelius. — 2 *Systenocerus caraboides*, Ijo, H. & M. Roivainen. — 3 *Oryctes nasicornis*, Helsingfors, R. Waltzer, Riihimäki, Tyyne Peltomaa, import. med ved från utlandet, Söderholm. — *Melolontha hippocastani*, import. Helsingfors, Ellen Karjala. — *Prionus coriarius*, Tenala, H. Collander. — 4 frasstycken av *Hylotrupes bajulus*, Kökar, Föglö, P. Ekbom. — *Acanthoderes jaspidea*, import. som puppa i trädbitar från Brasilien, T. Hellström. — *Sitona sulcifrons*, *S. hispidula*, import. från Marocko, Helsingfors: Drumsö, Håk. Lindberg. — *Ceutorrhynchus barbareae*, 2 *C. ignitus*, Viborg, Willmanstrand, E. Thuneberg. — *Pseudophytobius acalloides*, import. från Marocko, Helsingfors: Drumsö, Håk. Lindberg. — *Cleopus pulchellus*, ny för samlingen, Hitis, N.-E. Saris. — 229 exx. Ounastunturi, Pallastunturi, Juuka, Korpo, Hattula, A. Wegelius. — 720 exx. 250 arter, Pisavaara, N.-E. Saris. — 1.113 exx. olika delar av landet, C. Cedercreutz. — Staphylinidae, 325 exx. 78 arter, olika delar av landet, D. Hemdal. — *Calathus piceus*, *Helophorus fulgidicollis*, *Allecula rhenana*, ny för samlingen, *Thiasophila inquilina*, Skåne, Th. Palm. — 12 *Leptinotarsa 10-lineata*, Frankrike: Vichy. — 239 exx. determ. Coleoptera, Frankrike: Auvergne, Håk. Lindberg. — 270 exx. Österrike, R. Frey. — 1.103 exx., 120 arter, Kanariska öarna, Håk. Lindberg.

Hymenoptera. *Sirex juvencus*, Jorois, A. Rahikainen. — 2 *Abia fasciata* ♂, ny för saml., Pallastunturi, J. Kaisila. — *Trichiosoma lucorum*, Muonio, J. Montell. — *Mesoneura opaca*, ny för landet, Lemland, J. Vaselius. — *Athalia lugens*, ny för samlingen, Sottunga (leg. Håk. Lindb.) E. Lindqvist. — *Amauronematus lindqvisti*, spec. typ. Utsjoki, W. Hellén. *Pteronidea stichi*, 4 *Lygaeonematus leucostoma*, Munksnäs, Pihtipudas, Utsjoki, E. Lindqvist. — *Pompilus infuscatus*, *Pseudagenia albifrons*, båda nya för prov., Eckerö, Lemland, A. Nordman. — *Vespa adulterina*, *V. omissa*, ny för samlingen, Pernå, Å. Nordström. — 2 *Astata stigma* ♂, ♀, Pernå, Å. Nordström. — *Sphecodes longulus*, ny för samlingen, Kuopio, *S. ferruginatus*, ny för samlingen, Ylöjärvi (leg. A. Saarinen), E. Elfving. — *Bombus muscorum*, Joutseno, E. Thuneberg. — *Bombus smithianus*, ny för prov., Kökar: Öland, A. Nordman. — 2 *Monomorium pharaonis*, Helsingfors, A. Wegelius. — *Amblyjoppa proteus*, Helsingfors, Jenny Uino. — *Apaeleticus flammeolus*, ny för samlingen, Parikkala, W. Hellén. — 2 ♂♂ *Misetus oculatus*, ♂ ny för samlingen, ♂♀ *Orotylus mitis*, ♀ ny för samlingen, *Campoplex stenogaster*, ny för samlingen, Pernå, Å. Nordström. — *Atractodes robustus*, 2 *Casinaria moesta*, båda nya för samlingen, Pallastunturi, J. Kaisila. — 3 *Spathius exarator*, Helsingfors, fru Putkonen. — *Andricus inflator*, gall., Messuby, E. Valleala. — *Haltichella armata*, Hammarland, *Perilampus cuprinus*, P. Tytärsaari, 2 *Coccophagus scutellaris*, Nystad, *Disorygma divulgatum*, *Calliceras sulcatus*, alla nya för landet, Sibbo, W. Hellén. — 323 exx., olika delar av landet, W. Hellén. — 160 exx., 70 arter, N.-E. Saris, Pisavaara. — 159 exx., Pisavaara, Håk. Lindberg. — 145 exx. Pallastunturi, J. Kaisila. — 152 exx., olika delar av landet, C. Cedercreutz. — 124 exx. olika delar av landet, R. Storå. — 496 exx., England, Holland, Frankrike, Håk. Lindberg. — 400 exx., Österrike, R. Frey.

Neuroptera. *Myrmeleon formicarius*, Brahestad, E. Heino.

Rhaphidioidea. *Eumantispe harmandi*, Japan, S. Murayama.

Trichoptera. Cyrnus crenaticornis, ny för landet, Eckerö: Skag Öra, A. Nordman. — 3 *Phryganea striata*, Ijo, H. & M. Roivainen.

Megaloptera. Sialis sordida, 5 *S. fuliginosa*, *S. morio*, Pallastunturi, J. Kaisila, — *Protohermes grandis*, Japan, S. Murayama.

Lepidoptera. Stauropus fagi-puppa, Korpo, A. Wegelius. — 2 *Pterostoma palpina lapponica*, Ijo, H. & M. Roivainen. — *Pygaera anastomosis* ♂, Mäntyharju, Rönnholm. — 2 *Acronycta psi*, ny för prov., Ijo, H. & M. Roivainen. — *Rhyacia suecica*, Sandhamn, M. Jäntti. — *Polia persicariae*, Helsingfors, Signhild Lindberg. — *Cucullia absinthii*, Tvärminne, W. Hackman. — *Sideridis obsoleta*, ny för prov., *Hydrilla lepigone*, *Timandra amata*, ny för prov., *Hylophila prasinana*, Ijo, H. & M. Roivainen. — *Arenostola pygmina*, ny för prov., Kajana, M. Kononen. — 2 *Anaitis plagiata*, ny för prov., Tvärminne Zool. St., E. Palmén. — *Eupithecia denotata*, ny för prov., Kuopio: Haminanlaks, E. Heino. — *Lomaspilis opis nigrita*, Kuopio, A. Wegelius. — *Himera pennaria* ♂, ny för prov., Mäntyharju, Rönnholm. — *Lithosia deplana*, Borgå socken, E. Suomalainen. — *Cossus terebra* puppskal, Borgå: Seitlax, H. Ahlqvist. — *Crambus pinellus*, ny för prov., Jakobstad, E. Heino. — *Cr. permutatellus* ssp. *kaisilai* n. ssp., Borgå socken, E. Suomalainen. — *Euzophera fuliginosella*, ny för samlingen, Mellungsby, I. Jalas. — 2 *Dioryctria spendidella*, ny för samlingen, Borgå socken, E. Suomalainen, Satava, W. Hackman. — *Cnephasia chrysantheana*, ny för prov., Brahestad, E. Heino. — *Tmetocera ocellana lariciana*, ny för prov., Tammerfors, Th. Grönblom. — *Evetria posticana*, ny för prov., Larsmo, R. Storå. *Gypsonoma sociana*, ny för samlingen, Helsinge: Degerö, O. Nybom. — *Epiblema trimaculana*, Eckerö: Skag, H. Bruun. — *Argyroploce striana*, ny för prov., Brahestad, E. Heino. — *Hemimene flavidorsana*, Pedersöre, *Depressaria weirella*, Jakobstad, R. Storå. — *D. olerella*, ny för samlingen, Helsingfors, E. Heino. — *Laspeyria flexula*, Borgå socken, E. Suomalainen. — *Gelechia luctuella*, Tammerfors, Th. Grönblom. — *Stomopteryx anthyllidella*, ny för prov., Jakobstad, E. Heino. — *Gracilaria semifascia*, *Coriscium cuculipennellum*, Eckerö: Skag, H. Bruun. — *Plutella porrectella*, *Cerostoma sequellum*, båda nya för prov., Jakobstad, E. Heino. — *Heliozela resplendella*, ny för prov., Nilsiä, R. Elfving. — Bladmina av *Nepticula ulmicola*, ny för faunan, Eckerö: Skag, H. Bruun. — 357 exx. macrolepidoptera. — 165 exx. Ijo, H. & M. Roivainen. — 145 exx., 70 arter, Pisavaara, N.-E. Saris, — 230 exx., olika delar av landet, H:fors Entomologiska Bytesförening. — 2 *Cnephasia freyi*, 2 *Glyphipteryx altiorella*, *Cosmopteryx parietariae*, *Tinea hedemanni*, alla nya för samlingen, Schweiz, P. Weber. — *Semasia krygeri*, ny för samlingen, Danmark: Amager (leg. N. Wolff), W. Hackman. — 800 exx. Japan (leg. P. Savolainen), V. Lauro. — 675 exx. Reposaari, V. Lauro. — 1.050 exx., olika delar av landet, A. Wegelius. — [1.050 exx. 950 arter palearktiska och 1.452 exx. 1.345 arter exotiska macrolepidoptera genom inköp.]

Diptera, Prionocera Tjederi, *P. Anderi*, 2 *Tipula tumidicornis*, *T. subexcisa*, 2 *T. subnodicornis*, *T. rubripes*, *T. exisa*, Ounastunturi, Pallastunturi, K. Kaisila. — *Tipula goorsi*, paratyp, Ungern, B. Mannheims. — *Chionea crassipes*, Sodankylä, M. Nuorteva. — 6 *Lasioptera flexuosa*, ny för faunan, Vanaja, E. Valkeila. — *Perrisia galii*-gall, Helsingfors. E. Häyrén. — *P. inclusa*, Vånå, E. Valkeila. — *Contarinia tiliarum*, Padasjoki, E. Häyrén. — *Forcipomyia eques*, Maaninka, E. Heino. — *Dixa borealis*, Pohjaslahti, 2 *Taeniorhynchus richiardi*, Esbo, 3 *Theobaldia morsitans*, Helsingfors, *Th. bergrothi*, ny för prov. Sa, Punkaharju, 2 *Neoculex apicalis*, ny för prov., 2 *Culex torrentium*, ny för samlingen, Munksnäs, *Aëdes dorsalis*, Munksnäs, 2 *A. dianteaus*, ny för prov., Punkaharju, 3 *Mochlonyx martinii*, ny för prov., Helsingfors, L. Tiensuu. — *Leptis tringaria*, andra ex. från landet, Helsingfors: Fredriksberg, A. Nordman. — *Oxycera freyi*, Pisavaara, Håk. Lindberg. — *Laphria lapponica*, andra ex. från landet, Pisavaara, N.-E. Saris. — *Volucella*

inanis, Gustavs, T. Huuskonen. — 2 *Chrysotoxum festivum*, kl. ur bo av Lasius niger, Hertonäs, N.-E. Saris. — *Platypezina connexa*, ny för faunan, Joutseno, E. Thuneberg. — *Nephrocerus lapponicus*, *Spermatolonchaea flavidipennis*, den senare ny för faunan, Pallastunturi, J. Kaisila. — *Lonchaea contraria*, Jakobstad, R. Storå. — *Tetanocera latifibula*, Torneå, R. Frey. — *Eristalis*-larv. funna i ändtarmen hos människa, B. Enkvist. — 6 *Tetanocera lapponica*, Utsjoki, 3 *T. ornatifrons*, Kilpisjärvi, 2 *Ctenulus distinctus*, Lojo, Karislojo, H. Krogerus. — 2 *Lauxania aenea*, angripna av parasitsvamp, Lojo, Har. Lindberg, Halikko, fru Uusi-Honka. — *Lycia pallidiventris*, Joutseno, E. Thuneberg. — 4 *Helomyza nigrinervis*, Sodankylä, M. Nuorteva. — *Hel. ustulata*, Holland, L. Tiensuu. — *Clusia flava*, Finnström, A. Nordman. — 1 prov *Lipara lucens*-galler, Vånå, E. Valkeila. — *Siphonella oscinina*, Tvärminne, H. Luther. — *Dizygomyza lineella*, ny för samlingen, Lojo, H. Krogerus. — *Phytomyza aegopodii*-minor, Helsingfors, E. Häyrén. — *Ph. aquilegiae*-minor, Nurmo, J. Kaisila. — *Ph. periclymeni*-minor, Åland: Apelholm, J. Vaselius. — *Chiropteromyza Wegelii*, ny för vetenskapen, Korpo, A. Wegelius. — 2 *Sarcophaga Villeneuvi*, 2 *Steringomyia subalpina*, 2 *Actia frontalis*, Vichtis, 2 *Macronychia agrestis*, 6 *Helicobosca distinguenda*, Saltvik, Helsinge, R. Frey. — 2 *Degeeria luctuosa*, *Alliopsis glacialis*, ny för samlingen, Ounastunturi, Pallastunturi, J. Kaisila. — 2 *Tachina grossa*, Gustavs, T. Huuskonen, Helsingfors, J. Grönvall. — *Cephenomyia trompe*, Ounastunturi, *Oedemagena tarandi* med puppa, Kilpisjärvi, J. Kaisila. — *O. tarandi* larver i renskinn, Enontekiö, E. A. Hellman. — 233 exx., Finland, C. Cedercreutz. — 5.000 exx., Österrike, 710 exx., Finland, R. Frey. — 181 exx., Nurmo, Ounastunturi, Pallastunturi, J. Kaisila. — 136 exx., 61 arter determ. Lojo, Karislojo, H. Krogerus. — 520 exx., Kemijärvi, Pisavaara, Håk. Lindberg. — 350 exx., 120 arter, Pisavaara, N.-E. Saris. — 140 exx. Pisavaara, K. Stenberg. — 1.332 exx. England, Holland, Frankrike, Håk. Lindberg. — 138 exx. Kanariska öarna: Fuerteventura, B. Pettersson.

Diverse.. 950 exx., Ab, A. Nordman. — 120 prov, (leg. P. Savolainen), Japan, V. Lauro. — 140 exx. Danmark: Falster, Laaland, W. Hellén. — 286 exx. England, Holland, Frankrike, Håk. Lindberg.

Helsingin Yliopiston kotimaisten kasvitieteellisten kokoelmien kasvu v. 1951—1952.

Kokoelmien hoitajan tri GUNNAR MARKLUND'in vuosikokoukseen 13.5.1952 laatima kertomus.

Lahjoituksilla, joita 113 henkilöä tai laitosta on tehnyt, ovat kotimaiset kasvikokoelmat karttuneet 25.621 näytteellä. Lisäys jakautuu seuraavasti eri kasviryhmille:

Putkilokasveja	19.030	näyt.
Sammalia	2.024	»
Jäkäliä	2.435	»
Leviä	128	»
Sieniä	2.004	»
Yhteensä	25.621	näyt.

Lisäys on siis ollut poikkeuksellisen suuri. Suurimmasta lahjoituksesta on Kasvitieteellinen museo kiitollisuuden velassa tohtorin rouva Sanni Puolan-

Typis expr. 10. 6. 1953.

teelle, joka hyväntahtoisesti on lahjoittanut museolle manalle menneen miehensä, tri M. Puolanteen kasvikokoelman. Tämä käsittää yli 9.300 näyt., joista putkilokasveja yli 6.300. Viimeksimainituista keltanot edustavat enemmän kuin puolet.

Putkilokasvit: 712 kpl., enit. *Salices*, eri maak., tri A. L. Backman. — 217 kpl., N, Helsingin pit. ja Kirkkonummi, tri E. Brander. — 363 kpl., Al, N, Kl, Tb, Ob, tri T. Brander. — 477 kpl. *Ranunculi auricomi*, 27 kpl. muita, Al ja enit. Ab, dos. C. Cedercreutz. — 72 kpl., enit. Oa, myös Al ja N (leg. R. Dahlberg), rva Hjördis Dahlberg. — 375 kpl., enit. N, Espoon saar. ja Sa, Mikkelin pit., rva Leila Enberg, o.s. Gadolin. — 27 kpl., Ab (enit. Uudestakaup:sta), N ja Sa, mm. *Polygonum viviparum* var. *fennicum* n.var. sekä *Rumex confertus*-sekasikiöitä, maist. V. Erkamo. — 1.793 kpl., eri maak., enit. Ta (Urjala ja Koijärvi), Ka (Vehkalahti), N (H:ki ja Ruotsinpyhtää), mm. 540 *Hieracia* ja yli 200 *Ranunculi auricomi*, maist. L. Fagerström. — 17 kpl., Ab ja N, mm. *Mentha aquatica*, Tenhola Lappohja, N:lle uusi ja *Myosotis sparsiflora*, Lohja, Ab:lle uusi (sat.), tri O. Fortelius. — 171 kpl., Ok (enit. Vuolijoelta), mm. *Carex atherodes* main. pit:stä sekä *Crepis mollis*, saks. polemokori Hyrynsalmelta, kapt. L. Heikkinen. — 156 kpl., enit. Sb, Pielavesi, muut Kl, Salmi, viimeksimain. joukossa *Hirschfeldia incana* (sat.), maak. uusi, tri A. J. Huuskonen & hra K. Huuskonen. — 57 kpl., Ab, Kemiö, metsänhoit. Edv. af Hällström. — 756 kpl., N, Ta, Oa, Om, prof. E. Häyrén. — 52 kpl., eri maak., yliopp. P. Isoviita. — 140 kpl. *Taraxaca*, 29 kpl. *Ranunculi auricomi*, Ta, Kuusankoski, 155 kpl. muita, eri maak., prof. F. W. Klingstedt. — 216 kpl., N, Mäntsälä, maist. L. Korhonen. — 6 kpl., Ka: *Selaginella* (Kymi) ja *Sium latifolium* (Vehkalahti), maak:lle uusia; *Tofieldia* (Kymi), *Scirpus radicans* (Kotka) sekä maak:lle uudet sat.kasvit *Geranium sibiricum* ja *Potentilla recta*, prof. V. Kujala ja tri A. Ulvinen. — 216 kpl., Sb (enit. Nilsiästä), mm. *Impatiens parviflora*, Kuopion kaup. ja *Lysimachia nummularia*, Kuopion pit., opett. O. Kyyhkynen. — *Equisetum variegatum*, Lohja, Ab:lle uusi, yliopp. L. Lindgren. — *Glyceria plicata*, Sipoo, N:lle uusi, koulul. Ann-Sofi Lindroos. — 135 kpl. *Ranunculi auricomi*, enit. Ab, yliopp. R. Linnavuori. — 163 kpl., Ab, N, St, Ta, tri G. Lohammar ja dos. H. Luther. — 82 kpl., eri maak., mm. *Carex salina* coll. Ob, Hailuoto, *Hirschfeldia incana*, Turku 1948, Ab:lle uusi sekä *Ruppia spiralis* ja *Zannichellia major* Porvoon saar., dos. H. Luther; kts. myöskin Lohammar & Luther sekä Inge & H. Luther. — 13 kpl., Ab, Hiittinen: *Potentilla anglica*, *P. erecta* ja näiden sekasikiö, rva Inge Luther ja dos. H. Luther. — 7 kpl., Oa, enit. Vaasasta, mm. maak:lle uudet sat.kasvit *Rapistrum perenne* ja *Dianthus superbus*, ins. M. Malmberg. — 138 kpl., Ab (enit. Uudestakaupungista) ja St, mm. *Hieracia*, *Taraxaca* ja *Ranunculi auricomi*, tri B. Malmio. — 1.518 kpl. *Ranunculi auricomi*, 560 kpl. muita, eri maak., mm. *Alchemilla sarmatica*, Kangasniemi, Sa:lle uusi, *Glyceria fluitans* × *plicata*, Sipoo, N:lle uusi sekä *Gratiola neglecta*, N, Pornainen, maamme sat.kasvistolle uusi, tri G. Marklund. — 1.309 kpl., eri maak. (suurimmat kokoelmat herb. M. Björkstén ja herb. C. L. von Essen), Nya Svenska Läroverket. — 40 kpl., Li, koill.Inari, maist. L. Ollila. — 353 kpl., Al, Vårdö, enit. *Ranunculi auricomi* ja *Potentillae argenteae*, maanv. P. Olofsson. — 23 kpl., Om, Ob ja Ks, mm. *Anemone nemorosa* Kärsämäeltä, Om:lle uusi, hra E. Pallari. — *Aira praecox*, Al, Jomala ja *Carex praecox*, Al, Lemland, viimeksi main. Al:lle uusi, prof. A. Palmgren. — 184 kpl., huomattavalta osalta *Ranunculi auricomi*, Ta, Tyrväntö, K. H. Pankakoski. — 6.336 kpl., yli puolet keltanoita, eri maak. (herb. M. Puolanne), rva Sanni Puolanne. — 332 kpl., enit. *Taraxaca*, etup. Oa, opett. A. Railonsala. — *Epipactis palustris*, Tervola, Ob:lle uusi, A. Rantaniemi. — 305 kpl., Ab, N, Sa, maist. Aarre Rauhala. — 624 kpl., Le, Ob (Ii), Kl ja Al, maist. H. Roivainen. — *Oenothera laciniata*,

H:ki, maamme sat.kasvistolle uusi, ins. A. Saario. — 163 kpl., Al, N, Ka ja Sa, enit. Sipoon saar., rva Margaret Schalin, o.s. Heimbürger. — 150 kpl., Ab ja enit. Ka, pääasiall. Säkkijärveltä (herb. W. Simberg), rva Gerty Simberg. — 41 kpl., Ta, Ruovesi, yliopp. P. Talvitie. — 9 kpl., N, Ta, mm. *Senecio silvaticus* f. *discoideus*, H:ki, prof. R. Tuomikoski. — 35 kpl., Al, Ab ja N, mm. maallemme uudet *Liparis Loeselii* ja *Potentilla erecta* × *reptans*, Eckerö sekä Al:lle uusi *Potentilla anserina* ssp. *Egedii*, Hammarland, tri H. Törnroth. — 23 kpl. *Hieracia*, etup. Sa, tri A. Ulvinen; kts. myös Kujala & Ulvinen. — 35 kpl., N, Sb ja Kb, mm. maamme sat. kasvistolle uudet *Echium maritimum* ja *Lobularia maritima*, H:ki sekä N:lle uusi *Centaurea rhenana* (sat.), H:ki, pikakirj. A. Valta. — 9 kpl., St ja Ta, mm. Ta:lle uudet *Callitriche hamulata*, Tampere ja *Juncus macer*, Kangasala, koulul. K. Varsila.

Pienehköistä lahjoituksista putkilokasvikokoelmaan on museo kiitollisuuden velassa vielä seuraaville henkilöille: maist. E. Avela, pankkivirk. A. J. af Forselles, apt. B. Färdig, tri R. Grönblad, mets.hoit. M. Hagman, maist. R. Hakulinen, mets.hoit. Terttu Harve, maist. N. Herlin, prov. L. R. Holmqvist, hra N. Ivanoff, prof. A. Kalela, dos. L. E. Kari, mets.hoit. O. Klemelä, opett. S. Klockars, maist. A. Koskinen, prof. M. J. Kotilainen, apt. A. Kytöniemi, opp. Etel Luther, tri F. Lönnfors, maist. A. Nordman, leht. B. Olsoni, maist. Margit Palmgren, prof. V. Pesola, leht. E. Pipping, leht. L. Pohjala, yliopp. J. Pälsi, kapellimest. Alvar Rauhala, yliopp. Ilmi Räsänen, rva Estrid Schauman, rva Margareta Segercrantz, maist. H. Skult, leht. V. V. Vaarna, tri E. J. Valovirta, rva Sirkka Valvanne, maist. T.-L. Westman, maist. I. Z. Wichmann, apt. U. Widlund, leht. Paula Vuori ja yliopp. Lea Välitalo.

Sammalia: 165 kpl., eri maak., tri A. L. Backman. — 360 kpl. etelä-Suomesta, prof. R. Collander. — *Polytrichum alpinum* (leg. R. Dahlberg), Oa, Närpiö, rva Hjördis Dahlberg. — *Calypogeia Meylanii*, N, Kauniainen, toim. L. Holmberg. — 30 kpl., N, Ta, prof. E. Häyrén. — 40 kpl., St, Lk, yliopp. P. Isoviita. — 289 kpl., Al, Ab, N, Ta, Lt, prof. F. W. Klingstedt. — 54 kpl., Lk, mm. *Plagiothecium latebricola*, maist. A. Koskinen. — 64 kpl., Ab, N, St, Ta, mm. *Ricciocarpus natans* (Ab), tri G. Lohammar & dos. H. Luther. — *Calliergon megalophyllum*, Ob, Hailuoto, dos. H. Luther. — 240 kpl., Ab, Ka (herb. Max Björkstén), 34 kpl., N, Ta (herb. L. von Essen), Nya Svenska Läroverket. — 657 kpl., eri maak. (herb. M. Puolanne), rva Sanni Puolanne. — *Leiocolea bantryensis*, Kb, Juuka, yliopp. J. Salonen. — *Isopterygium depressum*, N, H:ki, Laajasalo, prof. R. Tuomikoski. — 46 kpl., N, Kl (herb. I. M. Vartiainen), rva Karin Vartiainen.

Pienehköistä lahjoituksista sammalkokoelmaan kiittää museo lisäksi seuraavia: maat. ja metsät.kand. L. Heikurainen, tri A. J. Huuskonen & hra K. Huuskonen, mets.hoit. Edv. af Hällström, yliopp. L. Laine, leht. Lyyli Miettinen ja tri U. Perttula.

Jäkäliä: 150 kpl., Oa, maist. R. Bäck. — 183 kpl., et. Suomesta, prof. R. Collander. — *Opisteria arctica*, Sb, Pielavesi, hra K. Huuskonen. — 1.030 kpl. *Cladonia*, eri maak., mm. *Cl. cyanipes, delicata, destricta* ja *pusilla* sekä 50 kpl. muita jäkäliä, prof. E. Häyrén. — 23 kpl., N, Ta, Kl, prof. F. W. Klingstedt. — 942 kpl. (herb. M. Puolanne), rva Sanni Puolanne. — *Opisteria arctica*, Om, kapellimest. Alvar Rauhala. — 32 kpl., Sb, Ob, tri V. Räsänen.

Jäkäläkokoelma on karttunut lisäksi seur. henkilöiden tekemillä pienemmillä lahjoituksilla: maist. L. Fagerström, tri A. J. Huuskonen, maist. A. Koskinen, tri G. Marklund ja lyseol. K. Pusa.

Leviä: 48 kpl., N, Ta, Om, prof. E. Häyrén. — *Fucus vesiculosus*, Oa, Raippaluoto, opett. S. Klockars. — *Batrachospermum* sp., N, yliopp. L. Laine. — *Chara baltica*, N, Porvoo, dos. H. Luther. — 43 kpl. (herb. M. Puolanne), rva Sanni Puolanne. — Tämän lisäksi pienempiä lahjoituksia seuraavilta henkilöiltä: prof. R. Collander, maist. L. Fa-

gerström, prof. F. W. Klingstedt, maist. A. Koskinen, tri G. Lohammar & dos. H. Luther, tri B. Malmio, yliopp. J. Salonen ja apt. U. Widlund.

Sieniä: 28 kpl., etelä-Suomesta, prof. R. Collander. — *Morchella elata* ja *Tremella foliacea*, AB, Turku, *Armillaria imperialis*, ST, Yläne, tri P. Kallio. — 3 kpl. *Ustilago longissima*, AB, tri G. Lohammar & dos. H. Luther. — 39 kpl., N, OA, maist. N. Malmström. — 21 kpl., OA, Vaasa, Ostrobotnia australis-seura. — 1.432 kpl. (herb. M. Puolanne),rva Sanni Puolanne. — 153 kpl., AB, N, TA, SA, mm. *Arthrinium caricicola, Erysiphe Verbasci, Puccinia Komarovii, Uromyces Gageae, Uropyxis mirabilissima;* 40 kpl. löydetty museon putkilokasvikokoelmasta: *Arthrinium caricicola*, AL, AB, N, KA, IK, ST, TA; *Puccinia Adoxae*, AL; *P. Komarovii*, N; *P. singularis*, TA, KA; *Uromyces Aconiti-lycoctoni*, KI; *Uropyxis mirabilissima*, N, maist. Aarre Rauhala. — 24 kpl., LE, LI, LK, maist. H. Roivainen. — 278 kpl., AB, N, KA, SA, KB, KS, prof. R. Tuomikoski.

Pienehköistä lahjoituksista sienikokoelmaan on museo kiitollisuuden velassa lisäksi seuraaville henkilöille: nti Ruth Carlstedt, doc. C. Cedercreutz, maist. Ulla Cedercreutz, lääk.kand. J. Elo, lääk.kand. E. Estola, dos. I. Hiitonen, prof. E. Häyrén, prof. M. J. Kotilainen, prof. R. Lydén, lääk.kand. R. Mäkitalo, tri T. Rautavaara, maist. R. Ruotsalo, joht. O. v. Schulmann, nti Ilona Tirva.

Useat yllämainituista lahjoittajista ovat myöskin kartuttaneet museon vaihtokokoelmia. Maininnan ansaitsevat ennen kaikkea seminaarinjohtaja K. H. Pankakoski ja prof. E. Häyrén.

Museon vanhoista, aikaisemmin kiinnittämättömistä kokoelmista on kuluneen vuoden aikana lähes 2.000 arkkia kiinnitetty, lähinnä maist. L. Fagerströmin tarmokkaan ja kiinnostuneen toiminnan ansiosta.

Tillväxten av Helsingfors Universitets inhemska botaniska samlingar under verksamhetsåret 1951—1952.

Redogörelse avgiven vid årsmötet 13.5.1952 av intendenten
dr GUNNAR MARKLUND.

Genom gåvor av 113 personer resp. institutioner ha de inhemska botaniska samlingarna under verksamhetsåret ökats med 25.621 exemplar. Denna tillväxt fördelar sig på följande sätt på de skilda växtgrupperna:

Kärlväxter	19.030	exx.
Mossor	2.024	»
Lavar	2.435	»
Alger	128	»
Svampar	2.004	»
Summa	25.621	exx.

Ökningen har alltså varit osedvanligt stor. För den största gåvan står Botaniska museet i tacksamhetsskuld till doktorinnan Sanni Puolanne, som vänligen överlåtit till museet sin avlidna mans, dr M. Puolannes herbarium.

Detta omfattar över 9.300 ex., varav kärlväxter över 6.300. Av dessa utgöra hieracierna mer än hälften.

Kärlväxter: 712 ex., mest *Salices*, olika prov., dr A. L. Backman. — 217 ex., N, Helsinge och Kyrkslätt, dr E. Brander. — 363 ex., Al, N, Kl, Tb, Ob, dr T. Brander. — 477 ex. *Ranunculi auricomi*, 27 ex. andra, Al och mest Ab, doc. C. Cedercreutz. — 72 ex., mest Oa, även Al och N, (leg. R. Dahlberg) fru Hjördis Dahlberg. — 375 ex., mest N, Esbo skärgård och Sa, St Michels s:n, fru Leila Enberg, f. Gadolin. — 87 ex., Ab (mest Nystad), N och Sa, bl. a. *Polygonum viviparum* var. *fennicum*, n.var. samt *Rumex confertus*-bastarder, mag. V. Erkamo. — 1.793 ex., olika prov., mest Ta (Urjala och Koijärvi), Ka (Vehkalahti), N (H:fors och Strömfors), bl. a. 540 *Hieracia* och över 200 *Ranunculi auricomi*, mag. L. Fagerström. — 17 ex., Ab och N, bl. a. *Mentha aquatica*, Tenala Lappvik, ny för N samt *Myosotis sparsiflora*, Lojo, ny för Ab, adv., dr O. Fortelius. — 171 ex., Ok (främst Vuolijoki), bl.a. *Carex atherodes* fr. nämnda socken samt *Crepis mollis*, tysk polemokor fr. Hyrynsalmi, kapt. L. Heikkinen. — 156 ex., mest Sb, Pielavesi, några Kl, Salmi, bland de sistn. *Hirschfeldia incana* (adv.), ny för prov., dr A. J. Huuskonen & hr K. Huuskonen. — 57 ex., Ab, Kimito, forstm. Edv. af Hällström. — 756 ex., N, Ta, Oa, Om, prof. E. Häyrén. — 52 ex., olika prov., stud. P. Isoviita. — 140 ex. *Taraxaca*, 29 ex. *Ranunculi auricomi*, Ta, Kuusankoski, 155 ex. andra, olika prov., prof. F. W. Klingstedt. — 216 ex., N, Mäntsälä, mag. L. Korhonen. — 6 ex., Ka: *Selaginella* (Kymmene) och *Sium latifolium* (Vehkalahti), nya för prov.; *Tofieldia* (Kymmene), *Scirpus radicans* (Kotka) samt de för prov. nya adventivväxterna *Geranium sibiricum* och *Potentilla recta*, prof. V. Kujala & dr A. Ulvinen. — 216 ex., Sb (mest Nilsiä), bl. a. *Impatiens parviflora*, Kuopio stad och *Lysimachia nummularia*, Kuopio s:n, lärare O. Kyyhkynen. — *Equisetum variegatum*, Lojo, ny för Ab, stud. L. Lindgren. — *Glyceria plicata*, Sibbo, ny för N, skolelev Ann-Sofi Lindroos. — 135 ex. *Ranunculi auricomi*, mest Ab, stud. R. Linnavuori. — 163 ex., Ab, N, St, Ta, dr G. Lohammar & doc. H. Luther. — 82 ex., olika prov., bl. a. *Carex salina* coll. fr. Ob, Karlö, *Hirschfeldia incana*, Åbo 1948, ny för Ab samt *Ruppia spiralis* och *Zannichellia major*, Borgå skärg., doc. H. Luther; se även Lohammar & Luther samt Inge & H. Luther. — 13 ex., Ab, Hitis: *Potentilla anglica*, *P. erecta* och deras bastard, fru Inge Luther & doc. H. Luther. — 7 ex., Oa, mest Vasa, bl.a. de för prov. nya adventivväxterna *Rapistrum perenne* och *Dianthus superbus*, ing. M. Malmberg. — 138 ex., Ab (mest Nystad) o. St, bl. a. *Hieracia*, *Taraxaca* och *Ranunculi auricomi*, dr B. Malmio. — 1.518 ex. *Ranunculi auricomi*, 560 ex. andra, olika prov., bl. a. *Alchemilla sarmatica*, Kangasniemi, ny för Sa, *Glyceria fluitans* × *plicata*, Sibbo, ny för N samt *Gratiola neglecta*, N, Borgnäs, ny för landets adventivfl., dr G. Marklund. — 1.309 ex., olika prov.; de största kollektionerna herb. M. Björkstén och herb. C. L. von Essen, Nya Svenska Läroverket. — 40 ex., Li, NE-Enare, mag. L. Ollila. — 353 ex., Al, Vårdö, mest *Ranunculi auricomi* och *Potentillae argenteae*, hemmansägare P. Olofsson. — 23 ex., Om, Ob o. Ks, bl. a. *Anemone nemorosa*, Kärsämäki, ny för Om, hr E. Pallari. — *Aira praecox*, Al, Jomala o. *Carex praecox*, Al, Lemland, den sistn. ny för prov., prof. A. Palmgren. — 184 ex., till betydande del *Ranunculi auricomi*, Ta, Tyrväntö, K. H. Pankakoski. — 6.336 ex., över hälften *Hieracia*, olika prov. (herb. M. Puolanne), fru Sanni Puolanne. — 332 ex., flertalet *Taraxaca*, mest Oa, lärare A. Railonsala. — *Epipactis palustris*, Tervola, ny för Ob, A. Rantaniemi. — 305 ex., Ab, N, Sa, mag. Aarre Rauhala. — 624 ex., Le, Ob (Ii), Kl och Al, mag. H. Roivainen. — *Oenothera laciniata*, H:fors, ny för landets adventivfl., ing. A. Saario. — 163 ex., Al, N, Ka, Ta o. Sa, mest Sibbo skärgård, fru Margaret Schalin, f. Heimbürger. — 150 ex., Ab o. mest Ka, huvudsakl. Säkkijärvi (herb. W. Simberg), fru Gerty Simberg. — 41 ex., Ta, Ruovesi,

stud. P. Talvitie. — 9 ex., N, Ta, bl. a. *Senecio silvaticus* f. *discoideus*, H:fors, prof. R. Tuomikoski. — 35 ex., Al, Ab o. N, bl. a. *Liparis Loeselii* o. *Potentilla erecta* × *reptans*, Eckerö, nya för landet, *Potentilla anserina* ssp. *Egedii*, Hammarland, ny för Al, dr H. Törnroth. — 23 ex. *Hieracia*, huvudsakl. Sa, dr A. Ulvinen; se även Kujala & Ulvinen. — 35 ex., N, Sb o. Kb, bl. a. de för landets adventivflora nya *Echium maritimum* o. *Lobularia maritima*, H:fors; för prov. N ny: *Centaurea rhenana*, H:fors (adv.), stenograf A. Valta. — 9 ex., St och Ta, bl. a. *Callitriche hamulata*, Tammerfors o. *Juncus macer*, Kangasala, nya för Ta, elev K. Varsila.

För smärre gåvor till kärlväxtsamlingen står museet ytterligare i tacksamhetsskuld till följande personer: mag. E. Avela, banktjänsteman A. J. af Forselles, apot. B. Färdig, dr R. Grönblad, forstm. M. Hagman, mag. R. Hakulinen, forstm. Terttu Harve, mag. N. Herlin, provisor L. R. Holmqvist, hr N. Ivanoff, prof. A. Kalela, doc. L. E. Kari, forstm. O. Klemelä, lärare S. Klockars, mag. A. Koskinen, prof. M. J. Kotilainen, apot. A. Kytöniemi, elev Etel Luther, dr F. Lönnfors, mag. A. Nordman, lekt. B. Olsoni, mag. Margit Palmgren, prof. V. Pesola, lekt. E. Pipping, lekt. L. Pohjala, stud. J. Pälsi, kapellmästare Alvar Rauhala, stud. Ilmi Räsänen, fru Estrid Schauman, fru Margareta Segercrantz, mag. H. Skult, lekt. V. V. Vaarna, dr E. J. Valovirta, fru Sirkka Valvanne, mag. T.-L. Westman, mag. I. Z. Wichmann, apot. U. Widlund, lekt. Paula Vuori och stud. Lea Välitalo.

Mossor: 165 ex. från olika delar av landet, dr A. L. Backman. — 360 ex. fr. södra Finland, prof. R. Collander. — *Polytrichum alpinum* (leg. R. Dahlberg), Oa, Närpes, fru Hjördis Dahlberg. — *Calypogeia Meylanii*, N, Grankulla, red. L. Holmberg. — 30 ex., N, Ta, prof. E. Häyrén. — 40 ex., St, Lk, stud. P. Isoviita. — 289 ex., Al, Ab, N, Ta, Lt, prof. F. W. Klingstedt. — 54 ex., Lk, bl. a. *Plagiothecium latebricola*, mag. A. Koskinen. — 64 ex., Ab, N, St, Ta, bl. a. *Ricciocarpus natans* (Ab), dr G. Lohammar & doc. H. Luther. — *Calliergon megalophyllum*, Ob, Karlö, H. Luther. — 240 ex., Ab, Ka (herb. Max Björkstén), 34 ex., N, Ta (herb. L. von Essen), Nya Svenska Läroverket. — 657 ex., olika prov. (herb. M. Puolanne), fru Sanni Puolanne. — *Leiocolea bantryensis*, Kb, Juuka, stud. J. Salonen. — *Isopterygium depressum*, N, Helsingfors, Degerö, prof. R. Tuomikoski. — 46 ex., N, Kl (herb. I. M. Vartiainen), fru Karin Vartiainen.

För mindre bidrag till moss-samlingen har museet ytterligare att tacka agroforstkand. L. Heikurainen, dr A. J. Huuskonen & hr K. Huuskonen, forstm. Edv. af Hällström, stud. L. Laine, lekt. Lyyli Miettinen och dr U. Perttula.

Lavar: 150 ex., Oa, mag. R. Bäck. — 183 ex., södra Finland, prof. R. Collander. — *Opisteria arctica*, Sb, Pielavesi, hr K. Huuskonen. — 1.030 ex. *Cladonia*, olika delar av landet, bl. a. *Cl. cyanipes, delicata, destricta* o. *pusilla*, samt 50 ex. andra lavar, prof. E. Häyrén. — 23 ex., N, Ta, Kl, prof. F. W. Klingstedt. — 942 ex. (herb. Puolanne), fru Sanni Puolanne. — *Opisteria arctica*, Om, kapellmästare Alvar Rauhala. — 32 ex., Sb, Ob, dr V. Räsänen.

Lavsamlingen har dessutom fått smärre bidrag av mag. L. Fagerström, dr A. J. Huuskonen, mag. A. Koskinen, dr G. Marklund och elev K. Pusa.

Alger; 48 ex., N, Ta, Om, prof. E. Häyrén. — *Fucus vesiculosus*, Oa, Replot, lärare S. Klockars. — *Batrachospermum* sp., N, stud. L. Laine. — *Chara baltica*, N, Borgå, doc. H. Luther. — 43 ex. (herb. M. Puolanne), fru Sanni Puolanne. — Dessutom mindre bidrag av prof. R. Collander, mag. L. Fagerström, prof. F. W. Klingstedt, mag. A. Koskinen, dr G. Lohammar & doc. H. Luther, dr B. Malmio, stud. J. Salonen och apot. U. Widlund.

Svampar: 28 ex., södra Finland, prof. R. Collander. — *Morchella elata* o. *Tremella foliacea*, Ab, Åbo, *Armillaria imperialis*, St, Yläne, dr P. Kallio. — 3 ex. *Ustilago lon-*

gissima, AB, dr G. Lohammar & doc. H. Luther. — 39 ex., N, OA, mag. N. Malmström. — 21 ex., OA, Vasa, medlemmar av föreningen Ostrobotnia australis. — 1.432 ex. (herb. M. Puolanne), fru Sanni Puolanne. — 153 ex., AB, N, TA, SA, bl. a. *Arthrinium caricicola*, *Erysiphe Verbasci*, *Puccinia Komarovii*, *Uromyces Gageae*, *Uropyxis mirabilissima*; 40 ex. funna i museets kärlväxtsamling: *Arthrinium caricicola*, AL, AB, N, KA, IK, ST, TA; *Puccinia Adoxae*, AL; *P. Komarovii*, N; *P. singularis*, TA, KA; *Uromyces Aconiti lycoctoni*, KL; *Uropyxis mirabilissima*, N, mag. Aarre Rauhala. — 24 ex., LE, LI, LK, mag. H. Roivainen. — 278 ex., AB, N, KA, SA, KB, KS, prof. R. Tuomikoski.

Dessutom är museet följande personer tack skyldigt för smärre gåvor till svampsamlingen: frk. Ruth Carlstedt, doc. C. Cedercreutz, mag. Ulla Cedercreutz, med.kand. J. Elo, med.kand. E. Estola, doc. I. Hiitonen, prof. E. Häyrén, prof. M. J. Kotilainen, prof. R. Lydén, med.kand. R. Mäkitalo, dr T. Rautavaara, mag. R. Ruotsalo, dir. O. v. Schulmann, frk. Ilona Tirva.

Flere av de personer, som lämnat bidrag till HMF, ha också skänkt växter till den för byte avsedda dubblettsamlingen. Bland dem, som på detta sätt gagnat museet under det förflutna arbetsåret, må särskilt nämnas seminariedirektor K. H. Pankakoski och prof. E. Häyrén.

Av museets gamla, hittills ouppsatta samlingar ha under året inemot 2000 ark uppfästs, särskilt tack vare mag. L. Fagerströms energi och intresse.

Indices

Index auctorum

BERGMAN, STEN (Rönninge, Stockholm): (Studier över paradisfåglar och andra djur på Nya Guinea) ..... (32)
BRANDER, T.: Om kärlväxtfloran i mellersta Kyrkslätt (N) ..... 13—24
COLLANDER, R.: (Nyare framsteg i fråga om fotosyntesens mekanism) .. (1)
DONNER, K. O.: Bibliotekets tillväxt under verksamhetsåret 1951—1952 127—128
ERDTMAN, G. (Stockholm): (Växtsystematik och palaeobotanik i palynologiskt perspektiv) ..... (1)
ERKAMO, V.: Glyceria fluitans (L.) R. Br. × plicata Fr. Suomessa.... 12
Referat: Glyceria fluitans (L.) R.Br. × plicata Fr. in Finnland .. 12
FAGERSTRÖM, LARS: Växtfynd i sydvästra Tavastland. I. ..... 55—60
— — Växtfynd i Aspö (Haapasaari) skärgård i Karelia australis. I... 60—66
— — Galium saxatile L., ny för den nyländska floran ..... (47) 66—67
— — Cetraria nivalis funnen i St, Raumo ..... (47) 67—68
— — Några data om Umbilicaria pustulatas uppträdande i Urjala socken (sydvästra Tavastland) ..... (47) 68—69
FORTELIUS, OLOF: Mentha aquatica L., ny för N. 48
— — Myosotis sparsiflora Mikan. fil., ny för Ab. 48
FREY, RICHARD: Helsingin Yliopiston Hyönteistieteellisen museon kokoelmien kasvu toimintavuonna 1951—1952 ..... 152—156
— — Samlingarnas tillväxt vid Helsingfors Universitets Entomologiska museum under verksamhetsåret 1951—1952 ..... 156—160
FÄRDIG, B.: Glyceria plicata från Sibbo 2
GRÖNBLAD, ROLF: Algological Notes. IV—V. ..... 48—52
GYÖRFFY, I. (Gyula, Ungarn): Dr. phil. Frau Elisabeth Horváth, geb. Pàkh * 10. Februar in Kolozsvàr (Transsylvanien) † 14. Oktober 1951 in Szeged (Ungarn) ..... 98—101
— — Erinnerung an Dr. Josef Igmàndy ..... 101—106
v. HAARTMAN, LARS: Fredade arter, diskussionsinlägg 2
— — Bofinkens sång 24
— — Tofsmesen (Parus cristatus) och några andra fåglar på Åland .. 24—25
— — Småfåglarnas uppfödning av sina ungar 32
— — (Huru småfåglarna föda upp sina ungar) ..... (47)
HACKMAN, WALTER: Dipoena hamata Tullgr. och Theridion bellissimum L. Koch funna i Finland ..... (32) 70
— — Ett fynd av en boreo-arktisk spindelart, Lepthyphantes angulatus Cambr. i Helsingfors omnejd 70
— — Spindlar från Åland och sydvästra Finlands skärgård ..... (47) 70—78
— — Harry Federley † ..... (40) 128—132

HAGMAN, MAX: Några iakttagelser över Myricaria germanica (L.) Desv. i Utsjoki, Li ..... (2) 4—7
HINTIKKA, T. J.: Pietari Kalm ja Spegelin teos »Guds Werck och Hwila» 69
— — Pekka Aappo Rantaniemi † ..... (69) 133—136
HULTÉN, ERIK (Stockholm): (En botanisk forskningsfärd till Alaskas sydkust och Aleuterna) ..... (47)
HÄYRÉN, ERNST: Einige Algenfunde aus der Gegend von Brahestad (47) 52—55
JALAS, JAAKKO: Cetraria nivalis Laitilassa 47
JÄRVI, T. H.: Emil Othniel Malmberg † ..... 137—138
KALELA, OLAVI: Helsingin Yliopiston Eläintieteellisen museon yleisen osaston kokoelmien kasvu vv. 1951—1952 ..... 149—150
— — Samlingarnas tillväxt vid Helsingfors Universitets Zoologiska museums allmänna avdelning under verksamhetsåret 1951—1952 150—152
KOTILAINEN, M. J.: Carex paniculatan ekologiaa 47
— — (Näkemyksiä kasvillisuudesta ja kasvistosta Norjan ultraemäksisillä kentillä) ..... (69)
LINDBERG, HARALD: Leptinotarsa decemlineata från Vichy 1
LUTHER, HANS: Fredning av sällsynta arter, diskussionsinlägg 2
— — Deschampsia bottnica från Hitis 24
— — K. E. Hirn: Finnländische Vaucheriaceen 32
— — Vaucheria Schleicheri de Wild., neu für Nordeuropa ..... (47) 32—40
— — Einige Beobachtungen über Brackwasserpflanzen am mittleren Teil des Finnischen Meerbusens ..... (47) 41—47
— — Sällskapets sextionde årsdag och W. Nylander 69
LUTHER, HANS & INGE: Neue Fundorte von Potentilla anglica und P. anglica × erecta ..... (24) 25—32
MARKLUND, GUNNAR: Glyceria plicata Fr. ingen sällsynthet i norra Sibbo 7—9
— — Glyceria fluitans × plicata, ny för Nyland 9
— — Gratiola neglecta Torr., en nordamerikansk våtmarksväxt funnen som antropokor i N, Borgnäs ..... 9—10
— — Hirschfeldia incana (L.) Lagr.-Foss, en adventivväxt värd att uppmärksamma ..... (2) 10—11
— — Helsingin Yliopiston kotimaisten kasvitieteellisten kokoelmien kasvu v. 1951—1952 ..... 160—163
— — Tillväxten av Helsingfors Universitets inhemska botaniska samlingar under verksamhetsåret 1951—1952 ..... 163—166
NORDSTRÖM, GÖRAN vide VÄLIKANGAS, ILMARI
OLSONI, BÖRJE: Deschampsia bottnica i SE-Skärgårdshavet 41
— — Landskapsnamnet Ostrobottnia 41
— — 30 sällsynta växter i Kimito—Hitisområdet 69
PALMGREN, ALVAR: Fynd av sällsynta växter, diskussionsinlägg 2
— — Potentilla anglica, diskussionsinlägg 24
— — Societas pro Fauna et Flora Fennica 16.5.1951—13.5.1952 ... 107—148
QVARNSTRÖM, EINAR: Elin Augusta Elmgren † 132
SEGERSTRÅLE, CURT: Om gäddans vandringar i Snappertuna skärgård .. 79
STENIUS, GUNNAR och HELLÉN, WOLTER: (Revisionsberättelse för år 1951) (78)
STOCKMANN, STEN: Societas pro Fauna et Flora Fennicas ekonomiska ställning under år 1951 ..... 124—127

TÖRNROTH, HOLGER: Liparis Loeselii Rich., ny för Finlands flora .... (1) 2—4
— — Potentilla anglica på Åland 24
— — Potentilla erecta × reptans från Eckerö 70
WALLGREN, HENRIK: (Fåglarnas flyttning som ekologiskt anpassningsfenomen) ..... (40)
WESTMAN, TOR-LEIF: Carex paniculata på Busholmen i Helsingfors .. 47
WIKGREN, B. J.: (Några synpunkter på vattendjurens osmotiska regulation) ..... (24)
VÄLIKANGAS, ILMARI & NORDSTRÖM, GÖRAN: Die Vogelberingung in Finnland in den Jahren 1950 und 1951 ..... 79—98

Index systematicus botanicus

Algae

LUTHER pagg. 32—40, GRÖNBLAD pagg. 48—52 (Desmidiaceae 19 spp., Diatomaceae 38 spp., Algae ceterae 21 spp.)

Aegagropila Martensii 35, 54
Aphanothece Castagnei 52
Arthrodesmus **tortus** 50—52
Asterocystis ramosa 55
Batrachospermum 162, 165
Bulbochaete 33
Calothrix scopulorum 52
Ceramium diaphanum 35, 55
Chaetomorpha 35, 43; *tortuosa* 52, 54
Chaetosphaeridium Pringsheimii 33
Chara 3, 30; *aspera* 35, 43 .. 46; *baltica* 42 .. 46, 162, 165; *canescens* 46; *fragilis* 46; *tomentosa* 35, 44
Chroococcus turgidus 52, 54
Cladophora 43; *aegagropila* 35, 54; *fracta* 54, 55; *glomerata* 54, 55
Dichothrix gypsophila 52
Ectocarpus siliculosus 54
Enteromorpha crinita 54, *linzaeoides* 52, 54; *Hopkirkii* 54, 55; *intestinalis* 52, 54
Fucus vesiculosus 25, 43, 54, 55, 162, 165
Lyngbya aestuarii 52
Nitella flexilis 54; *Wahlbergiana* 33, 39
Percursaria percursa 52, 54
Pylaiella 55
Rhizoclonium riparium 54, 55
Rivularia Biasolettiana 53; *nitida* 52, 53
Spirogyra 33
Tolypella nidifica 42, 44
Tolypothrix distorta 52; *tenuis* 53
Ulothrix zonata 54
Vaucheria 54; *constricta* 36; *dichotoma* 36; *geminata* 37; *Schleicheri* 32—40, 47; *Thuretii* 36; *uncinata* 33
Zygnema 33

Fungi

Armillaria imperialis 163, 165
Arthrinium caricicola 163, 166
Erysiphe Verbasci 163, 166
Morchella elata 163, 165
Puccinia Adoxae 163, 166; *Komarovii* 163, 166; *singularis* 163, 166
Tremella foliacea 163, 165
Uromyces Aconiti-lycoctoni 163, 166; *Gageae* 163, 166
Uropyxis mirabilissima 163, 166
Ustilago longissima 163, 165

Synonymica, *nova Fenniae*, **nova scientiae.** — De nominibus provinciarum abbreviatis (AL, AB, etc.) vide tabulam geographicam quae subest.

Lichenes

Cetraria crispa 67; *nivalis* 47, 67; *islandica* 67
Cladonia 4 spp. 67, 4 spp. 162, 165; *strepsilis* f. *coralloides* 21
Opisteria arctica 162, 165
Parmelia 74, 77
Peltigera aphthosa 67
Umbilicaria pustulata 47, 68—69

Bryophyta

Barbilophozia Hatcheri 67
Brachythecium albicans 67
Bryum capillare 67
Calliergon megalophyllum 162, 165
Calypogeia Meylanii 162, 165
Ceratodon purpureus 67
Dicranum Bonjeanii 67; *fuscescens* 28; *scoparium* 67
Isopterygium depressum 162, 165
Leiocolea bantryensis 162, 165
Plagiothecium latebricola 162, 165
Pleurozium Schreberi 67
Polytrichum alpinum 162, 165; *piliferum* 67
Ptilidium ciliare 67
Rhacomitrium hypnoides 67
Ricciocarpus natans 162, 165
Sphagnum 16
Thuidium abietinum 67
Tortula ruralis 67

Pteridophyta

Asplenium septentrionale 15, 61; *trichomanes* 56
Botrychium matricariifolium 61; *multifidum* 56, 61; *lunaria* 56
Dryopteris austriaca 61; *phegopteris* 21
Equisetum hiemale 56; *palustre* 56; *variegatum* 161, 164
Isoëtes lacustre 22
Lycopodium inundatum 22; *selago* 15
Selaginella selaginoides 161, 164
Struthiopteris filicastrum 16, 18, 19, 22
Woodsia ilvensis 21, 61

Anthophyta

Pagg. 2—4, 4—7, 7—9, 9—10, 10—11, 12, 13—24, 25—32, 41—47,48, 55—66, 66—67, 160—163, 163—166

Acer platanoides 18, 20
Achillea millefolium 26; *ptarmica* 20
Agrimonia eupatoria 26
Agropyron caninum 63; *repens* 23
Agrostis 54, 55; *stolonifera* 27, 28; *tenuis* 26
Aira praecox 161, 164, 178; vide etiam *Deschampsia*
Ajuga pyramidalis 18, 20
Alchemilla acutangula 22, 64; *filicaulis* 22; *minor* 58; *obtusa* 22; *plicata* 22; *pubescens* 17; *sarmatica* 161, 164; *subcrenata* 22, 64
Allium oleraceum 61
Alnus glutinosa 20, 26, 27; *incana* 20, 63
Amaranthus lividus 14
Anemone nemorosa 58, 64, 161, 164; *ranunculoides* 19
Angelica silvestris 27
Anthemis arvensis 19; *cotula* 65; *tinctoria* 60
Anthoxanthum odoratum 26, 27
Arabidopsis thaliana 26
Arenaria serpyllifolia 21
Arrhenatherum elatius 62
Artemisia absinthium 66; *campestris* 66
Asperugo procumbens 65
Atriplex latifolium 57, 64; *longipes* ssp. *praecox* 64; *patulum* 17; *prostratum* 64
Avena pubescens 16, 20, 62
Betula nana 19
Bidens cernuus 60; *radiatus* × *tripartitus* 60; *tripartitus* 10, 60
Brachypodium pinnatum 23
Brassica nigra 11
Bromus inermis 57; *mollis* 63

Butomus umbellatus 56
Cakile maritima 64, 66
Calamagrostis purpurea 16, 19
Callitriche hamulata 162, 165; *verna* 65
Calluna vulgaris 74, f. *alba* 65
Campanula aparinoides 10; *cervicaria* 60; *glomerata* 19, 20, 21; *persicifolia* 21; *rapunculoides* 19
Cardamine parviflora 58
Carduus crispus 60, 66
Carex acuta 21; *aquatilis* 56; *atherodes* 161, 164; *brunnescens* 62; *caespitosa* 62; *canescens* 3; *contigua* 26, 56; *diandra* 3, 56; *elata* 3, 62; *elongata* 62; *flava* 57; *flava* × *Oederi* ssp. *oedocarpa* 57; *fusca* (Goodenowii) 3, 27, v. *recta* 62; ssp. *juncea* 62; *glareosa* 62; *globularis* 62; *hirta* 57; *laevirostris* 57; *laevirostris* × *rostrata* 57; *leporina* 27; *muricata* 22, (26, 56); *norvegica* 62; *Oederi* 3, 33, 57, ssp. *oedocarpa* 57; ssp. *pulchella* 3; *Pairaei* 56; *pallescens* 62; *paniculata* 47; *pauciflora* 16; *pilulifera* 22; *praecox* 161, 164, 178; *pseudocyperus* 57; *riparia* 62; *rostrata* 3; *salina* 161, 164; *vesicaria* 3
Centaurea phrygia 60; *rhenana* 162, 165
Centaurium pulchellum 65
Cerastium arvense 17, 21, 57; *vulgatum* f. *glandulosum* 27
Ceratophyllum demersum 48
Chamaedaphne calyculata 59
Chelidonium majus 17
Chenopodium polyspermum 17
Chimaphila umbellata 59
Chrysanthemum vulgare 19, 20, 27
Chrysosplenium alternifolium 17, 20, 22, 58
Cichorium intybus 66
Circaea alpina 59
Cirsium heterophyllum 19, 20; *vulgare* 26
Cochlearia danica 64
Coeloglossum viride 57, 59
Convallaria majalis 21, 22
Cornus suecica 18
Corydalis bulbosa 19
Corylus avellana 16, 19, 56, 57, 59
Cotoneaster integerrima 64
Crambe maritima 14
Crepis mollis 161, 164
Cuscuta europaea 65; *halophyta* 65
Dactylis glomerata 16, 19
Daphne mezereum 18, 20
Delphinium consolida 64
Deschampsia bottnica 24, 41; *caespitosa* 27
Dianthus superbus 161, 164
Drosera anglica 3; *intermedia* 22; *rotundifolia* 3
Echium maritimum 162, 165
Elymus arenarius 66
Empetrum hermaphroditum 28, 65; *nigrum* 26, 65
Epilobium adenocaulon 59, 64; *collinum* 18; *montanum* 18 .. 21, 64; *palustre* 3; *rubescens* 59, 64
Epipactis latifolia 21; *palustris* 161, 164
Erigeron acre 19 .. 21
Eriophorum gracile 56
Erysimum cheiranthoides 64; *hieraciifolium* 58
Eupatorium cannabinum 21, 22
Euphorbia peplus 14
Euphrasia brevipila 65; *curta* 18; *officinalis* 20
Festuca arundinacea 26
Filago montana 60
Filipendula ulmaria 26
Fragaria vesca 26, 27
Gagea minima 16, 20, 21
Galeopsis bifida 65; *ladanum* 59, 60
Galium mollugo 19, 20, 65; *mollugo* × *verum* 65; *palustre* 26; *saxatile* 47, 66—67; *triflorum* 59; *verum* 26
Gentiana campestris ssp. *germanica* 18, 20
Geranium bohemicum 18, 59; *pratense* 65; *robertianum* 65; *sibiricum* 161, 164; *silvaticum* 18, 20
Geum rivale 27; *urbanum* 22
Glyceria aquatica (maxima) 9, 57; *fluitans* 9, 12; *fluitans* × *plicata* 9, 12, 161, 164; *plicata* 2, 7—9, 12, 161, 164
Gnaphalium uliginosum 10

Goodyera repens 16
Gratiola neglecta 9—12, 161, 164; *Virginiana* 10
Gymnadenia conopea 22, 57, 60
Helleborine vide *Epipactis*
Hieracium pilosella 26; *umbellatum* 27; *vulgatiforme* 27
Hierochloë australis 22
Hippuris vulgaris 35
Hirschfeldia incana 2, 10—11, 161, 164
Holcus mollis 62
Humulus lupulus 17, 63
Hydrocharis morsus-ranae 16
Hypericum perforatum 22, 65
Impatiens noli-tangere 18, 20; *parviflora* 161, 164
Inula helenium 14; *salicina* 65
Iris pseudacorus 16, 62
Isatis tinctoria 64
Juncus bufonius 62; *compressus* 62; *conglomeratus* 62; *effusus* 62; *fuscoater* 56; *macer* 10, 162, 165; *nodulosus* 56, 62; *ranarius* 62; *supinus* 56
Juniperus communis 26, 61, 62
Knautia arvensis 19, 20, 22
Lamium album 19; *hybridum* 18
Lappula echinata 65
Lathyrus montanus 20, 22; *palustris* 64; *silvestris* 17, 20, 59; *vernus* 19
Lemna minor 8
Leontodon autumnalis 10, 26; *hispidus* 22, 60
Lepidium densiflorum 58
Levisticum officinale 18, 59
Limosella aquatica 65
Liparis Loeselii 1, 2—4, 162, 165
Listera ovàta 16, 20, 21, 57, 60
Lobelia dortmanna 19
Lobularia maritima 162, 165
Lonicera xylosteum 21, 65
Luzula multiflora 27, 62; *pallescens* 62; *pilosa* 27; *sudetica* 56
Lycopus europaeus 21, 22
Lysimachia nummularia 161, 164; *vulgaris* 27
Malaxis paludosa 3, 57
Malva pusilla 65
Melampyrum silvaticum 27
Melandrium album 17; *album* × *rubrum* 64; *rubrum* (dioecum) 27
Melica nutans 27
Melilotus officinalis 64, 65
Mentha aquatica 48, 161, 164; *gentilis* 65; *litoralis* 48
Menyanthes trifoliata 3
Milium effusum 16, 19
Moehringia trinervia 21
Monotropa hypopitus 18, 22
Myosotis micrantha 18; *palustris* 10; *silvatica* 18; *sparsiflora* 48, 161, 164
Myricaria germanica 2, 4—7
Myriophyllum 49, 50; *spicatum* 46, 65
Myrrhis odorata 14, 18
Najas marina 35, 49, 50, 61
Nardus stricta 22, 26
Nepeta grandiflora 14
Nuphar luteum 33
Nymphaea candida 33
Odontites rubra 59; ssp. *serotina* 65; *(verna)* ssp. *baltica* 65
Oenothera laciniata 161, 164
Ononis arvensis 14, 21
Orchis maculata 16, 19, f. *concolor* 16
Oxalis acetosella f. *lilacina* 59
Parnassia palustris 58
Paris quadrifolia 21
Picea excelsa 26
Pinus silvestris 26, 27
Pirola vide *Pyrola*
Plantago lanceolata 22; *major* 10; *maritima* 26
Platanthera bifolia 21, 22
Poa 23; *compressa* 26, 63; *irrigata* 62; *nemoralis* 27; *pratensis* 26; *remota* 57; *trivialis* 22, 62
Polygonatum multiflorum 62; *officinale* 20, 21
Polygonum amphibium 17; *aviculare* 57; *calcatum* 57; *dumetorum* 22, 63; *hydropiper* 10; *minus* 63; *persicaria* 63; *viviparum* 20, 21, v. *fennicum* 161, 164
Populus tremula 23
Potamogeton filiformis 46; *natans* 3, 33; *pectinatus* 35, 43 .. 46; *perfoliatus* 35, 44, 46, 61

Potentilla anglica (procumbens) 24, 25—32, 161, 164; *anglica* × *erecta* 25—32; *anserina* 26; ssp. *Egedii* 162, 165; *argentea* 17, 20; *erecta* 26 ..28, 161, 164; *erecta* × *reptans* 70, 162, 165; *impolita* 17, 64; *intermedia* 64; *norvegica* 64; *recta* 161, 164; *reptans* 28; *thuringiaca* 58

Prunella vulgaris 27

Puccinellia distans 57

Pulmonaria officinalis 21

Pyrola media 18, 20, 21, 59; *minor* 18, 20, 21; *secunda* 65; *uniflora* 18, 22, 59

Quercus robur 16, 17, 20

Ranunculus acris 27; *auricomus* 27, 161, 164; *cassubicus* 21; *ficaria* 19; *lingua* 17; *obtusiflorus* (Baudotii) 42—46; *repens* 10, 20; *sceleratus* 8

Rapistrum perenne 161, 164

Rhinanthus major 20

Ribes alpinum 21, 64; *grossularia* 64; *nigrum* 17, 20; *rubrum* 17, 20

Rorippa islandica 10; *silvestris* 58

Rosa cinnamomea 20, 64; *coriifolia* 64; *dumalis* 27; *glauca* 17, 20; *villosa* 22, 26; *virens* 64

Rubus 23; *arcticus* 17; *idaeus* 26, 27

Rumex acetosa 26, 27; *acetosella* 26, 67; *aquaticus* 63; *aquaticus* × *domesticus* 63; *aquaticus* × *hydrolapathum* 63; *confertus* 63, 161, 164; *hydrolapathum* 63; *fennicus* 57; *thyrsiflorus* 62

Ruppia spiralis 41 ... 46, 161, 164

Sagittaria sagittifolia 33

Salicornia herbacea 77

Salix aurita 63; *aurita* × *cinerea* 63; *caprea* 63; *caprea* × *cinerea* 63; *cinerea* 63; *lapponum* 57; *livida* 22; *myrtilloides* 57; *nigricans* 63; *nigricans* × *phylicifolia* 63; *phylicifolia* 63; *pentandra* 17, 20, 63; *repens* 57, ssp. *rosmarinifolia* 57

Salsola kali 64

Satureja acinos 22; *vulgaris* 18 .. 21

Scirpus acicularis 62; *caespitosus* 56; *lacustris* 33; *maritimus* 62; *parvulus* 62; *pauciflorus* 3; *radicans* 161, 164; *Tabernaemontani* 62

Scleranthus annus 17, 20, 21

Scrophularia nodosa 18, 20, 21

Scutellaria galericulata 3

Sedum acre 21, 26, 67; *telephium* 21

Selinum carvifolia 65

Senecio silvaticus 60, 66; f. *discoideus* 162, 165; *viscosus* 60, 66

Sieglingia decumbens 16 .. 21, 26, 62

Silene inflata 17; *nutans* 64, 65; *viscosa* 64

Sium latifolium 14, 161, 164

Solanum dulcamara 18, 20

Solidago virgaurea 20

Sonchus asper 66

Sorbus aucuparia 27

Sparganium affine 22; *glomeratum* 61; *ramosum* 16, 56; *simplex* 16, 33

Stachys palustris 65; *silvaticus* 18, 20

Stellaria aquatica 14

Subularia aquatica 65

Succisa pratensis 19 .. 21

Tanacetum vide *Chrysanthemum*

Taraxacum 20, 26; 8 spp. 60

Thlaspi alpestre 19, 58

Tilia cordata 18, 20, 60

Tofieldia pusilla 161, 164

Trifolium agrarium 18, 20; *medium* 22, 26; *spadiceum* 18, 20

Trollius europaeus 19

Turritis glabra 17, 20, 21

Typha angustifolia 56; *latifolia* 22, 61

Utricularia intermedia 22; *vulgaris* 19

Vaccinium myrtillus 26; *vitis-idaea* 26, 27; *uliginosum* 28

Valeriana excelsa 65; *officinalis* 19, 20, 26; *salina* 65

Verbascum nigrum 18, 59; *thapsus* 18

Veronica arvensis 22, 26, 65; *chamaedrys* 26; *longifolia* 59; *officinalis* 26, 27; *spicata* 65

Vicia hirsuta 18; *silvatica* 18, 20, 21, 22; *tetrasperma* 18 .. 21

Viburnum opulus 19, 20, 60

Viola 23; *canina* 26, 64; *epipsila* 58; *mirabilis* 21; *riviniana* 27; *Selkirkii* 58, 59; *tricolor* 21

Viscaria alpina 21, 64; *vulgaris* 20, 21
Zannichellia major 41 .. 46; *repens* 43 .. 46
Zizania aquatica 57
Zostera marina 41 ... 46

Index systematicus zoologicus

Odonata

Aeschna juncea 153, 157; *subarctica elisabethae* 153, 157
Epiophlebia superstes 153, 157
Calopteryx cornelia 153, 157
Gomphus postocularis 153, 157; *unifasciatus* 153, 157
Libellula quadrimaculata 153, 157
Pseudothemis zonata 153, 157

Orthoptera, Blattariae

Forficula auricularia 153, 157
Pachytulus migratorius 153, 157
Periplaneta australasiae 153, 157
Psophus stridulus 153, 157

Hemiptera

Acanthosoma haemorrhoidale 153, 157
Chionaspis salicis 153, 157
Cimex vespertilionis 153, 157
Cosmotettix serricauda 153, 157
Helicoptera lapponica 153, 157
Elymana kozhevnikovi 153, 157
Empoasca borealis 153, 157
Jassargus sursumflexus 153, 157
Nabis limbatus 153, 157
Phimodera lapponica 153, 157
Psylla betulae 153, 157

Coleoptera

Acanthoderes jaspidea 154, 158
Allecula rhenana 154, 158
Amara equestris 153, 157
Asiobates pygmaeus 153, 157
Atheta e b e n i n a 154, 158
Blaps mortisaga 154, 158
Calathus piceus 154, 158
Ceutorrhynchus barbareae 154, 158; *ignitus* 154, 158
Cleopus pulchellus 154, 158
Corticaria crenicollis 154, 158
Cryptophagus affinis 154, 158
Enicmus transversus 154, 158
Epuraea oblonga 154, 158
Helophorus fulgidicollis 154, 158
Hylecoetus flabellicornis 153, 158
Hylotrupes bajulus 154, 158
Hypocyptus discoideus 153, 157
Lathridius nodifer 154, 158
Leptinotarsa 10-lineata 1, 154, 158
Melolontha hippocastani 154, 158
Metablethus foveolatus 153, 157; *truncatellus* 153, 158
Microlestes luctuosus 153, 157
Micrambe lindbergorum 154, 158
Oryctes nasicornis 154, 158
Philonthus triangulum 153, 157
Prionus coriarius 154, 158
Pseudophytobius acalloides 154, 158
Ptinus 154, 158
Scymnus bipunctatus 154, 158; *redtenbacheri* 154, 158
Sitona hispidula 154, 158; *sulcifrons* 154, 158
Stenus rossicus 153, 157
Systenocerus caraboides 154, 158
Tenebrioides mauretanicus 154, 158
Thiasophila inquilina 154, 158

Hymenoptera

Abia fasciata 154, 158
Amauronematus lindqvisti 154, 158
Amblyjoppa proteus 154, 158
Andricus inflator 154, 158
Apaeleticus flammeolus 154, 158
Astata stigma 154, 158

Athalia lugens 154, 158
Atractodes robustus 154, 158
Bombus smithianus 154, 158
Calliceras sulcatus 154, 158
Campoplex stenogaster 154, 158
Casinaria moesta 154, 158
Coccophagus scutellaris 154, 158
Disorygma divulgatum 154, 158
Formica rufa 17, 23
Haltichella armata 154, 158
Lygaeonematus leucostoma 154, 158
Mesoneura opaca 154, 158
Misetus oculatus 154, 158
Monomorium pharaonis 154, 158
Orotylus mitis 154, 158
Perilampus cuprinus 154, 158
Pompilus infuscatus 154, 158
Pseudagenia albifrons 154, 158
Pteronidea stichi 154, 158
Sirex juvencus 154, 158
Spathius exaratus 159, 158
Sphecodes ferruginatus 154, 158; *longulus* 154, 158
Trichiosoma lucorum 154, 158
Vespa adulterina 154, 158; *omissa* 154, 158

Neuroptera, Rhaphidioidea, Trichoptera, Megaloptera

Cyrnus crenaticornis 154, 159
Eumantispe harmandi 154, 158
Myrmeleon formicarius 154, 158
Phryganea striata 154, 159
Protohermes grandis 155, 159
Sialis fuliginosa 155, 159; *morio* 155, 159

Lepidoptera

Acronycta psi 155, 159
Anaitis plagiata 155, 159
Arenostola pygmina 155, 159
Argynnis paphia 22, 23
Argyroploce striana 155, 159
Asthena candidata 16
Cerostoma sequellum 155, 159
Cnephasia chrysantheana 155, 159; *freyi* 155, 159
Coriscium cuculipennella 155, 159
Cosmopteryx parietariae 155, 159
Cossus terebra 155, 159
Crambus permutatellus kaisilai 155, 159; *pinellus* 155, 159
Cucullia absinthii 155, 159
Depressaria olerella 155, 159; *weirella* 155, 159
Dioryctria spendidella 155, 159
Epiblema trimaculata 155, 159
Eupithecia denotata 155, 159
Euzophera fuliginosella 155, 159
Evetria posticana 155, 159
Gelechia luctuella 155, 159
Glyphipteryx altiorella 155, 159
Gracilaria semifascia 155, 159
Gypsonoma sociana 155, 159
Heliozela resplendella 155, 159
Hemimene flavidorsana 155, 159
Himera pennaria 155, 159
Hydrilla lepigone 155, 159
Hylophila prasinana 155, 159
Laspeyria flexula 155, 159
Limenitis populi 22, 23
Lithosia deplana 155, 159
Lomaspilis opis nigrita 155, 159
Nepticula ulmicola 155, 159
Pararge egeria vulgaris 23
Plutella porrectella 155, 159
Polia persicariae 155, 159
Pterostoma palpina lapponica 155, 159
Pygaera anastomosis 155, 159
Rhyacia suecica 155, 159
Semasia krygeri 155, 159
Sideridis obsoleta 155, 159
Stauropus fagi 155, 159
Stomopteryx anthyllidella 155, 159
Thalera lactearia 16; *lactearia* × *putata* 16
Timandra amata 155, 159
Tinea hedemanni 155, 159
Tmetocera ocellana lariciana 155, 159
Tortrix viridana 17
Zonosoma punctaria 17

Diptera

Actia frontalis 156, 160
Aëdes dianteus 155, 159; *dorsalis* 155, 159
Alliopsis glacialis 156, 160
Cephenomyia trompe 156, 160
Chionea crassipes 155, 159
Chiropteromyza Wegelii 156, 160
Chrysotoxum festivum 155, 160
Clusia flava 156, 160
Contarinia tiliarum 155, 159
Ctenulus distinctus 156, 160
Culex torrentium 155, 159
Degeeria luctuosa 156, 160
Dizygomyza lineella 156, 160
Dixa borealis 155, 159
Eristalis 156, 160
Forcipomyia eques 155, 159
Helicobosca distinguenda 156, 160
Laphria lapponica 155, 159
Lasioptera flexuosa 155, 159
Lauxania aenea 156, 160
Leptis tringaria 155, 159
Lipara lucens 156, 160
Lonchaea contraria 156, 160
Lycia pallidiventris 156, 160
Macronychia agrestis 156, 160
Mochlonyx martinii 155, 159
Neoculex apicalis 156, 159
Nephrocerus lapponicus 156, 160
Oedemagena tarandi 156, 160
Oxycera freyi 155, 159
Perrisia galii 155, 159; *inclusa* 155, 159
Phytomyza aegopodii 156, 160; *aquilegiae* 156, 160; *periclymeni* 156, 160
Platypezina connexa 155, 160
Prionocera Anderi 155, 159; *Tjederi* 155, 159
Sarcophaga Villeneuvi 156, 160
Spermatolonchaea flavidipennis 156, 160
Steringomya subalpina 156, 160
Tachina grossa 156, 160
Taeniorhynchus richiardi 155, 159
Tetanocera lapponica 156, 160; *latifibula* 156, 160; *ornatifrons* 156, 160
Theobaldia bergrothi 155, 159; *morsitans* 155, 159
Tipula goorsi 155, 159; *excisa* 155, 159; *rubripes* 155, 159; *subexcisa* 155, 159; *subnodicornis* 155, 159; *tumidicornis* 155, 159
Volucella inanis 155, 159

Arachnoidea

HACKMAN pagg. 70—78 (122 spp. Al, Ab, 2 spp. novae Fenniae).

Amaurobius fenestralis 149, 151
Dipoena hamata 32, 70
Drepanotylus borealis 149, 151
Hilaira frigida 149, 151
Lasiargus hirsutus 71, 73
Lephyphantes angulatus 32, 70
Rhaebothorax morulus 149, 151; *sphagnicola* 149, 151
Tetragnatha solandri 71, 75
Theridion bellissimum 32, 70
Triconchus saxicola 149, 151

Crustacea

Polyartemia forcipata 150, 151

Mollusca

Mytilus edulis 44

Pisces

Ameiurus nebulosus 149, 151
Belone acus 149, 151
Cottus quadricornis relictus 149, 151
Cyclopterus lumpus 20
Esox lucius 79
Petromyzon marinus 149, 151

Amphibia

Rana arvalis 149, 151

Aves

VÄLIKANGAS & NORDSTRÖM pagg. 79—98

Accipiter nisus 91—92
Alcedo atthis 149, 151
Anas acuta 92; *penelope* 92
Arenaria interpres 94
Buteo buteo 90; *vulpinus* 90
Circus aeruginosus 90; *macrourus* 149, 151
Coloeus monedula 83—84
Columba livia domestica 93; *oenas* 17, 93; *palumbus* 17, 92
Corvus corax 24; *corone cornix* 83
Falco peregrinus 89; *subbuteo* 25; *tinnunculus* 89
Fringilla coelebs 24, 85
Garrulus glandarius 84
Haematopus ostralegus 94
Hippolais icterina 16
Hydroprogne tschegrava 94—95
Jynx torquilla 89
Larus argentatus 97—98; *canus* 96—97; *fuscus* 98; *ridibundus* 96
Motacilla alba 85
Muscicapa hypoleuca 86
Nucifraga caryocatactes 17
Numenius arquata 93
Oenanthe oenanthe 24
Pandion haliaetus 25
Parus ater 86; *atricapillus borealis* 86; *caeruleus* 86; *cristatus* 24, 86; *major* 85—86
Pernis apivorus 92
Phylloscopus trochiloides 149, 151
Pica pica 84
Picus canus 25
Rallus aquaticus 149, 151
Saxicola rubetra 89
Scolopax rusticola 93
Sterna hirundo 96—97; *macrura* 97
Sturnus vulgaris 84—85
Strix aluco 89
Tringa totanus 94
Turdus ericetorum philomelus 88—89; *musicus* 88; *pilaris* 86—88
Vanellus vanellus 94

Mammalia

Eliomys quercinus 149, 151
Lutra lutra 149, 151
Meles meles 17
Ondatra zibethica 149, 151
Rattus rattus 149, 151
Sciuropterus russicus 149, 151
Sciurus vulgaris 17
Sicista betulina 149, 151
Vulpes vulpes 149, 151

Index rerum

Acta Botanica Fennica 32, 47
Acta Zoologica Fennica 1, 41, 78
Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica 1, 24, 41
Augmenta Musei Zoologici Museique Botanici Universitatis Helsingiensis 149—166
Bibliotheca Societatis 127—128
Biographia
ELMGREN, ELIN AUGUSTA (116, 148) 132
FEDERLEY, HARRY (116, 148) 128—132
HORVÀTH, ELISABETH 98—101
IGMÀNDY, JOZSEF 101—104
MALMBERG, EMIL OTHNIEL (116, 148) 137—138
RANTANIEMI, PEKKA AAPPO (116, 148) 137—138

Fauna Fennica Amphibia 149, 151, Arachnoidea 70—78, 149, 151, Aves 24—25, 149, 151, Crustacea 150, 151, Insecta 152—156, 156—160, Mammalia 149, 151, Pisces 149, 151
Flora Fennica Algae 32—40, 48—52, 52—55, 162, 165, Bryophyta 162, 165, Fungi 163, 165, Lichenes 67—68, 68—69, 162, 165, Plantae vasc. 2—4, 4—7,7—12,12, 13—24,25—32,41—47, 48, 55—67, 160—163, 163—166
Memoranda Societatis pro Fauna et Flora Fennica 78
Migratio avium 79—98
Oecologia Pisces 79
Oeconomia Societatis 124—127
Seuran kokoukset 1, 24, 32, 40, 47, 69, 78
Societas pro Fauna et Flora Fennica 16. 5. 1951—13. 5. 1952 107, 139
Stipendia 78
Systematica Algae 50—52
Sällskapets möten 1, 24, 32, 40, 47, 69, 78
Tutkimusapurahoja 78

Corrigenda

Memoranda Societatis pro Fauna et Flora Fennica 27

Pag. 63, lin. 8 inf. pro »*Aira praecox*» lege »*Carex praecox*».
Pag. 221, lin. 3 sup. pro »*Aira praecox*» lege »*Carex praecox*».

Scripta auctor quisque sua praestat.

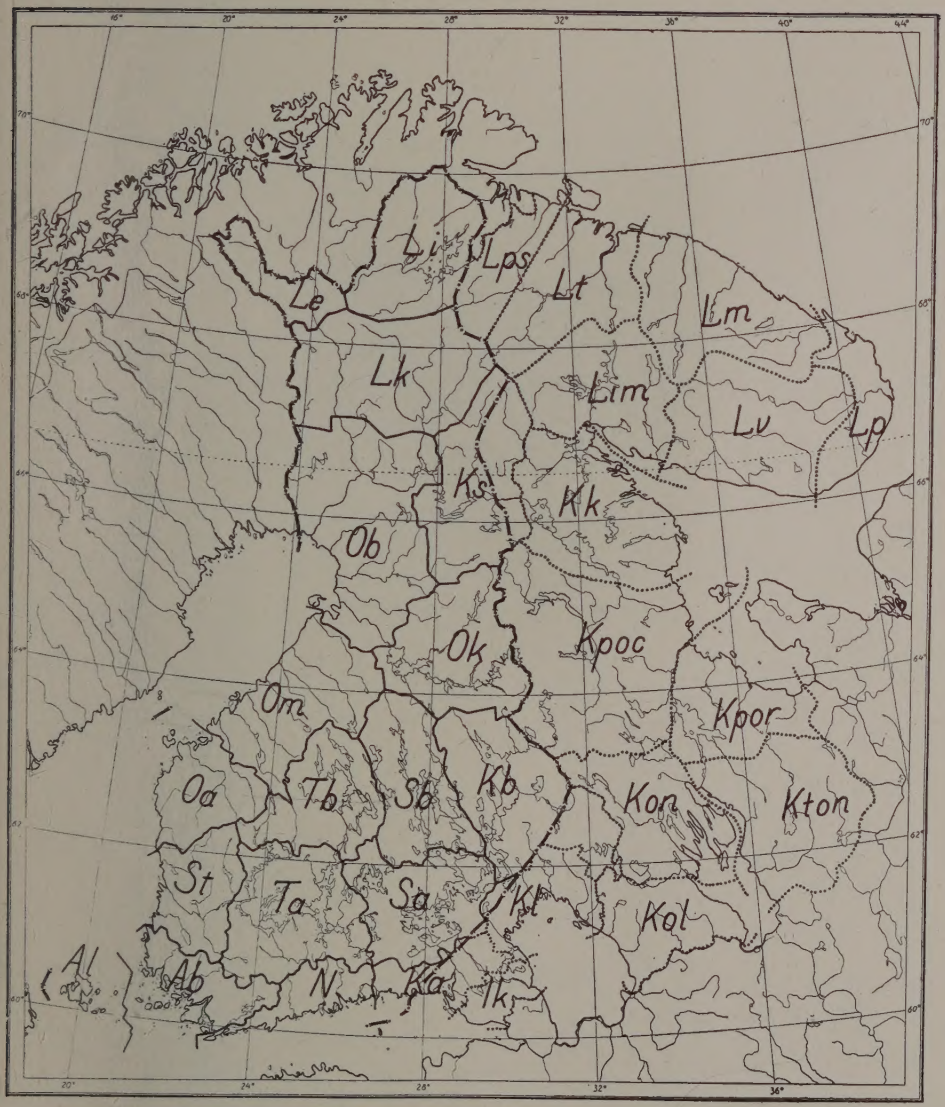

PROVINCIAE FLORAE ET FAUNAE FENNOSCANDIAE ORIENTALIS:

AB	= Regio aboënsis	KS	= Kuusamo	N	= Nylandia
AL	= Alandia	KTON	= Karelia transonegensis	OA	= Ostrobottnia australis
IK	= Isthmus karelicus	LE	= Lapponia enontekiensis	OB	= Ostrobottnia borealis
KA	= Karelia australis	LI	= Lapponia inarensis	OK	= Ostrobottnia kajanensis
KB	= Karelia borealis	LIM	= Lapponia Imandrae	OM	= Ostrobottnia media
KK	= Karelia keretina	LK(EM)	= Lapponia kemensis	SA	= Savonia australis
KL	= Karelia ladogensis	LM(UR)	= Lapponia murmanica	SB	= Savonia borealis
KOL	= Karelia olonetsensis	LP	= Lapponia ponojensis	ST	= Satakunta
KON	= Karelia pomorica occidentalis	LPS	= Lapponia petsamoënsis	TA	= Tavastia australis
KPOC	= Karelia pomorica orientalis	LT	= Lapponia tulomensis	TB	= Tavastia borealis
KPOR	= Karelia onegensis	LV	= Lapponia Varsugae		